

Универзитет у Београду
Филолошки факултет у Београду

Сабина Н. Зејнелагић, МА

**Појаве брисања лексичког и
граматичког материјала у енглеском
језику**

Докторска теза

Београд, 2015.

University in Belgrade

Faculty of Philology in Belgrade

Sabina N. Zejnelagić, MA

**Lingusitic Phenomena of Lexical and
Grammatical Deletion in the English
Language**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2015

Белградский университет
Факультет филологии в Белграде

Сабина Н. Зејнелагић, МА

Явления удаления лексический и
грамматический материал на английском
языке

Докторская диссертация

Белград, 2015.

Комисија за преглед и оцену

МЕНТОР Др. Јелена Вујић, ванредни професор

Универзитет у Београду

Филолошки факултет у Београду

Чланови комисије:

1.

2.

Датум одбране _____

САДРЖАЈ

ПОЈАВЕ БРИСАЊА ЛЕКСИЧКОГ И ГРАМАТИЧКОГ МАТЕРИЈАЛА У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

ПОГЛАВЉЕ 1

1. Увод	13
---------------	----

ПОГЛАВЉЕ 2

2.1. Теоријске поставке о реченици	15
2.1. а Две врсте реченица	16
2.1. б Клауза, фраза и реч	16
2.1. ц Структура клаузе	18
2.1. д Врсте клаузе	20
2.1. е Употреба анафоре (Anaphora)	21
2.1. ф Скраћивање клауза	21
2.1.1. Скраћивање именичке фразе NP	22
2.1.2 Скраћивање клауза, глаголских и осталих фразе	23

ПОГЛАВЉЕ 3

3. ТЕРМИН И ПОЈАВА ЕЛИПТИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

3.1. Елипсе на различитим језичким нивоима	28
3.2. Теоријски приступи појму елипсе	30
3.3. Традиционални структурални приступ елипсама	32
3.3.1. Претходне теорије	33
3.3.2.а Ноам Чомски и проучавање елипси	34
3.3.2.б Виђење елипси по Ивану Сагу	37
3.3.2.ц Теорија зависности од Фиенга и Меја	38
3.3.2.д Хардт и Мерчант о појавама брисања језичког вишка	39
3.3.2.е Новија истраживања о елипсама	41

ПОГЛАВЉЕ 4

4.1. Основне врсте елипси	47
4.2. Елипсе у изјавним реченицама	48
4.3 Елипсе у упитним реченицама	49
4.4. Функције елипси	50
4.5. Елипсе у средини реченице (Medial Ellipsis)	51

4.6. Елиптичне клаузе	52
4.7. Квази елипсе и виртуелне елипсе	53
4.8. Елипсе у новијој класификацији	54
4.9. Елипсе ван језичког контекста	60

ПОГЛАВЉЕ 5

5.1. Когнитивна репрезентација елипси	61
5.2. Лексички израз елипси у когнитивном доживљају	66

ПОГЛАВЉЕ 6

6.1. Реченица у српском језику	70
6.2. Репрезентација елипси у српском језику	73
6.3. Скраћивање језичког материјала реченица у српском језику	76
6.3. а Парцелисани субјекат	78
6.3. б Парцелисани предикатив и објекатска допуна	78
6.3. ц Парцелисане прилошке одредбе и атрибути	79
6.3. д Секундарна парцелација	80
6.4. Неколико примера елипси у различитим корпусима	81

ПОГЛАВЉЕ 7

7.1. Емпиријско истраживање	90
-----------------------------------	----

7.2. Методе истраживања	92
7.3. Хипотезе истраживања	93
7.4. Класификација корпуса	95
7.5. Литерарни текстови и карактеристике	98
7.6. Стручни текстови и карактеристике	98
7.7. Новински чланци и карактеристике	100
7.8. Рекламе и језик реклама	101

ПОГЛАВЉЕ 8

АНАЛИЗА КОРПУСА	104
8.1. Превођење елипси на српски језик	104
8.2. Литерарни текстови, превод и анализа	105
8.3. Статистичка анализа података литерарних текстова	178
8.4. Стручни текстови, превод и анализа	184
8.5. Одлике и статистика новинских чланака	236
8.6. Рекламе, превод и анализа	239
8.7. Статистика реклама	252

ПОГЛАВЉЕ 9

9.1. Приказ елипси у укупном истраживачком корпусу	254
--	-----

ПОГЛАВЉЕ 10

10.1. Закључна размишљања	258
---------------------------------	-----

10.1. а. Да ли је закон космоса универзалан?	277
Референце	282
Коришћени извори	287

ПОЈАВЕ БРИСАЊА ЛЕКСИЧКОГ И ГРАМАТИЧКОГ МАТЕРИЈАЛА У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

Апстракт

Реченица је изван сваког контекста апстрактна. Смештена у одређени контекст, постаје конкретна и добија одређено значење. Стога, с правом можемо рећи да структурална историја језика („лингвистичка историја“) је прилично независна од друштвене историје. Прича о језику се мора пажљиво разликовати од приче о променама у језику. Нормативна граматичка традиција се развила и писци о језику су постали изузетно рестриктивни у погледу тога шта је дозвољено као „добар енглески језик“. Током осамнаестог века, ортографи, граматичари и лексикографи почели су да виде своју улогу у стварању језика, како би урадили нешто поводом његове „перплексности“, „конфузије“, „бескрајне разноликости“, које су се јављале у енглеском језику. Каснији осамнаести век је дочекао рођење прескриптивне граматичке традиције која још увек прогони наше образовне системе, Лас (Lass, 1999: 7). Скраћивања различитих врста су била присутна чак и у старом и средњовековном енглеском језику. Прва писана верзија скраћених облика лексичког и граматичког материјала се први пут појавила у драмским текстовима касног шеснаестог и раног седамнаестог века, међу делима Шекспира и Месинџера (Shakespeare, Massinger). Елиптичне реченице или елипсе представљају посебну форму скраћивања лексичког и граматичког материјала, где се реченица потпуно разуме. Идеја да се реченица разуме и без својих саставних делова дуго времена се чинила атрактивном за проучавање. У савременом друштву у коме је превише речи виђено као непотребно у говору, чини се да елипсе с правом могу заузети важно место кроз изучавања како језичких, тако и друштвених промена једног периода.

Кључне речи: изучавање језика, елипса, скраћивање, промене у језику.

Научна област: Енглески језик

Ужа научна област: Синтакса

Linguistic Phenomena of Lexical and Grammar Deletion in the English Language

Abstract

A sentence is out of any context an abstract one. It becomes a concrete one when placed in a certain context and gains its meaning. Therefore, it can be rightfully said that structural language history (“linguistic history”) is quite independent from a social one. The story on language must be carefully distinguished from the story on language changes. Normative grammar tradition has been developed and writers on language have become extremely restrictive regarding of what is allowed as “good English”. During the eighteenth century, orthography, grammarians and lexicographers started to see their role in a language creation, so as to do something regarding its “perplexity”, “confusion”, endless variety”, appearing in the English language. A later XVIII century met with the birth of prescriptive grammar tradition, still chasing our educational systems (Lass, 1999: 7). Shortening and deletion of different types had been present even in the Old and Middle Age English. The first written version of shorten forms of lexical and grammar material appeared in drama texts of late XVI and early XVII century, among the works of art of Shakespeare and Massinger. Elliptical sentences or ellipsis represent a special form of shortening of lexical and grammar material, where a sentence is fully understood. The idea of understanding a sentence without its consistent parts has seemed attractive for its studying. In the contemporary society, where excessiveness in words has been seen as unnecessary one in a speech, it seems that ellipsis can rightfully take their place through both studying of language, but also social changes of a period.

Key words: language studying, ellipsis, shortening, language changes.

Scientific Field: English language

Expert Scientific Field: Syntax

Явления удаления лексического и грамматического материала на английском языке

Абстракт

Приговор вне контекста каждого реферата. Расположенный в определенном контексте, становится конкретным и получает определенный смысл. Таким образом, мы можем с полным правом сказать, что структурная история языка ("лингвистическая история") совершенно не зависит от социальной истории. История языка должна быть тщательно отличать от рассказов об изменениях в языке. Нормативно грамматическая традиция развивалась и писатели языка стали очень жесткими в плане того, что разрешено в "хорошем английском языке". В восемнадцатом веке, орфографические, грамматики и лексикографов начали видеть свою роль в создании языка, для того, чтобы сделать что-то о своих "путаница", "бесконечное разнообразие", которые появились в английском языке. В конце восемнадцатого века приветствовал рождение предписывающий грамматики традиции, которые все еще преследует наши образовательные системы, Лас-(Lass, 1999: 7). Сокращение различных типов присутствовали даже в древней и средневековой английском языке. Первое письменное версия сокращенной форме лексического и грамматического материала впервые появился в драмах в конце шестнадцатого и начале семнадцатого века, между произведения Шекспира и Месингера (Shakespeare, Massinger). Эллиптические предложения или эллипсы представляют собой особую форму сокращения лексико-грамматического материала, где приговор у полностью понял. Идея, что предложение не следует понимать его составных частей в течение длительного времени, казалось привлекательным для изучения. В современном обществе, где слишком много слов видно, как ненужные в речи, кажется, что эллипс может по праву быть важно изучить язык, и социальные изменения одного периода.

Ключевые слова: язык обучения, эллипс, укорочение, изменения в языке.

Научная область: Английский

Специальная научная область: Синтаксис

УВОД

У златно доба грчке филозофије, учењаци су покушали да разумеју природу језика и објасне његово порекло. Од тог периода до данас, појавила су се изучавања језика у различитим формама. Свака од форми изучавања језика означавала је и приказивала различита лица једног језика. Језик је материја која се мења и сама ова чињеница чини да изучавања језика буду на различитим нивоима.

Језик је невероватно флексибилан инструмент који може у себи да садржи различите појаве и контексте у којима су се те појаве дешавале. Појаве брисања које су у овом раду представљене јесу у ствари разлике које су настале између усвајања нових појава и губитка претходних. Чињеница је да већина морфо-синтаксичких промена имају своје порекло у говору, док се потом проширују на писани део језика. Подједнако, и говор и писани језик, имају одређена правила и обрасце по којима настају.

Граматика сваког језика мора се у основи базирати на чињеници како људи говоре и пишу. Уколико немају ову основу у језику, онда је немају уопште. Граматичка правила треба да рефлектују језик и начин на који он постоји, и људи који га знају и користе треба да буду његови корисници. Тамо где људи говоре једним језиком, разликују се формални и неформални начин исказивања једне исте реченице. Граматичка правила морају описивати све ове варијанте, такође. Описивање било ког граматичког система, захтева теоријске концепте и техничке термине који се у њему користе (Pullum, Huddleston, 2005: 5-7). Граматика која је сачињена од морфолошког и синтаксичког аспекта језика у центар свог интересовања ставља реченицу, као основну јединицу једне мисли.

Предмет овог изучавања језика јесу појаве брисања лексичког и граматичког материјала у енглеском језику, које у себи укључују елипсе, тј. елиптичне структуре.

Полазећи од мањих појава брисања у енглеском језику, ка већим појавама, рад је подељен у неколико тематских целина.

Елиптичне реченице су феномен у језику који је изузетно осетљив на контекст у коме се могу наћи. Попут заменица, елипсе добијају значење од контекста у коме се налазе. Оне су интересантне за истраживање због значења када реченица постаје потпуна због контекста у коме се налазе, и као такве, представљају чисти драматични експеримент. У синтаксичком погледу, оне представљају интересантан увид на процесе који се дешавају током формирања реченица, Џонсон (Johnson, 2008: 1-4).

Елиптичне реченице се често налазе једна уз другу и семантички се допуњују. Оне се не могу одвојити јер значење ниједне од њих посебно није јасно. Ове реченице се могу наћи у свим говорним формама у којима се одвијају: изјавној, упитној, узвичној, у облику императивних реченица. Посебна група елиптичних реченица јесу оне које семантички зависе од ванјезичког контекста. Овде спадају натписи за саобраћајне знаке, натписи на путу, наслови филмова, рекламе, где се језички садржај понекад допуњује знаком.

За семантичаре, елипсе представљају истраживачки тест који се односи на основне хипотезе које се тичу синтаксе – где се дешава и семантичко мешање, где се преиспитују основне хипотезе синтаксе, јер постоје случајеви где се чини да елипсе захтевају посебну врсту реченице. Вероватно, најславнија од свих јесте *Antecedent Contained Ellipsis* (елипсе које садрже антецедент-изоврну реченицу). У овој реченици, чини се да елипса садржи сопствену нит из које потиче њено значење. На крају, за теоретичаре о елипсама, елипсе се налазе свуда (Johnson, 2008: 1-4).

Као сама појава, елипса није везана само за један језик, она се убраја у језичку универзалију. Разлика је у начину испољавања, у коликој мери је она присутна у једном језику и зашто се јавља у различитим језичким структурама.

Формална веза између сваке од појава у синтакси, семантици и елиптичној конструкцији постоји, и изучавање њихових репрезентација јесте само сегмент који нуди обиље материјала за подробнија језичка истраживања.

На жалост, врло је мало тога познато о елипсама, и теоретичари умногоме зависе од других, да би добили јасне одговоре на своја питања. Елипсе траже да одредимо сазнања која их се тичу, од синтаксе до семантичких и прагматских подела, и сам овај процес даје веома интересантне резултате. Анализирање феномена елипси има широк опсег идентификовања језичких слојева који су важни у њиховом препознавању и разумевању. Са друге стране, елипсе су посебна врсте *тихих речи* (*silent words*) (Johnson, 2008: 1-4). Елиптичне структуре су разнолике, и сличне су у многим аспектима са било којим другим фразама, али се не интерпретирају фонолошки. Ако су проформе дефинисане да имају денотације које користе контекстуалне информације, онда анализирање елипси као проформи објашњава ову чињеницу о њима.

2.1. Теоријске поставке о реченици

Пре него што се започне прича о реченицама, два су приступа која се морају узети у обзир: приступи означавају два гледишта прескриптивне (*Prescriptive*) и дескриптивне (*Descriptive*) граматике, која су се бавила реченицама. Дескриптивни приступи у књигама покушавају да опишу граматички систем који наглашава начин на који људи говоре и пишу једним језиком. Прескриптивно гледиште за свој циљ има да каже људима како треба да пишу и говоре- даје савет како један језик треба да се користи, Пулум, Хадлстон (Pullum, Huddleston, 2005: 4-6). Наука о реченицама, Синтакса (*Syntax*), јесте проучавање принципа који управљају процесом, спајање речи у реченице. Реченице су направљене од речи на исправан начин и могуће је

описати правила по којима се овај процес одвија, тиме што имамо опште одлике или правила која важе за све реченице у једном језику. Да бисмо објаснили ова правила у енглеском језику, потребан је велики број техничких термина.

2.1. а Две врсте реченица

Синтаксички најједноставније реченице имају форму једне клаузе (*Clause*) или низ једне или више усклађених клауза, које су спојене координатором (*and, or, but*) (Pullum, Huddleston, 2005: 12).

(1) Kim is an actor.

(2) Kim is an actor, but Pat is a teacher.

Разлика између ове две реченице се огледа у погледу броја клауза. Док реченица (1) садржи у себи само једну клаузу, реченица (2) је састављена од две, која опет може бити проширена у:

(3) Kim is an actor, but Pat is a teacher, and Sam is an architect.

У овим примерима (1,2,3), идеја клаузе је у дескриптивном смислу основнија, базичнија јединица од појма реченице.

2.1. б Клауза, фраза и реч

Најосновнија врсте клаузе се састоји од субјекта (*Subject*), обично именице, иза кога следи предикат (*Predicate*), обично је то глагол. Субјекат је именица и предикат је глагол (Pullum, Huddleston, 2005: 13-15):

(4) Things change.

У традиционалној граматички, овакав пример реченице се назива проста реченица (*Simple Sentence*). Веома често субјекат и предикат се састоје не само од једне речи, већ од више, док још увек имају именицу и глагол као своје најбитније компоненте:

(5) Some people complained about it.

Израз у реченици *some people* (5) је именичка фраза (*Noun Phrase*), фраза која има именицу за своју главну реч (*Head*). Главна реч у фрази је веома значајна јер она дефинише којој групи та фраза припада. Слично овом, у истој реченици, *complained about it* је глаголска фраза (*Verb Phrase*). Традиционалне граматике у реченици дефинишу фразу као облик који се састоји више од једне речи. Оваква категоризација је превише уопштена, јер фраза може имати и неколико делова, или само један.

Основне клаузе се могу анализирати као конструкције које садрже субјекат и предикат. Предикат типично описује својства особе или ствари која се односе на субјекат, или описује ситуацију у којој ова особа или ствар имају неку улогу. У основним клаузама у којима се описује радња, субјекат обично означава вршиоца радње, особу или ствар која изводи радњу, док предикат описује саму радњу:

(6) Tom has gone out.

Синтаксички гледано, субјекат се прилично јасно разликује од осталих елемената због својих својстава: он обично има форму именичке фразе и његова позиција у реченици је да буде испред глагола. Насупрот овом, у упитним реченицама, он је иза помоћног глагола:

(7) *The clock* has stopped.

(8) Has *the clock* stopped?

Термин реч се обично користи на два различита начина. Ова разлика се може видети уколико питамо колико различитих речи се може наћи у овој реченици:

(9) They had two *cats* and *a dog*, one *cat* kept attacking the *dog*.

Фокус је на четири речи које су у курсиву, друга и четврта реч су очигледно примери исте речи, али шта је са првом и трећом? Да ли су ово примери исте речи или не, јер се у првој јавља *s*, док у трећој тога нема. У једном смислу јесу другачије јер прва реч садржи *s*, али у другом смислу је само другачија форма исте речи. Реч *cat* покрива једну реч у речнику, где се може увек наћи, док форма *cats* није посебно наглашена у реченицима. Идеја је да су ово потпуно исте речи, док је разлика чисто граматичке природе (Pullum, Huddleston, 2005: 13-15).

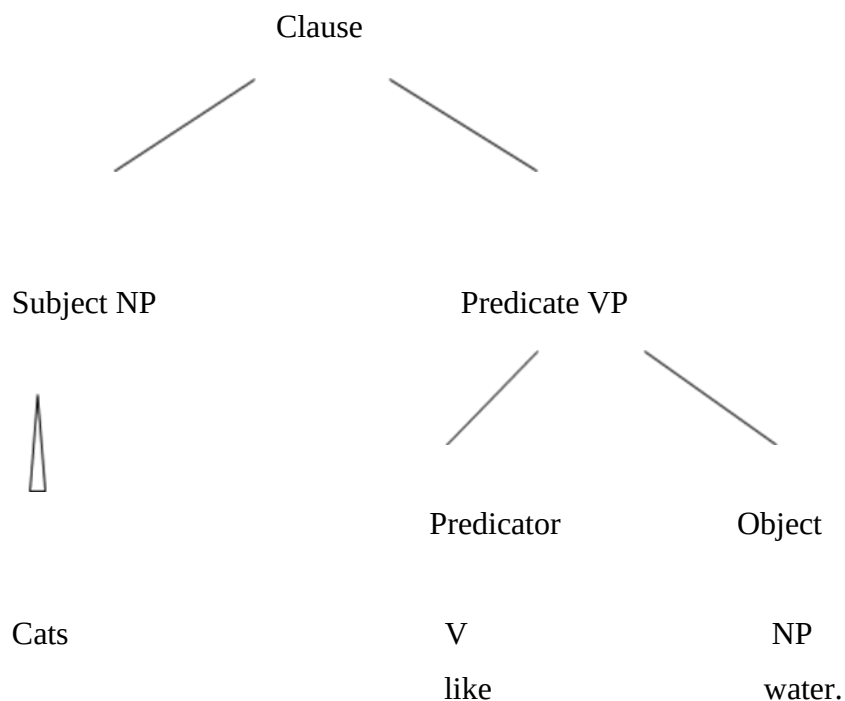
2.1. ц Структура клаузе

Клаузе често поседују потенцијал да стоје саме као реченице, стога је традиционално гледиште да је реченица завршена мисао која на почетку има велико слово и на крају тачку пример интерпункцијске ознаке. Свака клауза има управну реч (*Head*) у форми глаголске фразе (*Verb Phrase*). Глагол је веома значајан елемент сваке реченице у одређивању какав је преостали део клаузе (Pullum, Huddleston, 2005: 63). Сам термин управна реч (*Head*) није био у употреби у граматичкој теорији све до краја двадесетог века. Два главна елемента у клаузи су субјекат и предикат. У реченици:

(10) *Cats like water.*

Именичка фраза (*Noun Phrase*) *cats* је у функцији субјекта, док је глаголска фраза (*Verb Phrase*) *like water* у функцији предиката.

Реченица (10) може бити представљена у облику дијаграма на следећи начин:

Дијаграм 1. Структура клаузе (Pullum, Huddleston, 2005: 63).

Дијаграм 1. изражава у графичкој форми информације о функцији и категорији различитих јединица реченице тј. њених конституената (*Constituents*). Реченица (10) припада категорији клауза (Pullum, Huddleston, 2005: 63). Ова клауза је подељена у два конституента који имају функцију субјекта и предиката. У овој реченици, субјекат је испред предиката. Субјекат има форму именичке фразе (NP), предикат је у форми глаголске фразе (VP). Глаголска фраза се састоји од предикатора (*Predicator*) и објекта (*Object*).

2.1. д Врсте клаузе

Постоји огроман број различитих клаузалних структура, али се ова подела може поједноставити уколико их поделимо на каноничне (*Canonical*), тј. оне реченице које су синтаксички основне или најелементарније. Каноничне реченице се у основи састоје од субјекта кога прати предикат. Каноничне реченице су афирмативне (*Declarative*):

(11) She can mend it. (Pullum, Huddleston, 2005: 24)

Следећа група клауза јесу упитне (*Interrogative*)

(12) Can she mend it?

Заповедне (*Imperative*) реченице такође припадају овој подели:

(13) Be patient.

Декларативне, односно изјавне реченице, се обично користе да би се нешто изјавило, док су упитне реченице обично асоцијација са питањима. Императивне реченице се обично користе како би се нешто захтевало, командовало или када се дају инструкције. Синтаксички, најважнија разлика између заповедних и изјавних реченица јесте у томе да оне обично не садрже субјекат, већ се субјекат подразумева. Реченица (14) у себи укључује субјекат:

(14) You be patient.

Узвичне реченице (*Exclamations*) су реченице којима се нешто узвикује:

(15) How tactful you are!

Свака од ових врста клауза се користи како би се произвео говорни чин (*Speech Act*), који јесте скуп реченица које су међусобно повезане, и њихова употреба означава карактеристичне корелације међу њима.

2.1. е Употреба анафоре (*Anaphora*)

Термин анафора (*Anaphora*) (Pullum, Huddleston, 2005: 101) се примењује у коришћењу израза у којима значење потиче из другог израза који се налазе у лингвистичком материјалу који га окружује. Тај други израз се назива антецедент (*Antecedent*)

(16) The *victim's daughter* didn't come to the meeting. Liz said *she* was unavailable.

У реченици (16) *she* се односи на *victim's daughter*. Њен антецедент се налази у претходној реченици. Антецедент се обично налази у претходној реченици јер је *ante* латински префикс који значи пре. Оваква антецедентна тј. изворна реченица се користи у елипсама, које ће детаљније бити описане у следећим деловима рада.

2.1. ф Скраћивање клауза

У овом делу се налази кратак преглед реченичних конструкција где је конституент који представља познату информацију скраћен на заменицу или сличну форму или је потпуно изостављен (Pullum, Huddleston, 2005: 258-260). У овом процесу користимо *ellipsis* (*Ellipsis*) за изостављање претходно изречених информација:

(17) I'd like to go with you but I can't ____.

У примеру (17) *can't* се подразумева да значи *can't go with you*.

У следећем примеру:

(18) Was she arrested? I'm afraid so.

Скраћени облик на крају реченице (18) *so* се анафорички интерпретира “she was arrested”.

2.1.1. Скраћивање именичке фразе NP

Постоје три главне врсте скраћивања које се јављају у склопу именичке фразе (*Noun Phrase*):

а) личне заменице

(19) My father said **he** would help you.

б) форме **one** and **other**

(20) She left us six pears; this **one** is riper than the **others**.

У примеру реченице (20) облик *one* замењује именицу *pear*, док облик *others* такође замењује исту реч, али у свом множинском облику, који истовремено представљају и процес замењивања и скраћивања (Pullum, Huddleston, 2005: 258-260).

ц) изостављање речи

(21) I need some ink but I can't find any ____.

У овој реченици јасно је скраћена реч *ink* која би требала да буде на крају реченице, but I can't find any ink.

2.1.2 Скраћивање клауза, глаголских и осталих фраза

Скраћивање клауза, глаголских и осталих фраза је представљено кроз неколико примера:

(22) He says Jill informed the press, but *that* can't be true.

У наведеном примеру (22), цела клауза из претходне реченице је скраћена показном заменицом *that*.

(23) She drove us to the station, but she did so reluctantly.

У примеру реченице (23), цела глаголска фраза је скраћена са помоћним глаголом *did*.

(24) Ed isn't ready, but I am ____.

Пример реченице (24) означава скраћивање на крају реченице, где би потпуни облик на крају био *but I am ready*.

(25) He was born in Boston and lived there all his life.

У последњем примеру скраћивања (25), именица *Boston* је замењена адвербијалом *there* (Pullum, Huddleston, 2005: 258-260).

Сви наведени примери скраћивања представљају елипсе, које ће у следећем делу бити представљене детаљније и опширније.

3.ТЕРМИН И ПОЈАВА ЕЛИПТИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

„Ellipsis, or speech by half-words, [is the peculiar talent] of ministers and politicians”
(Alexander Pope, 1727, Peri Bathous, p. 115)

Термин елипса потиче од грчке речи *èllipsis*, који се уопштено односи на недостатак лингвистичког материјала, структуре и звука. У свакој од елиптичних конструкција, лингвистички материјал је избрисан, изостављен или је једноставно остављен неизговорен. У сваком случају, изостављена нит се подразумева у сваком од ових случајева, Винклер (Winkler, 1960, 2005: 10).

Елиптичне реченице по својој структури, међутим, означавају феномен који се јавља у језику где постоји недостатак језичког материјала, иако се реченица и без тог недостатка, савршено разуме. Сама њихова структура чини да оне представљају посебну карактеристику у језику, који се изучава већ дуго времена, и која чини језик савршеним средством за размену информација, идеја и језичког материјала, чак и када неки претходни елементи недостају. Полазећи од цитата који је представљен на почетку рада, јасно се види да су елипсе дуго времена присутне у језику. Поред своје језичке функције, оне су имале и још увек имају и социјалну функцију. Говор који је овако дефинисан кроз елипсе представља посебан таленат, а потом се повезује са две значајне професије у овом периоду. Један од разлога зашто су ове две професије наведене има везу још у Аристотеловим проучавањима, где је наведено да највиши степен реторике одликују управо овде две професије. Стога, елиптичне реченице нису насумице избрисан материјал у језику, већ напротив. То је материјал који, иако избрисан, представља и даље целину која се може разумети, и која имају своју комуникативну функцију, поред своје примарне, језичке.

Уопштено, апстрактни проблем елипси може се изразити као проблем који се може представити у једначини

$$P(S_1, S_2, \dots, S_n) = S,$$

где су S_1 све до S_n интерпретације паралелних елемената извора, док је S интерпретација самог извора, Делримпл (Dalrymple, 1991: 3).

Dan likes golf, and Georges does, too. где је ознака P предикатор за Dan -а, што уједно чини да свака друга $S_1, S_2 \dots$ информација је интерпретација паралелних елемената самог извора и отуда ознака S_1 до S . Ознака извора и интерпретација су на крају потпуно исте, што значи да оно што важи за један елеменат, паралелно важи и за све остале, иако неизговорене делове у реченици. (Dalrymple, 1991: 3).

Квирк (Quirk) је такође објаснио да се елипсе користе како би се избегло понављање и фокусирали пажњу на оно што је ново у једном исказу.

Што се тиче значаја елипси, мора се признати да су у прошлости учењаци признали важност елипси и истражили овај лингвистички феномен. У “*Language and Mind*”, Ноам Чомски (Noam Chomsky) помиње једну од главних одлика ренесансне граматике, учењака Sanctius-а, који је већ био развио свој концепт елипси као фундаментално својство језика. Примери које је овај учењак навео, према Чомском, су били блиско паралелни са оним примерима који су коришћени да би се развила теорија површинских и дубинских структура језика. Међутим, Sanctius је сматрао свој концепт елипси као „једноставни уређај за интерпретацију текстова“, Ханелор, Маркус (Hannelore, Markus, 1982: 27).

(36) John lost a book he owned, and so did Bill.

Ова реченица, која је елиптична, може да има три различита тумачења:

(37a) John and Bill lost the same book.

(48b) John and Bill lost one of John's books.

(39c) Bill lost one of his own books.

Управо због различитости тумачења једне реченице, елипсе као појава у језику, поседују у својој структури јасне елементе који могу бити избирани, док значење реченице мора да буде јасно. Уколико се *Noun Phrase* (именичка фраза) или *Verb Phrase* (глаголска фраза) третирају као анафорне и исто у оквиру једног динамичног оквира, можемо да приметимо фундаментална линеарна ограничења када оне могу да буду избрисане. Као илустрација наведеном су следећи примери реченица:

(40) John walked. *Harry did too*. Tom ran.

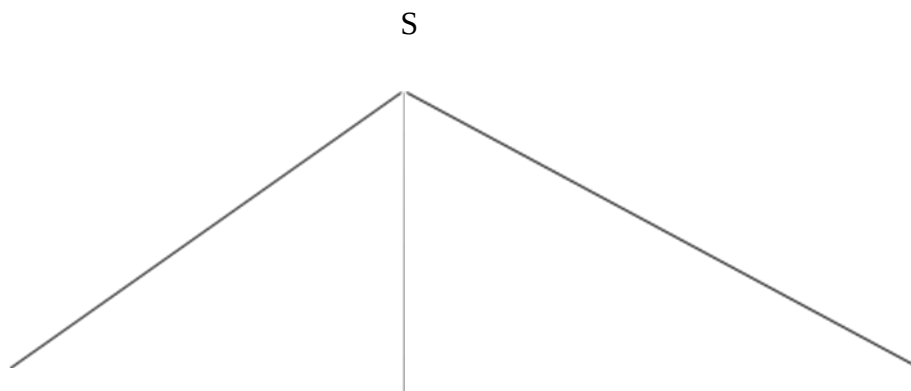
(41) I saw Tom. *He was happy*. I saw Harry.

У оба наведена примера реченица (40,41, анафоричан израз у другој реченици није двосмислен. Он мора наћи свог антецедента у првој реченици, Хардт (Hardth, 1999: 31).

Елипсе унутар кохезија контекста односе се у реченици као *clause*, чија структура је таква да претпоставља неки претходни део реченице, а потом тај део служи као извор информације која недостаје. Овај феномен познат је у теорији синтаксе, где су поједине структуре представљене на неком „дубоком“ нивоу репрезентације језика, али нису изговорене, и стога чине елипсе посебном формом која се мора проучавати, Елугардо, Стеинтон (Elugardo, Stainton, 2005: 1).

Шематски приказ елипси од Сузан Винклер (Susane Winkler, 1960: 403), елиптичну реченицу види као једноставну конструкцију из два дела, где антецедентна (изворна) (*Antecedent*) реченица претходи елиптичној.

Elliptical Construction (Елиптична конструкција) (Susane Winkler, 1960: 403)

XP(Antecedent Clause)

and/but

XP(Elliptical Clause)

Marry is coming but I don't know when.

Заједно са дефиницијама реченица, и стога, када се сматрало да свака реченица мора садржати субјекат и предикат, за елиптичну реченицу је одређивана она којој недостаје један или други члан, или оба члана, а присутан је само неки додаток субјекту или предикату (Михајловић, 1969: 214).

Елиптична конструкција укључује клаузе које су паралелне у структури и неком смислу. Антецедент или изворна реченица је потпуна, док *target clause* (циљна) недостаје (или садржи само остатке материјала који се може пронаћи у изворној

реченици). Као конкретан пример, што служи као примарни извор података, размотрићемо глаголску фразу *Verb Phrase (VP)* која у себи садржи феномен елипсе:

(42) “Dan likes golf, and George does, too” (Dalrymple, 1999: 2-3).

Анализирајући наведени пример, изворна (source) клауза представља први део реченице, где је и глаголска фраза дата у свом пуном облику. У другом делу реченице, елипса се јавља у облику *does*, где помоћни глагол преузима функцију пуне глаголске фразе из претходне реченице. Циљна клауза (Target Clause) представља други део реченице.

3.1. Елипсе на различитим језичким нивоима

Елиптична конструкција се јавља на три нивоа: морфолошком, лексичком и синтаксичком.

На морфолошком нивоу, елипса означава процес где се две речи које у реченици стоје једна поред друге, често значењски склопе у једну, то јест, једна прими у себи значење друге:

(43) To go to the tailor’s- to go to the tailor’s shop (Михајловић, 1969: 216).

Елипса на лексичком нивоу је могућа уколико су испуњена два услова: први услов је да је лексички садржај избрисане глаголске фразе (*Verb Phrase*) исти као и у изворној глаголској фрази (*Verb Phrase*), и други да је глаголска фраза (*Verb Phrase*) саставни део избрисаног дела који има уобичајену семантичку вредност, Рут (Rooth, 1992: 40).

(44) When John had to cook, he didn’t want to. When he had to clean, he didn’t either.

На синтаксичком нивоу, елипсе су подељене у три врсте:

1. Sentences offering an imperfect resolution, which may be presumed to represent only incomplete application of the modes of resolving thoughts into their elements, as used in several languages (A glass of bitter! One, Brighton single!)

1. Реченице које нуде несавршена решења за које се може претпоставити да представљају непотпуне начине на које се мисли могу свести на своје елементе, као што се користе у неколико језика (Чашу битера! Карту у једном првацу до Брајтона!).

2. Sentences offering an imperfect resolution, which presumably are survivals of primeval types are of sentences (Fire! Murder!)

2. Реченице које нуде несавршена решења, за које се претпоставља да су преостали типови примарних реченица (Пожар! Убиство!).

3. Sentences offering a resolution which comparatively speaking, is complete, but not following the common type (Nothing venture, nothing win; Great cry but little wool) (Михајловић, 1969: 216-217).

3. Реченице које нуде решења које условно речено јесу потпуне, али не следе уобичајени тип реченице (Без ризика нема победе, Велике речи, али мала дела)

Овај пресек схватања елипси служи само као илустрација о овом језичком феномену. Ипак, најбоље је држати се Свитових (Sweet) речи, који поред своје дефиниције елиптичне реченице (Михајловић, 1969: 216-217):

“When a language drops words in groups and sentences because these words are not absolutely required to make sense, we have the phenomenon of ellipse.”

„ Када један језик склања речи у групама или у реченицама зато што ове речи нису потпуно неопходне да би оне имале смисла, имамо феномен елипси.“

даље каже:

“When there are two forms of expressing the same idea, one shorter than the other, it is not always safe to assume that the shorter form is an elliptical variation of the longer one. Thus, we cannot say “come” is an elliptical form of “come thou.”

„Када постоје две форме које изражавају исту идеју, где је једна краћа од друге, није увек сигурно да претпоставимо да је краћа форма елиптична варијанта дуге. Стога, не можемо да кажемо да је „дођи“ елиптична форма од „ти, дођи.“

Критеријуми за утврђивање елипси су били различити. Покушавајући да објасне разлог настајања елипсе, лингвисти се слажу у неколико узрока њеног настајања: ситуација, сама структура језика, емоција, тежња за концизношћу израза, психолошки и социјални фактори (Михајловић, 1969: 213).

3.2. Теоријски приступи појму елипсе

Елиптичне реченице настављају да буду фасцинантне зато што њихова анализа директно иде у срце главног разлога проучавања синтаксе: да би се спознала природа односа форма/значење. Теорије у овом домену захтевају да се дотакне и питање основне онтологије, и стога да се донесу одлуке о природи аргумената за лингвистичке репрезентације. Многа изучавања су овај однос схватила здраво за готово, елиптичне структуре (и начин на који потиче њихово значење). Оне требају да буду паралелне са неелиптичним структурама и стога и настаје теоретисање да ли овај однос треба да буде јединствен, Куликовер, Џекендоф (Culicover и Jackendoff 2005: 7).

Заиста, овај императив подвлачи много рада у теорији лингвистике уопштено, и назван је *Structural Uniformity* (Претпоставка структуралног јединства) претпоставком:

Према Куликову, Џекендофу (Culicover и Jackendoff, 2005: 7), *Structural Uniformity* је очигледно оштећена или погрешно организована структура која је регуларна у свом основном делу, а промена у њој настаје у току њеног тумачења. Куликов и Џакендоф посебно дискутују о овој претпоставци и дају аргумент, да посебно у домену елипси, ово води до неопходног позиционирања неизговорених структура.

Analytical Uniformity (Аналитичко јединство) означава да, уколико одређена реч може имати одређено значење или употребу у одсуству водећих синтаксичких делова, који се везују за то значење или коришћење, онда главни синтаксички елементи нису ни потребни да би се схватило њихово значење или коришћење.

Теорија која се везује за брисања и недостатак у поједним реченицама има два примарна предуслова:

1. први је да елипсична *VP* (*Verb Phrase-глаголска фраза*) нема унутрашњу синтаксичку структуру.

She has been drinking scotch.

2. други предуслов је интерпретација ових елипси која треба да буде обављена под истима условима, као што је то случај са заменицама. Ово значи да форма као таква мора бити семантички идентификована са својим антецедентом. Овим се имплицира да елипсична *VP* (*Verb Phrase*) треба да означава исте карактеристике као њен антецедент.

Tom can play something, but I don't know what. (Culicover и Jackendoff, 2005: 7).

3.3. Традиционални структурални приступ елипсама

Синтаксичка елипса јесте неизражавање речи или фразе за коју се у сваком случају очекује да заузима своје место у синтаксичкој структури реченице, Мекшејн (McShane, 2005: 3-13). На пример:

(45) Marry got an A on the Math test and Louise a B.

Глагол *got* је избрисан у другом делу реченице. Елипсе су универзално својство природног језика, али њихов обим и средства реализације у језику се знатно разликују од једног језика до другог. Узимајући у обзир двосмисленост овог феномена, може се учинити прилично изненађујућим да су проучавања о елипсама недовољно развијена, или бар, да им недостаје ширина и дубина у проучавању. Досадашња проучавања су дала више него специфичне резултате у овом домену, и генерисала су дескриптивно знање о феномену елипсе. У граматикама и уџбеницима готово свих језика, описи елипси су поједностављени и непотпуни. Елипсе нису периферни језички феномен са којима неко може да уради шта хоће уколико жели да их анализира, говори о њима или компјутерски произведе стварни језик. Интеракција различитих фактора из различитих дискурса је већ дуго интерес лингвистике, и отуда оваква свеза и повезаност у изучавању елипси (McShane, 2005: 3-13).

Сва досадашња изучавања о елипсама имају једну заједничку карактеристику: она се баве оним подврстама или аспектима елипси које су најмање изражене (*most silent*) за дати установљени језички оквир, свеједно да ли је тај оквир теоретски или дескриптивни. Беспотребно је рећи да не постоји само један исправан начин да се феномен елипсе подели и изучава, и стога као такав, не постоји ниједан самологичан и очигледан начин у организацији анализе елипси.

Елипсе се такође могу стриктно описати као „граматичка изостављања“, насупрот другим врстама изостављања у језику, Лич (Leech, 1985: 883-885). Како би се елипсе

разликовале од других врста изостављања, веома је значајно да се нагласи принцип поновног постизања значења (*Verbatim Recoverability*), што уствари значи да стварне речи које су примењене морају поново постићи своје значење. Чак и као такве, границе између елипси су нејасне. Посебна карактеристика речи које су избрисане јесте да се њихово значење може поново потпуно постићи. Елиптична конструкција у следећем примеру јасно показује материјал који недостаје, тј. глагол на крају реченице, где се јасно може поново постићи значење изостављеног дела због претходно присутног глагола sing:

(46) She can't sing tonight, so she won't. <sing>

3.3.1. Претходне теорије

Примарни циљ савремене теоријске лингвистике јесте да развије теорију кореспонденције између звука (или геста) и значења. Нигде се јасније не раздваја овај однос звук- значење него што је то случај у елиптичним реченицама. Ипак, различите форме елипси преовлађују у језику. Обично су то- речи и фразе, које по правилу, треба да буду лингвистички сигнали, али који недостају. Како је ово могуће? Елиптични процеси дозвољавају смањивање у појединим језичким контекстима, и дозвољавају економичност у изражавању тако што долази до уклањања поједине структуре у језику, које би у супротном морале бити присутне у једној реченици. Коришћење елипси је економичније са становишта говорника. У ствари, језици се умногоме разликују по томе како дозвољавају да вишак језичког материјала граматика редукује, на типичан и систематски начин. Овде се појављују два проблема који су названи „Licensing” и “Identification” (Лиценцирање и идентификација). Licensing (лиценцирање) се односи на локалне услове који дозвољавају уклањање структура, док се Identification (идентификација) односи на повраћај информација које би у сваком другом случају биле изречене у реченици. Сама ова чињеница је инспирисала лингвисте да покрену значајан број истраживања

у погледу елипси у последњих тридесет година, и ово је примарни разлог зашто елиптичне структуре настављају да буду изазов за језичка проучавања, Мерчант (Merchant, 2001: 1-3).

Већина истраживања се концентрисала на брисање глаголских фраза у реченицама у енглеском језику, где су Кинан и Саг постигли изузетне резултате (Keenan (1971) и Sag (1976)), где су каснија истраживања показала да на брисање утичу семантички услови који су најосетљивији, а не само структурална фраза коју је неко насумице избрисао. На срећу, постоји много више појава брисања изузев у глаголским фразама, и стога је циљ да се овде истраже и други облици брисања, који су присутни не само у енглеском језику (Merchant, 2001: 1-3). У оваквом концепту, један од централних проблема је пронаћи објашњење како је могуће да слушаоци и говорници разумеју елипсе у одсуству форме, као што је то случај код елиптичних реченица. У основи, постоје четири различита приступа која проучавају информацијску структуру компоненти у теорији граматике: први приступ је у основи синтаксички и претпоставља померање фокуса (*Focus Movement*), (Platzack, 2000, Uriagereka, 1999). Други приступ је семантички и има своју примену у теорији алтернативне семантике (*Alternative Semantics*, Rooth 1992), који проучава семантичку компоненту граматике. У трећем приступу се претпоставља да се семантичка компонента повезује са информацијском структуром (Winkler and Gobel, 2000). Vallduvi (1992); на крају претпоставља се да је граматичка структура основна и да је вероватно независна од исправног граматичког модела реченица (Swabe, Winkler, 2003: 2-9).

3.3.2. а Ноам Чомски и проучавање елипси

Примарни циљ у лингвистичкој анализи језика јесте да се одвоје граматичка слагања које чине реченице у једном језику од неграматичких слагања које нису реченице у граматички, и да се тиме изучавају структуре граматичких реченица (Chomsky, 1957: 13). Један од начина да се тестира адекватност граматике коју

предлаже један језик јесте да се одреди да ли су слагања која су предложена у једном језику заиста граматична, тј. да ли су прихватљива за говорника коме је то матерњи језик. Која је заиста основа по којој се одређују ова слагања? Друга значајна ствар је да израз граматичан не може бити идентификован са „има значење“ у сваком семантичком смислу. Следећи примери реченица (48, 49) су подједнако без смисла, али било који говорник енглеског језика ће препознати да је само реченица 47 граматички тачна:

(47) Colourful shiny ideas sleep.

(48) Sleep shiny ideas colourful.

Слично овом, не постоји семантички разлог да се реченица (49) преферира у односу на (50), или реченица (50) у односу на реченицу (51), али реченице (50) и (52) су граматичне реченице у енглеском језику:

(49) Have you a book on modern music?

(50) The book seems interesting.

(51) Read you a book on modern music?

(52) The child seems to be sleeping.

Овакви примери наводе да ће било какво трагање за семантички заснованом дефиницијом „неграматичности“ бити узалудно. Следеће, појам „граматичан у енглеском језику не може бити идентификован са „високим редоследом статистичких апроксимација у енглеском језику“. Очигледно, способност једне особе да произведе и препозна граматичке изјаве није заснована на појму статистичке апроксимације. Обичај да се граматичким називају оне реченице које „могу да се десе“ или оне које су „могуће“, је разлог забуне која је настала у овом погледу. Могуће је разумети „могуће“ као значење које је „високо вероватно“, ако претпоставимо да је лингвистички јасна разлика између граматичких и неграматичких реченица, мотивисана осећањем да је реалност у

језику превише комплексна да буде потпуно описана, па се зато морамо задовољити шематским приказом истих (Chomsky, 1957: 13-17).

Једини начин да се тестира адекватност нашег садашњег система поделе јесте да се директно примени на опис реченица у енглеском језику. Уколико размотримо било коју реченицу изван најједноставнијег модела, када покушамо да дефинишемо неки редослед међу правилима која се односе на формирање реченица, наилазимо на безбројне потешкоће и компликације. Један од најпродуктивнијих процеса за формирање нових реченица је процес конјукције, тј. спајања. Уколико имамо две реченице $Z+X+W$ и $Z+Y+W$, и уколико су X и Y саставни делови ових реченица, генерално можемо формирати нову реченицу $Z-X + и +Y-W$. Овај процес можемо посматрати и другачије, где се граматичком може сматрати веома елементаран процес који управља реченицама не „с лева на десно“, већ „од врха на доле“ (Chomsky, 1957: 34-37).

Основни модел за који су се одлучили неки лингвисти у изучавању елиптичних реченица јесте основни синтаксички оквир преузет из Минималистичког програма Чомског (*Minimalist Program MP-Chomsky, 1995*). Први део изучавања је преузет из основног граматичког модела, који је претрпео велике промене, и који се сада назива репрезентативним моделом, познатим као Т-модел (*Representational Model-T-Model*). У класичном гледишту које је Чомски (Chomsky) поставио, синтаксичка компонента граматике рачуна на слагање између онога што се чује у исказу и значења. Да будемо још прецизнији, синтаксичке структуре се интерпретирају кроз фонолошку (*Phonological Form-PF*) и логичку форму (*Logical Form-LF*). Обе форме се мешају са другим системима, артикулаторно-перцептивним и концептуално-намерним системом (Chomsky, 1995: 168). Код оваквог приступа, једно од најважнијих питања је наћи објашњење о томе како је могуће да говорници произведу елипсе, и да их слушаоци разумеју у недостатку форме. У елиптичној реченици, глагол (*Verbal Head*) недостаје заједно са додатком објекту (*Object Complement*), изостављајући оба реченична конституента.

(53) Marry wrote long letters <which she sent> to her sister and grandmother.

Одговор на питање како речи или фразе могу да се разумеју, а да нису изговорене, чине основна питања елипси која су:

Да ли елипсе имају своју интерну структуру?

Како се разуме елиптична структура?

Да ли су елипсе резултат операције брисања или је то основна генеративна празна категорија?

Идеја да се предложи неколико врста елипси на синтаксичком, семантичком и прагматском нивоу су новијег датума, Вилијемс, Чао, Лобек (Williams 1977a, Chao 1988, Lobeck 1995).

У основи постоје два различита приступа елипсама, приступ граматике реченице и граматика дискурса. Заговорници граматике реченице претпостављају да је информацијска структура интегрисана у формални систем језика и одређена јасним граматичким правилима у реченици. Заговорници граматике дискурса претпостављају да су појмови информацијских структура представљени у прагматској компоненти, који су примарно одређени контекстуалним факторима, где елипсе зависе умногоме од контекста у коме се налазе, Винклер (Winkler, 2005: 14-21).

3.1.2. 6 Виђење елипси по Ивану Сагу

Основна идеја нередукционистичког приступа елипси може се наћи у раду Ивана Сага (Ivan Sag, 1976), где се централни проблем елипси илуструје најбоље на примеру реченице “*Max saw his mother*”. Овај израз је двосмислен, где је постављено питање да ли Мах види своју мајку, или мајку неког другог. Оба својства глаголске

фразе *saw his mother* нису повезана једно са другим, и стога њихова интерпретација зависи од контекста у коме се налазе. Саг у свом изучавању елипси претпоставља две ствари које су повезане са семантиком језика. Прва претпоставка прати предлог Барбаре Парти (Barbara Partee, 1975), у коме се претпоставља да је глаголска фраза интерпретирана као крајњи исказ, тако да је реченица “*Max read Moby Dick*” јасна у свом значењу. Друга претпоставка укључује предлог да заменице могу бити интерпретиране као константне или варијабилне. Саг прихвата да елиптичне структуре потичу од неелиптичних помоћу процеса брисања.

Уколико упоредимо прва два гледишта, јасно се могу видети сличности између њих. Операције брисања се јављају у оба гледишта, као и чињеница да су елипсе материјал који је за проучаваоце језика веома интересантан. Елипсе су повезане са много аспеката језика: граматиком, морфологијом, синтаксом, семантиком и прагматиком. Поред традиционалног гледишта, које је било основно полазиште у проучавањима елипси, оба претходно наведена аутора су дала свој допринос у изучавању и бољем разумевању феномена елиптичних реченица.

3.1.2. ц Теорија зависности од Фиенга и Меја

Најразвијенија теорија која покушава да објасни везе између елипси јесте *Теорија зависности (The Dependency Theory)*, коју су развили Фиенго и Меј (Fiengo, May, 1994). Централно питање ове теорије јесте да зависност елемената у реченици мора имати синтаксичку карактеризацију, и након својих резултата, Фиенго и Меј се окрећу од нередукционистичког приступа ка *Редуктивном синтаксичком приступу (Reductive Syntactic Approach)*. По њиховим конвенцијама, избрисана глаголска фраза је реконструкција свог антецедента, где су антецедент и избрисана конструкција структурално идентични. Ове реконструкције имају исту синтаксичку структуру и исте лексичке делове. Оне само чине повезани паралелни дискурс, њихова улога је да

уведу фиксне делове реченице насупрот делова који носе нове информације у себи. Ове језичке појаве могу бити и супротне у редоследу, обзиром да се сматрају вишком у реченици, и нема потребе да се понављају. Елипсе се појављују на овом нивоу и бришу неке од тих делова.

По овој теорији, елипсе морају имати синтаксичку карактеризацију, где је избрисана глаголска фраза реконструкција свог антецедента. И ова теорија потврђује зависност елипси од дискурса у коме се могу наћи. Уколико говоримо о елипсама у супротноном редоследу, ево примера једне такве реченице

(54) He has gone. Gone to find a woman he loves.

У реченици (54) се јасно види да се прва реченица у значењу повезује са другом, где нема потребе да се потпуни глаголски облик понавља из претходне реченице. Појаве брисања се могу посматрати двојачко:

1) оне се дешавају са лева на десно или се прва реченица надовезује у значењу на другу (пример 54),

2) оне се дешавају са десна улево, тј. друга реченица се надовезује на прву:

(55) John has bought a car and Henry, too.

3.1.2.д Хардт и Мерчант о појавама брисања језичког вишка

Пратећи хронолошки приказ изучавања елипси, следећи значајан допринос у њиховом разматрању и структуралном објашњењу нуди Хардт (Hardt, 1993). Његова докторска теза под називом *Verb Phrase Ellipsis: Form, Meaning and Processing* (Елипсе глаголских фраза: структура, значење и процесуирање), поред јасног приказа елипси као појава у језику, нуди и приказ компјутерске лингвистике као оквира у изучавању језичких појава. По њему, језик је корелација синтаксичких форми са

значењима. Елиптичне реченице јасно представљају огромну препреку за компјутерску лингвистику, и наводе на сумњу да ли уопште постоји систематско мапирање у језику од форме ка значењу у једном људском језику. Посебан акценат у раду се ставља на глаголске фразе (*Verb Phrase*), које иако су избрисане, могу да се јасно разумеју из контекста. Два питања која се тичу елипси јесу: у ком смислу је глаголска фраза која недостаје идентична са својим антецедентом, док се друго питање односи на то како се одређује антецедент. Који је семантички оквир који подвлачи глаголску фразу? Као пример, Хардт наводи следеће реченице (Hardt, 1993: 1-4) :

(56) John **walked**. Harry did too.

(57) John helped **Susan**. Harry helped her too.

Уколико се у првом примеру (37) глаголска фраза интерпретира да поседује исте особине као њен антецедент *walk*, слично томе, у другој реченици (38) *her* се повезује са својим антецедентом *Susan*.

Међутим, проблем елипси у овом приступу се може посматрати кроз начин како се оне интерпретирају, с обзиром да не постоји веза између количине материјала који одваја елиптичну реченицу од њеног антецедента, и стога теорија о синтаксичкој идентичности захтева радикалан наставак (Hardt, 1993: 1-4). Управо из овог разлога, Хардт се бавио проучавањем неколико типова елипси које не прате само овај образац и које у себе укључују: раздељени антецедент¹ и неколико типова антецедента који недостају. Паралелно проучавање неколико осталих типова елипси, омогућило је њихова даља и другачија изучавања и класификације.

(58) I can walk, and I can chew gum. Gerry can too, but not at the same time (Hardt, 1999: 9).

¹ Енглески Split Antecedent-антецедент формиран од две различите глаголске фразе

Управо ова чињеница је инспирисала да изучавање елипси буде примарни разлог зашто елипсе настављају да буду загонетка и изазов за истраживаче у језику. Већина ових истраживања се концентрисала на изостављање глаголских фраза (*Verb Phrases*) у енглеском језику, где су изузетне резултате постигли Кинан (Keenan, 1971) и Саг (Sag, 1976a), који су раније поменути у раду (Merchant, 2001: 2-5).

3.1.2.e Новија истраживања о елипсама

Новија истраживања елипси укључују још једног аутора чији допринос овом пољу изучавања језика значи и откривање нових односа и релација унутар реченице. Мерчант (Merchant) представља у свом раду елипсе које имају паразитски однос у односу на вишак материјала у реченици. Овај вишак јесте општа карактеристика свих биолошких система, и експлоатишу их многобројни други системи. Али, увек ће постојати такмичење између економичности у изражавању и захтева који тај израз мора да поседује, да би био искоришћен. Говорници користе елипсе које су свакако економичније, без обзира који облик економичности желимо да укључимо у овај процес. Широка примена елипси у говору је природна и очекивана: то је очигледан метод да се изборше вишак у једном систему, и да се при том задржи његова корисност. Граматички вишак се посматра различито у многим језицима. Једноставан пример је за ово слагање између субјекта и предиката у енглеском језику. Енглески језик обележава глагол за треће лице једнине, чак и када је субјекат недвосмислено треће лице једнине,

(59) *She is smart.*

За процесе брисања се сматра да захтева морфосинтаксички идентитет који се мора задржати између избрисаног извора и неког антецедента (Merchant, 2001: 1-6).

Три главна приступа елиптичним реченицама су до сада предложена у литератури. Прва анализа представља неструктурални приступ (*Non-Structural Approach*), у коме се се тврди да се синтакса слаже са фонетском реализацијом: не постоји друга структура у језику изузев оне коју чујемо (Ginzburg & Sag 2000, Culicover & Jackendoff, 2005).

Други приступ се заснива на нултом елементу (*Null Approach*) који треба да је присутан у синтакси, где нулти елемент замењује елемент који је избрисан. Сам овај елемент не садржи у себи никакву синтаксичку структуру. Његово значење потиче од антецедента (*Antecedent*), који је паралелан са регуларном интерпретацијом заменица (Hardt 1993, Lobeck 1995, Depiante 2000).

Трећа анализа претпоставља да не постоји синтаксичка структура која недостаје, већ фонолошки садржај може бити избрисан у фрази, зато што постоји антецедент који даје значење делу који није изговорен (Merchant 2001, Ross 1969b). Неструктурални приступ (*Non-Structural Approach*) могућност ове синтаксе представља 'wyhiwyg' ('*what you hear is what you get*'-, оно што чујеш је оно што добијеш'). Не постоји никаква друга структура у језику изузев онога што је заиста изговорено: нема избрисаних делова, нема нулти елемената. Најједноставнија презентација ове анализе представља појаву Sluicing-a (скретања значења)²:

(60) Someone was singing La Marseillaise, but I don't know who.

Чињеница да се овде елиптична реченица понаша као преузета заменица је у одређеном аспектима виђена као погодна за ову анализу. Штавише, Лобек (Lobeck, 1995), наглашава да елипсе могу узети заменицу и из нелингвистичког антецедента у неким случајевима, паралелно са заменицама:

Такође, постоји довољно доказа да елипсе могу да садрже више синтаксичких структура, не само заменицу. Синтакса елипси се слаже са својом семантиком, и фонологија елиптичне реченице је та која потиче од свог неелиптичног супротног дела

² Енглески Sluice-излити се, скренути у други смер

у реченици. На крају, елементи у реченици могу бити уклоњени ван елипси. Уколико елипсе не садрже никакву синтаксичку структуру, такви уклоњени или померени елементи неће имати позицију где су у основи смештени. Са друге стране, уколико је синтаксичка структура присутна, она може бити домаћин било каквом померању у реченици, и може се избрисати након што је ово померање елемената у реченици извршено (Lobcke, 2010: 4-14).

Поред наведених карактеристика елипси, постоје и рестрикције тј. ограничења која се јављају унутар елипси. Два главна услова која морају бити испуњена код елипси су *Recoverability* (могућност повраћаја значења) и *Licensing* (синтаксичко лиценцирање). *Recoverability* значи да материјал који недостаје у реченици може да се поврати семантички из контекста. *Licensing* захтева да се елипсе могу десити само у одговарајућем семантичком окружењу, с обзиром на то да не дозвољавају све синтаксичке конфигурације елипсе, чак ни када је интерпретација јасна. Синтаксичко окружење игра важну улогу код елипси, и материјал који недостаје мора да буде граматички оправдан.

Језичка истраживања новијег датума која се баве елипсама укључују рад Куликова и Џекендофа (Culicover, Jackendoff, 2005). Најизраженија синтаксичка теорија јесте она која намеће минималну језичку структуру која је неопходна да буде посредник између фонологије и значења. Овако поједностављена језичка структура има своју цену: карактеризација синтаксичке структуре захтева мноштво принципа, различитих степена правилности. Овакав приступ представља радикалан окрет од духа генеративне граматике (Culicover, Jackendoff, 2005: 5). Као алтернативни приступ у односу на генеративну синтаксу, приступ Једноставније синтаксе (*Simpler Syntax*) уводи тврдњу да одговори који се дају немају никакву синтаксичку структуру изузев те постојеће, на површини. Као пример оваког свог приступа, следећа елиптична форма илуструје се кроз (Culicover, Jackendoff, 2005: 5):

(61) I hear Harriet's been drinking again.

(61)a Yeah, scotch.

- (61)б Yeah, every morning.
(61)ц Scotch?
(61)д Not scotch, I hope!
(62) Has Harriet's been drinking scotch again?
(62)а No, bourbon.
(62)б Yeah, bourbon too.
(63) What has Harriet been drinking?

(64)а Scotch.

Као своје одговоре, особа Б је могла рећи нешто попут следећих реченица:

- (65) Yeah, Harriet's been drinking scotch.
(65)а Yeah, Harriet's been drinking every morning.
(66) Has Harriet been drinking scotch?
(66)а I hope Harriet hasn't been drinking scotch.
(66)б No, I hope Harriet's been drinking bourbon.
(67) Yeah, Harriet's been drinking bourbon, too.
(67)а Harriet's been drinking scotch.

Овакво семантичко-синтакстичко мешање је максимално једноставно, где се значења транспарентно мапирају у синтаксичким структурама, и максимално су универзална, тако да је исто значење увек мапирано у истој синтаксичкој структури.

Исте године, Мерџори Мекшеин (Marjorie McShane, 2005: 3-7), у својој књизи Теорија елипси (*A Theory of Ellipsis*), каже да је синтаксичка елипса неизражавање речи или фразе за које се у сваком случају очекује да имају своје место у синтаксичкој структури једне реченице. Елипсе су универзално својство једног језика, али се њихов обим и средства реализације разликују умногоме од једног језика до другог. Узимајући у обзир двосмисленост овог феномена у језику, може се

чинити да су изучавања о елипсама релативно неразвијена, или им недостаје дубине и начина у проучавању. Овакво стање елипси може се објаснити вртоглавом сложености овог феномена. Рад на елипсама, који захтева позивање на синтаксу, дискурс, прозодију, семантику и стилистику, јесте примарни пример бављења лингвистиком. Сва садашња третирања елипси имају једну заједничку особину: она се обрађају оним типовима или аспектима елипси који се не чују у датом утврђеном оквиру, свеједно да ли су теоретски или дескриптивни. Нови оквир захтева сликање целог платна елипси у једном даху, узимајућу у обзир све факторе из свих делова, када говорник неког језика може, треба, или чак виртуелно мора, избрисати неке категорије у језику. Проширена теорија о елипсама подразумева (Marjorie McShane, 2005: 3-7) :

1. Да се требају предузети храбри кораци према круцијалном, па ипак још увек неистраженом циљу, који се формално бави елипсама као лингвистичким феноменом унутар језика;
2. Да се сви елиптични феномени унутар једног дескриптивног оквира требају предствати, и да се обим истраживања не ограничи на ове феномене или аспекте овог феномена, који недвосмислено спадају у неку теорију или модуларни приступ;
3. Да се инкорпорирају подаци у/о овом феномену из много разних језика и истражи литература из многих области, са циљем да се створи разумљив проналазак елиптичних шаблона унутар лингвистике;
4. Да се развију параметри и вредности које су описане у методологији, које се могу ујединити на основу потенцијала елипси у било ком природном језику;
5. Да се обједини синтаксичка, семантичка, и у мањем степену морфолошка елипса и да се проблеми у сваком сегменту реше;
6. Да проучавања буду независна од успостављених школа, и стога се претпоставља, спремна да своју грађу црпи из разноврсних примера елипси

током дужег временског периода у односу на претходне теоретски ограничене приступе;

7. Да се органици сложеност метајезичког описа, али да се ипак омогуће средства да се овај метајезички аспект динамички прошири, како би могла да се бави предстојећим феноменом;
8. Да се обухвате корисна решења и тиме одбаци многобројна решења у приступу све или ништа, која су била наметнута бројним језичким оквирима;
9. Да се максимално формализују описи, али да се истовремено пише обичним енглеским језиком, избегавајући нејасан жаргон;
10. Да се фокусира на своје описе према циљу природне обраде језика и тиме наметне ригорозност у свом описивању, и да ниједан метод не искључује своју примену у другим областима и
11. Да се представи једноставни алгоритми обрађивања који ће показати како описане генерализације могу постати корисне.

Хронолошки наведена лингвистичка истраживања у језику која се односе на елиптичне структуре указују да су оне већ дуго времена предмет језичких испитивања, покушаја да се јасно дефинишу, и наравно, изазова да припадају посебном метајезичком феномену у свом разумевању.

4.1. ОСНОВНЕ ВРСТЕ ЕЛИПСИ

Елиптичне конструкције се могу поделити у неколико врста, што зависи од граматичког материјала који у њима недостаје. Према подели Лича (Leech et al, 1985: 889), критеријуми по којима се могу утврдити елипсе су представљени на следећи начин:

а	б	ц	д	е	
+	+	+	+	+	I am happy if you are. <happy>
+	+	+	+	-	She sings better than I can. <sing>
+	?	-	+	(+)	She works harder than him. <*works>
+	+	+	-	0	<I am> glad to see you.
-	+	+	+	-	<Since, being> angry, he stalked out.
+	?	+	-	0	I believe <that> you are wrong.
-	+	+	-	0	The man <that, who, whom>I saw was half asleep.
-	?	+	-	0	Houses <that, which are > owned by Mr Smith
-	-	+	-	0	The door opened and <then, after that> Mary entered.

Критеријуми који су наведени у табели су:

- а) Значење израза је прецизно и могуће га је поново схватити
- б) Елиптична конструкција је дефектна
- ц) Додавање граматичког дела материјала је потпуно исто као и у елиптичној реченици
- д) Израз који недостаје је могуће схватити из текста који га окружује
- е) Значење израза је потпуно исто као и у антецедентној реченици

Значење симбола у овој табели је:

- + критеријум је задовољен
- критеријум није задовољен

? постоји сумња која се тиче задовољења критеријума

(+) уз захтевану граматичку промену, критеријум би се могао применити

0 критеријум није применљив

4.2. Елипсе у изјавним реченицама

Елипсе у изјавним реченицама се могу јавити у неколико форми. Ове форме означавају да избрисани материјал може да буде у неколико позиција у реченици. У следећем приказу, знак <> означава део лингвистичког материјала који недостаје. Избрисани материјал може да се јави у склопу субјекта, где обично недостаје прво лице субјекта, тј. лична заменица I (Leech et al, 1985: 896)

(68) <I> beg your pardon.

Може се изоставити лична заменица you:

(69) <you> Had a good time, did you?

где се у реченици јавља упитна речца на крају.

Личне заменице he, she, it, they:

(70) <he> Doesn't look too well.

(71) <they> Can't play at all.

(72) <it> Doesn't matter.

Елиптичан може бити и субјекат са предикатом:

(73) <I am> Sorry I couldn't be there.

(74) <We've > Got to go now.

Реченице су елиптичне уколико се изостави одређени члан *the*:

(75) <The> fact is I don't know what to do.

Избрисана такође може бити и фраза са неодређеним чланом + именичка фраза:

(76) <It is a> Pity he won't help.

Предлог (*Preposition*) такође може бити избрисан:

(77) <Of> course he is there.

4.3. Елипсе у упитним реченицама

Уколико је субјекат и главни глагол изостављен у питањима затвореног типа (*Closed Interrogatives*), резултирајућа елиптична реченица почиње са додатком субјекту или адјункту (*adjunct*):

(78) <Are you> Happy?

(79) <Is it> Hot?

(80) <Do you> Want some?

Елипсе се такође могу наћи и у различитим контекстима које их окружују и њихово значење се потом ослања на екстралингвистички материјал који их окружује. Овакве елипсе се називају ситуационе елипсе (*Situational Ellipsis*) (Leech et al, 1985: 895). У

оваквим случајевима, интерпретација елипси може зависити од знања прецизног екстралингвистичког контекста:

(81) Get it? може да значи Did you get the letter, shopping, etc?

Избрисани материјал се такође може схватити на основу граматичког знања:

(82) I believe <that> you are mistaken.

4.4. Функције елипси

Уколико говоримо о функцијама елипсе у реченици, могу се разликовати три главне формалне категорије (Leech et al, 1985: 900):

Елиптичне именичке фразе (*Noun Phrase*):

(83) Tomorrow's meeting will have to be our first <meeting> and last <meeting>.

Елиптичне клаузе (*Clause*):

(84) You can't tax one set of people without taxing the other. <set of people> или She borrowed my pen although I told her not to. (нефинитна и финитна клауза)

Остале конструкције у којима се може јавити елипса:

(85) Helen is the older girl, Julie is the taller. <girl> где је избрисана именица на крају.

Постмодификатор (*Post Modifier*) такође може бити елиптичан:

(86) If you need any of that firewood, I can give you plenty. <of that firewood>

Избрисан може бити и комплемент придеву (*Complement*):

(87) The second historical novel she wrote was very different from the first. <novel she wrote>

У следећој класификацији коју наводи Лич (Leech, et al: 1985: 901), елиптична може бити адјективална (*Adjectival*) конструкција или адвербијална (*Adverbial*):

(88) Hellen is the older girl, but Julie is the taller. <girl>

(89) She wrote more slowly than you. <wrote>

4.5. Елипсе у средини реченице (Medial Ellipsis)

Елипсе као језичка појава се могу наћи у свим деловима реченица. У овом делу, по класификацији Лича (Leech, et al: 1985: 904), средишње елипсе, тј, елипсе у средини реченице могу имати неколико форми:

Елиптичне могу бити именичка фразе:

(90) They claim that Danish butter is the finest. <butter> (in the world)

У осталим случајевима елипси које се могу наћи у средини, елиптичан може бити модификатор или главна реч у реченици (Head):

(91) His recent performance of Macbeth is the best <performance> he has ever done.

Средишња елипса може буде у комбинацији субјекат + објекат:

(92) One girl has written a poem, and the other <girl has written>a short story.

Потом може да буде у конструкцији субјекат + адвербијал (у овом примеру, за време):

(93) Smith completed the course in thirty-five minutes, and Johnson <completed> in thirty-seven.

Последња конструкција где елипса такође може бити примењена јесте субјекат + комплемент за начин, место и време (*Complement*):

(94) His father was at Oxford when Harold Wilson was. <at Oxford>

4.6. Елиптичне клаузе

Посебна одлика готово свих елиптичних клуза јесте да је предикат место на коме се дешава елипса (Leech, et al: 1985: 905):

(95) If they are not ready by lunchtime, they ought to. <be ready by lunchtime>

(96) Who is cooking dinner today? John is. <cooking dinner today>

Једна од одлика елиптичних клуза јесте да *so* и *do* мењају потпуно целе клаузе и тиме се језички материјал сасвим скраћује у реченици:

(97) Sam kicked the ball harder than Denis did. <kicked the ball>

(98) I want it to be finished in time. I hope so. <to be finished in time>

Клаузе код којих је део реченице замењен упитном речи (*Wh-word*) такође припадају скраћивању које се може десити у склопу клаузе:

(99) Have you ever wanted to start a successful business? This book tells you how. <to start a successful business>

Конструкција клаузе, која је често елиптична, јесте и клауза са пуним инфинитивом (*to Infinitive*):

(100) You can borrow my pen if you want to. <borrow my pen>

У клаузи, глагол може бити потпуно избрисан:

(101) While <she was> at Oxford, she was active in the drama society.

Један корак даље у брисању језичког материјала се дешава када се цела клауза потпуно избрише, док је значење реченице сасвим јасно:

(102) Somebody ought to help. Shall I ask Peter?

(103) I asked when she was leaving, and she said she didn't know. <when she was leaving>

4.7 . Квази елипсе и виртуелне елипсе

У следећем примеру:

(104) Our house is quite different from theirs <their house>.

замене́на форма је граматичка варијанта речи или конструкције која се јавља у замењеном изразу. Због овог, оваква конструкција је може назвати квази елипсом (*Quasi Ellipsis*) (Leech et al, 1985: 890).

Следећа подела обухвата виртуелне елипсе (*Virtual Ellipsis*), где је форма која стоји уместо пуног облика, хомоморф граматичке форме замењеног израза.

(105) Many buildings were damaged, but few <buildings> were destroyed.

4.8. Елипсе у новијој класификацији

Поред претходно наведених подела елипси, лингвисти у погледу поделе елипси имају новију поделу која обухвата другачији приступ (Merchant, 2009: 1-5).

Headed' (H+) елипсе (у терминологији Chao-a, 1987) (*елипсе са управном речи*)

Sluicing (*скретање једне форме у другу*)

(106) John can play something, but I don't know what. <he can play>

VP-ellipsis (*елипсе где је избрисана глаголска фраза*)

(107) John can play the guitar and Mary can <play the guitar >, too.

Pseudogapping (*елипсе које садрже лажни простор*)³

(108) John can play the guitar and Mary can <play> the violin.

³ Енглески Pseudogapping- лажно отворени простор у исказивању

NP-phrase (елипсе именичких фраза)

(109) John can play five instruments, and Mary can play six.<instruments>

Подела елипси према структури обухвата следеће категорије:

Headless' (H-) елипсе (елипсе без управне речи)

Stripping (одузимање једног члана елипсе)⁴

(110) John can play the guitar, {and Mary, too/ <can play the guitar>and Mary as well/but not Mary}.

(111) John can play the guitar better than Mary <can play the guitar>.

Gapping (елипсе које садрже међупростор)⁵

(112) John can play the guitar, and Mary <can play> the violin.

(113) John can play the guitar better than Mary <can play> the violin.

Fragment answers (Делимични одговори)

(114) Q: Who can play the guitar?

(115) A: (Not) John.<can play the guitar>

Уколико се елипсе посматрају као посебан језички феномен, логично питање које се намеће јесте да ли постоје веће елипсе код којих нема неслагања у погледу граматичког стања у реченици. У примерима *Sluicing*, *Fragment answers*, *Gapping* и *Stripping*, избрисани материјал и антецедент морају да се слажу у погледу граматичког стања реченице.

⁴ Енглески Strip-одузети, скинути

⁵ Енглески Gap-разлика, празнина, међупростор

Sluicing (Merchant 2001, Chung 2005)

(116) Joe was murdered, but we don't know who. <murdered Joe>

(117) Someone murdered Joe, but we don't know who by. <Joe was murdered>

Из претходна два примера (116,117), јасно је може видети да нема неслагања у погледу граматичког времена. Оба дела, потпуни и избрисани, се налазе у истом прошлом времену.

Fragment answers (Делимични одговори)

(118) Q: Who is sending you to Iraq? A: *By Bush.

Код мањих елиптичних реченица, неслагање у граматичком стању је могуће (Sag 1976, Hankamer and Sag 1976, Dalrymple et al. 1991, Hardt 1993, Fiengo и May 1994, Johnson 2001, Kehler 2002, Arregui et al. 2006, Baker 2007, Merchant 2008b):

Активни антецедент, пасивна елиптична реченица:

(119) The janitor must remove the trash whenever it is apparent that it should be. <removed>

(120) ... there was really no one at the meeting who could answer the question the way it should be. <answered>

(121) Proposing to reduce their numbers to save money would be endangering them ever more than they are. <endangered> (San Jose Mercury News, June 24, 2004; цитирано код Sag-a 2006:2 (10))

(122) Actually, I have implemented it [=a computer system] with a manager, but it doesn't have to be. <implemented with a manager> (Kehler 2002:53)

(123) Steve asked me to send the set by courier through my company insured, and it was. <sent by courier through my company insured> (Kehler 2002:53)

Код наведених примера реченица (120, 121, 122, 123), може се јасно уочити активна изворна реченица (Antecedent), док је избрисани део у пасивном облику.

Два питања се намећу: да ли постоји вечита елиптична реченица (на пример, да ли постоји глаголска фраза унутар друге мање реченице?).

Да би се разумео материјал у реченици, он мора да буде идентичан са неким антецедентом. Да ли је тада релевантна врста реченице која је идентична синтаксички (која је дефинисана у маркерима фразе) или је семантички дефинисана (преко презентација неке семантичке врсте)?

Stripping/Bare Argument Ellipsis (одузимање једног члана елипсе/елипсе које носе значење у једном члану)

(Reinhart 1991, Vicente 2006, Arregi 2007)

(124) *They caught the man who'd stolen the car after searching for him, but not the diamonds.

Sluicing from inside DPs (Lasnik and Park 2004) (скретање једне форме у другу у редоследу)

(125) Books were sold to John, but I don't know on which shelf.

Пример (125) показује да изворна реченица има једно значење, док елиптична реченица носи у себи потпуно ново значење, које семантички допуњује прву.

Sluicing over implicit correlates (Chung et al. 1995, Hardt and Romero 2004)⁶

(индиректно скретање везе једног дела реченице са другим)

(126) Tony sent Mo a picture that he painted, but it's not clear with what.

Contrast sluicing (Merchant 2001) (скретање једног дела реченице које је супротно са другим)

(127) She knows a guy who has five dogs , but I don't know how many cats.

Чланови су, технички говорећи, посебне лексеме услед делимичних идиосинкратичних морфолошких промена које означавају глаголске облике, и стога се морају посебно навести у листи или неком заиста информативном речнику, као што је то учињено у Џејкбосоновом речнику- *Jacobson's Dictionary* (Merchant, 2009: 1-5).

Анализирајући неједнаку дистрибуцију „неслагања времена“ у елипсама, морфологија глаголског стања, која је изражена глаголом, је одређена функционалним глаголом, док је стање у односу на глаголску фразу у спољашњем односу реченице, односно контекста који прати дату реченицу. Спољашњи однос реченице се може јасно закључити из семантичког оквира коме та реченица припада.

Поред претходно наведених типова елипси, постоје и различите методе које су у овом процесу укључене, да би елипсе биле избрисане:

1. У елипсама високог реда (*Sluicing*), глаголско стање једне клузе не укључује нужно и глаголски начин,

(128) Tom can play football but I don't know when. <he can play> (Merchant, 2009: 1-5)

⁶ Енглески *Implicit correlates*- индиректна веза једног дела са другим, повезивање

2. У елипсама нижег реда (*VP Ellipsis*), глаголска пројекција је комплементарна са глаголским начином.

(129) John could play chess but she couldn't. <play chess> (when they were kids)
(Merchant, 2009: 1-5)

Овим примером (129) се долази до закључка да брисање глаголске фразе не укључује и глаголско стање.

Као последња подела која се наводи у склопу елипси јесте да постоје варијанте флективних особина. У реченици:

Inflective variant (промењена варијанта)

(130) Giannis is proud, but Maria isn't. <proud> (Merchant, 2009: 1-5)

У наведеном примеру (130), први глаголски облик је потврдан, док избрисани глагол има негативну форму. Изостављање придева је такође присутно у овом елиптичном облику. Без обзира на то на ком месту наиђемо на очигледна неслагања, окидач је изван елипсе, док је његов циљ унутар саме елипсе.

Елиптичне реченице су универзална карактеристика сваког језика, али обим и средства њихове реализације се разликују од једног језика до другог. Специфичност проучавања елипси јесте да су углавном проучавања обухватала три нивоа њихове репрезентације: синтаксички, семантички и морфолошки. Ове поделе су искључивале неизговорени материјал у колоквијалном говору, где се говорним чином могу сматрати и неизражени делови реченице који су познати за говорника и слушаоца, и покривају материјал који је неизговорен (McShane, 2005: 6).

4.9. Елипсе ван језичког контекста

Посебна група елиптитичних реченица јесу оне које семантички зависе од ванјезичког контекста. Овде спадају натписи за саобраћајне знаке, натписи на путу, наслови филмова, рекламе. Чињеница је да рекламе користе различиту реторичку структуру (како фигуративну, тако и шематску), које се понављају. Такође, ове језичке промене у рекламама систематски имају већи утицај на меморију, когнитивне одговоре, и стога се и понављају у рекламама, Меквајер (Mcquairre et al, 2004: 3). Елиптитични синтаксички шаблони се користе у рекламама, посебно мање реченице (реченице без глагола), како би утицале на читаоца и привукле његову пажњу. Стога, елипсе у слоганима и насловима имају тенденцију да буду једноставне и директне, како би привукле пажњу читаоца. Још једна сврха елипси јесте да имитирају стварни говор и да успоставе блискост са публиком. Као што је Годард нагласио (Goddard, 1998: 107), говорници који добро познају једни друге, не морају да буду експлицитни у свим својим изјавама и њиховим значењима, зато што знају да ће друга особа попунити шупљине, као резултат њиховог подељеног сазнања и заједничке историје. Слично овом, Картер (Carter et al, 2006: 211), каже да се елипсе могу намерно искористити како би се створила илузија блискости. Читалац је приморан да усвоји исту позицију према писцу као што би говорник усвојио према блиском пријатељу у једном разговору... Дакле, елипсе функционишу као везивни фактор, зато што су везе између писца и читаоца појачане кроз тај рад, које читалац мора да усвоји да би попунио шупљине. Ово је посебно видљиво у рекламирању, где је ефикасност поруке заснована на декодирању од стране слушаоца. Елипсе преовлађују у рекламама, као у следећим примерима, Валор (Valor, 2005: 55):

(131) A triumph. .Akarahli Smith (*An Evening of Long Goodbyes*, by Paul Murray. Penguin).

(132) A huge hit. .Guardian (*Artemis Fowl: The Eternity Code*, by Eoin Colfer. Penguin).

Јасно је да елипсе у рекламама имају своју комуникативну сврху. Ова комуникативна сврха, карактеристична за рекламирање и промотивне жанрове се рефлектује у реторичкој структури реклама, где су елипсе њихов саставни део.

5.1. Когнитивна репрезентација елипси

Когнитивни принципи у препознавању елипси су различити и укључују неколико процеса. Односи међу овим процесима су веома важни, јер се проучавањем управо тих односа, добија јаснији и потпунији процес описа репрезентације елиптичних реченица. Домен који се назива *релација општег когнитивног домена* (*General Cognitive Relation*) показује да се језик може манифестовати на најмање четири различита начина: лексички израз релације, контрастивно наглашавање, анафора и елипсе (Jackendoff, Culicover: 2012: 305-346). Релација од које се почиње у нелингвистичком разумевању названа је релацијом *исто-изузев* (*The Same-Except Relation*). Да бисмо визуелно илустровали ову релацију, упоредимо следећу слику:

Слика 1. Исто

Наше прво расуђивање везано за ову слику јесте да су два лика истоветна на слици. Под овом претпоставком, два нелингвистичка организма су способна да донесу овакво расуђивање- они могу бити научени да реагују на истоветност два предмета. Овакво расуђивање може бити исказано реченицом:

(133) This one and that one are **the same**.

у коме је израз **the same** језички уређај који чини ову релацију експлицитном.

У следећем примеру, закључак је потпуно другачији:

Слика 2. Различито

Овде је закључак да су два предмета потпуно другачија, свеједно да ли ће неко користити реч различито или не. Следећа слика уводи ново виђење, где се јавља термин *елаборација* или детаљан приказ нечег (*Elaboration*):

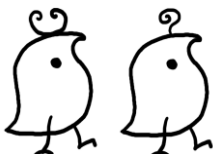
Слика 3. Елаборација

При упоређивању ове две слике, можемо да користимо израз исте или скоро исте (*the same or almost the same*). Уместо овог изрази, језичко/нејезичко поређење може бити представљено реченицом:

(134) They are the same, except that the one on the right has this extra little gizmo on its head.

Овде, фраза изузев (except) означава део који је другачији.

Слична, али мало другачија ситуација може се видети на слици 4, где се илустративно представљају два основна случаја релације *исто-изузев* (*The Same-Except Relation*):

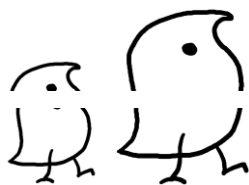
Слика 4. Контраст

Ова слика је приказана кроз реченицу:

(135) They are the same, except they have different gizmos on their heads.

Слике 3 и 4 приказују основне концепте исто-изузев релације (*The Same-Except Relation*), које Вилијам Џејмс (William James, 1890: 490-491), карактерише на следећи начин:

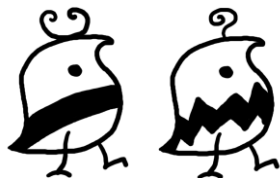
„У многим конкретним предметима који се разликују један од другог, прилично лако можемо да видимо разлику која је једноставно садржана у чињеници да је један предмет исти као и други, плус још нешто (као на Слици 3), или оба предмета имају идентичне делове којима се додаје један специфичан посебан подсетник (као на Слици 4). Како је даље наглашено, разлике између два предмета могу се односити на различите димензије и аспекте тих предмета. На пример, разлика може бити у величини, као на Слици 5:

Слика 5. Контраст

(136) They are the same, except the one on the right is bigger.

Разлике могу бити и вишеструке, као на слици 6:

Слика 6. Вишеструки контраст

(137) They are the same, except they have different gizmos on their heads and different stripes.

Цео процес разумевања елипси је представљен на визуелан начин који се може сумирати у три корака: „наћи“ (*find*), „поређај“ (*align*) и „идентификуј разлике“ (*identify differences*).

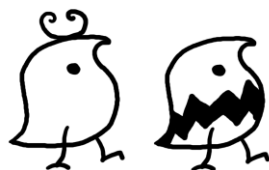
Процес „наћи“ (*find*) у елипсама укључује идентификовање предмета који су повезани. У овим визуелним примерима, предмети су просторно близу један другом,

стога је овај процес веома видљив. Овај процес укључује идентификовање два фразе које се међусобно упоређују.

„Поређај“ (*align*) значи проналажење релевантних карактеристика и односа међу њима. Он зависи од структуре која се упоређује и њених својстава. Ово поређење је когнитивно, а не лингвистичко, зато што у себи укључује концептуалне репрезентације самих разлика, а не лингвистичке изразе тих разлика.

„Идентификуј разлике“ (*identify differences*) јесте последњи део овог процеса где се издвајају делови који су различити (Jackendoff, Culicover: 2012: 305-346). Идентификовање разлика не зависи од лингвистичког изрази. Тај израз је изражен кроз додатак изузев (*except*), он може бити изражен и додатком уместо (*instead*), док последњи израз може бити у унутрашњој антецедентној реченици.

На крају, последња слика представља последње когнитивно разумевање елипси, где различити делови немају паралелне релације:

Слика 7. Дупла елаборација

Овакав однос се назива контрастивно наглашавање (*contrastive stress*), где фразе могу имати један, два или више контраста:

(138) I'll have mushroom pizza.

(139) And I'll have pepperoni.

У контрастивном наглашавању, постоји важна веза између контрастивног наглашавања и визуелних својстава закључивања релације исто-изузев (*the same-*

except). Као што визуелно расуђивање често одвлачи пажњу до контрастивних делова, на исти начин конститутивни елементи у паралелним фразама добијају значајнију улогу, и тиме више привлаче пажњу.

Свака од представљених слика представља наше когнитивно разумевање језичког материјала, који је визуелно представљен, како би елипсе могле бити посматране и на овај начин.

Поред овог визуелног домена, проблематика елипси и њиховог разумевања дата је и кроз анализу лексичког и семантичког когнитивног доживљаја.

5.2. Лексички израз елипси у когнитивном доживљају

Нимало није изненађујуће да се речи исто (*the same*) и изузев (*except*) могу јасно искористити да се опише идентична релација која настаје током когнитивног процеса разумевања елипси. Речи су чланови једне мале породице ових израза, које се могу јавити у три синтаксична оквира: 1) симетрични предикат (*Symmetric Predicate*), 2) X је исто као и Y и 3) анафоричне облике исто (*the same*) (Jackendoff, Culicover: 2012: 305-346).

(140) You took a nap? I took a nap too, except the phone woke me up.

Ова реченица (140) се може ставити у свој елиптичан облик у форми:

(141) You took a nap? I did the same thing, except the phone woke me up.

где *did* замењује целу глаголску фразу *took a nap too*.

Насупрот овом примеру, процес који укључује елаборацију може да буде специфичан зато што се додаје информација која није била присутна у претходном делу:

(142) Who washed the car? I did it.

Слично овом, следећи пример реченице показује исти процес:

(143) I'll pour you some bourbon.

(144) No, scotch!

Паралелизам који се јавља у овом процесу може бити представљен кроз следеће реченице:

(145) Ozzie drank the scotch in five minutes, but I can't tell you where. <he drank it>

(146) Ozzie's drinking again, but I don't know what. <he is drinking>

У следећем пару реченица, процес исто-изузов се такође јавља, али уз двоструки контраст:

(147) Fred likes fish and Sue likes soup.

(148) Fred likes fish and Sue soup.

Пример брисања глаголске фразе среће се у елиптичним реченицама, где се такође јавља правило исто-изузов (*the same-except*), док процеси поређај (*align*) и пронађи разлике (*find differences*) доприносе когнитивном разумевању елипси:

(149) Joe sneezed and Bill did it, too. <sneezed>

Поред наведених примера, анализом још неколико елиптичних конструкција у енглеском језику, може се применити правило исто-изузов и на њима, али су знатно мање обрађене у литератури него претходно наведени примери (Jackendoff, Culicover: 2012: 305-346).

Пример израза *vice versa*:

(150) Kim likes Pat and *vice versa*.

У овом примеру, *vice versa* захтева спољашњу антецедентну реченицу која садржи две унутрашње антецедентне реченице. Семантички оквир *vice versa* је јасан, зато што два унутрашња антецедента Kim и Pat могу да замене своја места.

Следећи пример израза *that/the same goes for* јесте пример елиптичних реченица чије когнитивно разумевање укључује претходно наведене процесе и укључује процес додавања (*adding*):

(151) John likes pizza, and *that/the same goes for* Bill (too).

У овом процесу додавања, слична конструкција је илустрована у примеру (152), где имамо додавање супротне информације:

(152) I don't like pizza.

(152)а Me, neither.

(152) б Same here.

Врло често, у когнитивном доживљају елипси и преношењу информација, особа X изводи неку радњу која је иста као у елиптичној реченици, где је X екстерни аргумент, тј. допуна глаголу која се тиче вршиоца радње или субјекат, док је елиптична реченица изражена у антецедентној реченици, или се може посматрати у нелингвистичком контексту:

(153) Someone washed the car.

(153) б I did it.

У следећем примеру елиптичне реченице, когнитивни доживљај је у форми контраста:

(154) Abby speaks the same language that some guy in this class speaks, but I'm not sure who.

Као посебна елипса, *Gapping* у себи носи когнитивни процес исто-изуев (the same-except) уз двоструки контраст:

(155) Does Robin speak French?

(155)б No, Leslie, German.

Унутар елиптичних реченица са избрисаном глаголском фразом, когнитивни процес се дешава у нејезичком антецеденту, који показује да генерално овај процес не може да се деси кроз брисање синтаксичког материјала, који је идентичан као у антецедентној реченици:

(156) Don't! (said to someone who is about to jump into an empty swimming pool)

(157) I just can't anymore. (said by an exhausted climber to companions)

Елиптичне реченице у процесу исто-изуев (the same-except), могу се сумирано представити на мноштво начина:

- експлицитно, са речима као што су *same, except and instead*,
- имплицитно уз контрастивно наглашавање (*contrastive stress*),
- кроз анафору, кроз одређене и неодређене заменице, анафора у форми *do it* и све њене варијанте, на пример у конструкцији *do that, the same thing*,
- у склопу елиптичних реченица где је избрисана глаголска фраза,
- и у склопу форме *vice versa, that, the same goes for*. (Jackendoff, Culicover: 2012: 305-346).

Традиционални приступи анафори и елипсама су тражили могућност да извуку интерпретацију елемената који недостају кроз идентификовање са одређеним аспектима лингвистичке структуре антецедентне реченице. Свака конструкција има другачије форме које се могу идентификовати у овим реченицама. У свакој конструкцији, форма која се јавља јесте идентификовање антецедента, ређање својстава и особина тих форми, и на крају, идентификовање разлика међи њима. Интерпретација избрисаног материјала је последица реконструисања елиптичне реченице кроз два процеса: одузимање (*subtracting*) или додавање материјала (*adding*). Оно што је уједињује читав спектар свих ових форми елиптичних реченица јесте чињеница да све користе когнитивни процес исто-изузев (*the same-except*), без обзира на своју форму. Ово је очита предност за све елиптичне реченице, обзиром да елиптичне реченице поједностављују граматику, где се већина лингвистичког апарата замењује општим когнитивним механизмом.

6.1. Реченица у српском језику

Предмет синтаксе као једне од главних лингвистичких дисциплина јесте проучавање структуре и употребе језичких јединица са примарно комуникативном функцијом. Језичка комуникација се остварује у говорној ситуацији, која се од других ситуација разликује природом елемената који је чине (Пипер et al, 2005: 25). Управо у процесу језичке комуникације, стварају се различите реченичне конструкције и форме. У граматичкој дефиницији, реченица је минимална језичка јединица која може имати релативно самосталну комуникативну функцију, било да је дата у свом пуном облику, било да је сведена на једну реч (Пипер et al, 2005: 25):

(158) Он те зове да дођеш.

(159) Он те зове.

(160) Зове те.

Сва три наведена примера представљају различите репрезентације једне реченице. У структури реченице, постоје делови који су међусобно повезани у једној говорној ситуацији, и потом ти исти делови чине реченицу. Управо у овом процесу, делови који је чине могу бити избрисани, док реченица не губи свој смисао или лепоту. Делови који се могу избрисати јесу како лексички, тако и граматички.

Значење реченице конституише семантички оквир који означава однос између делова реченица.

Прагматички оквир чине реченице које се повезују са датом говорном ситуацијом. Говорна ситуација јесте оквир који ће одредити коју врсту реченице можемо да користимо у појединим ситуацијама.

Постоје ситуације где само одређена врста реченице може бити коришћена како би била адекватна и исправна. Ово су ситуације које обухватају оквир у коме се радња реченице одвија, на пример, при склапању брака између два супружника. Сама ситуација чини да реченице буду изговорене као целине које се не могу променити: „Од овог тренутка, ви сте муж и жена.“ Ова реченица јасно представља ситуацију у којој је настала. Управо овај пример најбоље илуструје ситуацију у којој поједине реченице могу и треба да буду изговорене. Односи између реченица су сложени, они нису само једнозначни. Понекад, значења реченица могу бити асиметрична и вишезначна, што зависи од контекста и оквира у коме се оне користе.

Уколико пратимо граматичку дефиницију, формалну структуру реченице чине, дакле, предикатски израз и аргументски израз(и). У једном језику, предикатски израз по правилу садржи лични глаголски облик пунозначног глагола, или лични глаголски облик непунозначног глагола, нпр:

(161) Он *ради*.

(162) Он је *учитељ*.

(163) Он је *добар*.

У аргументском изразу просте реченице обично је именица, или нека друга именички употребљена реч, било сама, било у конструкцији с неком другом именском речју (именица, заменица, придев, број) (Пипер et al, 2005: 28-29):

(164) *Ана* ради.

(165) *Она* ради.

(166) *Наша Ана* ради.

(167) *Наша сестра Ана* ради.

Поред претходно назначених теоретских основа, где се различите варијанте језика могу описати, постоји пет главних варијанти једног језика, према одређеним критеријумима. Ови критеријуми обухватају неколико варијанти језика које у својој класификацији укључују неколико група.

Свака употреба језика обухвата варијанте између свих пет група:

(а) регија

(б) социјална група

(ц) поље дискурса коме језик припада

(д) медијум

(е) став говорника.

Прве две варијанте језика се примарно односе на употребу језика. Људи користе језик у различитим регијама у коме живе или су некада живели. Слично овом, људи користе различите варијанте социјалне употребе језика због социјалне групе у којој живе или припадају.

Последње три варијанте се односе на употребу језика. Људи бирају варијанте због комуникационе ситуације и њене сврхе. Медијум једног језика може бити у писаној или говорној форми. Последња варијанта јесте став говорника односно однос учесника у једном разговору. Уобичајено језгро или нуклеус једног језика присутно

је у свим варијантама кроз граматику и граматичка правила једног језика, Квирк (Quirk, 1985: 16).

Питање које се логично намеће јесте коју варијанту језика изабрати и који је критеријум по коме говорник одређује шта и на који начин жели да каже. Поред формалних карактеристика и обавезних граматичких елемената, језик се обликује и према корелацији форми које се могу наћи у њему. Различити фактори утичу на то колика количина језичког материјала ће бити изречена или не, што јасно упућује да је језик и корелација синтаксичких форми које поседују значење. Загонетна је чињеница у вези језика да су значења понекад изражена у објектима који недостају или који су избрисани (Hardt, 1993: 1). Управо овде, јасно се могу видети елиптичне структуре које у себи носе значење, иако саме речи нису изговорене или написане.

6.2. Репрезентација елипси у српском језику

Репрезентација елипси у српском језику јавља се у облику скраћивања простих и сложених реченица (Новаковић, 1902: 350-355). Процес скраћивања се може јавити на два начина:

а) изостављањем оних делова реченица који су излишни или без којих ће се смисао опет добро разумети:

(168) Нигде стена, вода свуда.

(169) Нигде трага од дана бијела.

Изостављају се делови када се у сложеним реченицама деси више једнаких предмета или једнаких прирока, онда се те реченице стежу у скраћену сложену реченицу:

(170) Наша земља све се више развијала, а тако исто живот у њој.

Скраћивање се може десити у зависним сложеним реченицама, где је у главној реченици обично показана заменица или прилог (онај, тај, тамо, онамо, тако, дотле, тада, итд.) копча за коју се скопчава зависна реченица кроз своју савезну заменицу или прилог, где се често заменица или прилог главне реченице изостављају:

(171) Кад стигоше цара и сватове, цар му даде хиљаду дуката.

б) замењивање једних граматичких облика другим: дужих краћим, сложених простим:

Целе додане, зависне реченице се могу стиснути у једну или неколико речи. То се у подређеним реченицама које су додатак подмету, прироку или предмету, чини подметовим и прироковим додатком, или истог значења четвртим и шестим падежом, или прошлим и трпним придевом:

(172) Ти је мораш учити срећну и честиту.

(173) Девојке ме врагом зову.

(174) Поздрави ми краља, таста мога.

Скратити се могу зависне временске клаузе, или клаузе последице и узрока, које се могу скратити или сажети прилогом садашњег и прошлог времена и глаголском именицом која се гради од трпног придева наставком-(и)је:

(175) Добар може постати само чинећи добро.

(176) То рекавши, баци новчић у поток.

(177) О прошењу девојке. (Новаковић, 1902: 350-355)

Процес скраћивања и сажимања се може десити у зависној реченици за намеру, за предмет, и у зависној реченици уз именице подмета или прирока, где се њихово стезање одвија неодређеним начином:

(178) Почнем му, дакле, овако говорити.

(179) Није нам суђено живјети заједно.

„Напомена. Многи наши писци очевидно беже од начина неодређеног, растварајући га где год доспеју. Ако проуче ово мало примера и потраже их још у врским делима нашег језика, која се не могу потворити нечистином, увериће се ласно, да тиме крате језику нашем једно од старинских својстава и лепота његових“ (Новаковић, 1902: 350-355).

Обзиром да рад представља и појаву брисања у српском језику, реченица као сложени језички знак, састављена је од извесног броја једноставнијих језичких знакова и њихових међусобних односа. Реч је минимални облик на који може бити сведена нека реченица, када је представљена само једним својим делом, као што је то у елипсама

(180) Ватра!

Оваква реченица задржава могућност да буде употребљена као комуникативно комплетан исказ. Примарна форма једночлане реченице је предикатски израз јер је главни елемент реченице- предикат. Једночлана реченица у облику именског израза је секундарна форма просте реченице

(181) Пажња!

чија је интерпретација изразито контекстуално условљена, као што важи и обрнуто: за именски израз је функција конституисања једночлане реченице нетипична и секундарна функција (Пипер et al, 2005: 30-38).

Једночлане реченице су веома честе у синтакси наслова. Ако се наслову признаје статус релативно аутономног исказа у оквиру текста којем наслов припада, онда се и синтаксичкој структури тог исказа мора признати реченични статус, наравно специфичне природе,

(182) Проклета авлија

(183) Леп дан за умирање

(184) Плави победили (Пипер et al, 2005: 30-38).

Као што се јасно може видети у наведеним примерима, елипсе се јављају у истом облику и у српском језику. Делови који недостају у реченицама могу бити различити, док делови који су исказани носе значење реченице.

6.3. Скраћивање језичког материјала реченица у српском језику

Сваки именски реченични члан може бити у принципу издвојен из просте реченице и постављен у аутономну, интонацијски и интерпункцијски маркирану постпозицију или, евентуално, у антепозицију, само ако је то оправдано с лингво-стилистичког и књижевно-уметничког аспекта. Тај поступак осамостаљивања појединих делова реченице који су тесно функционално-семантички повезани с осталим реченичним члановима назива се *парцелација* (Пипер et al, 2005: 564-570). Постоје и друга термилошка решења за ову појаву, али је ово, најприкладније, преузето из руске граматичке литературе:

(185) Дрмусали су га. *Симка и још неко.* (Д. Ћосић)

(186) Гледао сам те ноћас. *У сну. Тужну. Мртву.* (М. Црњански)

Парцелацијом се реченица рашчлањује и на линеарном, синтагматском плану и на виртуелном језичком, што доприноси динамици казивања, другачијој, неуобичајеној ритмичкој организацији прозног текста и постизању извесних стилско-уметничких ефеката. Управо издвајањем језичких јединица из једне синтаксичке целине и њиховим позиционим и интонацијским аутономизовањем, нарушавају се традиционално схваћени принципи моделирања реченице, разграђује се њена структура (према истраживањима М. Радовановића). Тај синтаксички поступак парцелисања, тј. сегментирања, рашчлањавања реченице треба да буде идејно-тематски мотивисан, да одговара општем тону и композицији дела, као и

индивидуално- стилским особеностима самог аутора. Посредством парцелисаних језичких јединица преносе се поруке које су афективношћу и емоционалношћу обојене. Зато је парцелација карактеристична за оне делове књижевног текста у којима долази до изражаја ауторов субјективни доживљај света, а то су често монолози главних ликова.

Савремени српски писци као што су М. Црњански, Р.Петровић, Р. Константиновић, М. Данојлић, В. Стевановић и др. примењују овај поступак рашчлањавања реченице у тежњи да буду модерни у изразу, да динамизирају свој исказ, активирају реченичну интонацију и тако фокусирају оно што је, по њиховом виђењу, битно, а уједно да учине ближим говорној комуникацији свој начин излагања. Парцелација као средство смисаоног и позиционо- интонационог рашчлањавања садржаја саопштења, поред комуникативне, има и изразито експресивну функцију. Њоме се служе и неки српски писци 19.века (према истраживању Јб. Суботић).

Парцелисани део реченице је одвојен од матичне реченице тзв. експресивном паузом:

(187) Самоћа година и превара. *Куца, куца, куца.* (Р. Константиновић)

Парцелати су најчешће постпонирани у односу на своју матичну реченичну структуру

(186), али могу бити и у антепозицији (187).

Парцелисане могу бити и лексеме, и синтагме, и зависне реченице; често су то именски изрази у различитим падежним облицима и функцијама, придеви издвојени из именичке синтагме и постпонирани у односу на именицу као њен центар (186).

Парцелисани делови успостављају функционалну везу са главним деловима из матичне реченице као посебни, самостални реченични чланови или стоје у апозицијском односу с њима. У парцелату могу бити и поновљене лексеме, чија је улога тада да се истакне, интензификује значење. Сваки именски реченични члан може бити парцелисан, па се на тај начин, према запажању М. Радовановића,

рематизује садржај, успоставља ритам у наративном току, нарушава уобичајено неекспресивно распоређивање и повезивање делова реченица (Пипер et al, 2005: 564-570).

6.3. а Парцелисани субјекат

Именски израз у позицији субјекта, поготову заменички, ређе подлеже парцелисању вероватно зато што је исказив предикатом, премда поједини писци стављају акценат и на њега, рематизујући га тако (Пипер et al, 2005: 564-570). Он се појаљује као део разбијене субјекатске секвенце:

(188) Угушиће ме сопствене координате. *И досада.* (В. Стевановић)

Он се такође може појавити и као посебан аргументски исказ, а њиме се може и прецизирати и идентификовати сам субјекатски аргумент уколико је неодређен:

(189) Свака ствар у мраку испушта мирис. *Босиљак, сува шљива, сукно, људска кожа, коса.* (О. Давичо)

За посебно истицање његове улоге у означеној радњи може послужити и везник

(188), који се употребљава и при набрајању учесника дате ситуације:

(190) Причали су ми своје досадне приче. *И сапутник до мене. И онај иза. И онај испред.* (С. Басара)

6.3. б Парцелисани предикатив и објекатска допуна

У позицији именског предикатива може стајати парцелат којим се спецификује семантички садржај предикатског изрази и уједно прецизније квалификује субјекатски аргумент (Пипер et al, 2005: 564-570):

(191) То је моја исповедаоница. *Мој зид плача. Мој олтар. И моје чинодејствовање* (В. Стевановић)

Издвојени објекатски аргументски израз има посебну комуникативну вредност без обзира на то да ли је у апозицијском односу с изразом у позицији непарцелисаног објекатског аргумента или је самосталан члан нове интонацијске секвенце:

(192) Морамо хладнокрвно да поднесемо. *И сопствену глупост. И душу своју.* (О. Давичо)

(193) Цела га је Србија чула. *Њега, сина Луке Дошљака.* (Д. Ћосић)

6.3. ц Парцелисане прилошке одредбе и атрибути

Веома често парцелисању подлежу именски изрази код одредаба различитих типова, појединачно или у низовима. Ту наравно налазимо и прилоге, којима се квалификује, интензификује и сл. означена радња (Пипер et al, 2005: 564-570):

(194) Стаде. *Код ове јабуке.* (Д. Ћосић)

(195) Јежим се. *Од радости.* (О. Давичо)

(196) Остадосмо сами. *У стану. И на свету.* (С. Селенић)

Код неких аутора, истина ређе, појаљују се глаголски или прави придеви, у секвенцама и појединачно, издвојени из именичких синтагми у којима имају функцију квалификативног детерминатора именског појма. И та, атрибуиска позиција може бити, дакле, захваћена процесом парцелисања, иако се чини да је јединство именице и њене атрибуиске одредбе врло чврсто, чак нераскидиво. Управо зато

парцелисани атрибут, појединачно или у низу, посебно је експресивно синтаксичко средство и онда када се у тој позицији нађе придев и онда када се тако издвоји из именичке синтагме било која квалификативна одредба:

(197) Чују се цвркулт ласта и шумор оближњег мора. *Белог.* (В. Стевановић)

(198) Хрупиће...мрачни, незвани гости. *Црних лица, у црним одорама, с кошчатим рукама, као клешта, као менгеле. Земљосане пути.* (В. Стевановић)

6.3. д Секундарна парцелација

„Да је парцелација изузетно ефектан синтаксичко-стилски поступак који негују многи наши савремени писци и публицисти, показују и примери секундарно парцелисаних реченичних чланова из претходно интерпункцијски издвојене, тј. парцелисане зависне реченице (Пипер et al, 2005: 564-570):

(199) Моје срце.... куца тамо, шобоће у шупљем грудном кошу баракe. *Где позна сваку криву пукотину на зиду, сваки лежај. Сваку кржљаву, жилаву травку, међу камењем. Сваку бору на сапатничком лицу. Свако светлуцаво дугме на униформи.* (В. Стевановић)

На овај начин се парцелацијом накнадно рематизује садржај исказа, успоставља посебан ритам у казивању и постиже својеврсни комуникативни динамизам. Управо то ритмичко рашчлањавање реченице и исказа има значајних последица на информативно-комуникативном и стилистичком плану реченице и текста.“

Сви наведени примери елиптичних реченица, који су штампани курсивом у овом делу, јасно показују главне одлике ових реченица (изостављање делова субјекта,

предикта, појединих фраза или целих клауза, брисање делова који не носе главно значење, сажетост израза и умањивање делова реченица, јак емотивни доживљај једног исказа). Значајна последица брисања лексичког и граматичког материјала из једне реченице означава и промену на стилском плану и комуникативну вредност те реченице. Елипсе, стога, не само да мењају ова два сегмента у језику, већ чине феномен текста, који је неоспорно важан за подробнија језичка изучавања.

6.4. Неколико примера елипси у различитим корпусима

Да би истраживање о елипсама у српском језику било потпуније, следећи примери су представљени илустративно, како би били презентација и приказ појава брисања у нашем језику. Примери су дати из литерарних текстова, стручних, новинских чланака и реклама, као што су дати и у главном корпусу истраживања.

Литерарни текстови

(1) У Омску, који је тада био под влашћу "белих", сазнао је да се у једном затвору налази тринаест бољшевика, па је затражио дозволу да их сними.

- У реду - рекао је командант затвора.

Мало затим, војници су извели тринаесторицу затвореника у двориште, постројили их уза зид и...стали пред њих с напереним пушкама.

<-Шта је ово? - упитао је запањени сниматељ.

-Како шта? >- одвратио је командант. - Па рекли сте да хоћете да их стрељате!

Па ипак, није згорег доказивати да поједине речи могу имати два, три и више значења, јер се увек нађе неко ко би хтео да их сведе на једно једино.

Иван Клајн, Писци и писмењаци

Пример реченице (1) у српском језику представља *избрисану глаголску фразу*. Антецедентна реченица се налази испред елиптичне, у свом пуном облику-Шта је ово, а потом иза ње следи елиптична, која се састоји само од две речи-како шта. Ово скраћивање упућује да недостаје глагол и остављен је само део предиката. Као што се може видети у наведеном примеру, дијалог је форма која је веома учестала у процесима скраћивања и ту су елиптичне реченице најзаступљеније. Иако је глагол избрисан, разумевање преосталог језичког материјала је јасно и не ствара проблеме да се разуме. У другом делу реченице именица-тринаесторица затвореника је замењена обликом-их, који се може посматрати и као процес замене, али и елиптична појава наведене именице.

(2) Држао је пушку преко кољена, мало је помери и опали. Груну мукли пуцањ и угуши се без одјека, у магли се расу пахуљица сиве длаке.

"Што га отјера", пита Иван.

"Шушка ми ту као шпијун."

<"Што не пусти Лада, он би га погодио."

"Зар би? Имао је времена, па што није?" >

"Не ваља што си тако брз, поквариш ствар."

"Такав сам по природи, узалуд причаш."

"Сад бисмо имали ручак, а овако га нема. Треба да идемо."

Треба, јер пуцањ нас је открио ако има неког у близини. Можда има - стално шаљу у шуме неке што их зову "летеће десетине". Стално налазе нека страшна имена за своје десетине - то су од нас научили.

Михаило Палић, Лелејска гора

Реченица у примеру (2) јесте такође пример *избрисане глаголске фразе*, која се налази у првом делу на почетку реченице-зар би, док се у другом делу брисања налази на крају. Потпуни облик би био-зар би га погодио, где недостаје лични глаголски облик

-погодио, у оба избрисана дела. Остављен је само скраћени облик-зар би, а у другом делу само облик-па што није. Антецедентна реченица се налази испред оба елиптична дела и ту је глагол предикације дат у свом пуном облику- Што не пусти Лада, он би га погодио. Део језичког материјала који је остао је лако разумети, и иако је глагол избрисан, не утиче на процес разумевања ове реченице.

(3) Остављајући га испред његовог стана, мислио сам да све моје обавезе према високом старцу и незнанцу са дрвеног вазнесењског трона, у томе часу престају. Ако сам ишта мислио. <Не знам чак ни да ли сам нешто осећао. Изговарајући следећих дана много пута, исте реченице: Погинули су. Да, обоје. У склоништу, испред Вазнесењске цркве - туга није била моје једино, можда ни прво осећање. > Било ме је срамота. Нисам знао зашто, али нелагода је, упркос томе, временом постајала све већа. Ни сада не знам тачно чега сам се стидео. Можда тога што ми се чинило да, нехотице, варам. Што сам, посрамљен, негде дубоко скривено, знао да је моја патња због губитка родитеља мања него што би требало да буде. Мања чак и од саучешћа које изазива код других. Када бих се год загледао у себе желећи да откријем тугу, видео сам празнину. Испуњену себичним страхом.

Слободан Селенић, Timor mortis

Реченица (3) у корпусу који обухвата примере на српском језику такође приказује *избрисану глаголску фразу*. Антецедентна реченица се налази испред избрисаних делова-Не знам чак ни да ли сам нешто осећао, иза које следе елиптичне реченице. Свака од елиптичних реченица садржи потпуно нове речи, које се не појављују у антецедентној реченици-изговарајући, следећих, дана, исте, реченице, погинули, обоје, склониште, испред, Вазнесењске, цркве, туга. Свака од наведених речи није коришћена у антецедентној, тако да су процеси адиције и супституције и овде присутни. Интерпункцијски знаци нам такође помажу да уочимо елиптичне делове, који су у овом примеру дати у облику зареза и цртице. Сажетост и краткоћа ових

исказа буде јачи емотивни доживљај и елипсе су овде посебно погодне када се користе. Ниједан од избрисаних делова није тежак за разумевање и чини да реченице добију јасноћу и сабијеност емоције у само неколико речи.

(4) <Сад је пролеће. Опет пролеће! > Преда мном је сто и осамдесет сунчаних дана. Чини ми се да су ми прегршти пуне неких чудесних златника, сваки као сунце. Сви су путеви отворени. Дах је слободан.

Док сам тако стајао неодлучан од среће, осетио сам да се иза мене одједном створила Јелена. Нисам смео да се окренем. Остала је ту тренутак-два непомична (упоредо са њом застао је и мој дах), а онда ми је положила руку на раме.

Иво Андрић, Јелена, жена која нема

Пример реченице (4) илуструје *избрисану глаголску фразу*, која се налази лево од антецедентне реченице. Антецедентна реченица је дата у свом пуном облику- Сад је пролеће, а потом следи елиптични део, где недостаје глагол-Опет пролеће, кога прати знак интерпункције, односно узвичник. Сажетост овог облика лежи у томе што се састоји од само две речи, где се именица-пролеће из изворне реченице понавља, али се уводи нова реч-опет. Узвичник на крају реченице може бити третиран и као посебно наглашавање именице пролеће, и овај облик показује да глагол у основи има способност да у себи обухвати делове реченице и да их замени, а да при том разумевање преосталог дела остане јасно. Чест је случај да управо именица, у овом примеру-пролеће, замени избрисани глаголски облик, уз коју обично стоји или придев или прилошка одредница (детаљније о овом у делу о рекламама).

Стручни текстови

(5) <Куће ће бити изграђене од бетона, челика и стакла, без рељефних или обојених украса, лепе само по унутрашњој лепоти облика и пластичности, грубе у својој механичкој једноставности и велике колико је год потребно, а не колико дозвољавају правила зонирања. Стајаће на ивици узаврелог понора, а улице више неће, као до сада, лежати на висини прага попут отирача пред вратима, него ће бити дубоко укопане под земљом; кроз њих ће тећи саобраћај метрополе и оне ће бити повезане....>

Модерна архитектура, Кенет Фремтон

Пример (5) припада корпусу стручних текстова и обухвата подручје архитектуре. На самом почетку антецедентне реченице, именица-куће јавља се у свом пуном облику, а потом се брише до краја овог пасуса. Наведени пример представља *избрисану именицу*. Иако се именица до краја више ниједном не појављује у овом пасусу, јасно је да се ради о њој. У току процеса разумевања помажу нам и интерпункцијски знаци, односно зарези, који одвајају један део од другог и наглашавају увођење нових информација. Пример је посебно интересантан зато што се у другом делу брише још једна именица-улице, тако да пример представља двоструко избрисану именицу. Део језичког материјала који следи након наведених именица и њихих изворних реченица јесте јасан и лак за разумевање. Стручни текстови имају тенденцију да буду дати у свом дугом облику, али овај пример показује да чак и када имамо процес брисања, углавном је врло мали и захтева пажљиво читање, да би био препознат.

(6) Уверење да ће архитектура стакла донети нову културу није само луди песнички хир. То је чињеница. Нове институције социјалне заштите, болнице, проналасци или техничке иновације и побољшања-<све то неће донети нову културу...али архитектура стакла хоће...Стога се Европљанин са правом боји да би архитектура

стакла могла да постане неугодна. Свакако да хоће.> А то није њена најмања предност.

Модерна архитектура, Кенет Фремтон

Пример (6) стручног корпуса илуструје *избрисану глаголску фразу*. Антецедентна реченица се налази испред избрисаног дела и чини да се овај избрисани део боље разуме. У изворној реченици-све то неће донети нову културу, дат је глагол пуне предикације донети, док га у избрисаном делу нема, већ се реченица наставља без њега-али архитектура стакла хоће, где су након овог дела дате три тачке, као посебан знак интерпункције који није учествовао у овој врсти текстова. Други део избрисане фразе такође обухвата глагол-да би архитектура стакла могла да постане неугодна, док је у другом делу овај глагол избрисан и замењен глаголом-хоће. Разлика је и у глаголском облику, јер је главни глагол дат уз модални глагол-могла да постане, док је у другом, избрисаном делу замењен са обликом футура- свакако да хоће. Обе речи које се јављају у елиптичном делу не појављују се у изворној реченици, тако да су процеси супституције и адиције и овде присутни. Брисање оба глагола је врло мало и налази се одмах поред изворне реченице, чиме својим положајем помажу у адекватном разумевању преосталог језичког материјала.

(7) Лаки бетони, чије су запреминске масе испод 1900кг/м³:

(А) не могу бити коришћени за израду носећих, већ само изолационих елемената конструкција,

(Б) могу се користити и за носеће елементе конструкција, ако им је запреминска маса 1800-1900кг/м³, а уколико је нижа, само за изолационе елементе,

(Ц) ако су им запреминске масе 800-1900кг/м³, могу се користити и за израду носећих елемената, а уколико су испод 800кг/м³, само за изолационе елементе конструкција.

Грађевински материјали, Збирка решених тестова, Секула Живковић

Пример реченице (7) јесте такође из стручног корпуса, области грађевина, који даје пример *избрисане именичке фразе*. Сама форма овог примера је посебно интересантна зато што је узета из Збирке тестова и јасно је да је овде скраћивање чак и визуелно представљено. Именичка фраза-лаки бетони, јавља се само у изворној реченици и налази се на самом почетку реченице. Након тога, она се не појављује ниједном до краја задатка, већ је и визуелно одвојена деловима (А,Б,Ц). Њено разумевање је јасно, јер се цео задатак односи на исту именичку фразу и нема потребе да буде поновљена. Иако је дата у склопу различитих величина и одвојена је зарезима, њено разумевање је наглашено на самом почетку задатка. Процеси адиције и супституције су присутни и у овом примеру, јер се речи које се појављују у деловима (А,Б,Ц), не појављују у антецедентној реченици, осим различитих тежина које су наведене у бројкама.

(8) <БАХАТИ ДИРЕКТОРИ Службеним возилом и у ноћни провод
В. Никитовић | 10. 12. 2014. - 06:44ч | Фото: В. Н. | Коментара: 103

„Службени аутомобил директора ЈП „Градац“ Небојше Јовановића најређе се може видети на паркингу предузећа. Углавном је у вечерњим сатима паркиран испред градских кафана и ресторана.“ >

Блиц

Пример (8) представља елиптичну реченицу из корпуса новинских чланака. Сам наслов чланка је узет у електронском изворном облику и остављен је као такав, ради аутентичности приказа. Елиптични делови су дати прво у самом наслову-

коментара:103, фото: В.Н. где је *избрисана глаголска фраза*, а остављене су само именице. У другом делу елипсе, антецедентна реченица се налази испред ње и на самом почетку је дата именичка фраза у свом пуном облику-службени аутомобил, док је у другој реченици *именичка фраза избрисана*. Елиптични облик реченице садржи облик-углавном је у вечерњим сатима паркиран, где се јасно мисли на изостављену именичку фразу-службени аутомобил. Речи које се јављају у овом делу реченице се не појаљују у изворној реченици, и тиме јасно показују да су процеси супституције и адиције и овде присутни. Избрисана именица не утиче на разумевање преосталог дела, јер глагол који је прати јасно упућује о којој именици је реч.

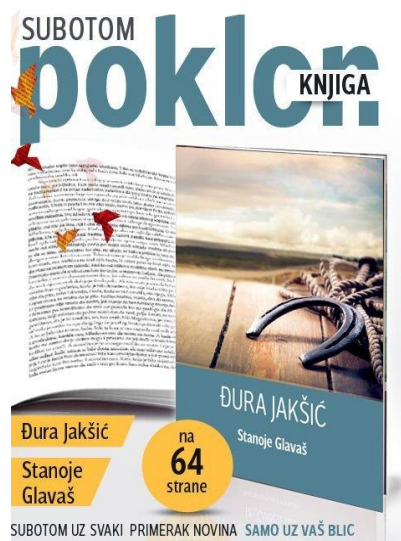
(9) Срећна нова уз кредит из снова!

Пример реченице (9) је узет из корпуса реклама и дат је у свом оригиналном облику, без промена. Прво што се може запазити да је у делу-срећна нова уз кредит из снова, *изостављена именица-година*. Посебност овог примера јесте што је и поред изостављања присутан још један елемент, а то је ритмичност и слагање последња два слога од речи-нова и снова. У српском језику, елипса има и ритмичну функцију слагања са избрисаним делом. На самој слици, дате су две именичке фразе, у којима је избрисан глагол-без трошкова, без провизије. Понављање облика-без је посебно значајно како би реклама била што упечатљивија. У обема елипсама, употребљене су

две различите именице-трошкова, провизије, које јасно упућују на новац и тиме имплицирају на додатну вредност ове рекламе. Корпус реклама, како ће касније бити детаљније представљен, има своја посебна својства и одлике, које су универзалне у сваком језику, где је њихова главна одлика да буду што сажетије и краће, а да при том, привуку пажњу читалаца.

(10) Блиц

Последњи пример (10) у илустрацијама у српском језику такође припада корпусу реклама, где је реклама узета у свом оригиналном облику из дневних новина Блиц. Као и ова реклама, тако и све касније наведене рекламе, које су узете из страних дневних новина, дате су у свом непромењеном облику због аутентичности исказа. У овом примеру, избрисана је *глаголска фраза*. Сама реклама почиње елиптичним обликом-суботом поклон књига, иза кога следе још две елипсе-суботом уз сваки примерак новина, само уз ваш Блиц. Како се може видети, сама реклама се састоји из неколико елипси, где је чак и у кругу-на 64 стране, садржана још једна елипса. Слика која прати ову рекламу се такође посматрати као додатна информација, али и као антецедентна реченица за коју су све елипсе повезане. Сажетост и сабијеност оваквог облика јесте типична форма код реклама и њихова функција се огледа у краткоћи и јасноћи, иако су граматички, све елиптичне реченице. Њихово разумевање је јасно и нема никаквих двосмислености у погледу тог језичког дела. Слика и текст се допуњују и заједно чине целину коју је лако разумети.

7.1. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ

Комплексност и актуелност проблема елипси се могу сагледати у различитим временским периодима, могу се упоредити и потом представити закључци сваке од ових појава. Хипотезе које су укључене кроз рад, представљају могућности за даља подробнија изучавања, али су уједно значајне, јер дају јасне разлике у језику различитих временских периода, и начине како се језик користи, као и шта се овим појавама постиже.

Из дефинисаних и објашњених појава брисања граматичког и лексичког материјала, произилази *предмет истраживања који чине елипсе и њихова*

манифестација у оба језика, док ће следећи аспекти такође бити истраживани: (1) истраживање литерарних текстова и присуство свих ових појава у њима, (2) идентификовање начина како се брисања појављују, као и (3) проблематика која се јавља током процеса превођења. У циљу реализације наведеног предмета истраживања, неопходно је истражити значај и улогу свих појава у неколико различитих језичких дискурса. Врсте дискурса на којима ће бити спроведено истраживање су: а) литерарни текстови, б) стручни текстови, који обухватају три области: грађевину, архитектуру и уметност, ц) новински текстови преузети из различитих новинских чланака и е) истраживање које обухвата рекламе и форму текста која се појављује у њима. Истраживачки корпус чини по десет врста различитих текстова, који су поређани хронолошки од старијих ка новијим. Рекламе су представљене у свом изворном облику, као и новински чланци, који су такође преузети у својој оригиналној електронској форми. Потом је свака појава брисања лексичког и граматичког материјала пронађена у наведеном тексту, са означеном страницом. Сваку појаву прати превод на српски језик. Посебан део рада чине граматичка и лексичка анализа појава брисања у језику, како би примери који су упоредно представљени на оба језика били прегледни и јасни током процеса анализе.

Такође, кроз резултате истраживања, покушаће се да се потврди оправданост ових појава, колико су оне значајне у језику и шта се њима постиже у синтаксичком смислу. У вези са назначеном проблематиком и предметом истраживања, дефинисани су основни *циљеви овог истраживања*:

- Истражити и објаснити сваку од појава брисања појединачно, тј. њихов настанак, форме и улогу у реченицама,
- Објаснити јасно концепте њиховог коришћења и појава,
- Истражити врсте и карактеристике сваке од ових појава појединачно,

- Развити оквир за идентификовање њихових карактеристика, као и процес превођења који добија другачије форме када се брисање појави у различитим језичким контекстима,
- Указати на семантички оквир који такође прати ове појаве,
- Указати на разлике које постоје у писаним и говорном језику које се тичу наведених појава, односно примере дијалога у текстовима,
- Извршити компарацију сваког од претходно наведених језичких дискурса, како би резултати били јасни и видљиви за истраживање,
- Утврдити значај ових појава у енглеском језику, као и приказати компаративно колико временски оквир у коме се јављају може да има утицаја на њихово коришћење,
- Указати на утицај који могу да имају у језику, посебно када говоримо о елиптичним реченицама које семантички зависе од ванјезичког контекста,
- Тестирати утицај ових појава на разумевање текста,
- Истражити у којој мери утичу на процес разумевања једног исказа и колико различитих тумачења могу да изазову у једном тексту.

7.2. Методе истраживања

У складу са предметом и циљем докторске дисертације, различите методе истраживања ће се користити, како би се идентификовале претпоставке, дефинисали полазни ставови и извели одређени закључци. У делу који се односи на емпиријско истраживање, компаративна метода ће бити примарна у овом процесу.

У разматрању различитих аспеката ових појава, трећи део рада јесте статистичка обрада свих прикупљених података. Свака од наведених појава ће бити класификована на основу:

а) форме и појаве брисања којој припада,

б) врсте лексичког материјала који се изоставља и шта преузима функцију избрисаних делова.

У њиховом анализирању ће се користити и графички прикази сваке од наведених појава. Графички прикази ће омогућити визуелну обраду резултата и на тај начин допринети јасном процентуалном просечном појављивању сваке од наведених језичких појава.

7.3. Хипотезе истраживања

Како би се наведени циљеви остварили, намера аутора је да се у истраживању тестирају следећи феномени и карактеристике везане за елипсу:

- Примена сваке од форми брисања у различитим језичким дискурсима,
- Примена оваквог изражавања у писаном и говорном језику,
- Процес превођења оваквих појава,
- Различите врсте процеса које утичу на разумевање ових појава у енглеском језику,
- Структура сваке од наведених појава брисања, њихова употреба и промене које настају, како у лексичком, тако и у семантичком оквиру,

- Примена различитих инструмената у језику који нам помажу да ове појаве разумемо и адекватно преведемо,
- Испитивање језичких контекста који морају бити обрађени кроз различите методе како би се дошло до релевантних резултата,
- Поређење ових појава у српском језику и да ли су потпуно идентичне као и у енглеском језику,
- Испитивање ванјезичких контекста који прате ове појаве и њихов допринос у бољем разумевању наведених језичких појава.

Најзначајнији истраживачки резултати овог рада ће се рефлектовати у дефинисању језичких појава брисања лексичког и граматичког материјала појединачно. Потом ће се одредити оквир за њихову примарну употребу. Истражиће се фактори и начин како се ове појаве јављају у језику, правећи поређење са претходним научним теоријама и изучавањима. Један део рада ће појаснити како се ове појаве јављају у различитим језичким дискурсима.

Пред овога, извршиће се компаративна анализа сваког од дискурса који је обухваћен емпиријским истраживањем, тј. анализа литерарних текстова, стручних текстова (грађевина, архитектура, уметност), новинских чланака и на крају реклама.

Концептуални оквир ће бити развијен и он ће бити основа за потпуну компаративну анализу ових појава. Дефинисаће се место и улога у сваком језичком дискурсу, као и међузависност ових појава.

Идентификоваће се и ванјезички контекст који такође прати сваку од наведених језичких појава.

Компаративна анализа ће бити развијена, заједно са статистичком, која ће дати јасан увид у сваку појаву, како илустративно, тако и графички и приказану и процентима.

Истражиће се утицај ових појава на процес превођења на српски језик. Емпиријско истраживање ће показати да ли су и у којој мери ове појаве значајне у процесу усвајања језика.

На крају, изложиће се перспективе и тенденција модерног доба, као и реченичних форми које се користе, каква је њихова тренутна употреба (модерне форме комуникације које значајно утичу на процес брисања и изостављања језичког материјала) а самим тим, на структуру реченица.

7.4. Класификација корпуса

Материјал који је коришћен у анализи и централном делу рада је подељен у неколико делова. Први део обухвата литерарне текстове, потом су дати стручни текстови, новински чланци и на крају, рекламе. Разлози за овакав избор корпуса леже пре свега у разноликости свих дискурса у којима се јављају појаве брисања лексичког и граматичког материјала. Регистар је такође представљен и кроз неколико других апсеката. Први аспект укључује њихову класификацију. Следећи јесте да је сваки текст дат хронолошки, у различитим временским раздобљима. Временска раздобља обухватају период од 1898. године до данас. Оваквим прегледом, намера је била да се појава елипси јасно хронолошки представи и потом упореди.

Следећи опис обухвата елиптичне реченице које су представљене у свом изворном облику, тј. на енглеском језику, а потом, њихов превод на српски језик. На овај начин, јасно се може видети како се појаве брисања дешавају у оба језика и на који начин.

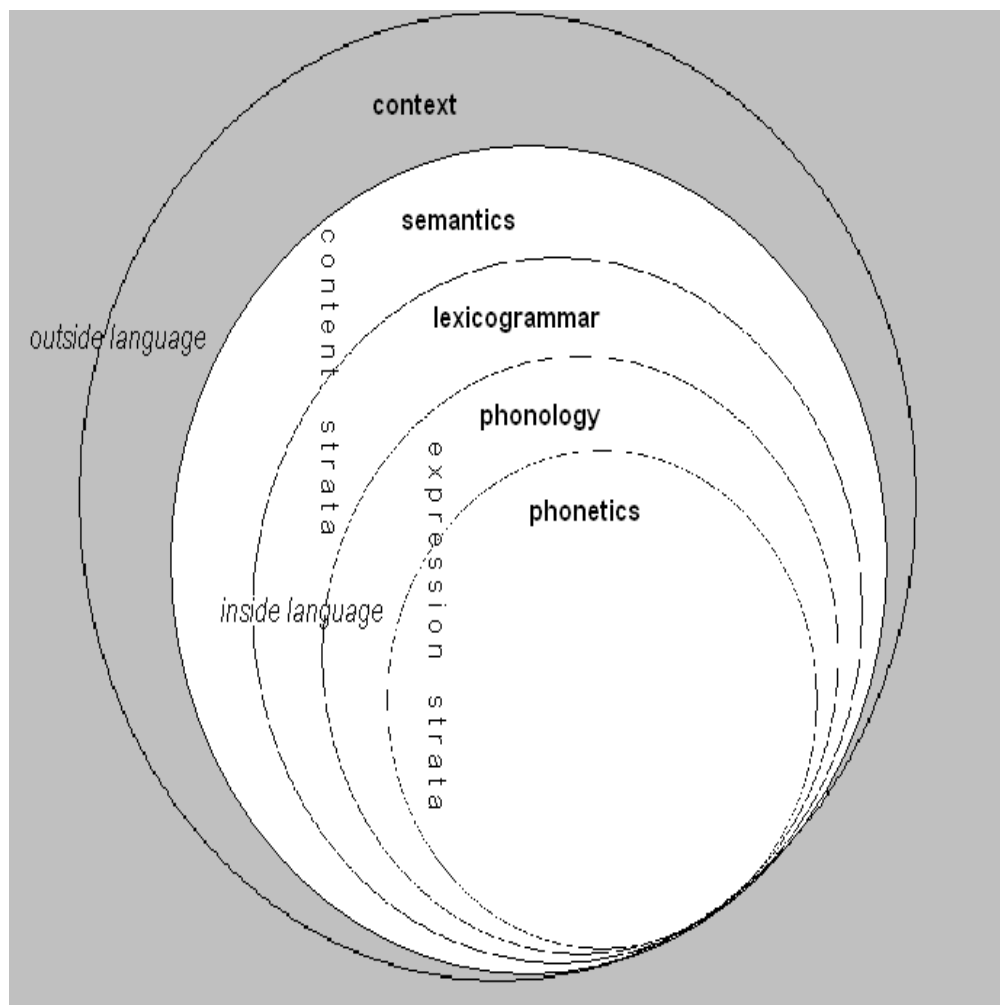
У самом процесу анализе, ознака (< >) која је коришћена у уводном делу ће такође означавати део језичког материјала који недостаје. Након тога, биће представљен тип елипсе којима појаве припадају и који део реченице преузима избрисани материјал.

Поред граматичке функције, овим процесом ће бити обухваћена и синтаксичка анализа. Обзиром да антецедента реченица чини саставни део елипси, она ће такође бити одређена, као и функција елипсе у датом примеру. Као последњи део ове анализе, биће представљен проблем интерпретације тј. разумевања лингвистичког материјала који недостаје. Упоредни приказ примера на енглеском и српском језику омогућава адекватно поређење и анализу представљених корпуса.

Специфичности сваког дискурса ће бити посебно представљене, за сваки тип примера понаособ.

Текстови су различити по својој структури и постоји пет слојева (*strata*) у језичком систему људи. Осим највишег и најапстрактнијег слоја који се назива контекст, сви преостали су интерни слојеви језика. Уколико их представимо од највишег ка најнижем слоју језика, они су: семантика, лексикограматика, фонологија и фонетика. Највиши слој, контекст, јесте спољашњи слој једног текста, Кларк (Clarke, 2012: 12).

У проучавању феномена брисања језичког и граматичког материјала контекст је најзначајнији фактор у разумевању материјала који је преостао. Због тога, следећи дијаграм представља јасну слику о слојевима језика, где се елипсе могу посматрати као спољашњи слој, јер их контекст одређује и дефинише. У литерарним текстовима, изостављање језичког материјала је често, посебно уколико имамо форме дијалога, које су врло специфичне за овај дискурс.

Дијаграм 1. Слојеви језика према систематској функционалној лингвистици (Clarke, 2012: 30)

„Језик се не састоји од реченица; он се састоји од текста, или дискурса- размене значења у интерперсоналним контекстима једне врсте са другом“ (Clarke, 2012: 30). Управо ова размена значења у једној врсти контекста са другим, чини да елипсе буду посматране као метајезички феномен, јер текст или дискурс у литерарним текстовима морају бити посматрани као слојеви, како би се елипсе јасније дефинисале и одредиле.

7.5. Литерарни текстови и карактеристике

Литерарни текстови су присутни у нашим животима, свеједно да ли их читамо, или пишемо. Уживање у читању литерарних текстова неизбежно обележава читав наш живот. Неке од прича у њима откривају нам перплексност живота, чудовишта против којих се боримо, натприродне моћи и магичне трансформације, као и брутална убиства и теме о ратовима. Свеједно која је тема приче, настављамо да уживамо у њима. У њима учимо о вредностима друштва, као и о томе шта је добро и шта зло. Емотивни доживљај који стварају у нама јесте још један квалитет овог дискурса. Стога, свако читање ће нас учинити паметнијим, хуманијим и грађанима свих нас, и стога читање није само један аспект, већ много више.

Примери који су узети у овом емпиријском проучавању чине укупно десет различитих литерарних текстова. Поређани хронолошки, од старијих ка новијим, представљају примере елипси, илуструјући њихову структуру и учесталост. Упоредивањем, анализирањем и компарацијом, који чине неколико од примењених техника анализе литерарних текстова, омогућено нам је да елиптичне структуре буду схваћене и анализирани у неколико слојева. Сваки од слојева анализе омогућава нам да боље разумемо ове структуре и да их употребимо у одговарајућем окружењу и језичком контексту.

7.6. Стручни текстови и карактеристике

Стручни текстови по својим одликама обухватају знање у функцији струке. Употреба и разумевање стручне литературе подразумева вођење разговора, учествовање у различитим облицима презентација, извођење инвестиционих радова, представљених кроз језик сваке струке понаособ. Стилске особине ових текстова

укључују пре свега познавање језика струке. Реченични склопови су конструисани тако да свака струка има свој стил и вокабулар. Водећи се свим овим карактеристикама, следећи примери текстова укључују три врсте текстова: текстови из области уметности, грађевине и архитектуре.

Свака од ових професија има своја обележја и специфичности, која се лако могу применити у склопу текстова појединих струка. Употреба сваког од ових дискурса укључује текстове који су производ различитих професија. Основне карактеристике оваквих текстова укључују језик у функцији струке, где се комуникациона функција језика посматра као преношење информација. Обични језик, мора да има јасну и ефикасну комуникацију, ништа мање, нити више од овог. У језику струке, присутне су различите техничке речи, необичне и архаичне речи, дуге и комплексне реченице које могу да створе проблеме у разумевању језика струке, Факуаде, Шарндама (Fakuade, Sharndama, 2012: 302). Како се даље наглашава, неопходно је поједностављивање језика струке, како би текстови били доступнији широј публици. Главна сврха овог процеса јесте да испуни потребе информисања публике и да овакве текстове учини доступним за разумевање онима којима ови текстови нису струка. Стога, процес кохезије у овим текстовима укључује елипсе које се јављају, али у далеко мањем броју.

Халидеј (Halliday, 1976) је уврстио кохезивне уређаје у неструктурне, који се користе само на површинској структури текста. Процес кохезије у овом случају јесте начин на који се одређене речи или граматичке особине реченице могу повезати са претходним делом у реченици, или делом који долази у следећој реченици ((Fakuade, Sharndama, 2012: 303-304). Даље се објашњава да у складу са текстом струке, текст је делимично организован, делимично креиран у свакој реченици која може да садржи избрисане елементе. Ово захтева од читаоца да размотри језичко окружење у коме се нека реченица налази, тачније реченице које јој претходе и које је следе, како би је што боље разумели. Кохезија, како је даље Халидеј описује, чини да се комбинују текстуалне компоненте у граматичке. Стога, процес кохезије описује семантички однос који је реализован кроз лексичко-граматички систем. Ови елементи, како је

наглашено, одређују текстуру текста. Елипсе припадају овом процесу, али су далеко мање присутне у овој врсти текстова. Разлоге за то треба тражити пре свега у јасности и прецизности језика струке, који иако садржи дуге и комплексне реченице, не може да их обликује у краће, услед проблема који могу настати при њиховој интерпретацији. Неоспорно је да процес скраћивања мора да буде присутан, како би слојеви који се налазе испод површине текста били креирани на одговарајући начин. Током овог процеса, открива се и нови начин како организујемо и схватамо један текст, и како процес брисања језичког и граматичког материјала дозвољава да овај процес има и своју комуникацијску функцију.

7.7. Новински чланци и карактеристике

Новински чланци по својој структури и обележјима представљају једно од најмоћнијих медија. Иако су у прошлости постојали само чланци штампани на папиру, модерно доба нуди и електронске облике, који постају све интересантнији и доступнији. Посебна одлика овог облика новинског чланка јесте што поседује могућност да сачува и забележи информације, и буде доступан говото сваком. Под новинским чланком се сматра се сваки текст који извештава о неком важном догађају. Дневни, недељни или месечни часописи јесу извор информација од политике, дневних догађаја до хороскопа, и ови медији који су једни од најмоћнијих у области јавне комуникације. Новински чланци који су коришћени у овом делу емпиријског истраживања су преузети у свом оригиналном облику новина *The Guardian* и *The Times*.

Посебна карактеристика новинских чланака јесу наслови који се јављају у њима. Често су наслови једина ствар коју читалац прочита, или су бар често прва ствар коју читалац примети у једном новинском чланку. Наслов служи као водич и помаже читаоцу да одлучи да ли да настави са читањем или да пређе на неки други

новински чланак. Сваки наслов је стога укратко представљени новински чланак. Наслов треба да буде реченица, и стога би требао да поседује регуларну реченичну конструкцију, која садржи субјекат и предикат. Изузетним их чине конструкције које обично не садрже помоћне глаголе, заменице, одређени или неодређени члан или свезе. Ово значи да се углавном користе лексичке, а не граматичке речи. Главни разлог за ово је недостатак простора. У новинским насловима постоји ограничен простор за сваки наслов и проблем настаје које речи одабрати, како би најбоље одговарале том простору, Прашкова (Praskova, 2009: 8).

„Наслови су зло настало као последица страсти за сабијањем и компактношћу информација који поседују толики генијални умови у Америци. Свако може да види како је један потпуно нови систем граматике, синтаксе чак и језика измишљен, како би се уклопио у краткоћу наслова. Таква краткоћа, која је тако далеко од самог разума, представља смрт за значење, и свакако је смрт логики“, Честертон (Chesterton, 1980: 194).⁷

7.8. Рекламе и језик реклама

Савремени живот је ужурбан и потрошачи се сусрећу са немилосрдним мучењем маркетиншке поруке на сваком кораку. Резултат овога су незаинтересованост и одбрамбени механизми потрошача који су изазвали оне који се баве рекламом да развију стратегије које се могу издићи изнад овог урнебеса, и привући потрошаче да

⁷ "Headlines is one of the evils produced by that passion for compression and compact information which possesses so many ingenious minds in America. Everybody can see how an entirely new system of grammar, syntax and even language has been invented to fit the brevity of headlines. Such brevity, so far from being the soul of wit, is even the death of meaning and certainly the death of logic." (Chesterton, 1980: 194)

обrade информације које су представљене у рекламама. Основна пермиса оваквог приступа јесте да је капацитет потрошача за обраду информација у одређеном временском интервалу ограничен. Стога, како процес обраде информација постаје тежи, потрошачи постају селективнији у погледу тога како распоређују своје доступне когнитивне ресурсе, Гринвалд, Леви (Greenwald, Leavitt 1984). Слично овом, истраживачи су препознали да упркос- или можда због- повећаног дневног обима рекламирања, свака реклама за свој примарни фокус има обраду информација. Уместо тога, потрошачи се принципијелно фокусирају на нерекламни или уреднички материјал који окружује рекламе. Под таквим условима, већина реклама неће имати обраду информација, и само неколико ће бити детаљно обрађено. Степен обраде дате рекламе зависиће од карактеристика рекламе, ситуације, и/или особе (Celsi & Olson 1988; Greenwald & Leavitt 1984; Pechmann & Stewart 1990). Са друге стране, постоје и рекламе пуне уметности, где су реторичке фигуре генерално пријатне за обраду (Barthes, 1985). Од ових пријатних разноликости у реторици реклама се очекује да побуде јаче когнитивне процесе, који за узврат, повећавају меморију и производе позитивне ставове према рекламама које садрже реторичке фигуре (у овом случају елипсе), (Mcquairre, 2012: 4-7).

Комуникативна сврха реклама јесте да убеди потенцијалног купца и оне такође поседују много лингвистичких карактеристика које су типичне за овај дискурс. Рекламни дискурс поседује два главна комуникативна елемента: информативни елемент и убеђивачки елемент. Иако се на први поглед чини да су обе функције неопходне за једну рекламу да би била ефикасна, већина истраживања у овој области је показала да је крајња сврха реклама убеђивање, и стога је информативна функција секундарна. Другачије виђење рекламе је понудио Кук (Cook, 2001), који тврди да убеђивачка функција рекламе није довољна: „иако већина реклама има функцију да убеди потенцијалне купце да нешто купе, ово није њихова једина функција. Оне такође могу да забаве, информишу, погрешно информишу, да нас забрину или упозоре. Иако је тешко одредити ком жанру рекламе припадају, оне типично поседују недоследност једног потпуно новог жанра“. Рекламе је Кук (Cook)

категорисао према различитим критеријумима: према медију коме припадају (новине, часописи, радио рекламе, телевизијске или интернет рекламе), према производу или услузи коју рекламирају (луксузна роба и/или роба широке потрошње, рекламе које нуде производе насупрот оних које не нуде производ), према техници рекламирања (рекламе које директно нуде производе купцима тзв. *“hard-sell”* рекламе насупрот рекламама које функционишу по принципу импликација и недиректности тј. *“soft-sell”* рекламе), и на крају, рекламе према типу потрошача за које се сматра да су најважнији сегмент успешне рекламе. Четири су главне комуникативне фазе једне рекламе: да закупи пажњу онога ко прима поруку, да заинтересује, да управља жељом, и на крају, да задржи деловање. Посебан елемент који је сматра централним јесте фактор свесне намере који постоји иза сваког текста, који има за циљ добит или неки други мање опипљив циљ, као што је задобијање статуса или имица једне рекламе, Валор (Valor, 2005: 42-45).

Основна карактеристика реклама јесте да укратко представљају читаве делове једне приче или читаве књиге, где у себи садрже лингвистички материјал који је такође скраћен. Као последица овог процеса, елипсе су присутне у готово свакој реклами, почев од производа до реклама за књиге. Њихов језик је сажет и кратак и делови реченица су потпуно избрисани да би се добила посебна форма реченице. Управо због ове своје карактеристике, рекламни корпус је укључен као посебан део, где је процес брисања језичког и граматичког материјала посебно значајан, како због своје језичке функције, тако и због когнитивних процеса који настају током њиховог разумевања.

8. АНАЛИЗА КОРПУСА

8.1. Превођење елипси на српски језик

Превод елиптичних реченица на српски језик укључује неколико процеса. Како је навео Рудолф Филиповић (Фабијанић, 2010: 252-259), постоји разлика између примарне и секундарне адаптације англизама, где постоји и трослојна подела формирања елипсе у језику примаоца. Такође, дошло се до закључка да у језику није нужно само изостављање одређених елемената, већ се елиптични облик може формирати помоћу комбинације других творбених елемената: комбинацијом елипсе и супституције (*замене*), елипсе и композиције (*састављања*), елипсе и адиције (*додавања*), супституције и адиције, елипсе, супституције и композиције, и на крају комбинацијом елипсе, адиције и композиције.

Разликовање примарних од секундарних промена резултира у трочлану поделу адаптације: а) *нулта адаптација*, б) *примарна адаптација* и ц) *секундарна адаптација*.

Први степен елипсе или *нулта адаптација*, означава да је елипса пре свега примењена у језику даваоца, нпр. одређени члан је изостављен у моделу пре почетка процеса трансфера the big board/ big board (Фабијанић, 2010: 252-259).

Други степен или *примарна адаптација* настаје при трансферу енглеских модела у језик примаоца, у овом случају, српски језик. Таква врста трансфера, према закључцима о формирању елипсе и претходним истраживањима, подразумева непостојање елиптичног облика модела. На овај начин, изједначава се квалификација степена адаптације на фонолошком и морфолошком нивоу елипсе, тако да се на овај начин, може квалитетније схватити разлика између компромисне реплике и оне која је у потпуности прилагођена *секундарном адаптацијом*, односно трећим степеном елипсе. У овом степену, може бити избрисан први, други или трећи елемент синтагме нпр. continuous compounding/ compounding (Фабијанић, 2010: 252-259).

Трећи степен елипсе или *секундарна адаптација* делује у формирању секундарних англизама, који су по својој дефиницији речи или изрази састављени од енглеских елемената. Међутим, ово нису енглеске речи нити изрази, и не налазе се у енглеском језику. Оне се често називају псеудоанглизмима. Процес формирања секундарних англизама почиње у примарној адаптацији када се енглески модел потпуно интегрише у састав језика примаоца, нпр. *duty free shop/ djuti fri šop* (Фабијанић, 2010: 252-259).

Стога, превод елиптичних реченица понекад означава да је их је могуће превести готово идентично као у оригиналном облику, док у неким примерима, овај процес захтева додатне степене и адаптације у преводу. У сваком од типова текстова из емпиријског истраживања прво је дата оригинална реченица на енглеском језику, потом је урађен превод истих, а затим, лексичка и граматичка анализа превода. Оваква подела омогућава јаснији и видљивији преглед свих наведених текстова у раду, као и дискурса којима припадају. Анализа сваког превода понаособ омогућава једноставнији контрастивни приступ у преводу, као и у лексичком и граматичком анализирању.

8.2. Литерарни текстови, превод и анализа

Литерарни корпус је узет из збирке прича *The Human Experiences*, где је богат литерарни дискурс представљен кроз различите временске периоде, од старијих ка новијим.

1. Stephen Crane (1898) -*The Bride Comes to Yellow Sky* (*Невеста долази у град Јелоу скај*)

(1) Verb Phrase Ellipsis

.... They were evidently very happy. <“Ever been in a parlour-car before?”> He asked, smiling with delight. <“No”>, she answered; “I never was. It’s fine, ain’t it?”

<“Great!”> And then after a while, we’ll go forward to the dinner; and get a big lay-out. <Finest meal in the world. Charge a dollar>.... (p. 91)

.... Они су очигледно били веома срећни. „Јеси ли некада пре била у посластичарници? упитао је он, смешећи се задовољно. <„Не,> одговорила је; „Никада пре нисам била. Лепо је, зар не?“

<“Сјајно!”> Онда ћемо после неког времена отићи на вечеру; и биће то велики излазак. Најлепши оброк на свету. <Наплаћују само долар>... (стр. 91)

Пример (1) садржи елиптичну реченицу која је обележена симболом <>, како у реченици на енглеском језику, тако и у реченици превода на српски језик. Овакво обележавање је коришћено у свим примерима да би се визуелно лако препознали делови реченице и да би се јасно видела разлика реченица, на енглеском језику и на језику превода. У овом примеру скраћена је глаголска фраза, а потом је скраћен и суперлатив у следећем делу реченице. У оригиналној реченици < Charge a dollar> не постоји иста конструкција као у српском преводу реченице <Наплаћују само долар>... Јасно се може видети да глаголски материјал, који је избрисан, је садржан у антецедентној реченици која преузима преостали део језичког материјала и јасно се види да је питање постављено у свом скраћеном облику. Други део избрисаног материјала у истом примеру (1) не садржи одређени члан (the) који стоји у енглеском језику испред суперлатива, где је такође присутан и недостатак клаузе, тј. предикативне везе између субјекта и глагола, док је у реченици превода ова разлика идентична. У елиптичном делу реченице- we’ll go forward to the dinner; and get a big lay-out, интерпунцијски је такође представљен избрисани део у форми тачке и зареза. Део именице and get a big lay- out, недостаје лични глаголски облик- it will be/we will get. У овако формулисаној елипси, веома је важно запазити да интерпретација

елиптичног дела понекад може да има више облика, али не утиче на свеукупно значење преосталог језичког материјала. Додатни део у преводу „само долар... појачава облик који је дат у оригиналној реченици.

(2) Fragment answer

.... “We are due in Yellow Sky at 3:42”, he said, looking tenderly into her eyes.

<“Oh, are we?”> she said, as she had not been aware of it. (p. 92)

.... „Треба да смо у Јелоу скају у 3:42”, рекао је, гледајући је нежно у очи.

<„Ох, заиста?“> рекла је она, као да није била свесна тога. (стр. 92)

У наведеном примеру (2) елиптичне реченице су идентичне, како на енглеском језику, тако и на српском. Изворна реченица која претходи овој елиптичној реченици потпуно садржи граматички материјал који је избрисан, и у реченици превода је употребљен другачији израз него у оригиналној реченици. Ова разлика је настала услед усклађивања реченице превода која треба да буде што вернија језику на који се преводи. Овом заменом јасно је може видети да елиптичне реченице садрже овај процес у себи где се једна конструкција замењује потпуно другачијим обликом, где значење остаје исто. Адјективална фраза *due in ...*, има функцију именског дела предиката. Стога, у елиптичној реченици недостаје именски предикат, тј. комплемент глаголу непотпуне предикације *to be*. У преводу на српски језик, постоји промена, где је фраза замењена речју-Заиста, како би превод био што вернији језику на који се преводи. Све остале промене које су се десиле у оригиналној реченици, тј. у реченици на енглеском језику, идентично се дешавају и у српском језику.

(3) Noun Ellipsis

...He is out to shoot, and he's out for trouble. <Don't see any good in experimentin' with him.”>

“But what do you do in case like this? What do you do?”

A man responded: “Why he and Jack Potter-“ (p. 95)

...Он је напољу на гађању, и вани тражи невољу. <Не видим никаквог добра у експериментисању са њиме.>

„Али шта радите у оваквом случају? Шта радите?“

Човек је одговорио: „ Зашто он и Џек Потер-,, (стр. 95)

Пример реченице (4) представља изостављање субјекта (I), док је у језику превода, овај процес такође исти. Међутим, разлика настаје јер је у српском језику субјекат ја, сасвим природан да се изостави, где реченица не губи свој смисао. Субјекат је формално изостављен, али је обележен личним глаголским обликом, где изостављен наставак за прво лице једнине има функцију и носи семантички формално неизраженог ЈА. Глаголски материјал је преузет у облику не видим, који означава прво лице једнине, и стога је овај процес брисања врло учестао у српском језику. Овај пример означава формално, али не и семантичко брисање. Поред ових промена, уочљива је и морфолошка елипса која постоји у оригиналној реченици-*experimentin'*, која се не јавља на језику превода. Ова разлика јасно упућује да промене у језицима не могу бити идентичне, и да различити језици захтевају различите шаблоне и обрасце промена, који се не дешавају увек паралелно у оригиналном језику и језику превода. Разлика се јасно дешава услед специфичности граматичког система сваког од језика који се анализира понаособ.

(4) Fragment answer

... Potter and his bride walked sheepishly and with speed. Sometimes they laughed together shamefacedly and low.

“<Next corner, dear”>, he said finally. (p.97)

... Потер и његова невеста су ходали убрзано и снебивајући се. Понекад су се заједно смејали, стидљиво и тихо.

„<Следећи угао, драга“ >рекао је коначно. (стр.97)

Реченица (4) приказује пример елиптичне реченице, која је приказ делимичног одговора. Овај пример показује да и потврдна реченица може бити у свом елиптичном облику, тј. да јој недостаје почетни део глаголске фразе, која би у свом пуном облику била „То је иза следећег угла“. Овде је функција елипсе адвербијална, јер очито се из контекста указује на правац кретања. Потпуно идентичан процес се дешава и у реченици на српском језику. Разумевање ове реченице је јасно из претходне антецедентне реченице, која јасно показује блискост између два говорника. Поред овог, текстуални и ситуациони контекст, као и антецедентна реченица, утичу да читалац правилно интерпретира ову елипсу. Као што је и раније представљено у раду, управо овакви примери реченица илуструју блискост између два говорника, где се потпуне реченице сматрају сувишним и беспотребним. Разумевање ове реченице је такође видљиво из ванјезичког контекста, који је такође одлика овакве врсте реченица, где се претпоставља да оба говорника виде тај следећи угао и да оба говорника знају о ком се углу ради. Овакво разумевање преосталог материјала је у когнитивном процесу разумљиво. Јасно је да је изворна или антецедента реченица представљала једну радњу, а потом имамо другачију информацију, која може јасно да се препозна и разуме на адекватан начин.

2. Kate Chopin (1898) -*The Storm* (Олуја)

(5) *Fragment answer*

....”May I come and wait on your gallery till the storm is over, Calixta?” he asked.
“Come <‘long in>, M’sieur Alcèè”. (p. 1017)

....“Могу ли да уђем и чекам на вашој тераси док олуја прође, Каликта?”
упитао је.

„<Уђ'те,> господине Алси.“ (стр. 1017)

Пример реченице (5) представља избрисани адвербијал, који се јасно може видети и у фонолошком скраћивању речи који је овде употребљен. Овакав пример, поред тога што представља скраћену реченицу, представља морфолошку елипсу, као и фонетску, јер недостаје и гласовни материјал који је обележен апострофом. Овакви облици скраћивања су типични за литерарне текстове, посебно у формама дијалога, где се постиже још један ефекат, поред језичког, а то је блискост два говорника који не користе потпуне језичке конструкције, већ скраћене. У српском језику у овом примеру, процес брисања језичког материјала се може представити истим знаком, тј. апострофом. Ефекат који има коришћење апострофа у оба језика јесте приказивање блискости између два говорника, а понекад, зависно од контекста, и одређени степен образовања говорника. Промене брисања које су се десиле у енглеском језику су се идентично десиле и у језику превода.

(6) VP Ellipsis

...There! Aren't you going to be quiet? Say, <aren't you? >(p. 1018)

...Ето! Зар нећеш ућутати? Реци, <зар нећеш?> (стр. 1018)

Елиптична реченица (6) представља избрисану глаголску фразу, где је претходна антецедентна реченица, важна за разумевање преосталог дела. Претходна реченица у овом примеру садржи све потребне информације, док у другој реченици, нема потребе да се те информације понављају. Као и у претходном примеру, реченице које су представљене у форми дијалога, садрже избрисани материјал, и јасно показују блискост два говорника. Глаголски облик који је коришћен у изворној реченици, такође је задржан у свом скраћеном облику у елиптичној реченици- Aren't you going to be , тј. скраћени облик помоћног глагола to be. У овом примеру, глаголски облик је задржан у обема реченицама, како би преостали материјал био

лакши за разумевање. У српском језику, дешава се исти процес и овај пример јасно показује да понекад процес брисања у једном језику може да буде потпуно идентичан са процесом брисања у другом језику, тј. језику превода.

3. James Joyce (1914)-*Araby* (*Араби*)

(7) *Fragment answer*

....It would be a splendid bazaar, she said she would go.

“<And why can’t you?”> I asked. (p. 101)

....То ће бити сјајна пијаца, рекла је да би ишла.

„<А зашто не можеш?“> упитао сам је. (стр. 101)

Избрисани материјал у реченици (7) јесте делимични одговор, али уједно и глаголска фраза. Веома се јасно може уочити да сваки делимични одговор у себи не садржи глаголску фразу, тако да се ова два процеса дешавају истовремено. Посебност овог примера јесте што је избрисани материјал у негативном облику- *why can’t you*, док је антецедента реченица у потврдном- *It would be*. Још једна посебност овог примера јесте што имамо два потпуно различита глаголска времена у елиптичној реченици и антецедентној. У претходној реченици, тј. антецедентној, употребљен је граматички облик *would*, док је у елиптичној реченици граматички облик *can’t*. Главни глагол који је употребљен у првој реченици тј. *go*, се јасно понавља и у другој реченици, иако је избрисан. Уколико посматрамо ову реченицу са когнитивног становишта, она би представљала вишеструки контраст који се јавља код елиптичних реченица током њиховог процеса разумевања. У овом примеру, помоћни глагол је задржан, јер у антецедентној реченици он модификује главни глагол и тиме се у процесу уочавања контраста, не уочава глагол *go*, који остаје исти, већ се уочава разлика између помоћних глагола који су употребљени у овом

процесу брисања. Јасно је да су помоћни глаголи различити, док се за главни глагол из антецедентне реченице подразумева да остаје исти. Нову информацију не носи тај глагол, већ помоћни, у оба случаја модални глаголи – *can*, *would*. Процес брисања језичког материјала у енглеском језику и српском је у овом примеру такође истоветан.

(8) Fragment answer

... “O, I never said such a thing!”

<“O, but you did!”>

<“O, but I didn’t!”>

“Didn’t she say that?” (p. 103)

... „O, никада нисам рекла тако нешто!”

<„O, јеси!“>

<„O, нисам!“>

„Зар није баш то рекла?“ (стр. 103)

Реченица (8) је пример елиптичне реченице, где је антецедента реченица у прошлом времену и избрисани део такође у истом глаголском времену. Овај пример показује да је цео избрисани материјал садржан у помоћном глаголу *did*, који потпуно замењује целу претходну реченицу. У првом брисању *did* се јавља у потврдном облику, а потом у негативном. Сасвим исти процес се дешава и у реченицама преведеним на српски језик, где је глагол изостављен како у потврдном облику, тако и у негативном. Овај пример илуструје један од најучесталијих граматичких процеса брисања у елипсама, где помоћни глагол *do* у одговарајућем облику, замењује целу претходну реченицу конструкцију, како би лексичком избрисаном материјалу дао право граматичко значење. Процеси адиције и супституције су присутни у свим претходно наведеним примерима, као и у следећим.

Јасно се може видети да се ова два процеса неизоставно појављују у елиптичним реченицама, иако не утичу на њихово разумевање.

4. William Faulkner (1931)- *A Rose for Emily* (*Ружа за Емили*)

(9) VP Ellipsis

..Perhaps one of you can gain access to the city records and satisfy yourselves.

<“But we have.” >(p. 667)

..Можда један од вас може имати приступ градским списима и тако се можете задовољити.

<„ Али ми смо то већ урадили.“ > (стр. 667)

Елиптична реченица у примеру (9) има неколико карактеристика које се јасно могу уочити како у реченици на енглеском језику, тако и у преведеној реченици. У антецедентној реченици, глаголски облик који је употребљен јесте *can*, док у избрисаном делу стоји глагол *have* који потпуно замењује целу претходну реченицу. Поред овога, глагол у претходној реченици је такође избрисан, док се у језику превода јавља и реч *we*. Овим се јасно наглашава да је радња извршена, док је у оригиналној реченици ова реч обухваћена перфективним глаголским обликом. У граматичком погледу, ова промена је веома учестала, где помоћни глагол *have* преузима целокупни материјал из претходне реченице. У реченици на српском језику, постоји и адиција тј. додавање још једне речи, како би радња која је урађена била јасна уз адвербијал-*већ*. Поред ове разлике, у реченици на српском језику поновљен је глагол, јер уколико реченица остане као у оригиналном облику, она на језику превода не би имала смисла. Такође, у српском језику имамо и анафоричну употребу заменице *то*, која јасно указује на претходно поменути антецедент.

(10) Fragment answer

...”I want some poison”, she said. “Yes, Miss Emily.

<What kind? For rats and such?” > (p.670)

...“Желим неки отров“, рекла је. „Да, госпођице Емили.

<Коју врсту? За пацове и слично?“> (стр.670)

Пример реченице (10) јесте избрисани материјал који се састоји из два дела. У првом делу питања, избрисана је именица poison, док се и у другом делу питања иста именица брише. Такође је избрисана и глаголска фраза Do you want, како у реченици на енглеском језику, тако и у реченици на српском језику. Посебна одлика ове реченице јесте што поред избрисане именице, у другом питању се уводи нова предлошка фраза for rats, који јасно у себи имплицира на именицу отров. Идентичан процес се дешава и у преведеној реченици на српском језику, док је значење јасно из претходне реченице. У претходним примерима (9, 8) у делимичном одговору је била избрисана глаголска фраза, док се у овом примеру брише и именица и глаголска фраза. Овај процес брисања именице и глаголске фразе се дешава истовремено, као и код процеса брисања на српском језику. Исти процеси се дешавају и у српском језику, који не утичу на разумевање преосталог језичког материјала.

(11) Fragment answer

“Arsenic”, Miss Emily said. “Is that a good one?” “ <Is..... arsenic? Yes, ma’am. “ > (p. 670)

„Арсеник“, госпођица Емили је рекла. „Је ли он добар?“ <„ Је ли....арсеник? Да, госпођо.“> (стр. 670)

Избрисани материјал у примеру реченице (11) садржи поред изостављања граматичког материјала и јасну интерпункцијску ознаку за избрисани део, тј.

неколико тачака. Иако је сврстан у пример делимичног одговора, избрисан је прво именски предикат, а потом имамо још један пример морфолошке елипсе који је обележен апострофом. У преведеној реченици на српски језик, први део избрисаног материјала је идентичан, док морфолошка елипса није. Два процеса, односно процеси адиције и супституције, присутни су и у овом примеру. Разлика између реченице на енглеском језику и преведене реченице постоји услед тога што ова два језика нису идентична, и стога, појава брисања у једном језику не значи и аутоматску појаву у језику превода.

5. Ernest Hemingway (1933)- *A Clean, Well-Lighted Place* (Чисто, добро осветљено место)

(12) *Fragment answer*

...“Last week he tried to commit suicide”, one waiter said.

<“Why?”>

“He was in despair.”

<“What about?”>

<“Nothing.” > (p.105)

...“Прошле недеље је покушао да се убије“ рекао је један конобар.

<„Зашто?“>

„Био је очајан.“

<„Због чега?“>

<„Низбогчега.“> (стр.105)

Пример избрисаног језичког материјала у реченици (12) представља делимичан одговор, иако је истовремено избрисана и глаголска фраза. У оба делимична питања јасно се може видети да је цела глаголска фраза избрисана, коју замењује упитна речца- Why. У антецедентној реченици коришћено је прошло време, док у делимичним одговорима немамо ниједан глаголски облик, већ упитна речца (*Wh-word*) мења целу конструкцију и потпуно преузима избрисани део. Стога се у интерпретацији елипсе претпоставља да је временска референца иста као у антецеденту, јер ништа у контексту не наводи на неку другу временску референцу. Овакви примери реченица су одлика дијалога и посебно се јављају у литерарним текстовима, где у свим наведеним примерима имају исту функцију- да прикажу блискост два говорника. Исти процеси супституције и адиције, тј. додавања и замене речи, се дешавају у оба језика. Језички материјал који је преостао у елиптичној реченици на оба језика је разумљив и не утиче на разумевање ових реченица у наведеном примеру.

(13) Fragment answer

“What do you want?”

The old man looked at him. <“Another brandy,”> he said. (p.105)

„Шта желите?“

Старац га је погледао.< „Још једну ракију“> рекао је. (стр.105)

Наведени пример (13) приказује материјал који је избрисан и класификован је у делимичан одговор, иако је истовремено и избрисана глаголска фраза. Реченица која је претходила питању, тј. антецедентна реченица јасно показује да је питање упућено директно-What do you want, које је дато у садашњем времену, и да контекст који му претходи помаже у разумевању избрисаног дела реченице. Питање које је дато у пуном облику је у садашњем времену, док као и у претходном примеру, делимичан одговор не нуди никакав глаголски облик, већ садржи само део предиката, стога се тумачи по механизму као и претходни пример (12) у погледу

временске референце. Поред овог процеса, присутна су још два и то су: адиција тј. додавање нове фразе - Another brandy, која потпуно преузима материјал из претходне реченице. Истовремено, адиција, тј. додавање ових нових речи прати све претходне језичке процесе. У српском језику, дешава се потпуно исти процес брисања језичког материјала, који не утиче на разумевање преосталог дела реченице.

(14) VP Ellipsis

..The old man motioned with his finger. <“A little more,”> he said. (p.105)

..Старац је показао прстом. <„Још мало“>, рекао је. (стр.105)

Реченица (14) такође у себи садржи избрисани језички материјал. Избрисана глаголска фраза приказује употребу нових речи које мењају претходну језичку конструкцију. Из овога се може закључити да су процеси адиције и супституије присутни и у овом примеру. Иако је у антецедентној реченици коришћено прошло време, елиптична реченица не садржи никакав глаголски облик, већ целу реченицу замењује прилошка одредба за количину тј. адвербијална фраза- A little more. Да би се разумела елиптична реченица, потребно је узети у обзир контекст у коме се радња одвија, који управо чини антецедентну реченицу. Први део упућује на дијалог, где два говорника разговарају, и један од другог тражи нешто, односно процес сипања пића се одвија у ванјезичком контексту, обзиром да се налазе у кафани. Управо тај ванјезички контекст нам помаже да јасно разумемо избрисану елипсу и да је исправно схватимо. Овакав процес је типичан за елиптичне реченице, где је увођење нових речи односно адиција којим се замењује претходни облик, одлика која није неуобичајена у овој врсти реченица. Реченица на српском језику представља исти процес.

(15) Fragment answer

“Who cut him down?”

“His niece.” (p.106)

„Ко га је скинуо?“

„Његова нећака.“ (стр.106)

Пример реченице (15) јесте делимичан одговор, иако у себи садржи избрисани глаголски облик. Оба процеса су истовремена и бришу преостали материјал, без утицаја на разумевање преосталог дела реченице. Претходна реченица је дата у прошлом времену- *Who cut him down*, док елиптична конструкција не садржи ниједан глаголски облик, већ именичка фраза мења целу реченицу- *His niece*. Претходно питање је замењено одговором, који не садржи ниједну реч из питања, већ уводи нове речи у току процеса брисања и додавања нових информација. Тиме се на постављено питање које је у прошлом времену, не одговара ниједним глаголским обликом или његовим скраћеним обликом, већ се уводи именичка фраза, која не садржи глагол. Тиме се временска референца подразумева из питања, док се питање замењује новим обликом. Овакав начин замене се дешава и у српском језику, са сасвим идентичним променама. Због овога, елипсе представљају општејезички феномен, који у овом раду обухвата два језика-енглески и српски језик. Увођење нових речи и замена речи у антецедентној реченици у елиптичној реченици, јесу процеси који се могу видети у овом примеру.

(16) *VP Ellipsis*

“His niece looks after him. You said she cut him down.”

<“I know.” (p.106)

„Његова нећака брине о њему. Рекао си да га је она скинула.“

<„Знам.“ > (стр.106)

Реченица (16) илуструје избрисани материјал, где се дешавају два процеса. У првом процесу, антецедентна реченица је дата у прошлом времену- *You said she cut him down*, док је у елиптичној реченици ово време замењено садашњим обликом- *I*

know. Други процес обухвата промену која се дешава у избрисаној реченици, где је избрисана глаголска фраза предиката. Идентичан процес се дешава и у српском језику, где се избрисани материјал у реченици на енглеском језику, брише и у реченици превода. Употреба два различита глагола, cut down и know јесу карактеристика овог процеса брисања. Њихово разумевање се може наћи у контексту, тј. у реченицама које их окружују. Померање фокуса које је типично за елипсе је обухваћено и у овом примеру. Фокус вршиоца радње је померен на говорника, и овај процес се дешава у оба језика, и у енглеском и српском језику.

(17) Fragment answer

The old man looked from his glass across the square, then over at the waiters.
<“Another brandy,”> he said, pointing to his glass. (p.106)

Старац је погледао преко своје чаше ка тргу, а онда преко ка конобарима.

<„Још једну ракију“>, рекао је, показујући на своју чашу. (стр.106)

Илустрација овог примера (17) показује процес брисања језичког материјала, где се два процеса дешавају истовремено. У антецедентој реченици, реченица је у прошлом времену -The old man looked from his glass across the square, then over at the waiters, и овај процес је потпуно исти и у реченици превода; поред овог, у другом делу је избрисан и глагол looked. Други процес, који се такође дешава у оба језика, енглеском и српском, јесте да избрисани материјал садржи само именичку фразу- Another brandy. Глаголски облик је изостављен и тиме именичка фраза преузима потпуно материјал из претходне реченице. Јасно је да се исти процес дешава и у српском језику, где увођење нове речи која мења целу претходну реченичну конструкцију, јесте одлика елиптичних реченица. Овај процес се назива адиција и представља основно обележје елиптичних реченица, где се истовремено мења и цела претходна реченична конструкција. Поред процеса адиције, присутан је и процес супституције, односно замена једних речи другима. У анализирању овакве појаве код елипси потребно је узети у обзир шири контекст. У реченици <„Још једну ракију“>,

рекао је, показујући на своју чашу, јесте реченица где је невербални знак за тумачење елиптичне конструкције такође присутан. Читалац овде дедуктивним закључивањем тумачи елипсу на основу читавог језичког и ситуационог контекста, као и у претходна два примера. Ова карактеристика прати наведену елиптичну реченицу и није редак пример да управо ситуација или невербални знак помажу адекватном разумевању елипсе.

(18) *Fragment answer*

<“Finished,” >he said, ***speaking with that omission of syntax stupid people employ when talking to drunken people or foreigners.*** (p.106)

“<No more tonight. Close now.”>

<“Another,”> said the old man.

<“No. Finished.”> (p.106)

<„Затварам“>, рекао је, **говорећи са изостављањем неких делова које глупи људи користе када разговарају са пијаним или непознатим људима.**

<„Не може више за вечерас. Затварамо сада.“ >

<„Још једну“, рекао је старац>.

<„Не. Готово је.“> (стр.106)

Реченица (18) јесте пример елиптичне реченице, односно неколико краћих избрисаних делова, чине целину у разумевању овог избрисаног језичког материјала. Прва одлика јесте да је антецедента реченица појачана у овом примеру где се даје пример шта елиптичне реченице представљају и када се користе. Исти процес је коришћен и у реченици превода. Посебност овог примера јесте што је чувени писац Ернест Хемингвеј (Ernest Hemingway) дао своје виђење када се и у којим ситуацијама дешава овај процес, тј. изостављање реченица - ***speaking with that omission of syntax stupid people employ when talking to drunken people or foreigners.*** Његово виђење је

другачије од осталих, које претпоставља да елипсе углавном служе да покажу блискост између два говорника. Поред тога, овакве форме у говору се користе са одређеним саговорницима, у овом примеру, код саговорника код кога је умањен когнитивни капацитет из објективног разлога. У самим реченицама, избрисана је глаголска фраза која је такође укључена у овом процесу. Преостали део језичког материјала преузима глагол *finished*, који је издвојен сам за себе; следеће брисање преузима адвербијална фраза- *Another*, док последњи део брисања обухвата поновљени глаголски облик *-No. Finished*. Овакав процес се дешава и у језику превода, тј. српском језику. Део реченице који је подвучен у овом примеру јесте интересантан зато што ни сам писац не користи израз елиптичне реченице, већ ***omission of syntax***. У преводу, изостављање реченице, јесте израз који је преведен на српски језик, али је у другом делу дао функционалну употребу елипси.

(19) Fragment answer

“What is an hour?”

<“More to me than to him.” > (p.107)

„Шта је један сат?”

<„Више мени него њему.“> (стр.107)

Илустрација примера (19) даје приказ избрисаног материјала у делимичном одговору, где је избрисана глаголска фраза *to be*, а потом и именичка фраза *hour*. Антецедентна реченица је дата у облику питања- *What is an hour*, док избрисани материјал представља изјавну реченицу, односно именски део предиката- *More to me than to him*. У језику превода, тј. српском језику, избрисани материјал се јавља само у глаголу, док именица *hour* остаје у свом пуном облику. Овај пример јасно показује да се процес брисања не дешава увек и да није идентичан у оба језика. Такође, јасно се може видети да у српском језику именица остаје да би говорник био разумљив.

Уколико се и именица избрише, која је дата у загради, може се закључити да би реченица и у том облику била разумљива. Овим примером јавља се још једно питање које се тиче елипси, а то је да ли брисање зависи од саме особе која преводи, или пак реченице у овој конструкцији могу подједнако да се разумеју у оба израза.

(20) VP Ellipsis

“Are you trying to insult me?”

<“No, hombre, only to make a joke.” > (p.107)

„Да ли покушаваш да ме увредиш?“

<„Не, човече, само се шалим.“ > (стр.107)

Реченица (20) представља процес брисања који се састоји из два дела. У првом делу, изворна реченица је дата у облику садашњег трајног времена- Are you trying to insult me, док у избрисаној реченици немамо овај глаголски облик. Избрисана реченица у себи садржи материјал који је другачији, где именичка фраза only to make a joke, преузима цео избрисани материјал, која је уствари део предиката. Овај пример такође показује да нова именица преузима материјал претходне реченице, док је значење врло јасно и не постоји недоумица око разумевања овакве реченице. Ово је карактеристика елиптичних реченица, иако није употребљен нити исти глагол, нити иста именица као у антецедентој реченици. У реченици на српском језику имамо лични глаголски облик, само се шалим, док у реченици на енглеском језику only to make a joke представља објекат, где би пун облик био- I am trying, који је такође изостављен.

(21) Fragment answer

“And what do you lack?”

<“Everything but work.”> (p.107)

„И шта ти недостаје?“

<„Све осим посла.“ > (стр.107)

Илустрација у примеру (21) јесте делимични одговор, који у себи укључује различите процесе брисања језичког материјала. У изворној реченици је употребљено садашње време- And what do you lack, док га у елиптичној реченици нема. Елиптична реченица се састоји само од именичке фразе која преузима цео избрисани материјал- Everything but work. Овај пример такође показује да је употребљени глагол lack у антецедентној реченици замењен изразом everything but work, који су различити. Разумевање ове реченице се види из материјала који је преостао и који не ствара проблеме у интерпретацији ове реченице. Адиција тј. додавање нових речи јесте процес који се често дешава у елипсама, где се додају нове речи, којих није било у антецедентној реченици everything, but, work, као и супституција, тј. замена једних облика са другим, где су све наведене речи замениле речи из антецедентне реченице- what, lack. У српском језику, овај процес је обележен истим карактеристикама, где избрисани материјал реченице на енглеском језику, и реченице превода, остаје идентичан.

(22) *Fragment answer*

“What’s yours?”

<“Nada (Nothing).”>

<“Otro loco mas (Another crazy one)”> said the barman and turned away.

<“A little cup,”> said the waiter. (p.108)

„Шта је твоје?“

<„Ништа.“ >

<„Још један лудак“> рекао је бармен и окренуо се.

<„Само чашицу,“> рекао је конобар. (стр.108)

Реченица (22) приказује елипсе у форми дијалога, где се оне веома често и јављају. Антецедента реченица у облику питања је у садашњем времену- *What's yours*, док у елиптичним одговорима нема никаквог глаголског облика, и стога је прво избрисана глаголска фраза. Иако је антецедентна реченица дата у садашњем времену, у склопу ње је дат скраћени облик глагола *to be*. Други део овог примера јесте замена (супституција) једне речи са другом у овом примеру ништа тј. *nothing*, која преузима цео избрисани материјал. Потом имамо додавање још једне нове фразе- *Another crazy one*, док се трећи део састоји из мењања и увођења новог облика- *A little cup*. Сва три дела брисања представљају део предиката, у коме је у првом брисању употребљена именица, потом именичка фраза, и на крају адјективна фраза. Јасно се може видети да свака од промена која се десила не утиче на разумевање преосталог језичког материјала, иако су три потпуно различита процеса била укључена у овом процесу брисања. Исто се дешава и са реченицом на српском језику, где се може уочити да форме дијалога углавном нуде идентичне процесе брисања.

(23) Noun Phrase Ellipsis

<Many must have it.> (p.108)

<Многи (људи) морају то да имају.> (стр.108)

Пример (23) јесте појава брисања именичке фразе *људи* која је у енглеском језику веома честа. У овом примеру антецедента реченица је дата као целина, док се избрисани језички материјал подразумева унутар саме реченице. Овај пример брисања је веома учестао у енглеском језику, где се аутоматски у овом облику именица *људи* подразумева, и стога не ствара потешкоће при разумевању реченице. У реченици превода, именица *људи* није избрисана, већ остаје. Именица *људи* је дата и у загради, што би значило да и у реченици на српском језику, она може да се избрише. Чак и када би реченица гласила- *многи морају то да имају*, не би представљала проблем да се разуме. Овај пример показује да елиптична реченица не мора увек да има изворну тј. антецеденту реченицу, већ само окружење унутар ње

саме, које помаже другима да разумеју ту реченицу. Такође, оваква реченица укључује и наше опште знање о свету, где су когнитивни процеси од изузетног значаја у разумевању елиптичних структура.

6. Flannery O'Connor (1955)- *Good Country People* (Добри сеоски људи)

(24) *Inflective Variant*

“Everybody is different,” Mrs Hopewell said.

<“Yes, most people is,”> Mrs Freeman said. (p. 119)

„Сви су различити;“ госпођа Хопвел је рекла.

<„Да, већина људи јесте,“ > госпођа Фримен је рекла. (стр. 119)

Пример елипсе (24) обухвата два процеса у себи. Први процес представља антецедентну реченицу у којој је коришћено садашње време- Everybody is different, и исти глаголски облик је коришћен и у елиптичној реченици. У другом процесу, изостављен је придев different, и само је остављен глагол to be који је у истом облику као и у изворној реченици. У овом примеру, процеси супституције- everybody, different су замењени, као и процес адиције- most, people су такође присутни, односно речи које су коришћене у антецедентној реченици се замењују новим речима, где се истовремено додају и нове. Оба процеса се дешавају и на енглеском језику и на језику превода. Елиптична реченица не садржи придев- different, док се њено значење може јасно разумети из преосталог језичког материјала. Нарочито је ова реченица другачија, ако се узме у обзир да се у њој задржава слагање у једнини, које је било у антецедентној реченици, иако субјекат елиптичне реченице захтева слагање у множини.

(25) *Fragment answer*

“Do you ever look inside and see what you are not?”

<God!> she had cried sinking down again and staring at her plate.” (p. 121)

„Да ли икада погледаш у себе и видиш оно што ниси“

<Боже!> узвикнула је тонећи у своју столицу поново и гледајући у тањир.”
(стр. 121)

Пример реченице (25) представља узвичну реченицу која је елиптична у свом саставу. У овом примеру, избрисани материјал је другачији од изворне реченице, јер именица God замењује претходну реченицу, односно изворну реченицу која је дата у садашњем времену- Do you ever look inside and see what you are not. Посебна карактеристика овог примера јесте како се оваква реченица разуме. Њено разумевање је чврсто везано за контекст тј. за реченице које је окружују. Изворна реченица је у садашњем времену, док избрисани материјал у следећој реченици нема глагол, нити било који део реченице која јој је претходила. Потпуно нова именица God означава увођење нове речи тј. адицију, као и замену претходног материјала у реченици, односно супституицију. Употребљена именица преузима цео језички материјал из претходне реченице. На овај начин, контекст је посебно важан да би се оваква реченица разумела. Исти процес се дешава и у језику превода тј. српском језику.

(26) *Fragment answer*

“What are you selling?” she asked.

<“Bibles,”> the young man said... (p.123)

„Шта продајете?“ упитала је.

<„Библије,“> рекао је младић.... (стр.123)

Пример реченице (26) јесте делимичан одговор који у себи садржи елиптичну реченицу. Изворна тј. антецедентна реченица је у садашњем трајном времену- What are you selling, док одговор односно елиптични облик нема глагол, нити време у коме се одвија радња. Сав језички материјал је замењен само једном речју- Bibles односно именицом Библије, која преузима комплетан језички материјал из претходне

реченице. Увођење нове речи које је присутно у овом примеру јесте основна одлика елиптичних реченица, који је процес адиције и јавља се често у елипсама. Процес превођења укључује исте промене, где се глагол повезује са именицом и тиме не постоји двосмисленост у погледу разумевања ове реченице.

(27) Fragment answer

“Won’t you stay for dinner?” “We’d love to have you!” and was sorry the instant she heard herself say it.

“<Yes mam,>” he said in an abashed voice. (p.124)

„Зар нећете остати на вечери?“ „Волели бисмо да останете!“ и одмах јој је било жао кад је чула себе да то изговара.

<„У реду, госпођо,“> рекао је збуњеним гласом. (стр.124)

Илустрација елиптичне реченице у примеру (27) јесте делимични одговор. Антецедентна реченица је дата у два глаголска времена будућем и модалном would, док се у елиптичној реченици не појављује ниједан облик, већ само одговор. Увођењем нових речи које се не јављају у изворној реченици - Yes mam, брише се језички материјал из претходних реченица и он укључује у себи сав садржај претходних реченица. Разумевање одговора је јасно из претходних реченица, и потпуно исти процес се дешава и у српском језику. Разлика која је може видети између реченице на енглеском и српском језику јесте што ова реченица садржи и морфо-фонолошку елипсу у себи- там, док је у реченици на српском језику нема. Замењени језички материјал тј. процес супституције је такође присутан и у овом примеру. Адиција тј. додавање нових речи се могу видети и у овом примеру.

(28) Fragment answer

“She’ll be better in a few weeks,” Mrs Hopewell said.

<“In the tube,” > Mrs Freeman said. (p. 125)

„Биће јој боље за неколико недеља“, рекла је госпођа Хопвел.

<„Док будемо путовали возом,“> госпођа Фримен је рекла. (стр. 125)

Реченица (28) даје приказ избрисаног језичког материјала који спада у делимичан одговор. Брисање језичког материјала антецедентне реченице је потпуно. Изворна тј. антецедентна реченица је дата у будућем времену- *She'll be better in a few weeks*, док елиптична реченица нуди само адвербијалну фразу која замењује језички материјал претходне реченице- *In the tube*. Разлика између реченице на енглеском језику и на српском се јавља у процесу превођења. Реченица на енглеском језику нуди само адвербијалну фразу односно део предиката, док се у реченици на српском језику јавља и процес адиције тј. додавања- *In the tube*. Ово додавање је видљиво у целој конструкцији, јер се јавља и глагол и именица. Ова промена је настала услед бољег разумевања језичког материјала који је преостао и јасно показује да је понекад језик превода другачији. Што се тиче процеса адиције и супституције, присутни су и у овом примеру. Процес адиције укључује додавање нових речи *in, tube*, док супституција подразумева замену речи из антецедентне реченице- *better, a few, weeks*. Уколико упоредимо и превод антецедентне реченице, можемо видети да постоји разлика у енглеском и српском језику. Наиме, субјекат- *she* је такође избрисан у реченици превода, док у српском језику- *биће јој боље*, јасно означава и замењује треће лице једнине субјекта- *она*. Такође, предлошка фраза у енглеском језику - *In the tube* преузима изостављени материјал, док је у српском језику ово темпорална клауза.

(29) Fragment answer

He might have just put this question up for consideration at the meeting of a philosophical association.

<<“Yes, “> she presently replied as if she had considered it from all angles. (p. 126)

Могao је подједнако поставити ово питање за размишљање на састанку неког филозофског удружења.

<„Да,“> одмах је одговорила, као да је то питање размотрила са свих могућих гледишта. (стр. 126)

Пример реченице (29) такође по својој структури спада у делични одговор. Антецедентна реченица је употребљена у облику нереалне прошле радње, једном делу- He might have just put this question up for., док је елиптична реченица дата у само једној речи –Yes, што значи да је сав језички и граматички материјал избрисан из антецедентне реченице. Сав језички материјал из претходне реченице је замењен са само једном речју, иако је разумљивост реченице јасна. Исти процес замене, како глаголског облика, тако и целе реченичне конструкције, јавља се и у српском језику. Увођење нове речи-Yes која замењује реченичну конструкцију је карактеристика елиптичних реченица, иако њихово знање не је нејасно или двосмислено. Ако упоредимо речи које су коришћене у антецедентној и елиптичној реченици, јасно се може видети да су оне другачије, и процеси адиције и супституције се могу и овде видети.

(30) Fragment answer

“How old are you?” he asked softly. She waited some time before she answered.

Then in a flat voice she said, <“Seventeen.>” (p.127)

„Колико имаш година?“ упитао је нежно. Сачекала је неко време пре него што је одговорила.

Онда је одговорила равнодушним гласом, <„Седамнаест.“> (стр.127)

Пример реченице (30) јесте делимичан одговор у коме се дешава неколико процеса брисања језичког материјала. Антецедентне реченице, односно реченице у окружењу, су дате у прошлом и садашњем времену. Уколико се анализира одговор, који је дат у елиптичном облику, не постоји ниједно глаголско време, нити било какав глагол коме би 17 било комплемент, објекат и сл, већ само именица Seventeen која преузима језички материјал претходне реченице, односно само једна лексема

заменеује сав језички и граматички материјал антецедентне реченице. Одлика ове реченице јесте што се уводи потпуно нова именица тј. процес адиције (додавања) како би материјал био замењен. Други процес јесте изостављање глаголске фразе, тако да се у склопу делимичних одговора, ова два процеса брисања дешавају истовремено. Процеси који су описани у реченицама на енглеском језику су идентични са процесима у српском језику.

(31) Fragment answer

“What’s your name?” he asked, smiling down on the top of her head.

<“Hulga,”> she said. (p. 127)

„Како се зовеш?“ упитао је, смећећи се према врху њене главе.

<„Хулга,“ > одговорила је. (стр. 127)

Реченица (31) је приказ делимичног одговора који носи у себи избирсани материјал. Реченица која је изворна је дата у свом пуном облику, у садашњем времену, док одговор нема ниједан глагол, нити време. Наведени пример је врло сличан претходном, и овде постоји тенденција да је елипса комплемент глаголу to be, ттј. Именски предикат. Властита именица- Hulga је преузела материјал из претходне реченице, односно антецедентне реченице и сублимира га у себи. Међутим, и сама антецедентна реченица у себи садржи скраћени облик глагола to be- What’s your name. Поред ове промене брисања, глагол је такође избрисан и овај процес се дешава и у енглеском и у српском језику. Овај пример показује да избрисани материјал и материјал који га замењује могу да буду потпуно различити, али ова промена не утиче на разумевање преосталог језичког материјала.

(32) Fragment answer

At this he stopped and whistled.

<“No!”> he exclaimed as if he were too astonished to say anything else. (p. 128)

Тада је он застао и зазвиждао.

<„Не!“> узвикнуо је као да је био превише запрепаштен да каже било шта друго. (стр. 128)

Елиптична реченица у примеру (32) илуструје карактеристике реченице којој је један део избрисан. У овом примеру, реченица која је изворна тј. антецедентна је дата у прошлом времену, док избрисана реченица не садржи ниједан глагол. Узвична реченица -No!“ преузима цео материјал и замењује га. Ова карактеристика је одлика елиптичних реченица да у свом делимичном одговору садрже само једну реч, где једна реч представља реченицу. Разумевање оваквих реченица је разумљиво из реченица које их окружују, тј. контекста који их прати. Процес скраћивања и замене се такође дешава и у српском језику, где реченица на енглеском језику и реченица превода имају исте процесе брисања. Одлика оваквог скраћивања, где целу претходну реченицу замењује само једна реч, јесте што оваква реченица има и своју другу функцију, а то је емотивна. Некада се дешава да овакве реченице постижу буђење већег степена емоције код читаоца, што јесте одлика литерарних текстова, и ово је један од разлога разлога зашто их можемо наћи у овом делу истраживања литерарног корпуса.

(33) *Fragment answer*

“Ain’t there somewhere we can sit down sometimes?” he murmured, his voice softening toward the end of the sentence.

<“In that barn,”> she said. (p. 129)

„Зар нема тамо неко место где можемо сести понекад?“, промрмљао је, и његов глас је омекшао на крају реченице.

<„(Можемо) у тој штали,“ > рекла је она. (стр. 129)

Реченица (33) приказује делимичан одговор који у себи обухвата неколико процеса брисања. У реченици на енглеском језику, на самом почетку антецедентне

реченице, дата је морфолошка елипса које нема у језику превода- Ain't there somewhere we. Питање је дато у садашњем времену, али делимичан одговор нема никакав глагол, већ само препозицијски фразу, односно делимични предикат- In that barn, који може да се посматра и ако адвербијална фраза за место. У овом примеру, процес супституције односно замене једне речи другом је присутан, али он не утиче на значење ове реченице. У реченици превода и оригиналној реченици постоји разлика. Оригинална реченица нуди само предлошку фразу, док је у реченици на српском језику укључен и модални глагол. Глагол који се појављује у српском језику је исти као и у антецедентној реченици. Он се поново појављује и у истом глаголском облику у елиптичној реченици. Ова разлика у преводу настаје услед тога што два језика у неким примерима брисања показују иста својства, док се у неким та својства разликују. Глагол је дат у загради, што значи да реченица може да прати реченицу на енглеском језику. У том случају, реченица може да има само модални глагол, где недостаје лексички, или може да садржи превод без њега. Граматички су обе конструкције исправне и обе представљају примере елипсе.

(34) *Fragment answer*

"It's too bad we can't go up there."

<"Why can't we?">

<"Your leg," > he said reverently. (p. 129)

„Баш је штета што се не можемо попети горе.“

<„Зашто не можемо?“>

<„Због твоје ноге,“> рекао је са страхопоштовањем. (стр. 129)

Пример реченице (34) приказује материјал који је избрисан у реченици у неколико процеса. Прва одлика ове реченице јесте да је антецедентна реченица дата у садашњем времену- It's too bad we can't go up there, и следећи делимичан одговор прати то исто време, односно исти модални глагол- can't, се појављује у обема

реченицама. Поред тога, у овом делу реченице недостаје и глаголска фраза тако да се ова два процеса дешавају истовремено. Трећи део елиптичне реченице уводи нову реч односно именичку фразу *Your leg*, што је такође одлика ових реченица. Део који замењује целу претходну реченицу је део предиката, који у језику превода има малу промену. У реченици на енглеском језику, ова фраза се састоји од присвојсног придева и именице, док се у језику превода јавља реч- због. У реченици на енглеском језику, због одсуства предлога, имамо још кондезованију елипсу. Ова промена настаје услед процеса превођења, где реченица превода треба да буде вернија језику на који се преводи.

(35) *Noun Phrase Ellipsis*

<“Some can’t be that simple,>” she said. (p.132)

<„ Неки (људи) не могу бити толико једноставни,“ > рекла је она.
(стр.132)

Реченица (35) јесте приказ избрисане именичке фразе. У оваквој реченици, именица је непотребна на енглеском језику, док се у српском језику ова именица појављује- људи. Разлика настаје зато што се у енглеском језику ова именица подразумева у овој конструкцији, тако да је њено изостављање природно за говорника. У српском језику, именица људи се појављује, и овај пример показује да је у неким примерима потребно и додавање, односно адиција, да би брисање било јасно и ефикасно језичко средство. У реченици на српском језику, именица људи је дата у загради, што значи да би могла да буде избрисана. Уколико потом направимо поређење између реченице на енглеском и српском језику, разлике нема, и процеси ће бити идентични у оба језика.

7. Bernard Malamud (1963)- *Idiots First* (Идуоти прво)

(36) *Fragment answer*

He drew on his cold embittered clothing, and wasted minutes sitting at the edge of the bed.

<“Isaac,”> he ultimately sighed. (p. 1348)

Нагнуо је своју хладну, огорчену одећу, и неколико минута непомично седео на једној страни кревета.

<„Исак,“> уздахнуо је коначно. (стр. 1348)

Избрисани језички материјал у примеру реченице (36) обухвата делимични одговор. Ово брисање обухвата неколико процеса. Изворна тј. антецедентна реченица је дата у прошлом времену- He drew on his cold embittered clothing, and wasted minutes sitting at the edge of the bed, док се у избрисаној реченици глагол уопште не појављује. Елиптична реченица је замењена само властитом именицом- Isaac, која је потпуно преузела избрисани материјал. Ова реченица садржи карактеристике елипсе и представља елипсу, иако је њено значење врло јасно. Увођење нове речи, у овом случају именице, јесте процес који се такође јавља у оваквим реченицама. Исти процес се одвија и у српском језику, где су избрисани материјал и реченица која је антецедентна потпуно исти у оба језика. Одлика овог примера јесте што је потребан и шири контекст за посматрање и разумевање овакве реченице. Прва је одлика да је у форми дијалога, док друга представља увођење само једне речи која замењује сав претходни материјал.

(37) *Fragment answer*

<“Schlaf,”> he nasally said.

<“No,”> muttered Mendel. (p. 1348)

<„Спавање“>, рекао је кроз нос.

<„Не“>, промрмљао је Мендел. (стр. 1348)

Пример реченице (37) је специфичан јер се антецедентна и елиптична реченица јављају по први пут у свом скраћеном облику. Одлика ове антецедентне реченице јесте што је и она сама елипса, јер се састоји од само једне речи- Schlaf. Реченица која је иза ње такође је елиптична јер се у енглеском језику састоји од само једне речи, такође- No. У реченици на српском језику, постоји промена која се јавља услед разлике у језицима и разумевању преосталог језичког материјала. Елипсе у овом примеру не садрже глагол, нити имају икакву временску одредницу. Реченице се састоје само од једне речи и тиме су поред тога што су и делимични одговори, истовремено и избирсане глаголске фразе. Ови процеси се одвијају унутар делимичног одговора (Fragment Answer), који су специфични за елиптичне реченице. У обема реченицама, које се састоје од само једне речи, јављају се две потпуно различите лексеме, и тиме су процеси адиције и супституције, присутни и овде. Иако су обе реченице елиптичне, врло јасно се могу разумети, и овај податак не утиче на њихову интерпретацију. Овај пример јасно илуструје да иако су обе реченице, и антецедентна и елиптична, елипсе, могу да се нађу и у овом облику. Оваква форма није предствљена, нити класификована у основној подели елипси, тако да је вредна даљег проучавања. Она такође указује на то колико је мало лексичког материјала потребно уз адекватан контекст, како би интерпретација код саговорника била правилна.

(38) Fragment answer

To one long shadow he offered a peanut.

<“Hungry.”> (p. 1348)

Понудио је кикирики једној дугој сенци.

<„Гладан сам.“> (стр. 1348)

Реченица (38) јесте делимичан одговор, али истовремено, избрисани језички материјал из претходне реченице је замењен са само једном речју тј. именицом- Hungrig. Читава претходна реченица ствара контекст за разумевање елиптичне, у којој језички материјал за комплетан смислени исказ бива изостављен, и све се своди на семантички најупечатљивију реч, која кондезује сав претходни материјал реченице. Реченица која се састоји од дамо једне речи јесте пример елиптичне реченице, док њено разумевање укључује материјал из претходне реченице. У делимичном одговору нема субјекта, нити било какве временске одређенице. Сав језички материјал је избрисан и састоји се од једне речи. У реченици на српском језику, овом делу је додан и помоћни глагол сам, без субјекта. Ова промена је постигнута услед разлика у језику и услед бољег разумевања преосталог дела реченице.

(39) Fragment answer

Isaac sucked air.

“<You know who I mean?”> (p.1348)

Исак је удахнуо ваздух.

„<Знаш на кога мислим?“> (стр.1348)

Пример реченице (39) приказује делимичан одговор, који у себи такође носи и избрисан помоћни глагол. Пун облик би био Do you know who I mean, где је помоћни глагол садашњег времена избрисан. Преостали језички материјал се разликује у од своје антецедентне реченице, јер је она дата у прошлом времену, док је делимичан одговор преведен садашњим временом. Разлика је настала и у избрисаном материјалу, који је потпуно другачији, где је процес додавања тј. адиције и замене тј. супституције такође присутан у овој реченици. Идентичан процес брисања и промена се јавља и у језику превода, тј. српском језику. Овакав облик елиптичне реченице јасно показује да се у процесу брисања језичког материјала дешава неколико процеса, а не само један. Реченице на српском језику трпе исте промене, што јасно

показује да су елипсе општејезички појам, који се може наћи у великом броју језика. Контекст ове реченице је такође веома битан, тако да се елиптична реченица ослања и на њега у свом процесу брисања. Фонолошки материјал који је присутан у виду интонације којом се поставља питање, где говорник сматра да му је помоћни глагол непотребан и сувишан, је стога упитна интонација саме реченице, а не само изостављени граматички и језички материјал.

(40) Fragment answer

“I must have thirty-five.”

“So go to Rothschild.”

“<Cost me myself sixty.>”

“<In 1905.>” (p. 1349)

„Морам да имам тридесет пет.“

„Па онда иди у Ротчајлд (Rothschild).“

„<Мене је коштало шездесет.>“

„<(Да), 1905.“ > (стр. 1349)

Реченице у примеру (40) јесу форма дијалога у којој су елиптичне реченице веома присутне. Први процес јесте брисање материјала који је садржан у првој тј. изворној реченици. Она је дата у свом пуном облику- I must have thirty-five, док су преостали примери делимични одговори. Број 35 је овде модификаторска реч, јер недостаје референт односно управна реч, модификована, на коју се овај број односи. Питање је јасно: шта је то 35? Изворна тј. антецедентна реченица је потпуно замењена и њен материјал се не појављује у избрисаним деловима. Недостаје субјекат тј. глагол, који такође јесте типичан за ове реченице. Промена речи и додавање нових је одлика која се јавља и у овом примеру. У последњем делимичном одговору дат је само адвербијал за време, који је потпуно преузео сав материјал

претходних реченица. У реченици на српском језику, постоји разлика у задњем делу, како би реченица била јасна у свом значењу, где је додана само једна реч-Да. Та иста реч је дата у загради, што би значило да реченица може да буде иста као и на енглеском језику. У том случају, последње наведене промене не би било. Тиме се оставља отворено питање да ли преводилац, као додатни елемент у стварању елипси, учествује својим преводом и колико утиче да ли реченица мора да прати елиптичну форму или не.

(41) Fragment answer

“How much for my hat and coat?” he asked.

“<No sale.” > (p.1349)

„Колико (дајеш) за мој шешир и капут?“ упитао је.

„<Нема продаје.“ > (стр.1349)

Реченица (41) јесте делимичан одговор који у себи садржи процес брисања глаголске фразе. Оба ова процеса се дешавају истовремено у овом примеру елипси. Антецедентна реченица је такође дата у елиптичном облику где недостаје глагол-How much for my hat and coat, док се друга тј. делимичан одговор састоји само од две речи-No sale. Ова реченица не садржи ни субјекат, нити потпуни предикат, већ само део предиката. Избрисани материјал из претходне реченице је замењен новим речима. Речи које су преузеле материјал из претходне реченице јесу елиптичан материјал. Исти процес се не дешава и у српском језику, где су промене које се тичу овог примера, неидентичне. Наиме, у реченици превода дат је глагол (дајеш) у загради, што значи да би реченица могла да стоји и без њега, где би граматички била тачна. Посебна одлика овог примера јесте што и антецедента и елиптична реченица садрже у себи делове који недостају, иако овај процес не утиче на њихово разумевање. У антецедентној реченици недостаје именица, помоћни и главни глагол где би она у свом пуном облику изгледала као- How much money do you give for my hat and coat?, док би елиптична реченица у свом пуном облику била- There is no sale.

Први разлог јесте што је ово форма дијалога, која је веома учестала у литерарним текстовима и у себи садржи и илуструје говорни језик, где се елиптичне реченице увек појављују. Други је блискост два говорника, где се штеди на језичком материјалу, а последњи разлог јесте стварање атмосфере блискости. Сви наведени разлози чине да и у овом примеру имамо антецедентну реченицу која је и сама елипса, и следећу реченицу која садржи избрисани језички и граматички материјал. Свакако да увелико избрисани материјал једне реченице јасно показује да је форма дијалога најпогоднија за њихово јављање јер илуструје говорни језик, односно разговор између две особе.

(42) Fragment answer

“Isaac, look how many stars are tonight.”

“<Eggs,” said Isaac.>

“First we will go to Mr Fishbein, after we will eat.” (p. 1349)

„Исак, погледај колико је звезда вечерас.“

<„Јаја,“ рекао је Исак. >

„Прво ћемо отићи до господина Фишбејна, а после тога идемо да једемо.“
(стр. 1349)

У овом примеру (42) делимичан одговор у себи садржи и избрисану глаголску фразу. Изворна тј. антецедента реченица је дата у склопу контекста, односно контекста и ситуације језика. У делимичном одговору сав материјал замењен само једном речју, односно именицом- Eggs, која је преузела сав материјал ситуације у којој се налазе два говорника. Елиптична реченица која се састоји од само једне речи, као у овом примеру, јесте одлика ове врсте реченица. Језички материјал, који поред тога што је промењен, замењен је новом речју и два процеса се дешавају овде: адиција и супституција. Адиција обухвата додавање нове речи- Eggs, док други процес значи и промену претходног језичког материјала овом речју. Исти процеси

који се дешавају у енглеском језику, дешавају се и српском језику. Елиса се у овом примеру тумачи и на основу постцедентне реченице, где се код саговорника успоставља когнитивна веза, јаја-јести. Сав избрисани језички материјал са свим својим одликама не утиче на разумевање текста. Да би се ова елипса разумела, мора се јасно пратити ситуација и контекст у коме се говорници налазе. Ова чињеница чини елипсе посебном одликом језика, које имају своја обележја и процесе. Истовремено, оне представљају феномен у језику који је услед свега овог, посебно изучаван и посматран у посебним контекстима, који су такође представљени и у овом раду.

(43) *Fragment answer*

“He don’t do business or charity at this time of the night.” (p. 1349)

“Charity I am not interested-“

“<Come back tomorrow.>”

„Он не послује и не даје милостињу у ово доба ноћи.“

„Милостиња ме не занима-“

≤„Онда се врати сутра.“ > (стр. 1349)

Реченица у примеру (43) приказује елиптичну реченицу у делимичном одговору. Овај пример у облику дијалога јесте одлика ових врста реченица, и истовремено садржи и избрисану глаголску фразу. У антецедентној реченици, која је у садашњем времену- He don’t do business or charity at this time of the night, не постоји материјал који је мења у елиптичној реченици. Цела реченица је замењена глаголом који је у истом облику, али је језички материјал замењен новим речима. Поред замене, процес адиције је такође присутан, где су нове речи додате у избрисаној реченици- Come back, tomorrow. Контекст реченице чини да њено разумевање буде лакше, док се исти процес брисања дешава и у реченици на српском језику. Ове промене не утичу на разумевање, иако је језички материјал сасвим другачији у

антецедентној и у избрисаној реченици. Исти језички процеси који су се десили у реченици на енглеском језику, дешавају се и у српском језику.

(44) *Noun Phrase Ellipsis*

“Tell him it’s life or death-“

“Whose life or death?”

<“So if not his, then mine.” > (p. 1349)

„Реци му да је ово питање живота или смрти-“

„Чијег живота или смрти?“

<„Ако не његовог, онда сигурно мог.“> (стр. 1349)

Реченица (44) такође представља пример елиптичне реченице у форми делимичног одговора. Иако је делимичан одговор, овде је избрисана именичка фраза, како се не би понављала у одговору. Сама антецедентна реченица у себи садржи контракован облик глагола *to be*- *Tell him it’s life or death*. Овај процес се дешава истовремено у овом примеру брисања, где поред тога што је делимичан одговор, у склопу тог процеса може бити избрисана и именичка или глаголска фраза. Ови процеси су показали, као и претходни примери, да треба да буду сврстани у делимичне одговоре. У примеру (44), избрисана именичка фраза у оригиналној реченици на енглеском језику није идентична у језику превода. Односно, ово значи да именичка фраза *life or death* није избрисана у српском језику. У енглеском језику замењена је присвојним заменицама *his* и *mine*. До ове промене долази услед тога што два језика понекад нису потпуно идентична и не трпе исте промене у склопу реченица. У српском језику ова именичка фраза остаје, како не би дошло до погрешног разумевања реченице. Именичка фраза је дата у загради, тако да овај део може да буде и изостављен. Уколико тако посматрамо овај пример, онда су процеси брисања у реченици на енглеском и српском језику, исти. Питање превода односно

преводиоца и колико он може да утиче на стварање елипси, јесте дато и у овом примеру.

(45) Fragment answer

“Without more preliminaries, please state your business. I’m a hungry man.”

<“Hungrig,” wailed Isaac.> (p. 1350)

„Без икаквих додатних припрема, молим Вас реците Ваш проблем. Ја сам гладан човек.“

<„Гладан,“ зацвилео је Исак.> (стр. 1350)

Пример реченице (45) приказује избрисан језички материјал у форми дијалога који је класификован у делимичне одговоре. Ово је још један пример дијалога, где су елиптичне реченице веома учестале и јављају се у готово свим својим формама. Поред тога што је делимичан одговор, такође представља и пример избрисане глаголске фразе. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену, док се елиптична реченица састоји само од једне речи – Hungrig. Језички материјал из претходне реченице је замењен само једном речју, која у себи носи процес адиције и супституције. Адиција обухвата укључивање нове речи, док супституција обухвата замену целе антецедентне реченице том истом речју. Сасвим идентични процеси се дешавају и у језику превода, тј. српском језику.

(46) Fragment answer

“Who is your uncle? <How old a man?”>

<“Eighty-one years, a long life to him.”> (p. 1350)

„Ко је твој ујак?“ <Колико је стар?“>

<„Осамдесет једну годину, дуг му живот био.“> (стр. 1350)

У наведеном примеру (46) делимичан одговор у форми дијалога представља пример брисања језичког и граматичког материјала. Прва одлика овог примера јесте да су и антецедента реченица и елиптична дата у скраћеном облику. У антецедентној реченици *How old a man*, недостаје глагол *is*, односно глагол *to be*, где би реченица била дата у свом пуном облику. У елиптичној реченици, такође недостаје исти глагол и оба примера јасно показују да поред делимичног одговора, избрисана је и глаголска фраза у обема реченицама. Обе реченице се могу јасно разумети и ово брисање не утиче на њихово разумевање. Иако је брисање први и основни процес, још два процеса се такође дешавају: адиција и супституција. Ово значи да се уводе нове речи тј. додају, док се те исте речи из антецедентне реченице замењују новим- *a long life to him*. У реченици превода, тј. реченици на српском језику, појављује се глагол-дуг му живот био. Самим тим, овај пример илуструје да нису увек сви процеси брисања у једном језику, присутни и у другом. Стога елипсе и чине феномен који је погодан за проучавање са много аспеката, који одишу својим својствима и карактеристикама.

(47) Fragment answer

“So let him wake them up.”

<“No.”> She grabbed the coat from Mendel. (p.1352)

„Па нека их он пробуди.“

<„Не.“> Зграбила је капут од Мендела. (стр.1352)

Реченица (47) представља елиптичну реченицу, која спада у делимичан одговор. Основна одлика овог примера је што избрисана реченица не садржи никакав глаголски облик, већ се састоји од само једне речи- *No*. Ова једна реч је преузела цео језички материјал из антецедентне реченице- *So let him wake them up*. Поред брисања глаголске фразе, још два процеса су укључена тј. супституција и адиција. Супституција подразумева да ова једна реч мења целу реченицу, док та иста реч значи и додавање нове речи у елиптичној реченици, које није било у изворној. На

језику превођења, тј. српском језику, дешавају се исти процеси, који не утичу на разумевање преосталог језичког материјала.

(48) Fragment answer

His wife cried out as Mendel yanked the coat from her hands.

<“Run,” cried the rabbi. >

<“Run, Isaac.” > (p. 1352)

Његова жена је викала док је Мендел истргнуо капут из њених руку.

<„Трчи,“ узвикнуо је рабин. >

<„Трчи, Исак.“ > (стр.1352)

У наведеном примеру (48) делимичан одговор представља пример елиптичних реченица. Као што се може видети, антецедентна реченица је дата у прошлом времену- His wife cried out as Mendel yanked the coat from her hands, док избрисана реченица не садржи исти облик, већ је дата у облику императива. Избрисана и замењена глаголска фраза јесу такође одлика овог примера. Поред овог процеса, адиција тј. додавање нове речи је присутно у овом примеру- Run. Ова једна реч је потпуно преузела сав језички материјал претходне реченице. Овај процес истовремено означава и супституцију, јер ова једна реч, односно глагол, преузима сав материјал. Исти језички процеси брисања граматичког и језичког материјала који су се дешавали у енглеском језику, дешавају се и у српском. Такође, овај пример јасно илуструје елису која је веома контекстуално условљена, што значи да спољашњи слој јесте најбитнији у њеном адекватном разумевању.

(49) Fragment answer

The rabbi pressed both hands to his temples and fell to the floor.

<“Help!” his wife wept. “Heart attack! Help!” > (p.1353)

Рабин је притиснуо рукама обе слепоочнице и пао на под.

<„Упомоћ!“ зајеца његова жена. „Срчани удар! Упомоћ!“ > (стр.1353)

Реченица (49) нуди пример избрисаног језичког материјала у форми делимичног одговора. Антецедентна реченица је у самој ситуацији и контексту који претходи елиптичној реченици. Елиптична реченица нуди само императив- Help. Ова једна реч је преузела сав језички материјал. Поред овог, адиција, тј. додавање ове исте речи и супституција тј. замена- Heart attack! Help!, су такође одлика овог примера. Овај пример је често навођен као протипична елипса. Иако се дешава неколико процеса унутар елиптичне реченице, ниједан од њих не утиче на разумевање преосталог језичког материјала. Исти процеси који су се десили у реченици на енглеском језику, дешавају се и у реченици превода. Као што смо могли запазити, ситуација и контекст су посебно значајни у појединим примерима елипси. У овом примеру, сама слика ситуације, има врло изражену и прагматску функцију. У наведеној ситуацији, коришћење елипсе повећава напетост, повећава критичност догађаја или ургентност, и додаје аутентичност изразу писца. Управо због свих ових одлика, где су елипсе врло ситуационо условљене, оне имају и врло изражену прагматску функцију.

(50) Fragment answer

Mendel, groaning, beat on the gate with his fists.

<“Too late,” > said the uniformed ticket collector, a bulky, bearded man with hairy nostrils and a fishy smell. (p. 1353)

Мендел је стењући ударао по капији песницама.

<„Прекасно,“ > рекао је униформисани кондуктер, огроман човек са брадом, са длакама које су му вириле из ноздрва, који је смрдео на рибу. (стр. 1353)

Реченица (50) приказује елиптичан делимични одговор, који у себи обухвата неколико процеса. Изворна реченица је дата у прошлом времену- Mendel, groaning, beat on the gate with his fists, док елиптична реченица не садржи никакав глаголски облик. Цела антецедента реченица је замењена адвербијалом- Too late, који преузима сав језички материјал из и замењује га. Поред овог процеса, адиција тј. додавање нових речи је такође присутно у овом примеру, и сама елиптична реченица садржи речи које се не јављају у антецедентној реченици. Последњи процес јесте супституција, где се замењују речи, како би преостали језички материјал могао бити разумљив. У овом процесу, Too late сажима целу клаузу са глаголом - groaning, beat on the gate with his fists. Сваки од наведених процеса се дешавају истовремено, где иако припадају делимичном одговору, такође бришу и глаголску фразу. Реченица на српском језику поседује процесе као и у енглеском језику.

(51) Fragment answer

He pointed to the station clock. <“Already past twelve.” >

“But I see standing there still the train,” Mendel said, hopping in his grief.

“A minute is enough. Open the gate.”

<“Too late I told you.” > (p. 1353)

Показао је на станични сат. <„Већ је прошло дванаест.“>

„Али ја видим да воз још увек стоји тамо,“ рекао је Мендел, поскакујући од туге.

„Отићи ће за минут.“

„Минут ми је довољан. Отвори капију.“

<„Прекасно је, рекао сам ти.“ > (стр. 1353)

Пример реченице (51) илуструје брисање језичког материјала кроз форму дијалога. Антецедентна реченица је дата у самој ситуацији и контексту у коме се јавља - He pointed to the station clock, док у делимичним одговорима нема глаголског облика, већ је он избрисан. Цела реченица је замењена адвербијалом- Already past twelve, који у себи садржи компресован израз који се наслања на ситуацију из претходне реченице, у којој се слика ситуација у овом дијалошком делу, где се само додаје још један аспект те ситуације. Јасно је да говорник зури у воз, па је и овде елипса у прагматској функцији и говорник тежи ка ефикасној и сврходној поруци са минимумом исказа. Именица clock помаже да елиптична реченица буде разумљива и да материјал који је остао буде јасан за разумевање. Додавање, односно адиција, је присутна и у овом примеру. У реченици на српском језику глагол није изостављен, што указује да реченица не би имала смисла уколико би била преведена без глагола. Иста промена се дешава у другом делу дијалога, где су сви процеси који су наведени у првом делу, примењени и у другом делу дијалога у примеру - Too late I told you.

(52) Fragment answer

I told you that yesterday. This is the best I can do.

<“Ginzburg!” Mendel shrank from him.>

“Who else?” The voice was metallic, eyes glittered, the expression amused.

“For myself,” the old man begged, “I don’t ask a thing.” (p. 1353)

Рекао сам ти то јуче. Ово је највише што могу да урадим.

<„Гинзбург!“ Мендел се удаљио од њега. >

„Ко још?“ Глас је био хладан као челик, очи су му сијале, а по изразу лица, рекло би се да се забавља.

„За себе,“ преклињао је старац, „не тражим ништа.“ (стр. 1353)

Реченица (52) јесте пример избрисаног материјала у делимичном одговору. Поред овог, избрисан је и глагол из изворне реченице који је дат у прошлом времену. У елиптичној реченици једна реч мења цео језички материјал из претходне реченице- Ginzburg, на који се ослања елиптична реченица. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- This is the best I can do. Овај пример илуструје замену језичког материјала и уводи нову реч која се не појављује у антецедентној реченици. Ово значи да је процес адиције присутан и у овом примеру. Супституција, односно замена реченице једном речју, такође је илустрована у овом примеру. Контекст је од изузетне важности и у овом примеру, стога је његово проучавање веома важно да би се елипса понекад разумела на исправан начин. Минималност израза чини и ову ситуацију напетијом и аутор постиже и емотивни ефекат при употреби елиптичних реченица. Сви наведени процеси у реченици на енглеском језику се дешавају и у реченици превода, тј. у српском језику.

(53) Fragment answer

“What then is your responsibility?”

<“To create conditions. To make happen what happens. > (p. 1353)

„Шта је онда твоја дужност?“

„Да створим услове. Да се побринем да се догоди оно што се догодити мора.“
(стр. 1353)

Пример реченице (53) илуструје избрисани језички материјал. Неколико је одлика овог примера који се јављају у елиптичном облику. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- What then is your responsibility, док у елиптичној реченици не постоји финитни глагол, већ само инфинитвни комплемент именици responsibility. Оваква елиптична реченица са састоји од инфинитивне фразе- To create conditions, To make happen what happens, која потпуно замењује претходни језички материјал и служи као комплемент субјекту-My responsibility, и јасно је да се цела реченица ослања на претходно питање. Увођење нових речи које замењују антецедентну

реченицу се такође појављује и у овом примеру. Сви наведени процеси се дешавају истовремено у елиптичној реченици и не утичу на њено разумевање. У српском језику, елиптична реченица пролази кроз исте процесе као и у енглеском језику, осим што се у српском језику појављује и да-клауза, односно лични глаголски облик као допуна, који је такође и комплемент именице. У реченици на енглеском језику нефинитни облик инфинитивне клаузе није обележен за лице, док у српском језику, јесте. Стога, реченица у српском језику носи више информација него реченица на енглеском језику.

(54) Fragment answer

“Which law is this?”

<“The cosmic universal law, gooddamit, the one I got to follow myself.”> (p. 1353)

„Који је ово закон?“

<„Универзални космички закон, дођавола, онај који ја морам да следим.“>
(стр. 1353)

Реченица (54) даје приказ елиптичне реченице у форми делимичног одговора. Поред овог, у реченици је избрисана и именичка фраза - *The cosmic universal law*, која је замењена са обликом *the one*. Ово значи да се оба ова процеса дешавају у склопу једног примера и не могу бити посебно посматрани, већ чине целину у току брисања језичког материјала. Што се тиче глаголског облика, и антецедентна и елиптична реченица су дате у садашњем времену, што није увек случај код елиптичних реченица. Што се тиче превода реченице на српски језик, исти процеси се дешавају где је именичка фраза- *Универзални космички закон*, такође замењена са показном заменицом- *онај*. Овим примером се показује да некада језик са кога се преводи и језик превода пролазе кроз исте промене, као и у многим претходно наведеним примерима.

(55) *Sluicing*

<“For thirty-nine years, since the day he was born, I wait for him to grow up, but he don’t. > (p. 1353)

<„Већ тридесет пет година, од дана када је рођен, чекам га да одрасте, али он не одраста.“ > (стр. 1353)

Реченица у примеру (55) припада такође делимичном одговору. Процеси који се јављају у овој реченици се могу поделити у три дела. Први део је да је антецедентна реченица дата у садашњем времену- *For thirty-nine years, since the day he was born, I wait for him to grow up*, и елиптични део је такође дат у истом глаголском облику. Оно што се јасно може запазити то је да треће лице једнине у садашњем времену није дато у свом правом облику, већ субстандардом - *but he don’t*. Овакав пример погрешног облика није редак у литерарним текстовима и питање које одатле произилази јесте која је њихова функција. Да ли имају своју намерну сврху или писац само жели да промени уобичајене форме изражавања? Иако у реченици на енглеском језику негација замењује претходни језички материјал, у реченици на српском језику, глагол није изостављен. Трећи део овог процеса укључује увођење новх речи која замењују сав претходни део, и ове речи се не појављују у изворној реченици. Оваква елиптична реченица по свом називу- *Sluicing* упућује да се језички материјал претходне реченице прелази или прелива у други део, али у овом примеру у свом негативном облику.

(56) *VP Ellipsis*

“Go.” Ginzburg muttered, “take him to the train.”

<“Let pass,” he commanded a guard. > (p. 1354)

„Иди.“ Гинзбург је промрљао, „одведи га на воз.“

<„Нека прође,“ наредио је чувару. > (стр. 1354)

Наведени пример (56) јесте избрисана глаголска фраза, која је такође дата у форми делимичног одговора. Антецедентна реченица је дата у пуном облику императива за друго лице- *take him to the train*, док елиптична реченица не садржи пуни облик императива за треће лице. Овај облик је скраћен и не садржи заменицу – *him*. Разумевање ове реченице је јасно, јер се лична заменица јавља у изворној реченици. Исти процес се дешава и у реченици на српском језику, где је у првом делу императив такође представљен у свом пуном облику- *одведи га на воз*, док у избрисаном делу нема објекатске заменице- *га*, као и у енглеском језику, где би пуни облик био- *let him pass*. Овај пример такође илуструје и различитост и флексибилност између два језика. Такође, питање граматичности ове реченице којој недостаје *him*, или је можда у питању локализам или посебан израз који користе железничари и који је у њиховој професији општеприхваћен. У овом примеру се јасно види и многострукошћу посматрања елисе, где постоји неколико аспеката који се могу заједно посматрати, како би добили што адекватнију анализу реченице.

(57) Fragment answer

He beheld a shimmering, starry, blinding light that produced darkness.

Ginzburg looked astounded. <“Who me?” > (p. 1354)

Посматрао је светлуцаву, звездану, заслепљујућу светлост која је донела таму.

Гинзбург је изгледао запрепаштен. <„Ко, ја?“ > (стр. 1354)

Реченица у примеру (57) јесте делимичан одговор, али истовремено и избрисана глаголска фраза. Антецедентна реченица је дата у прошлом времену- *Ginzburg looked astounded*, док елиптична реченица не садржи глагол, већ је он избрисан. Поред овог процеса, елиптична реченица са састоји од само две речи- *Who me*, које замењују сав материјал из претходне реченице. Процеси који су се десили у енглеском језику, дешавају се у језику превода, осим што се у преводу интерпункцијски појављује зарез. Јасно је и из овог примера да елиптичне реченице имају своје одлике које их чине посебним језичким обликом. Управо због тога,

њихово изучавање представља процес који у себи садржи још неколико мањих процеса, где се сви дешавају истовремено у једној реченици. Пример ове елипсе такође илуструје контекст и зависност од контекста, како би елипса могла да буде исправно употребљена. Она може да има неколико значења у коме се антецедентна реченица ослања на контекст и он делимично чини антецедентну реченицу. Без тога, елипса не би била разумљива.

(58) VP Ellipsis

Mendel found Isaac a coach seat and hastily embraced him. "Help Uncle Leo, Isaakil. <Also remember your father and mother.">

"Be nice to him," he said to the conductor. (p. 1354)

Мендел је пронашао Исаку место у возу и брзо га загрлио. „Помози ујаку Леу, Исакил. <Такође, не заборави да помогнеш оцу и мајци.“ >

„Буди добар према њему,“ рекао је кондуктеру. (стр. 1354)

Реченица (58) јесте избрисана глаголска фраза која има своје одлике. Антецедентна реченица је дата у императиву и елиптична реченица је такође у истом облику. На енглеском језику, глагол- remember је дат у императиву позитива, док је у језику превода овај глагол промењен у негативни облик- не заборави. Ова разлика у преводу настаје услед веће верности у процесу превођења, где преведена реч треба да буде прилагођена језику превода. Такође, глагол- remember, у енглеском језику има неколико значења и контекст нам помаже да га исправно преведемо. Облик који је овде наведен прати тај контекст, односно реченице у окружењу.

8. Chinua Achebe (1972)- *Marriage is a Private Affair* (Брак је лична ствар)

(59) Fragment answer

I think it's better to tell him when I get home on leave!

<“But why?” > (p. 699)

Мислим да је боље да му кажем када дођем кући за време одсуства!

<„Али зашто?“ > (стр. 699)

Реченица (59) нуди пример делимичног одговора. Неколико процеса се могу уочити унутар ове елиптичне реченице. Први је да је антецедентна реченица дата у садашњем времену- I think it's better to tell him when I get home on leave, иако и она сама садржи скраћени облик помоћног глагола to be, док је у елиптичној реченици глагол потпуно избрисан. Сав претходни материјал је замењен реченицом која се састоји од само две речи односно предлошке фразе- But why. Ове две речи се не појављују у изворној реченици, што значи да је процес адиције тј. додавања нових речи такође присутан у овом примеру. Супституција односно замена једних речи другим, новим, је такође присутна. Језички процеси који су се десили у реченици на енглеском језику, такође се дешавају и у реченици на српском језику.

(60) *Fragment answer*

I had always thought you Ibos were kindly disposed to other people.

<“So we are.”> (p. 699)

Одувек сам мислио да сте ви људи из племена Ибоа љубазни према другим људима.

<„Па ми и јесмо такви.“ > (стр. 699)

Пример реченице (60) јесте делимичан одговор, у коме се поред овог процеса, дешава још неколико процеса брисања језичког материјала. Прва одлика овог примера јесте да је антецедентна реченица дата у плусквамперфекту- I had always thought you Ibos were kindly disposed to other people, док је елиптична реченица дата у садашњем времену. Сав језички материјал претходне реченице је преузео садашњи облик глагола to be у заменичком облику- So we are, где је претходни материјал кондезован у само неколико речи, и значење целе индиректне клаузе је такође

присутно. Ниједна од речи које се јављају у елиптичној реченици се не појављује у изворној реченици. Адиција тј. додавање нових речи је такође присутно и у овом примеру. Супституција односно замена једних речи другим је евидентна и у овом примеру, односно у српском језику се појављује показна заменица такви, који нема у реченици на енглеском језику. Промене које су настале у реченици на енглеском језику су се десиле у и реченици превода, односно српском језику, уз промену која обухвата показну заменицу, која се не појављује у реченици на енглеском језику. У реченици на енглеском језику појављује се полузаменички облик- so, као и у реченици на српском језику.

(61) Fragment answer

“Father,” began Nnaemeka suddenly, “I have come to ask forgiveness.”

<“Forgiveness? For what, my son? > He asked in amazement. (p. 700)

„Оче, почео је Наемека изненада, „Дошао сам да тражим твој опроштај.“

<„Опроштај? За шта, сине мој? > Упитао је запрепаштен.“ (стр. 700)

Илустрација реченице (61) представља делимичан одговор. Уколико се посматра језички материјал који је избрисан, може се уочити неколико карактеристика. У антецедентној реченици је коришћено садашње перфективно време- I have come to ask forgiveness, док у елиптичној реченици нема глагола, што значи да је избрисана и глаголска фраза. Именица – forgiveness је дата у изворној реченици, док је у елиптичној реченици поновљена само уз промењен знак интерпункције, односно уз упитник. У овом примеру можемо видети да се неки део из антецедентне реченице може појавити и у елиптичној реченици. Овде се именица- forgiveness, појављује у обема реченицама, али у елиптичној реченици она сублимира читаву фразу. Значи, објекат преузима комплетно значење целе предикатске фразе. Други део питања, нуди такође елиптични наставак ове реченице, где је процес адиције такође присутан, односно додавање For what, my son, који преузима претходни материјал. Материјал који остаје јесте именички део предиката, где се

елиптична реченица налази на самом почетку реченице. Сливање једне реченице у другу је појачано понављањем исте именице- *forgiveness*, која има још једну функцију. Њена додатна функција се огледа у стварању веће емотивности између говорника, као и стварању атмосфере блискости која мора постојати када имамо разговор између оца и сина. Реченица на српском језику има исте промене.

(62) *Fragment answer*

“I can’t –we must- I mean it is impossible to marry Nweke’s daughter.”

<“Impossible? Why?” > asked his father. (p. 700)

„Не могу-ми морамо- мислим немогуће је да се ожениш ћерком Нвекеа.“

<„Немогуће? Зашто?“ > упитао је оца. (стр. 700)

Пример реченице (62) представља делимичан одговор са неколико процеса брисања језичког материјала који се дешавају у елиптичној реченици. Реченица која је антецедентна је дата у садашњем времену- I mean it is impossible to marry Nweke’s daughter, док у елиптичној реченици нема глаголског облика, где се јасно може видети да је избрисана и глаголска фраза. Она се састоји од придева- *impossible* који у антецедентној реченици функционише као именски део предиката, који је поновљен у елиптичној реченици уз промену знака интерпункције, односно додан је упитник. У елиптичном питању, остаје само предикат им, који у себи сублимира значење. Као и у претходном примеру (61), можемо запазити да се понавља реч- у овом случају придев- *impossible*, који у антецедентној реченици јесте придев, док у елиптичној реченици постаје елипса, уз промену знака интерпункције. Исти процес се дешава и у претходном примеру (61), само што се у претходном примеру користи именица, а у овом придев. Промена знака интерпункције је иста, односно додаје се упитник на крају реченице. Њен наставак се такође састоји од упитне речи- *Why*, која захтева додатну информацију о садржају изреченом у антецедентној реченици, али се такође и ослања на њу. Две речи- *impossible* и *why*, односно придев и упитна реч су преузеле сав материјал, и њихово значење није нејасно. Као и у претходном примеру

(61), где имамо дијалог између оца и сина, и у овом примеру је коришћена елипса у истом својству, а то је стварање блискости и емотивности између два говорника. Сви процеси који се дешавају у реченици на енглеском језику, дешавају се и у реченици превода, односно српском језику.

(63) *Fragment answer*

“I don’t love her.”

<“Nobody said you did. Why should you? > he asked.”

“Marriage today is different...” (p. 700)

„Не волим је.“

<„Нико није рекао да је волиш. Зашто би? > упитао је.“

„Брак је данас другачији....“ (стр. 700)

Реченица (63) приказује делимичан одговор. У изворној реченици, глагол је дат у садашњем времену- I don’t love her, који је такође дат у свом скраћеном облику негације- don’t, док је у елиптичној реченици замењен помоћним глаголом did, као последица слагања времена. Ово је одлика елиптичних реченица да сав материјал из изворне реченице буде замењен помоћним глаголом, осим што је у овом случају он стављен у прошло време. У другом делу, такође је избрисана глаголска фраза, што значи да се оба процеса дешавају истовремено и у овом примеру. Увођење модалног глагола- should, који се не јавља у антецедентној реченици јесте уствари процес адиције. Замена једних облика другим, односно супституција, је такође присутна и у овом примеру, уз замену речима- nobody, should, why, које се не појављују у антецедентној реченици. У елиптичној реченици на српском језику лексички глагол није избрисан и он остаје у свом пуном облику. У другом делу питања, процес брисања је идентичан као и у енглеском језику.

(64) Fragment answer

“She is a good Christian,” his son went on, “and a teacher in a Girl’s School in Lagos.”

<“Teacher, did you say?” > (p. 700)

„Она је добра Хришћанка, „његов син је наставио,“ и она ради као учитељица у женској школи у Лагосу.“

<„Учитељица, кажеш?“ > (стр. 700)

Пример реченице (64) јесте делимичан одговор који је представљен у форми дијалога. Иста именица- teacher је поновљена у елиптичној реченици, без члана, у облику инверзије. Овим се наглашава да се тражи додатна информација и елаборација садржаја датог у антецедентној реченици. Управо због свог облика инверзије, неодређени члан је избрисан и вероватно зато што га говоре особе којима енглески није матерњи језик, и елипсом се дочарава и овај аспект једне реченице. У елиптичној реченици, на самом почетку, имамо избрисан субјекат и копулативни глагол, који би у свом пуном облику био- she is a teacher. Промена која се такође може уочити јесте у глаголском облику у другом делу питања, где је она у енглеском језику дата у прошлом времену- did you say. У реченици на српском језику, овај глаголски облик је преведен садашњим временом. Што се тиче неоређеног члана- а, он не постоји у српском језику, тако да се овај део реченице не може посматрати као елиптичан. Стога и настаје питање флексибилности и превода елиптичних реченица и да ли су оне још чешће производ ситуације и контекста, а не само граматичких промена.

(65) Fragment answer

“She is Nene Atang.”

<“What!” > All the mildness was gone. (p. 701)

„Она се зове Нене Атанг.“

<„Шта!“ > Сва благост је нестала. (стр. 701)

Наведени пример (65) представља делимичан одговор у коме се процес брисања језичког и граматичког материјала дешава у неколико истовремених процеса. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- *She is Nene Atang* , док елиптична реченица не садржи глагол, што значи да је избрисана и глаголска фраза. Сав језички материјал је замењен са једном речју, односно упитном речцом- *What* и промењеним знаком interpunkције, односно узвичником, којом се изводи одговарајући говорни чин. Ова упитна речца се не појављује у изворној реченици, што значи да је и процес адиције присутан у овом примеру. Супституција односно замена једних речи изворне реченице- *she, Nene Atang*, само једном речју-*what*, јесте одлика и овог примера. Претходни језички материјал је замењен са само једном речју, која има и промењен знак interpunkције иза себе. И у овом примеру се јасно може видети да елипсе носе емотивну компоненту у себи и да се користе да би се драматичност ситуације појачала, или да би ситуација добила нови ток, посебно у формама дијалога. Све наведене промене које су се десиле у реченици на енглеском језику, десиле су се и у реченици на српском језику.

9. Raymond Carver (1981)- *What We Talk about when We Talk about Love* (О чему причамо када причамо о љубави)

(66) *Fragment answer*

“Now he wants to make up,” Terri said.

<“Make up what?” > Mel said. “What is there to make up?” (p. 1053)

„Он сада жели да измишља,“ рекла је Тери.

<„Шта да измишљам?“ > рекао је Мел. „Шта ту има да се измишља?“ (стр. 1053)

Реченица (66) приказује делимичан одговор који укључује неколико језичких промена брисања у себи. Посебност овог примера јесте што се глагол- *make up* понавља три пута у реченицама. Изворна реченица је дата у садашњем времену- *Now he wants to make up*, док је у елиптичној реченици глагол стављен на почетак, а потом додана упитна реч- *what*. Овакав редослед инверзије дозвољава другачију форму реченице, која се такође може наћи и у српском језику. Поред тога, глагол који је на почетку елипсе, сублимира и наглашава антецедентну реченицу, чиме се успоставља блискија веза са антецедентом. Тиме су фокус и пажња говорника померени са субјекта на глагол и глагол добија веома важну улогу у овом процесу брисања. Иако није уобичајена реченична конструкција, ова форма је веома учестала у литерарним текстовима, посебно у форми дијалога. У реченици на српском језику, упитна речца- Шта, налази се на почетку реченице, тако да се не посматра као елипса, већ се добија реченица која је потпуна у свом облику. Тиме и овај пример јасно показује да је за процес брисања веома важан контекст, ситуација, као и што вернији облик језика на који се преводи. Услед свих наведених разлога, некада елипса престаје да то буде, иако је у реченици у изворном језику постојала.

(67) Fragment answer

<“Poor Ed,” > she said. Terri shook his head.

<“Poor Ed nothing,” > Mel said. “He was dangerous.” (p.1054)

<„Јадни Ед,“ > рекла је. Тери је климнула главом.

<„Ништа јадни Ед,“ > рекао је Мел. „Био је опасан.“ (стр.1054)

Пример реченице (67) јесте приказ делимичног одговора, кога прати неколико одлика. Прва одлика је да је антецедентна реченица дата у елиптичном облику- *Poor Ed*, као и наредна реченица. Обзиром да је антецедент ослоњен на сам контекст и ситуацију, јасно је да и он сам преузима зависност од ова два дела у процесу разговора. Елипса се састоји само од две речи, који се могу посматрати заједно као фраза и у енглеском и у српском језику. Она се састоји само од придевске фразе,

односно део је предиката. Исти процес се дешава у оба језика, док се превод такође може посматрати као устаљени израз, односно фраза. У другом делу одговора, додана је неодређена заменица- *nothing*, која се у реченици на енглеском језику налази на крају, док се у реченици на српском језику налази на почетку. Ова промена настаје услед вернијег превода и оригиналности језика на који се преводи.

(68) Fragment answer

“Well, Nick and I know what love is,” Laura said. <“For us, I mean.” > Laura said.
She bumped my knee with her knee. (p. 1056)

„Па, Ник и ја знамо шта је права љубав,“ рекла је Лаура. < „За нас, мислим.“ > рекла је Лаура. Ударила ме је у колено својим коленом. (стр. 1056)

Реченица (68) илуструје делимичан одговор који је дат у форми дијалога. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- *Well, Nick and I know what love is*, и исто време је дато и у елиптичној реченици. Посебна одлика ове елиптичне реченице јесте што је избрисан предикат и остављена је само предлошка фраза- *For us*, која има функцију предиката односно дела предиката, на почетку реченице. Овај пример јасно илуструје да реченица не прати уобичајен ред, већ се део предиката налази на самом почетку. Речи које се јављају у антецедентној реченици се не појављују у елиптичној- *well, know, love, what*, већ су замењене новим, што је процес супституције- *for, us*, који је овде такође присутан. Адиција, односно додавање нових речи је такође присутно, што је још једна одлика елиптичних реченица. Значење изворне реченице се наставља једним делом и у елиптичној реченици, али је избрисани материјал сведен на предлошку фразу. Фокус пажње остаје и даље на субјекту, иако се субјекат не појављује у елиптичној реченици као у изворној. Синтаксички делови реченице који су преостали у елипси су довољни да реченица буде разумљива. Сви наведени процеси који се дешавају у реченици на енглеском језику, дешавају се и у реченици на српском језику.

(69) *Fragment answer*

“How long has it been? <A year? Longer than a year?”>

<“Going on a year and a half,” > Laura said, flushed and smiling.”

<“Oh, now,” Terri said. “Wait a while.”> (p. 1056)

„Колико дуго то траје?“ <Годину? Више од године?“ >

„Више од годину и по,“ рекла је Лаура, поцрвеневши и смешећи се.“

<„Ох, па сад,“ Тери је рекла. „Чекај мало.“ > (стр. 1056)

Илустрација примера (69) јесте делимичан одговор. Овај пример садржи неколико елиптичних реченица, које су учестале у форми дијалога, као и у овом примеру. Прва карактеристика јесте да је изворна реченица дата у Present Perfect Simple односно садашњем перфективном времену - How long has it been, док је у елиптичној реченици глагол изостављен. Сав материјал из изворне реченице је замењен новим речима, које се не јављају у изворној реченици- A year, Longer than a year. У следећем делу одговора, елиптична реченица садржи исту именицу- a year, али је изостављен помоћни глагол to be. Трећи део одговора садржи нове речи- Oh, now, који је и дискурс маркер, Wait a while, које се не појављују у претходним деловима одговора. Адиција односно додавање нових речи је присутно у овом примеру, у енглеском и у српском језику. Још једна промена која се може уочити јесте у другом делу одговора- Going on која је преведена са- Више од, како би превод био вернији језику на који се преводи. У енглеском језику глагол- going on, је задржан на самом почетку и елипса је у почетном делу реченице. Лексички глагол у партиципу садашњем није изостављен да би се представило трајање, док у српском језику у преводу, глагола уопште нема. Уколико их упоредимо, иако су обе на почетку реченице, ове елипсе нису идентичне у енглеском језику и језику превода. У српском језику, она представља адвербијалну фразу, док у енглеском представља

глаголску. Овај пример јасно показује да једна врста елипси не мора да буде иста у језику превода, и тиме елипсе добијају још један важан аспект за проучавање.

(70) *VP Ellipsis*

“I want to propose a toast. < A toast to love. To true love,” > Mel said.

We touched glasses.

<“To love,” we said.> (p. 1056)

„Желим да одржим здравицу. <Здравицу за љубав. За праву љубав,>“ рекао је Мел.

Подигли смо чаше.

<„За љубав,“ рекли смо.> (стр. 1056)

Реченица у примеру (70) јесте избрисана глагољска фраза која се такође може посматрати и као делимичан одговор. Оба процеса се дешавају истовремено у овом примеру. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- I want to propose a toast, док елиптична реченица не садржи глагол, већ је она замењена именичком и предлошком фразом- A toast to love. To true love. Именица a toast се појављује и у изворној реченици, док се предлошка фраза- To true love, је у другом делу дата без придева- To love. У овом примеру можемо запазити да нису све речи из изворне реченице замењене у елиптичној реченици, већ да се понекад и понављају, али без придева. Овим се фокус пажње помера са субјекта на предикат и део предиката, који је сведен на само две речи. Појачавање овог фокуса јесте појачавање на именицу и придев, које чине саставни део преосталог језичког материјала. Скраћеност такође омогућава, поред економичности исказа, и већу емотивну и ситуациону блискост, која је у овом примеру видљива из самог контекста и ситуације. Исти процеси који су описани да се дешавају у реченици на енглеском језику, идентични су са процесима у реченици на српском језику. Поред саме ситуације и контекста, језик тела односно body language, који је назначен у склопу овог дијалога, такође чини да елиптичне

структуре буду боље схваћене у одређеној ситуацији. Тиме овај пример илуструје још једном колико су елиптичне реченице вишеструке у свом изучавању и многострукоост аспеката који се морају узети у обзир када су ове структуре у питању.

(71) Stripping

But now I hate her guts. < I do.> (p.1057)

Али сада је мрзим из дна душе. <Заиста.> (стр.1057)

Реченица из примера (71) приказује још једну елиптичну реченицу, која се може посматрати и као избрисана глаголка фраза. Сврстана је у овај облик зато што се антецедентна реченица јавља у садашњем времену- But now I hate her guts , док други део не садржи глагол, већ само помоћни облик, који је такође у садашњем времену. Поред овог, антецедентна реченица је ослоњена на контекст и ситуацију у којој се радња дешава. Претпостављамо да је дијалог између две особе које се веома добро познају и тиме елипса омогућава успостављање блискости када се користи на овај начин. Фокус пажње је и даље на глаголу, који није дат у елиптичној реченици, али који у овом облику на енглеском језику добија кондезовано и појачано значење. Разлика настаје услед глагола који је коришћен- hate, који је замењен само помоћним глаголом- do, који преузима материјал из ове реченице. У реченици на српском језику, постоји разлика у преводу овог дела реченице, где је помоћни глагол- do, преведен са заиста. Правило енглеског језика јесте да се помоћни глагол do може наћи у потврдној реченици, али се преводи са заиста или стварно, што зависи од контекста у коме се реченица јавља. Само једна реч која преузима значење целог претходног материјала јасно показује поред економичности и своја друга својства- својство, да се емоција и радња пренесу у само једној речи, да се иста радња односно лексички глагол интензивира, као и да се добије сликовитост одређеног исказа.

(72) Fragment answer

“Mel, for God’s sake,” Terri said .She reached out and took hold of his wrist.

“Are you getting drunk?” <Honey?” Are you drunk?”> (p.1057)

„Мел, забога,“ рекла је Тери. Померила је руку и ухватила га за зглоб.

„Да ли постајеш пијан?“ <Душо?“ Јеси ли пијан?“> (стр.1057)

Реченица (72) представља делимичан одговор који је дат у форми дијалога, где су елиптичне реченице учестале. Прва карактеристика овог примера јесте да је антецедентна реченица дата у прошлом времену- She reached out and took hold of his wrist, док је елиптични облик реченице дат у садашњем трајном времену, где у другом делу недостаје глагол, тако да се јасно може видети да је и у овом примеру избрисана и глаголка фраза. Уз антецедент, ситуација и контекст су такође веома важни за овај пример реченице. Скраћеност израза у елиптичним реченицама такође има неколико одлика. Прва одлика јесте емотивност у исказу, где је глагол избрисан, а именица-honey и придев- drunk сасвим замењују претходни језички материјал, где је избрисан и субјекат и глагол. Померање пажње са глагола на елиптичну именицу и придев има за циљ да створи атмосферу блискости, и тиме је сав кондезовани материјал сведен на две речи. Елипса се јавља на почетку, што такође може да буде још један показатељ у њиховој анализи. У преводу на српски језик, не постоји ниједна промена која се дешава у реченици на енглеском језику, а да се не дешава и у реченици на српском језику.

(73) Fragment answer

Mel looked at Laura. He looked at her as if he could not place her, if she was not the woman she was.

<“Love you too, Laura,” Mel said. “And you Nick, love you too. You know something?” Mel said. “You guys are our pals,” Mel said. > (p. 1057)

Мел је погледао Лауру. Гледао је у њу као да није могао да је нађе, као да није била жена која је била.

<„Волим и ја тебе, Лаура,“ рекао је Мел. „И тебе Ник, волим и тебе такође. Знате шта?“ рекао је Мел. „Ви сте наши прави пријатељи,“ рекао је Мел. > (стр. 1057)

Реченица (73) представља делимичан одговор, који представља избрисани материјал у елиптичним одговорима. Изворна односно антецедентна реченица је дата у прошлом времену- He looked at her as if he could not place her, if she was not the woman she was и служи за успостављање ситуације, док елиптични одговор садржи глагол који је у садашњем времену- Love you, без субјекта- I, док је у другом делу питања изостављен помоћни глагол-do, који је такође у садашњем времену. Глагол-Love се не појављује у изворној реченици, што представља пример супституције односно замене речи једне са другим. Кондезовано питање, као и избрисан субјекат, су карактеристике елипсе у овом примеру. Адиција тј. додавање речи је такође присутно и у овом примеру- know, too, something. Уколико се упореде реченица на енглеском и српском језику, јасно се може уочити да се исти процеси брисања не дешавају у оба језика. Наиме, у реченици на енглеском језику, не постоји субјекат- I који би био на почетку, док је у српском језику глаголски облик комплетан израз, односно облик глагола јасно показује да се мисли на субјекат Ја. Ова разлика јасно упућује да елипсе нису увек идентичне и да понекад у једном језику оне представљају процес брисања, док у другом не.

(74) *VP Ellipsis*

They were up in their mid-seventies, that couple. <The kid-eighteen, nineteen, something- he was DOA. Taken the steering wheel through his sternum. The old couple, they were alive, you understand. >

“I like food,” Mel said. <“If I had to do all over again, I’d be a chef, you know? Right, Terri?” Mel said.> (p.1058)

Били су у касним седамдесетим, тај пар. <То дете-нешто око осамнаест, деветнаест година- био је донесен мртав у болницу. Волан му се забио у грудну кост. Тај стари пар, били су живи, знате. > (стр.1058)

„Волим храну,“ рекао је Мел. <„Ако бих могао све изнова да радим, био бих кувар, знате? Је ли тако, Тери?“ рекао је Мел.> (стр.1058)

Пример реченице (74) представља делимичан одговор, који је у форми дијалога. Антецедентна реченица је дата у прошлом времену- They were up in their mid-seventies, that couple, док елитична реченица не садржи исти глаголски облик, већ је дата у свом скраћеном облику- Taken, што показује разлику у времену, јер овде недостаје помоћни глагол-had, који упућује на Past Perfect. У делу kid-eighteen, nineteen, јесте скраћени облик, где је избрисан глагол to be који се јавља у антецедентној. Код облика taken, недостаје и субјекат (који је преузет из претходне елипсе), и помоћни глагол. У другом делу одговора, антецедентна реченица је представљена у другом кондиционалу, док елиптична садржи само две речи- Right, Terri?, које замењују сав језички материјал из претходне реченице. У примеру ове реченице, неколико је одлика које се могу издвојити-реченица је скраћена на само две речи, те две речи се не појављују у изворној реченици. Фокус пажње је померен са глагола и именице на придев, што упућује на додавање у односу на претходну реченицу, као и ситуацију која дозвољава употребу овако скраћеног облика. Додавање нове речи- Right, као и Terri, које се не појављују у претходној реченици, померају пажњу говорника на Terri, као и њену следећу реченицу или коментар. Овде је такође избрисана и глаголска фраза, док је у реченици на српском језику, глагол преведен у свом пуном облику, а не скраћеном.

(75) Fragment answer

“Mel would like to ride a horse and carry a lance,” Terri said.

<“Carry a woman’s scarf with you everywhere,” Laura said.>

<“Or just a woman,” Mel said. >

<“Shame on you,” Laura said. > (p. 1059)

„Мел би волео да јаше коња и носи копље,“ рекла је Тери.

<„Да носи мараму неке жене свуда са собом,“ рекла је Лаура.>

<„Или да носи само жену,“ рекао је Мел.>

<„Срам те било,“ рекла је Лаура.> (стр. 1059)

Реченица (75) приказује делимичан одговор, који у себи садржи неколико елиптичних одговора. Антецедентна реченица је представљена у облику жеље односно модалних глаголом- *would*, који је изостављен у елиптичним одговорима. Овај процес јасно представља и избрисану глаголску фразу која се дешава истовремено и у овом примеру. Процесом адиције, односно додавањем нових речи, елиптична реченица садржи у себи и ову одлику. Глагол- *carry* и именица- *woman* јављају се у оба примера елиптичних реченица, и одлика овог примера јесте понављање истих речи у елиптичним одговорима. Тиме фокус пажње није померен, већ и даље остаје исти, како би именица *woman* и даље остала битна. Последњи део одговора је фраза која се користи у свом скраћеном облику како у енглеском језику, тако и у српском језику- *Shame on you*, која уједно може и да се третира као сасвим устаљен израз који постоји у оба језика. Тиме елипсе добијају још једно својство, да временом постану устаљени израз и облик који је опште прихваћен и који се користи у језику.

(76) *Fragment answer*

“Is that right? <Terri? No cars in those days, you know? No drunk teenagers to tear into your ass.” > (p. 1059)

„Је ли тако?“ <Тери?“ Није било кола у тим временима, знате?“ Није било пијаних тинејџера да ти се набију у задњицу.“ > (стр. 1059)

Пример реченице (76) јесте делимичан одговор и представља елиптичне одговоре у форми дијалога, где је избрисан именски део предиката. Антецедентна

реченица је дата у садашњем времену- Is that right, док делимични одговори не садрже овај глагол, већ глагол у прошлом времену- drunk. Поред ове разлике, делимични одговори не садрже речи које се појављују у антецедентној реченици, тако да је процес супституције присутан и у овом примеру, где замена речи које су коришћене у изворној реченици- no, cars, those, days јесу замењене другим речима-но, drunk, teenagers, tear, ass. Овим процесима јасно се фокус пажње помера и присутан је вишеструки контраст у односу на антецедентну реченицу. Посебна одлика овог примера јесте што обе елиптичне реченице почињу негацијом која је на почетку и која се понавља у оба примера- no. Тиме су обе елипсе додатно појачане јер стоје једна уз другу и обе почињу истом негацијом у скраћеном облику. Овакав двоструко скраћени израз, уз двоструку негацију има изузетно важну когнитивну улогу. Та улога се састоји у јакој емоцији и јаком исказу који мора да осликава. Облик- Тери?, такође је елиптичан. Глаголска фраза је такође избрисана, а остављен је само део предиката, што је одлика елиптичних реченица. Што се тиче превода, последња два примера делимичних одговора нису избирани у српском језику, већ су остали у свом пуном облику, али су дати у прошлом времену, јер глагол- drunk помаже у њиховом разумевању и адекватном превођењу.

(77) Fragment answer

<“Vassals,” Terri said.>

<“What?” Mel said.>

<“Vassals,” Terri said. “They were called vassals, not vessels.” > (p.1059)

<„Вазали,“ рекла је Тери.>

<„Шта?“ рекао је Мел.>

<„Вазали,“ рекла је Тери. „Они су се звали вазали, не вазе.“> (стр.1059)

Реченица (77) јесте делимичан одговор који у себи садржи елиптичне форме. Посебна одлика овог примера јесте што се антецедентна реченица налази након

делимичних одговора и дата је у прошлом времену -They were called vassals, not vessels. Тиме се почетне елиптичне реченице ослањају на контекст који следи након њих, како би могле да буду преведене и схваћене на исправан начин. Посебна одлика овог примера јесте што у енглеском језику реч vessels има још значења (посуде, бродови, пловила, вазе) која може да доведе до погрешног разумевања ове реченице, јер семантички ова иста речи има неколико превода, што зависи од контекста у коме се налазе. Оно што помаже да се реченица исправно схвати јесте ситуација и контекст који су у овом примеру од изузетног значаја. Без њих, елиптична реченица би била или бесмислена или неразумљива. У елиптичним одговорима, нема ниједног глаголског облика, што значи да је избрисана и глаголска фраза. У овом примеру јасно можемо да видимо да понекад промена једног слова у речи мења значење те речи, и интересантно је да је потпуно идентичан процес био могућ у оба језика, и енглеском и српском језику. Цела реченица је замењена са само једном именицом- Vassals или само са упитном речју- What. Јасно се може запазити у овом примеру да једна реч преузима сав језички материјал, које се јавља и у антецедентној реченици. Замена речи односно супституција је такође присутна и у овом примеру, где се једне речи мењају само једном- What, која се не појављује у изворној реченици. Овај пример по први пут нуди антецедентну реченицу након елиптичних облика, док су сви остали примери који су раније анализирани, имали прво антецедентну реченицу, а затим, елиптичан одговор. Реченица на српском језику поседује исте карактеристике као и реченица на енглеском језику.

(78) Fragment answer

<“Some other vessel,” > Terri said.

“That’s right,” Mel said. “Some vassal would come along and spear the bustard in the name of love.” (p.1059)

<„Неки други везал,“ > рекла је Тери.

„Тако је,“ рекао је Мел. „Неки вазал би наишао и пробио копљем то копиле у име љубави.“ (стр.1059)

Пример реченице (78) јесте делимичан одговор који је у форми дијалога. Прва карактеристика овог примера јесте што је антецедентна реченица- *Some vassal would come along and spear the bustard in the name of love*, дата након елиптичног одговора. Именица- *vessel* се појављује и у антецедентној реченици и у елиптичном одговору. Делимичан одговор се састоји од скраћеног предиката, односно глаголске фразе која је дата у изворној реченици са модалним глаголом- *would* је изостављена, што значи да је избрисан и глагол. Уколико упоредимо реченице на енглеском и српском језику, може се уочити да се исти процеси дешавају у оба језика. Процес превођења поседује исте карактеристике, где се променом једног слова у именици-везал и вазал (*vessel*, *vassal*), постиже исти ефекат грешке, како у енглеском, тако и у српском језику, али не и семантички ефекат грешке и погрешне интерпретације. Уколико се у преводу користи вазе, онда ефекат свакако није исти, као у другачијем преводу који је наведен у овом примеру.

(79) *Fragment answer*

“What about the old couple?” I said.

<“Older but wiser,” Terri said.> (p.1060)

„Шта је са тим старим паром?“ рекла сам.

<„Што старији, то паметнији,“ > рекла је Тери. (стр.1060)

Илустрација примера (79) приказује делимичан одговор који поседује избрисане делове реченице, односно елипсу. Антецедентна реченица је дата на почетку дијалога- *What about the old couple*, као и у већини претходних примера, док је елиптичан одговор такође и пример *Inflective variant*, где је представљен предикат коме недостаје субјекат и копулативни глагол *to be*. Посебна одлика овог примера јесте што се овај израз- *Older but wiser*, док би он у свом пуном облику као

компаратив пропорције требао да буде *The older, the wiser*, где недостаје одређени члан *the* у енглеском језику. У наведеном делу, избрисан је и глагол, тако да је и овај процес присутан истовремено у овом примеру. Процеси адиције и супституције се могу наћи у овом делимичном одговору, где се уводе нове речи- *older, wiser*, и речи из антецедентне реченице *what, old, couple*, се замењују новим. Тиме се употребом два придева од којих је један коришћен у свом позитивном облику, а потом у компаративу, постиже само стварање контраста у односу на претходну реченицу. У реченици на српском језику, језички материјал у облику скраћеног компаратива је временом постао компаратив градације. У овом примеру видимо да уколико је реченица елипса у оригиналној реченици, не значи аутоматски да је и у реченици превода, посебно у овом примеру јер одређени члан *the* не постоји у српском језику, и самим тим, не постоји процес брисања језичког материјала.

(80) Fragment answer

<“Terri, sometimes,” Mel said.>

<“Please, Mel,” Terri said. > Don’t always be so serious, sweetie. Can’t you take a joke?” (p.1060)

<„Тери, понекад,“ рекао је Мел.>

<„Молим те, Мел,“ рекла је Тери. > Немој увек да будеш тако озбиљан, душо. Зар не можеш да прихватиш шалу?“ (стр.1060)

Реченица (80) представља делимичан одговор у форми дијалога. Овакав облик реченица је посебно учестао у литерарним текстовима, где дијалога има и највише. У овом примеру прво су дати делимични одговори, а потом антецедентна реченица. Изворна односно антецедентна реченица да је дата у императиву, која је сама по себи елиптичан облик - *Don’t always be so serious, sweetie*, која у себи садржи скраћени облик помоћног глагола- *do not*, док елиптична реченица не садржи глагол, што значи да је избрисана и глаголска фраза. Она садржи само субјекат односно властиту именицу *Terri* и адвербијал за време- *sometimes*. Обе речи су замењене новим речима

које се не јављају у антецедентној-please, Mel, always, serious, take, joke. Фокус пажње је померен са Terry на Mel, иза кога следи неколико придева који дају нове информације о Mel. Тиме се елиптична реченица може посматрати и из аспекта увода иза кога следе нове, али и другачије информације о неком. Елипса на овај начин уводи нову ситуацију, или нови лик у некој ситуацији, на врло ефикасан и брз начин. Тиме се фокус пажње, поред тога што је промењен, и брзо помера, уз коришћење мноштва нових речи, односно процеса адиције. У реченици на српском језику, све промене које су се десиле у реченици на енглеском језику, јесу процесу који се дешавају и у реченици на српском језику.

(81) Fragment answer

“There isn’t a day goes by that Mel doesn’t say he wishes she’d get married again. <Or else die,” Terri said. > “For one thing,” Terri said, “she’s bankrupting us. (p.1061)

„Не прође ниједан дан а да Мел не пожели да се она поново уда. < Или да умре,“ рекла је Тери. > „Само због једне ствари,“ рекла је Тери, „банкротираћемо због ње.“ (стр.1061)

Пример реченице (81) даје делимичан одговор у коме се јавља избрисани језички материјал. Прва одлика овог примера јесте да је антецедентна реченица дата прва- There isn’t a day goes by that Mel doesn’t say he wishes she’d get married again, а потом, скраћени облици одговора. Антецедентна реченица је у садашњем времену, док у елиптичном одговору глагол прелази у модални- would, односно његов скраћени облик. Овим се елипса директно везује за овај део реченице, који јој претходи и на који се ослања у разумевању. Процес адиције тј. додавања нових речи, које се не појављују у антецедентној реченици, јесу одлика и ове елиптичне реченице, односно речи or, else, die. Коришћење два потпуно супротна дела реченице у коме се глагол са позитивном конотацијом-get married замењује супротним и негативним- die, постиже се још један ефекат са елиптичном реченицом. Тај ефекат се састоји у брзом и јаком померању фокуса пажње и врло негативном емоцијом која следи услед настале ситуације. Део предиката односно глаголска фраза- Or else die,

потпуно преузима синтаксички материјал из претходне реченице. У реченици превода тј. реченици на српском језику, не јављају се исти облици као и у реченици на енглеском језику. Ово значи да имамо глаголске облике у индикативу на крају, док се модални глагол и инфинитив не појављују, као у реченици на енглеском језику.

(82) *VP Ellipsis*

“Sounds fine to me,” I said. <“Eat or not eat. Or keep drinking. > I could head right on out into the sunset.” (p.1061)

„Звучи ми добро,“ рекао сам. <„Једи или немој. Или настави да пијеш. > Могао бих да одјездим право у сутон.“ (стр.1061)

Реченица (82) приказује избрисану глаголску фразу, али и делимичан одговор који је у форми дијалога. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- *Sounds fine to me*, иако и њој самој недостаје безлични облик заменице- *it*, док је елиптична реченица дата у облику императива- *Eat or not eat*, где је уведен глагол- *Eat*, који се не појављује у изворној реченици. Антецедентна реченица се ослања на реченицу која следи, а може да буде ослоњена и на претходни материјал, који овде није наведен. Овај пример показује да елипсе могу да буду тумачене на различите начине, што веома зависи од контекста и ситуације у којој се јављају. Тиме елипсе могу да изазову и различита тумачења код слушалаца, што доводи до питања њихове вишеструкости у интерпретацији и разумевању. Други део избрисаног материјала јесте глаголска фраза- *Or keep drinking*, која представља део предиката. Адиција је процес који се јавља у овом примеру, јер се уводе нове речи које се не јављају у изворној реченици- *eat, or, keep, drinking*. Свака реч из антецедентне односно изворне реченице је замењена другом, тако да је супституција одлика и овог примера. У реченици на српском језику, глагол *eat* се не појављује два пута, као у реченици на енглеском језику, где је коришћење императива далеко ближе, исправније и

граматичније. Иако је глагол у другом делу изостављен, разумевање ове реченице је потпуно јасно из преосталог језичког материјала.

(83) *Fragment answer*

Mel turned his glass over. He spilled it out on the table.

“Gin’s gone,” Mel said.

<Terri said, “Now what?” > (p.1061)

Мел је окренуо чашу. Просуо је по столу.

„Нема више џина,“ рекао је Мел.

<Тери је рекла, „И шта сада?“ > (стр.1061)

Наведени пример (83) јесте делимичан одговор који у себи укључује неколико промена и процеса брисања језичког материјала. Антецедентна реченица је дата у садашњем перфективном времену- Gin’s gone, док елиптични одговор не садржи никакав глагол, што значи да је избрисана и глаголска фраза. Сав језички материјал је замењен са две речи- Now what, које мењају материјал изворне реченице. Обе речи се не појављују у изворној реченици, што укључује и процес супституције. Фокус пажње је сасвим померен са субјекта на временски адвербијал, који уједно упућује да промену радње или вршиоца радње. Овим процесом, уз коришћење елиптичних реченица, јасно се може видети да је фокус једне реченице померен у сасвим други план, који често садржи само елипсе као средство за постизање оваквог ефекта. Управо уз само две или заменом са само једном речју, где је сав претходни језички материјал избрисан и кондезован у две речи, постиже се и бржи и другачији ток разговора или радње. Реченица на српском језику има исте одлике као и реченица на енглеском језику, где нема промена у процесу превођења.

10. Judith Ortiz Cofer (1993)- *American History* (Америчка историја)

(84) Fragment answer

But when I came up to him, practically panting in my nervousness, and blurted out:
<“You’re Eugene. Right?” > (p.324)

Али када сам му пришла, готово остваши без даха од нервозе, избрбљала сам:
<„Ти си Јуџин. Је ли тако?“ > (стр.324)

Реченица (84) приказује делимичан одговор који носи неколико карактеристика у себи. Антецедентна реченица је у прошлом времену- But when I came up to him, practically panting in my nervousness, and blurted out, док је у елиптичном одговору у садашњем времену. У реченици на енглеском језику, глагол to be је скраћен, што није процес који се дешава и у реченици на српском језику, јер такав граматички облик не постоји у српском језику. Адиција, односно додавање речи који се не појављују у изворној реченици је одлика и овог примера, You’re Eugene, right. Речи су нове и не појављују се у претходној, изворној реченици. У другом делу одговора, иако је на енглеском језику реченица скраћена- Right, у реченици на српском језику, глагол остаје у свом пуном облику.

(85) VP Ellipsis

“I am Eugene’s friend. He asked me over. < To study.” > (p.327)

„Ја сам Јуџинова другарица. Он ме је позвао. <Да учимо.“ > (стр.327)

Пример реченице (85) јесте делимичан одговор. Избрисани материјал у другом делу одговора има неколико процеса у себи. Први је да је антецедентна реченица у садашњем времену- I am Eugene’s friend, док елиптична реченица садржи само комплемент глагола asked over- To study, која замењује материјал из претходне реченице и функционише као адвербијал за разлог. Избрисани материјал је замењен инфинитивном фразом, која уједно у себи носи још једну функцију. Поред тога што

је материјал замењен, он нуди и нову информацију, и тиме је фокус пажње померен управо на ову нову информацију. Нова информација је важна и тиме је појачан и ефекат који елипса има у наведеном примеру. Јасност и краткоћа ове фразе чине да се нова информација примети и да буде важна, што је и била намерна аутора. Пример ове реченице, као и остали претходни примери, јасно показује да избрисани материјал не значи само један процес, већ више процеса брисања, који се дешавају истовремено у склопу једне реченице. Управо због своје вишеструкости, веома је тешко направити јасну границу између појава у склопу једне реченице. Вишеструкост која се дешава у реченици на енглеском језику, дешава се и у реченици на српском језику.

(86) Fragment answer

<“You live here?” > She pointed up to El Building, which looked particularly ugly, like a grey prison with its many dirty windows and rusty fire escapes.

<“Yes, I do.” > (p. 327)

<„Ти живиш овде?“ > Уперила је прст према Ел згради, која је изгледала ужасно ружно, попут неког сивог затвора са својим многобројним прљавим прозорима и зарђалим пожарним степеницама.

„Да, живим.“ (стр. 327)

Реченица у наведеном примеру (86) јесте делимичан одговор у форми дијалога. Почетак питања јесте такође у елиптичном облику, где недостаје помоћни глагол-to do- You live here. Изворна реченица је у прошлом времену- She pointed up to El Building, which looked particularly ugly, like a grey prison with its many dirty windows and rusty fire escapes, која прави непосредни контекст за боље разумевање елипсе. Следећи део одговора је у садашњем времену, који поприма семантичке карактеристике лексичког глагола кога мења, и где је поновљен само помоћни глагол- to do. Помоћни глагол преузима сав језички материјал из изворне реченице и ово је основна одлика елиптичних реченица. Глагол који се јавља на почетку

делимичног одговора се не појављује у изворној реченици, што значи да су два процеса, адиција и супституција, такође и овде присутни. У реченици на српском језику, у елиптичном одговору, поновљен је глагол- живим, како би реченица била вернија језику превода. Наравно, облик помоћног глагола који је употребљен на енглеском језику, немогуће је употребити у српском језику, већ се лексички глагол поново појављује у преводу. У овој реченици, недостаје субјекат ЈА, који има свој облик и наставак у српском језику-живим, граматички је исправан и не може се сматрати елипсом. Изостављање субјекта, који је дат у глаголском облику, јесте још једна одлика која је веома учестала у реченицама на српском језику. Остале промене су идентичне у реченицама на оба језика.

(87) VP Ellipsis

He cannot study with you. It's nothing personal. <You understand? Run back home now.> (p. 327)

Он не може да учи са тобом. Ово није ништа лично. <Разумеш (ли)? Сада трчи назад кући.> (стр. 327)

Последњи пример (87) у литерарним текстовима јесте избрисана глаголска фраза, иако представља и делимичан одговор. Ова два процеса се истовремено дешавају у овом примеру, који поседује одлике елиптичних реченица. Изворна реченица је у садашњем времену- He cannot study with you, док у првом делу одговора недостаје помоћни глагол- to do, како би питање било у пуном облику-Do you understand. Промена речи и облика, односно процес адиције и супституције, су присутни у и овом примеру. Скраћивање помоћног глагола- to do, присутно је и у реченици на српском језику, где би пуни облик требало да буде- Да ли разумеш. Међутим, ако поново размотримо питање на српском језику, можемо уочити да је питање и у овом облику потпуно и да се не може сматрати елипсом. Глаголски облик нам јасно говори о ком је лицу реч, тако да се и ово питање може сматрати пуним обликом. У српском језику, имамо и упитну речцу ли, која је дата у загради, што значи да може да буде изостављена, и добија се веома веран превод на српски језик.

Јасно је да два језика понекад имају исте процесе брисања, док у језику превода, ови процеси нису идентични, и не дешавају се увек. Обзиром да и овај пример представља форму дијалога, јасно се може закључити да литерарни текстови садрже мноштво елиптичних реченица, које обухватају неколико процеса у себи. Сви вишеструки процеси дешавају се истовремено у реченици на енглеском језику, као и у реченици на српском језику.

8.3. Статистичка анализа литерарних текстова

У склопу овог дела истраживања, табеларни приказ елипси представља појаве сваке од елипси у бројкама, а потом и у графикону. Како би резултати и примери били што видљивији, овај део рада јесте конструисан тако да представи све процесе брисања на начин који би био веома јасан, прегледан и изражен у бројкама, иако се ради о променама у језику.

Литерарни текстови по свом обиму представљају највећи део корпуса, који поседује највише примера елиптичних реченица, укупно осамдесет седам примера. По својим карактеристикама, он поседује највише елипси, јер је пун дијалога и скраћених форми. Као такав, представља изузетно интересантан корпус истраживања, јер су и језичке појаве у њему најразноликије и одликују се формама које у другим истраживаним корпусима није било могуће пронаћи. Први приказ елиптичних реченица је дат у табели, кога прати графикон за корпус литерарних текстова.

Табела 1. Табеларни приказ елипси у литерарном корпусу

Назив елиптичне појаве	Број појава у литерарним текстовима
<i>VP Ellipsis</i>	13
<i>Noun Ellipsis</i>	4
<i>Sluicing</i>	1
<i>Contrast Sluicing</i>	0
<i>Fragment answer</i>	67
<i>Inflective variant</i>	1

Најчешћа појава у литерарним текстовима јесте *Fragment answer* (67). Један од могућих разлога је зато што литерарни текстови у својој структури поседују мноштво дијалога, где је ова врста елипси најуочљивија. Често се дешава да два саговорника управо користе елипсе како би добили економичност у свом изражавању, али и краткоћу и сажетост израза. Следећа појава која је по свом броју на другом месту јесте *VP Ellipsis*. Недостатак овог језичког материјала се јавља у 13 случајева, од укупно осамдесет седам примера литерарних текстова. Ова појава је такође важна и омогућава нам да пратимо језик унутар једног текста, да га анализирамо, и на крају, разумемо. Појаве које се јављају у малом броју (4) у склопу ових текстова јесу *Noun Ellipsis*, док *Sluicing* има у једном примеру. Иако њихов број показује знатно мању присутност, једно од питања које се такође намеће, јесте да ли језички материјал у овим појавама мора да остане целовитији, како би се реченични склоп литерарних текстова боље разумео. Последње две појаве, *Contrast Sluicing*, се не појављују и *Inflective variant* се јавља само једном код свих наведених примера у текстовима.

Графикон 1. Елипсе у литерарним текстовима

У графичком приказу, појава елипси је означена различитим бојама, како би биле јасно видљиве и погодне за анализирање. Свака од боја је дата у легенди са десне стране графикона, и тиме је омогућен јасан приказ добијених резултата. На крају, треба имати на уму да литерарни текстови јесу управо она врста текстова која дозвољава и највише слободе у изражавању, и отуда се једино у овој врсти текстова, среће оволика разноликост која се тиче елиптичних појава. На следећим страницама, где су дате табеле и графикони за сваку врсту текстова понаособ, моћи ће да се запази и неколико других појава, које не прате литерарне текстове. Имајући ово на уму, појаве брисања лексичког и граматичког материјала су веома честе, и понекад их користимо несвесни овог процеса, док нас са друге стране, наш саговорник савршено разуме.

Поред статистичког приказа, следећа табела нуди и јасан приказ учесталости појединих избрисаних фраза или делова реченица. Глаголске фразе (*Verb Phrase*) су најучесталије у процесима брисања и обухватају највећи степен брисања,

укупно 68 примера. Овај број показује да делимични одговори у себи углавном садрже избрисану глаголску фразу.

Следећа по свом степену брисања јесте именичка фраза (*Noun Phrase*) којих укупно има десет (10) у наведеним примерима литерарних текстова. Овим се јасно види да именица поседује веће семантичко значење за разумевање једног исказа, и стога је у много мањем броју избрисана. Посебна одлика јесте да се често глаголска фраза замењује само једном именицом, која потпуно преузима претходни језички материјал. Јасно се види да је семантичка способност именица веома значајна и управо овај број показује и тај аспект.

Избрисаних адјективалних фраза (*Adjective Phrase*) има укупно шест (6), које су заступљене у далеко мањем броју у односу на глаголске фразе. Ипак, у поређењу са именичким фразама, ова разлика није толико изражена. Очигледно је да и адјективалне фразе немају веома јак семантички капацитет и да нису способне да сублимирају сав материјал из претходне реченице.

По својој способности брисања, адвербијалних фраза (*Adverbial Phrase*) има само две (2) у наведеним примерима. Поставља се питање да ли адвербијали по својој способности и граматичкој функцији нису погодни за брисање или носе информације које би потпуно промениле смисао и значење једног исказа. Једно од могућих објашњења јесте и да адвербијал не поседује важан семантички капацитет у примерима елипси, и тиме он не носи главне промене у склопу реченице.

Избрисана клауза (*Clause*) се појављује у само два (2) примера, што показује да иако је само део реченице (*Sentence*), клауза у себи носи важне информације за разумевање језичког и граматичког материјала.

Последња појава у овом процесу брисања јесте избрисани субјекат (*Subject*), који се појављује у само два (2) наведена примера. Овим бројем се јасно показује да је реченица на енглеском језику и даље задржала своју основну форму, у којој је готово немогуће да субјекат буде избрисан.

На крају, у свим наведеним примерима, не постоји ниједан пример избрисане предлошке фразе (*Preposition Phrase*). Овај податак је посебно интересантан, јер показује да сам предлог не носи у себи капацитет и способност да сублимира језички материјал у неком исказу.

Следећа наведена табела илуструје све наведене фразе брисања које су представљене према типу коме припадају. Јасан је закључак да глаголске фразе по свом семантичком и језичком капацитету садрже највећи степен сублимације преосталог језичког материјала. Глагол је стога способан да буде избрисан у највећем степену и броју случајева, али и да самим тим, садржи у себи капацитет да реченица остане разумљива, односно елипса која је настала из ње. Тенденција брисања глагола није повезана само са једним аспектом реченице, већ са неколико, који се морају узети у обзир током стварања елиптичних реченица. Број наведених брисања је већи зато што се у току процеса брисања у неким реченицама не брише само глаголска фраза, већ и именица или субјекат.

Табела 2. Приказ елиптичних фраза према типу брисања

Назив елиптичне фразе	Број појава у литерарним текстовима
<i>Verb Phrase</i>	68
<i>Noun Phrase</i>	10
<i>Adjective Phrase</i>	6
<i>Adverbial Phrase</i>	2
<i>Clause</i>	2
<i>Subject</i>	2
<i>Prepositional Phrase</i>	0

Табела 3. Приказ брисања граматичког и лексичког материјала

Назив језичког материјала	Број појава у литерарним текстовима
<i>Verb Phrase</i>	68
<i>Noun Phrase</i>	10

Наведена Табела 3. нуди јасан упоредни приказ брисања, којом се јасно раздваја граматички и лексички материјал, глагол насупрот именице. Овде се још једном види колика је моћ глагола да сублимира и у себи понесе избрисани материјал у језику. Наравно, именице су много мање заступљене и њихова моћ се огледа у томе да не требају да буду избрисане, јер би процес разумевања преосталог језичког материјала засигурно био отежан.

8.4. Стручни текстови, превод и анализа

Следећи део рада представља анализу стручних текстова који обухватају три корпуса: текстови из области уметности, архитектуре и грађевине. Ове три области корпуса истраживања јесу интересантне због својих одлика и елиптичних облика који се појављују у њима.

1. *Prefabrication (Encyclopaedia International) (Префабриковање)*

(1) Inflectional variant

... Since every building uses a great many parts that are identical, < or nearly so >- steel beams, bricks, glass panes, and doorknobs- and since the price of each item comes down if it can be produced in quantity, builders have turned more and more to factory-produced elements. (p. 23)

... С обзиром на то да се у свакој згради употреби много делова који су идентични, < или скоро идентични >-челичне греде, цигле, стаклене панеле, кваке на вратима-и обзиром да цена сваког од ових производа пада уколико се могу произвести у већим количинама, градитељи су се све више окренули ка фабрички произведеним грађевинским елементима. (стр. 23)

Пример (1) у стручним текстовима представља флективну варијанту, која је различито третирана у енглеском и српском језику. У језику оригинала, тј. енглеском језику, избрисани материјал обухвата придев који се у антецедентној реченици јавља у свом пуном облику- that are identical, који садржи и глагол бити, док је избрисан односно замењен са обликом- or nearly so, односно предлошком фразом и јавља се у избрисаној конструкцији. Антецедентна реченица стоји одмах поред избрисаног дела

реченице и избрисани део се ослања на њега у процесу разумевања. Брисање је врло мало и обухвата само помоћни глагол, који је уједно замењен другим обликом у елипси. Јасно се може видети да придевска фраза- *or nearly so* замењује сав материјал и преузима га, што је још једна одлика елиптичних реченица. У преводу на српски језик, придев *identical*- идентични, није изостављен, већ је остављен у свом пуном облику. Избрисан је помоћни глагол бити, који је у овом контексту обухваћен и нема потребе да буде поновљен. Оваква реченична конструкција је остављена у свом пуном облику због детаљнијег и потпунијег разумевања реченице, с обзиром на то да је језик струке посебно важан да би реченице биле разумљиве.

2. *Introduction to Highway Engineering* (Увод у изградњу аутопутева)

(2) Noun Phrase Ellipsis

The field of highway engineering embraces <the following divisions>: 1.Design, 2. Construction, 3. Maintenance, 4. Economics, 5. Administration, financing and planning. (p. 53)

Поље изградње аутопутева обухвата <следеће секторе: 1. Пројектовање, 2. Изградња, 3. Одржавање, 4. Економија, 5. Администрација, финансије и планирање. (стр. 53)

Реченица у примеру (2) садржи избрисану именичку фразу, која се не појављује током процеса набрајања. Именичка фраза *the following divisions* дата је у свом пуном облику, док се избрисани материјал интерпункцијски појављује у форми две тачке, и потом следи набрајање. Оваква реченична конструкција се често јавља у стручним текстовима, јер и визуелно и у свом значењу, не ствара проблеме и није двосмислена. У српском језику, дешава се сасвим идентичан процес, где је превод са енглеског језика исти као и језик са кога се преводи. Процес набрајања је форма која се користи у стручним текстовима и прати га увек интерпункцијска ознака са две

тачке. Оваква форма реченице и у енглеском и у српском језику у стручним текстовима не представља проблем током процеса разумевања, и подразумева се да интерпункцијска ознака са две тачке замењује претходну реч. Процес превођења такође прати исту реченичну форму, без двосмислености или проблема у разумевању реченице.

(3) Inflectional variant

Roadways can be further classified as rigid and flexible<>. (p. 54)

Путеви се могу даље класификовати као крути и флексибилни<>. (стр. 54)

У примеру (3) представљен је избрисани материјал у форми флективне варијанте. У антецедентној речи, где је именица *roadways* употребљена у свом пуном облику, у другом делу реченице прате је две придева иза којих се она не понавља, нити је чак замењена са обликом *ones*. Оваква реченична конструкција је веома јасна и понављање претходног језичког материјала је беспотребно. Идентичан процес се дешава и у језику превода, тј. у српском језику. Иако је у стручним текстовима знатно мање елиптичних облика, јасно се може видети да, уколико реченица то дозвољава, елиптични облици могу и овде бити примењени. Видљива одлика наведена три примера јесте да чак и када се избрише неки део реченице, материјал који преостаје мора да буде јасан, и не сме да буде никакве двосмислености у погледу разумевања реченице. Оваква конструкција прати и реченицу на српском језику, јер језик струке мора да буде јасан.

3. Business Letters (Adapted from “Let’s Write English”) (Пословна писма)

(4) VP Ellipsis

<Always make two copies of the letter, and keep one copy>. The letter paper is usually folded in thirds, horizontally. (p. 208)

<Увек направите две копије писма, и сачувајте једну копију за себе>. Папир писма је обично пресавијен хоризонтално на трећине. (стр. 208)

Реченица у примеру (4) представља избрисану глаголску фразу на самом почетку реченице. Јасно је да је облик императива употребљен на самом почетку реченице- Always make, што је одлика избрисаног језичког материјала. Иако реченица почиње без субјекта и дата је у облику императива, јасно се може разумети њено значење. Потпуни облик реченице би био-You should always make. Овакво брисање глаголске фразе представља да разумевање материјала који остаје буде јасно, и оваква реченица не може да буде двосмислена. Форма, где је облик императива био видљив и присутан у литерарним текстовима, прати и стручне текстове. Идентичан процес, односно употреба императива на почетку реченице, дешава се и у језику превода, тј. српском језику. Преостали материјал не представља део који не може да се разуме или садржи елементе који могу да допринесу да радња буде схваћена на два различита начина.

4. History of Building (Encyclopaedia Americana) (Историја градње)

(5) VP Ellipsis

The dome was one of the earliest structures <conceived for spanning large spaces.> (р. 17)

Купола је била једна од <најранијих грађевинских конструкција замишљених за премошћавање великих простора.> (стр. 17)

Реченица у примеру (5) поседује избрисану глаголску фразу, која у антецедентном делу реченице има свој пуни облик- The dome was one of the earliest structures, док у другом делу, помоћни глагол to be у прошлом времену was, бива изостављен, односно цела релативна пасивна конструкција-which was. Овакав облик се може посматрати и као скраћени пасив, где недостаје помоћни глагол was. Ово је

иначе и карактеристика садашњих и прошлих партиципа, који се могу посматрати и као елиптичан облик. Употребљен у оваквом облику, овај скраћени партицип има и функцију придева у овом примеру. Идентичан процес се дешава и у српском језику, где је пуни облик пасива такође избрисан. Иако недостаје помоћни глагол, ова конструкција не утиче на разумевање реченице. Уколико се упореди превод на српски језик, може се уочити још једна промена у преводу, где је облик пасива промењен у придевски облик, док значење остаје непромењено. Јасно је да преостали граматички материјал не утиче на разумевање реченице, и стога процес брисања може да буде примењен и у овој врсти текстова.

(6) VP Ellipsis

The dome of Santa Maria del Fiore in Florence (1434), with a span of 143 feet (40 meters) was a masterpiece of Renaissance Construction. Of masonry construction, it is 14 feet (4.3 meters) thick at its base. <Using reinforced concrete, domes of a similar span are now built... (p. 17) >

Купола од Санта Марије дел Фијоре (Santa Maria del Fiore) у Фиренци (Florence) (1434), са распоном од 143 стопе (40 метара) је била ремек дело ренесансне градње. <Од чврсте камене грађе, она има дебљину од 14 стопа (4.3 метра) у својој основи. Користећи армирани бетон, куполе сличног распона се сада граде ... (стр. 17)>

Пример реченице (6) представља избрисану глаголску фразу на самом почетку реченице. Глаголски фраза Using, односно партицип садашњи, је на самом почетку реченице, и својом интерпретацијом се ослања на материјал у наредном делу реченице. Кондезовани партицип јесте типичан у примерима елиптичних реченица, где свакако може да има неколико функција у реченици, у наведеном примеру би био допуна субјекту. Иако се овај глагол не користи у антецедентној реченици, он се уводи као нови и тиме је процес адиције присутан у овом примеру брисања језичког

и граматичког материјала. Супституција, односно замена једних речи другим, такође се може видети у овом примеру. Избрисани део глаголске фразе не представља проблем да се ова реченица разуме. Уколико је упоредимо са претходним примерима, јасно се може уочити да су скраћивања врло мала, посебно у формама пасива, који се врло често јавља у стручним текстовима. Пасиви, као и скраћени садашњи или прошли партиципи, који преузимају значење целе пасивне фразе, имају врло често употребу у стручним текстовима, и имају јасну моћ да преузму значење избрисаног дела језичког материјала.

(7) VP Ellipsis

No formwork is required for this suspended work roof construction apart from the temporary support for the centre ring <while the cables are attached.> (p. 17)

Никаква дашчана оплата није потребна за ову viseћу кровну конструкцију изузев привременог ослоња за централни прстен <док су каблови причвршћени.> (стр. 17)

Реченица (7) представља избрисани језички материјал у глаголској фрази односно задњем делу предиката. Антецедентна реченица садржи потпун облик- No formwork is required for this suspended work roof construction apart from the temporary support for the centre ring, док у елиптичној реченици је уведен нови глагол- attached који се не појављује у антецедентној реченици. Процес адиције је видљив у овом примеру, јер се додаје нова реч, која није била у изворној реченици. Иако је избрисан последњи део предиката односно објекат, језички материјал који је остао, као и реч која је коришћена у свом пуном облику- for the centre ring, омогућавају разумевање преосталог дела реченице. Пуни облик реченице недостаје на крају, који би био- attached to it, где је истовремено избрисана и предлошка фраза. Као и у претходним примерима, елиптичне реченице у овој врсти текстова је врло тешко уочити, и јасно је да се примењују у далеко мањем броју него у литерарним текстовима. У реченици у српском језику, промене су идентичне и њихово брисање такође указује да је

потребно пажљиво читање, како би се елиптичне реченице приметиле у овој врсти текстова.

(8) VP Ellipsis

For the MEBAC Theatre <built in Boston in 1958, a balloon in a shape of a lens was used as a roof.> (p. 18)

У позоришту МЕБАК (МЕВАС Theatre), <(које је) саграђено(м) у Бостону 1958, као кров је коришћен балон у облику сочива.> (стр. 18)

Реченица (8) је дата у свом скраћеном облику, где је избрисана глаголска фраза. Глаголска фраза- built је дата у облику пасива, где недостаје помоћни глагол to be, односно цела конструкција-which was built, тј. партицип прошли, који сублимира ову пасивну конструкцију захваљујући својој семантици. Овакав пример брисања је учестао у текстовима струке. У овом примеру, у преводу на српски језик, реченица није избрисана, већ је дата у свом пуном облику и дат је облик у загради, што би значило да и избрисана форма, односно скраћена-саграђеном, би граматички била сасвим исправна. Разлика у односу на претходни пример јесте што је он преведен активном конструкцијом, док је у овом примеру, реченица дата у свом пасивном облику. Обзиром да је део који је избрисан дат у загради, то значи да он може да прати процесе брисања у енглеском језику, и такође да буде дат у свом скраћеном облику. Реченица не губи на свом смислу или разумевању, тако да остаје питање избора преводиоца да ли да користи елипсу у преводу, или не. Избрисани језички и граматички материјал је веома мали, и јасно се може уочити да у овој врсти текстова брисања су веома мала, и она не утичу на значење реченице и значење језичког материјала који преостаје.

5. Management in the Construction Industry (Professional Construction Management)
(Менаџмент у грађевинској индустрији)

(9) Noun Phrase Ellipsis

From architects' and engineers' dreams to the final coat of paint, construction is responsible <for many of our noblest works-and for some of our most humble. > (p.198)

Од снова архитеката и инжењера до коначног слоја боје, градитељство је одговорно како за <најплеменитије радове, тако и оне најскромније.> (стр.198)

Пример реченице (9) представља избрисану именичку фразу која се не појављује у избрисаном језичком материјалу. У реченици на енглеском језику, антецедентна реченица садржи именицу works- From architects' and engineers' dreams to the final coat of paint, construction is responsible for many of our noblest works, испред које стоји суперлатив придева- our noblest. У елиптичној реченици, именица - works је потпуно избрисана и не појављује се. Поред овог брисања, процес адиције је такође присутан, где се уводи нови придев- humble, који није дат у изворној реченици. Придев- humble је такође дат у облику суперлатива, али аналитичког. У реченици на српском језику, промене су исте, где је именица- works избрисана, док је реченична конструкција замењена са обликом како за наше најплеменитије радове, тако и оне најскромније. Именица је у српском језику замењена са оне, док у енглеском језику именица је замењена са обликом-some. Оваква промена је настала услед вернијег превода на српски језик, како би језички материјал који преостаје био сасвим разумљив.

(10) VP Ellipsis

<Time, money, equipment, technology, people, materials.> These are resources. (p. 199)

<Време, новац, опрема, технологија, људи, материјали. > Ово си ресурси. (стр. 199)

Пример реченице (10) представља избрисану глаголску фразу, где је субјекат дат у антецедентној реченици која се налази десно од избрисаног материјала, односно елиптичне реченице. Елиптична реченица не садржу субјекат, већ само именски део предиката, односно објекат који се састоји од речи које се не помињу у антецедентној реченици. Елиптична реченица у себи садржи само именице које се набрајају, док је тек у антецедентној реченици дата глаголска фраза- *These are resources*. Набрајање свих наведених именица сублимира значење антецедентне реченице, која у овом примеру стоји након елиптичне. Посебна одлика овог примера јесте што се овакве реченице у енглеском језику сматрају граматички нетачним, јер не садрже субјекат, посебно у потврдном облику. У реченици на српском језику, дешава се исти процес. Интересантно је напоменути да иако се антецедентна реченица налази десно од избрисаног материјала, док је у претходним случајевима она била лево, и стога им је претходила, овај пример јасно илуструје да елиптичне реченице могу да буду дате и у овом облику. Разумевање ове реченице је потпуно јасно из антецедентне реченице и материјал који недостаје не утиче на њено разумевање.

6. *Types of Bridge Structures* (Encyclopaedia Britannica) (*Типови мостова*)

(11) Noun Phrase Ellipsis

The simplest way-<and probably the first used>-is to lay a rigid beam across the stream so that its two ends rest on opposite banks. (p. 135)

Најједноставнији начин-<и вероватно први употребљен (начин)>, јесте да се постави крута греда преко потока, тако да се њена два дела ослањају на супротне обале. (стр. 135)

Реченица (11) представља избрисану именичку фразу која се јавља у елиптичној конструкцији. У овом примеру, именичка фраза- The simplest way, испред које стоји суперлатив, је сасвим избрисана у другом делу реченице. Први део реченице садржи ову именицу у свом пуном облику, док други део реченице не садржи ову именицу. Јасно се може уочити да је настала и промена речи, да се у избрисаном делу користе речи које нису коришћене у антецедентном делу реченице, што у себи укључује процесе адиције и супституције. Антецедентна реченица стоји одмах испред елиптичног дела, и именица из ове реченице се ослања у свом значењу на овај део реченице. Наведени пример илуструје да избрисани материјал може да се нађе у склопу једне реченице, и да антецедентна реченица може да представља њен први део, док други део реченице који је и визуелно одвојен цртицама, представља елиптичну реченицу. У реченици превода, тј. српском језику, именица- потока је избрисана на крају реченице и не понавља се. Именица-начин је дата и у загради, тако да њено брисање не би утицало на разумевање реченице и превод био био веран српском језику. Понекад су обе форме могуће, и зато реченица на енглеском језику, и језику превода, понекад дозвољавају брисање или не, што остаје субјективна процена преводиоца.

7. *How to Plan a House* (Abridged from *How to Plan a House*) (*Како да направите план за кућу*)

(12) VP Ellipsis

In case of serious dispute, the matter may be taken to the courts and a judge may have to make a decision. <With this in view, as a possibility the specification ought to be made so clear and so complete....> (p. 166)

У случају озбиљног неспоразума, проблем може бити изнесен пред суд и судија ће морати да донесе одлуку. <Имајући ово у виду, као могућност, спецификација треба да буде сачињена тако јасно и потпуно....> (стр. 166)

Реченица (12) садржи избрисану глаголску фразу у елиптичној реченици. Антецедентна реченица не поседује речи које се се јављају у елиптичној реченици- In case of serious dispute, the matter may be taken to the courts and a judge may have to make a decision, већ се уводе нове речи, тако да су процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. У свом типичном положају, антецедентна реченица се налази лево од елиптичне и претходи јој. Део реченице где је избрисана глаголска фраза- With this in view, се налази на самом почетку и не представља проблем у разумевању преосталог језичког материјала. Реченица у српском језику има исте процесе и њено разумевање је такође јасно. У овом примеру се може видети да су промене идентичне у енглеском и у српском језику, иако су врло мале, и тиме језик струке још једном илуструје да елипсе нису дате као целе реченице, већ само мали делови унутар једне веће, или делови који су избрисани представљају мали део језичког материјала у односу на део материјала који преостаје, и који је битан за разумевање текстова струке.

8. Computers in Civil Engineering (Fortran Programming for Civil Engineers)

(Компјутери у грађевинској индустрији)

(13) VP Ellipsis

.. Computers are also said to be less error prone <than their human counterparts.>
(p. 224)

..За компјутере се каже да су склони <да праве грешке мање него људи.> (стр. 224)

Реченица (13) илуструје избрисану глаголску фразу, односно пример је елиптичне компаративне клаузе. Основна одлика овог примера јесте што се антецедентна реченица налази у првом делу реченице- Computers are also said to be less error prone, где је глаголска фраза употребљена у свом пуном облику- are. Први део реченице је дат у пасивној конструкцији, док се елиптични део налази у другом делу исте реченице, и дат је у активном облику. Поред избрисаног глагола, компаративна скраћена клуза се налази на крајњој позицији реченице како би добили контраст у поређењу. Тиме елиптична реченица помера фокус пажње са именице компјутери на именицу људи. Увођење нових речи- human counterparts, којих нема у изворном делу реченице, присутно је и у овом примеру, односно процеси адиције и супституције. Други део елиптичне реченице је дат у активном облику и овај пример илуструје још једну основну одлику елиптичних реченица. Иако је избрисана глаголска фраза у другом делу реченице, она не утиче на разумевање преосталог језичког материјала. Сасвим исти процес се дешава у реченици на српском језику и промене и брисања која се појављују у овој врсти текстова су заиста веома мале.

9. *Anatomy for Artists (Wolff, E. (2005)) (Анатомија за уметнике)*

(14) *VP Ellipsis*

- a) <Nearly transverse-between the frontal and parietal bones.
- b) In the mid-line between the two parietals.
- c) Shaped like an inverted V between the parietals and the occipital. >

- a) <Скоро попречан-између предњих и костију темеља.
- b) У средишњој линији-између две темене кости.
- c) У облику окренутог слова В између темених костију и потиљачне

кости.>

Пример реченице (14) представља избрисану глаголску фразу у елиптичној реченици. Посебна одлика овог примера јесте што сваки од наведених примера јесте елиптична конструкција. Антецедентна реченица не постоји, већ је слика та која замењује антецедентну реченицу. Сама слика јесте антецедентна реченица на коју се ослања значење сваке од елиптичних реченица. Обзиром да је у овом примеру дата слика која прати овај текст, јасно се може закључити да елиптичне реченице и њихов смисао могу да се нађу изван језичког контекста, и да се налазе у слици која прати ове реченице. Наравно, поред слике, често и наслов или реченица која прати слику јесу антецедентне реченице и граде упориште оваквих елипси. Текст је из области уметности и није изненађујуће да елиптичне реченице прате слику и тиме добијају свој пуни смисао и значење. Ово је пример који није уобичајен, и предствала елипсе које се налазе ван језичког материјала, и тиме представљају домен металингвистичког подручја. Због овакве конструкције, чини се да елипсе непрестано предствалају нов извор и изазов за све оне који се баве језиком.

10. Henry Yan's Figure Drawing (Yan, H. (2006)) (Скицирање од Хенрија Јана)

(15) VP Ellipsis

<Finished work, >I left most areas rough and untouched. (p. 137)

<Завршивши посао,> оставио сам већину површина грубим и необрађеним.
(стр. 137)

Реченица (15) јесте пример избрисане глаголске фразе у елиптичној реченици. Елиптична реченица се налази већ са самом почетку и припада истој реченици. Јасна одлика овог примера јесте да се антецедентна реченица налази десно од елиптичне и недостаје јој потпуни глаголски облик. Елиптична реченица представља форму скраћеног партиципа, који је такође чест облик у стручним текстовима. У наведеном

примеру, партицип се понаша као комплемент глаголу. Други део реченице садржи глагол у свом пуном облику и тиме реченица постаје јасна за разумевање- I left most areas rough and untouched. И у првом и у другом делу реченице, коришћено је прошло време. Речи које се појављују у елиптичној реченици се не појављују у антецедентном делу реченице, што у себи укључује процесе адиције и супституције. Реченица у српском језику има сасвим идентичне промене и не разликује се од реченице на енглеском језику.

Иако је сваки од наведених примера представљао елипсу, може се закључити да је број елиптичних конструкција далеко мањи у текстовима струке, да промене брисања понекад обухватају врло мале реченичне делове, и да језик струке још увек прати форму у којој су појаве брисања језичког и граматичког материјала далеко мање присутне.

8.5 Анализа, статистика и преглед стручних текстова

Насупрот раније анализираној табели литерарних текстова, стручни текстови по својој структури показују другачије резултате. Појава која је најочљивија у овој врсти текстова јесте *VP Ellipsis* (10). На другом месту, са своја 2 јављања *Inflective variant* је присутна у веома малом броју, док *Noun Ellipsis* има само у 3 примера. Остали примери елипси нису пронађени у стручним текстовима. Овако мали број свих појава елипси се може оправдати чињеницом да стручни текстови по својој структури захтевају прецизност у изражавању, где нема много места за скраћивања и брисања. Ова чињеница је и оправдана, јер њихова прецизност у стилу писања, означава да се један стручни текст по својој унутрашњој структури веома разликује од литерарног. Ови текстови захтевају објашњења која морају бити детаљна, и сваки детаљ мора бити праћен целовитом реченицом, како читаоца не би довели у забуну

која се тиче значења реченице. Реченице су дуге и њихова структура се огледа у комплетираном реченичном склопу, без скраћивања.

Табела 4. Елиптичне реченице у стручним текстовима

Назив елиптичне појаве	Број појава у стручним текстовима
<i>VP Ellipsis</i>	10
<i>Noun Ellipsis</i>	3
<i>Sluicing</i>	/
<i>Contrast Sluicing</i>	/
<i>Fragment answer</i>	/
<i>Inflective variant</i>	2

Графикон 2. Елиптичне реченице у стручним текстовима

Графички приказ елипси у стручним текстовима садржи само приказ појава које се јављају у овој врсти текстова. Појаве које се у табели означене косом цртом, тј. појаве којих нема, нису дате у графичком приказу. Три најчешће појаве су такође

означене са десне стране графикана, различитим бојама. Прецизност коју ова врста текстова захтева је јасно видљива из овог графикана, и зашто појаве елипси у овој врсти текстова нису чест случај у енглеском језику.

Посебна одлика ове врсте текстова јесте што су елиптичне реченице понекад праћене сликом, која може бити посматрана и као метајезички материјал у склопу елипси. У примеру где слика прати елиптичну реченицу, елипсе јесу најизраженије и скраћивања језичког материјала су присутна у највишем степену. Са друге стране, у овом корпусу је уочено да су скраћивања врло мала, и да се понекад односе само на помоћни глагол унутар реченице. Свака појава брисања у склопу стручних текстова није утицала на њихово разумевање, нити је био угрожен процес превођења на српски језик.

Табела 5. Приказ стручних текстова према типу избрисане фразе

Назив елиптичне фразе	Број појава у стручним текстовима
<i>Verb Phrase</i>	11
<i>Noun Phrase</i>	3
<i>Adjective Phrase</i>	1
<i>Adverbial Phrase</i>	0
<i>Clause</i>	0
<i>Subject</i>	0
<i>Prepositional Phrase</i>	0

Табела 5. стручних текстова у овом поглављу даје приказ елиптичних фраза према типу коме припадају и потпуно је другачија у поређењу са претходном Табелом литерарних текстова. Као што се јасно може видети, број појава брисања је далеко мањи. Глаголске фразе (*Verb Phrase*) су најзаступљеније, укупно их има једанаест (11). Овај податак нам потврђује да је капацитет глагола веома јак и у стручним текстовима и да у себи носи способност да, иако избрисан, не утиче на правилно разумевање преосталог језичког и граматичког материјала.

Именичке фразе (*Noun Phrase*) се појављују у три (3) примера и тиме стручни текстови добијају другачије одлике. Овако незнатан број брисања именице показује да оне немају капацитет или не поседују подједнака својства као глаголи у реченици.

Адјективална фраза (*Adjective Phrase*) се јавља само у једном примеру, упоредо са брисањем глаголске фразе. Осталих појава брисања нема у наведеном корпусу истраживања стручних текстова.

Заједничка одлика прва два анализирана корпуса јесте да се у оба корпуса број глаголских фраза (*Verb Phrase*) које су избрисане појављује у највећем броју. Иако је број брисања далеко мањи у стручним текстовима због прецизности и конкретности језика струке, ова одлика је заједничка у прва два наведена истраживана корпуса.

8.6. Новински чланци, превод и анализа

Новински чланци по својој структури у прошлости били само чланци штампани на папиру, модерно доба нуди и електронске облике, који постају све интересантнији и доступнији. Посебна одлика овог облика новинског чланка јесте што поседује могућност да сачува и забележи информације, и буде доступан готово сваком. Под новинским чланком се сматра све оно што извештава о неком важном догађају, дешавању или ситуацији која је у датом тренутку битна. Дневни, недељни или месечни часописи јесу извор информација било ког порекла. Новински чланци који су коришћени у овом делу емпиријског истраживања су преузети у свом оригиналном облику новина *The Guardian* и *The Times*.

1. Ivan Goff (*The Guardian*, Ronald Bergan, 28 September 1999) (Иван Гоф)

(1) VP Ellipsis

In the film *Sunset Boulevard*, the screenwriter, <played by > William Holden, says that "audiences don't know that the writer writes the scripts; they think the actors make it up as they go along". That may have been the case with the celebrated line, <"Made it, Ma! Top of the world!">

У филму Булевар сумрака (*Sunset Boulevard*) писац сценарија, < кога игра> Вилијам Холден (William Holden), каже да „публика не зна да писац пише сценарио; они мисле да глумци измишљају текст у току снимања.“ То може бити случај са чувеном реченицом < „Успела си, мама! На врху света си!“>

Реченица (1) је пример избрисане глаголске фразе у елиптичној реченици. Први део избрисаног материјала у склопу једне реченице представља скраћени облик пасива, односно партицип прошли, где недостаје помоћни глагол *to be- played by*. У преводу на српски језик, овај облик је преведен-кога игра, што је ближе и верније језику превода. Други део избрисаног материјала налази се на крају реченице, где је антецедентна реченица дата у свом пуном облику, где се речи које се јављају у избрисаном језичком материјалу, не јављају у изворној реченици. Додавање нових речи у елиптичној реченици, којих није било у изворној-made it, ma, top, world, јасно представљају пример супституције и адиције, истовремено. Последњи део избрисане глаголске фразе садржи само део предиката, односно глагол који је дат у прошлом времену, док последња реченица представља именичку фразу, којој је компримована предлошка фраза, и она преузима материјал из претходне реченице. У обема елиптичним реченицама, може се запазити да је преостали материјал разумљив и да не ствара проблеме током процеса разумевања овакве реченице. У реченици на српском језику, не дешавају се исте промене, у делу- кога игра, није елиптична у овом језику. Такође, друге две елипсе на енглеском језику не представљају елипсе на српском језику,- Успела си мама, На врху света си, већ су ово комплетне реченице у којима материјал није избрисан. Ова промена је настала како би превод био што вернији језику превода, и још један је пример да елиптична реченица у једном језику, не значи аутоматски и елипсу у језику превода.

(2) VP Ellipsis

Ivan Goff, screenwriter, <born 1910; died September 23, 1999>

Иван Гоф (Ivan Goff), сценариста, <рођен 1910; умро 23. септембра 1999>

Реченица у примеру (2) представља избрисану глаголску фразу, која се појављује у форми пасива, односно партицип прошли без помоћног глагола *to be*, који у овом примеру замењује глагол. Одлика овог примера јесте што пасив није дат у свом пуном облику, већ у скраћеном, где недостаје помоћни глагол *to be* у прошлом времену- *born 1910; died September 23, 1999*. Антецедентни део реченице се налази на самом почетку и садржи речи које се не појављују у избрисаном делу реченице-*born, died*, које обе у когнитивном разумевању јесу вишеструки контраст у односу на изворни део реченице. Процес адиције, односно додавања нових речи, јесте присутан истовремено кроз овај пример, где се уводе и нове информације у односу на антецедентну реченицу. У преводу на српски језик, промене су идентичне као и у реченици на енглеском језику. Разумевање преосталог дела реченице је јасно, и преостали део материјала не представља проблем у њеном разумевању.

2. *Being sexy (The Guardian, Dylan Jones, 12 July 1999) (Када си секси)*

(3) Noun Phrase Ellipsis

As his first issue hits the news-stands he reveals his blueprint for change. <And, yes, there's still plenty of room for >.

Док се његово прво издање појављује на киосцима-он открива свој план, за промену. <И да, има још доста простора за>

Пример реченице (3) представља избрисану именичку фразу која се појављује на самом почетку реченице. Док је антецедентна реченица дата у садашњем времену- As his first issue hits the news-stands he reveals his blueprint for change, део који је избрисан не садржи ни именичку, нити глаголску фразу, већ је цео материјал преузео део који се састоји од само две речи- And, yes. Овакво брисање језичког материјала је основна одлика елиптичних реченица, и ове две речи преузимају сав претходни материјал из антецедентне реченице. Такође, оне се не појављују у изворној реченици, тако да су процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. Уколико упоредимо реченицу на енглеском и српском језику, можемо запазити да су промене идентичне и не утичу на разумевање реченице.

(4) VP Ellipsis

<Grow up, I told them. Get real. It's all very well being a sanctimonious media brat, but some of us have jobs to do, jobs to keep. And if you don't use your shop window to show off your goods, then you shouldn't be in business. Not the magazine business, anyway. >

<Одрастите, рекао сам им. Будите реални. Лако је бити лицемерно медијско дериште, али неки од нас морају да раде свој посао, посао који морају да задрже. И ако не користите излог да покажете своју робу, онда не треба да послујете. Бар не посао који се тиче издавања часописа, у сваком случају.>

Реченица (4) представља пример елиптичне реченице у којој је избрисана глаголска фраза. Избрисани део се налази на самом почетку и јасно се може видети да се антецедентна реченица налази десно од елиптичне реченице- It's all very well being a sanctimonious media brat, but some of us have jobs to do, jobs to keep. Речи које се појављују у склопу елиптичне реченице се не појављују у изворној реченици. Овиме се два процеса-супституција и адиција- укључују у склопу брисања језичког материјала. Облик императива је коришћен како би се добио посебан ефекат, и тиме

елипсе имају и своју другу функцију, не само информативну. Та функција обухвата ефекат који неко жели да постигне и изазове емотивну реакцију коју пружа оваква форма реченице. У последњем делу реченице, такође је дат елиптичан облик глагола- Not the magazine business, који се јасно може разумети из преосталог дела реченице, где такође недостаје и предлог у склопу овог дела. У овом примеру, јасно је да је део реченице- you shouldn't be in business, преведен са- онда не треба да послујете, који није веома учестао у процесу брисања и недостаје предлог- in. Све промене које се дешавају у реченици на енглеском језику, дешавају се и у реченици на српском језику.

(5) Inflectional variant

Why should lowbrow and highbrow be mutually exclusive? <They aren't in the Sunday Times, the Mail, or Tatler come to that.>

Зашти би необразовани и интелектуалци требало међусобно да се искључују? То није случај у Сандеј тајмсу (Sunday Times), или у Мејлу (Mail), или у Тетлеру (Tatler), када смо већ код тога.

Пример реченице (5) јесте инфлективна варијанта која се појављује у елиптичној форми реченице. Антецедентни део реченице се налази лево од избрисаног дела и дат је у свом пуном облику- Why should lowbrow and highbrow be mutually exclusive, у садашњем времену. У другом делу реченице, користи се само скраћени облик глагола- They aren't, где се обе именице из изворне реченице бришу- lowbrow and highbrow, али и придевска фраза- mutually exclusive. У синтаксичком погледу, субјекат у првом делу реченице остаје, док у другом, елиптичном делу, он је сасвим избрисан, односно обе именице које га чине- lowbrow and highbrow. У елиптичном делу реченице остаје само глагол, односно скраћени предикат. Елиптични део реченице не садржи речи које се јављају у изворној реченици, нити глагол, тако да су и адиција и супституција присутне у овом примеру. Уколико упоредимо реченицу на енглеском и српском језику, јасно можемо видети да су

промене идентичне, и да оба језика понекад поседују исте процесе брисања језичког материјала, који не утиче на смисао реченице, нити на њено разумевање.

(6) *VP Ellipsis*

He was right of course, but some things were never going to work. <Not then, not now.>

Он је, наравно, био у праву, али неке ствари никада неће функционисати. <Нити тада, нити сада.>

У наведеном примеру (6) избрисана је глаголска фраза, коју прати неколико процеса у самој елиптичној реченици. Антецедентна реченица је дата на почетку и налази се испред елиптичне реченице- He was right of course, but some things were never going to work. У њој је коришћено прошло време, док елиптична реченица не садржи глаголску фразу, већ само део предиката, који је уствари адвербијална фраза. Речи које се јављају у изворној реченици се не појављују у избрисаном делу, тако да су процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. Избрисани материјал- Not then, not now, преузима значење из претходне реченице. Оваква форма се назива предвиђеном додатном негацијом (*anticipated additional negation*), где се у изворној реченици појављује негација у облику-never. Коришћењем корелативног везника not два пута, појачава се негација и своди на само два елемента, односно два временска адвербијала-then и now. Тиме се фокус пажње са субјекта помера на адвербијалну фразу и чини израз далеко ефикаснијим у погледу његовог схватања. Сви наведени процеси који се дешавају у реченици на енглеском језику, дешавају се и у реченици на српском језику.

3. *When being black and driving a Jaguar makes you a criminal (The Observer, Michael Eboda, 23 February 2003) (Када сте црнац и возите јагуар, то вас чини криминалцем)*

(7) *VP Ellipsis*

Senior newspaper executive Michael Eboda was returning home from a weekend away with his girlfriend. Suddenly they were confronted by armed police.< Their crime? Having a nice car.>

Старији извршни директор Мајкл Ебода (Michael Eboda) се враћао кући послеведеног викенда са својом девојком. Изненада, зауставила их је наоружана полиција. Њихов злочин? Имали су лепа кола.

Реченица (7) представља глаголску фразу која недостаје и која је избрисана у елиптичној реченици. Антецедентна реченица је дата у прошлом трајном времену- Senior newspaper executive Michael Eboda was returning home from a weekend away with his girlfriend, док је у елиптичној реченици глаголска фраза потпуно избрисана и дат је само део предиката кога чини именичка фраза- Their crime. У овој реченици, временска референца се такође тачно не зна, јер се може тумачити у временском оквиру када се овај догађај десио, или се може посматрати као чињеница, или се може интерпретирати да је у садашњости. Управо због тога, елиптичне структуре у оваквој форми су посебно интересантне за анализу, јер нуде више решења и тумачења, која дају додатну вредност елипсама у језику. Ова фраза је преузела сав материјал из претходне реченице и заменила га, док се у другом делу елиптичне реченице појављује нови материјал, који није био употребљен у претходна два дела- Having a nice car. Поред овог брисања, глаголска именица-having такође носи додатну информацију у односу на претходну елипсу. Овим се јасно показује да су процеси адиције и супституције неизбежни процеси у склопу елиптичних реченица, који уводе нове речи- their, crime, having, nice, car. Поред ових процеса, изостављена глаголска фраза не утиче на разумевање реченице. Сасвим исти процеси се дешавају у реченици на српском језику.

(8) VP Ellipsis

Half an hour after they first detained us the police, having satisfied themselves we were not jail fodder after all, let us go. 'So we'll be reading about this in your paper then will we?' < Sorry for the inconvenience, Michael,' one of them smirked as they left.>

Пола сата након што нас је полиција притворила, и након што су били задовољни, нисмо били одведени у затвор, и након свега, пустили су нас. „Па читаћемо о овоме у Вашим новинама, зар не?< Извините због непријатности, Мајкл,“ један од њих се искезио, док су одлазили. >

Реченица (8) илуструје пример избрисане глаголске фразе унутар елиптичне реченице. Неколико је одлика које овај пример садржи: антецедентна реченица се налази лево од елиптичне и поседује потпуне глаголске облике- Half an hour after they first detained us the police, having satisfied themselves we were not jail fodder after all, let us go. У избрисаном делу реченице, нема глаголске фразе на самом почетку- Sorry for the inconvenience, и уводе се нове речи којих није било у изворној реченици. Поред увођења нових речи, оне такође замењују и старе речи, тако да су адиција и супституција присутни и овде. Елиптична реченица садржи нове речи, које се не појављују у претходном делу реченице, и она преузима сав материјал који се појављује у претходној реченици. Реченица на енглеском језику пролази кроз потпуно исте процесе као и реченица која је преведена, односно реченица на српском језику.

(9) VP Ellipsis

But can random stop-and-search, which is practised over a protracted period only in areas that have a large black population, ever really cut down on crime? Police Superintendent Bob Parker, the man who invoked the section 60 order in the area in which I live, Clapton, east London, <believes it can.>

Али може ли насумично заустављање и претраживање, које се практикује већ током дужег временског периода, само у областима где живи већинско црначко становништво, заиста смањити криминал? Полицијски управник Боб Паркер (Bob Parker), човек који је тражио помоћ на скретању број 60, у подручју где ја живим, у Клептону (Clapton), источни Лондон (London), <верује да може.>

Пример (9) представља избрисану глаголску фразу унутар елиптичне реченице. Изворна односно антецедентна реченица се налази испред елиптичне тј. лево од ње. У антецедентној реченици је употребљен модални глагол-сап, *But can random stop-and-search*, који се јавља и у елиптичној реченици, али у свом скраћеном облику, без главног глагола, на крају реченице. Јасно је да је исти модални глагол-сап у овом примеру употребљен како се главни глагол не би понављао. Уколико пажљивије размотримо процесе брисања, можемо да уочионо да је уметнута реченица дата у свом пуном облику, иза које одмах потом следи елиптична реченица. Додатне информације се могу интерпункцијски приметити јер су коришћени зарези, а потом се глагол оставља у свом елиптичном облику. Овим се фокус пажње са субјекта не помера, већ се субјекат интензивира и на њега се поново упућује на крају реченице. Помоћни глагол-сап, који је коришћен у антецедентној реченици се поново користи на крају елиптичног облика, како би разумевање било што потпуније. У процесу превођења на српски језик, дешава се иста промена, која не утиче на разумевање преосталог језичког и граматичког материјала. Поред овог процеса, адиција и супституција се такође јављају и у овом примеру елипсе.

(10) Fragment answer

He says: 'Basically, it's racial profiling. The question is: is it a tactic reflected in policing elsewhere? <My answer to that question would be no.'>

Он каже: „У основи, ово је пресек стања једне расне сегрегације. Питање је: да ли је ово тактика која се рефлектује свуда у раду полиције <Мој одговор на то питање би био не.“>

Реченица (10) јесте делимичан одговор, који такође садржи и избрисану глаголску фразу. У овом примеру се види да делимичан одговор у себи носи још један процес брисања, који се углавном односи на глагол или именицу. У наведеном примеру, антецедентна реченица се налази испред елиптичне и у њој је коришћено садашње време- The question is: is it a tactic reflected in policing elsewhere, заједно са садашњим обликом пасива у другом делу ове реченице. У делимичном одговору, глаголски облик је промењен и користи се модални облик- would. Увођење нових речи и замена старих речи, односно адиција и супституција су присутне у овом примеру. Одричан облик- по преузима сав материјал из претходног глаголског облика и замењује га. Оваква реченична структура је основна карактеристика елиптичних реченица, и тиме ова реченица потврђује наведене карактеристике. Уколико упоредимо реченицу на енглеском и српском језику, приметимо да су промене идентичне.

4. Are newspapers burnt out? (The Observer, Peter Preston, 21 Nov 2004) (Јесу ли новине истрошене?)

(11) Fragment answer

Twenty of the US's biggest papers went into November posting sharp circulation falls. Daily sales across the board were a point down, in spite of a bitterly contested election, and Sunday sales were a full 1.5 per cent below last year. <Too many scandals and confected figures? Perhaps.>

Двадесет од највећих америчких дневних новина су имали жесток пад тиража у новембру. Дневна продаја тиража пала је за цео бод, упркос жестокој конкуренцији око праћења избора, и продаја новина недељом је пала за целих 1.5 процената од прошле године. <Превише скандала и измишљених цифара? Можда. >

Реченица (11) представља делимичан одговор који дат у елиптичном облику. Поред тога, процес брисања глаголске фразе се упоредо одвија у овом примеру

брисања. Антецедентна реченица је у прошлом времену- Twenty of the US's biggest papers went into November posting sharp circulation falls, док елиптична реченица не садржи глаголски облик, већ само део предиката- Too many scandals and confected figures, који је у ствари објекат. Следећи део елиптичне реченице се састоји од само једне речи- Perhaps. Уколико се упореде све три реченице, јасно се може уочити да антецедентна реченица поседује речи и глаголску форму који се не јављају у елиптичној реченици, док трећа елиптична реченица садржи реч која се нигде пре не појављује. Иако су уведене речи које се нису претходно помињале, иако су замењене новим речима, ниједан од ових процеса не утиче на разумевање преосталог дела. Процеси адиције и супституције су дакле присутни и у овом примеру. Промене које су се десиле у реченици на енглеском језику су идентичне променама које се дешавају у реченици на српском језику.

(12) VP Ellipsis

But first, perhaps, get the facts straighter. <Slow down on the 'freefall' cries of doom.>

Али прво, можда, прикажите јасније све чињенице. <Успорите при извештавању о „слободном паду“ оних који су осуђени на пропаст.>

Реченица у примеру (12) приказује избрисану глаголску фразу, која у себи укључује неколико процеса. Антецедентна реченица са налази испред елиптичне- But first, perhaps, get the facts straighter, односно лево од ње. Она садржи глагол који је дат у императиву- get the facts, док друга реченица не садржи овај глагол, већ уводи глагол кога није било у изворној реченици- slow down. Оба примера глагола дата су у облику императива, где су процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. Иако у граматичком погледу императив спада у реченицу која као таква може да стоји самостално, шта је у наведеном примеру чини елипсом? Неколико је елемената који треба да се узму у обзир у овом процесу: први је да је контекст посебно значајан током овог процеса класификације. Он нам помаже да одредимо да ли оваква реченица може да буде класификована као елипса. Следећи елемент јесте

ситуација у којој се овакав израз користи и стога је императив у овом примеру и ситуациона елипса. Последњи елеменат који се може узети као критеријум јесте антецедентна реченица и њено значење. Тиме се и овакав облик може сврстати у елиптичне реченице. Глагол који је дат у изворној реченици у облику императива, такође је дат и у елиптичној реченици. Супституција, односно замена једних речи другим, се огледа и у овом примеру. Реченица на енглеском језику пролази кроз све ове промене, и исте промене се дешавају и у реченици на српском језику.

(13) VP Ellipsis

If big papers are down, plenty of middle-sized papers are up: 284 out of 841 on one current survey. <Fleet Street gloom?>

Уколико велике новине пропадају, тираж већине новина средње величине расте: 284 од 841 према садашњим истраживањима. <Мрак у улици Флит (Fleet Street)? >

Пример реченице (13) приказује избрисану глаголску фразу која има неколико карактеристика у себи. Антецедентна реченица се налази испред елиптичне и дата је у садашњем времену- If big papers are down, plenty of middle-sized papers are up: 284 out of 841 on one current survey, док је у елиптичној реченици глаголска фраза избрисана. Речи које се налазе у антецедентној реченици су избрисане и замењене новим речима- Fleet Street gloom. Процеси адиције и супституције су присутни и у овом примеру елиптичне реченице. Реченица која је елиптична- Fleet Street gloom преузима материјал из претходне реченице и замењује га, не утичући негативно на разумевање преосталог дела реченице. Реченица на српском језику поседује предлог- у, кога нема у реченици на енглеском језику. Такође, елиптична реченица поседује прво именицу-мрак, а потом назив улице, док је у енглеском језику ситуација обратна. Ова промена се дешава услед специфичности реда речи у енглеском и српском језику у скопу именичке фразе. У оба језика имамо именичку фразу (*Noun Phrase*), ккако форму у којој се све сажима. Пример овакве реченице јасно показује

да елипсе у свом редоследу речи такође може да има промена, како би превод био што ближи језику на који се преводи. Ова промена настаје услед верности превођења, где се користе облици који су ближи и вернији језику на који се преводи.

(14) VP Ellipsis

<Television, radio, movies? Find me a medium that isn't under pressure, isn't declining.>

<Телевизија, радио, филмови?> Нађите ми медиј који није под притиском, који није у лошој ситуацији.

Реченица (14) представља избрисану глаголску фразу у склопу елиптичне реченице. Елиптична реченица се налази испред антецедентне реченице- Find me a medium that isn't under pressure, isn't declining, и дата је у садашњем времену, односно изворна реченица са налази десно од елиптичне. Речи које се појављују и користе у елиптичној реченици се не налазе у изворној реченици. Глагол је изостављен и остављен је део предиката који преузима сав претходни материјал и замењује га, где такође недостаје и релативна заменица that, која чини део релативне клаузе. Функција делова који су преостали јесте именски део предиката, где се у елипси налази неколико именица које се потом значењски допуњују у антецедентној реченици. Овакав облик реченице јесте и одлика стручних текстова, у којима се након набрајања неколико именица, налази антецедентна реченица. Адиција и супституција јесу процеси који су присутни и у овом примеру, односно употреба именица- television, radio, movies, које се не појављују у изворној реченици. Антецедентна реченица почиње императивом, и потом је коришћено садашње време, док у елиптичној реченици нема ниједног од ових облика. Реченица на српском језику пролази кроз потпуно исте процесе брисања, што јасно потврђује да су елипсе универзални језички феномен који се не појављује само у једном језику.

(15) VP Ellipsis

You can drop in, drop out, and you've got the whole picture. <Just try that for 30 minutes on the web. It's brutally difficult.'>

Можете да ускочите, да искочите, и да схватите целу причу. <Пробајте ово само 30 минута на веб страници. То је ужасно тешко.“>

Пример реченице (15) представља избрисану глаголску фразу. Елиптична реченица се налази након антецедентне реченице, која је дата у садашњем времену- You can drop in, drop out, and you've got the whole picture. У избрисаној глаголској форми, глагол је дат у облику императива- Just try, и он се не појављује у изворној реченици, где је такође избрисан у првом делу модални глагол can drop in, који је на почетку дат у свом пуном облику, док следећи део реченице не садржи can, већ само глагол- drop out. Речи у изворној реченици су замењене новим речима, тако да је процес супституције присутан у овом примеру. Као и у примеру реченице (13), императив је такође употребљен као елиптична форма. Елементи који ову реченицу чине елипсом јесу антецедентна реченица и контекст који је окружује. Адиција, односно додавање нових речи- just, try, minutes, web, такође се појављује у овом примеру елипсе. Иако су старе речи замењене новим, и додане су речи које се не јављају у изворној реченици, ниједан од ових процеса не утиче на процес разумевања реченице. Сваки од наведених процеса у реченици на енглеском језику се могу наћи и у реченици на српском језику.

(16) VP Ellipsis

They are victims of flexi-time and home work ing and congestion charges. <Be they the Tadcaster Evening Bugle or Le Monde, they are simply out of time.>

Они су жртве флексибилног радног времена и рада код куће, и разноразних градских такси. <Без обзира да ли се ради о Tadcaster Evening Bugle или Le Monde, њима је просто истекло време. >

Реченица (16) јесте пример избрисане глаголске фразе која је дата у форми коњуктива (*Subjunctive*) -Be they, која није веома учестала у писаном облику.

Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- They are victims of flexi-time and home working and congestion charges, док је избрисани део материјала дат у коњуктиву (*Subjunctive*), где се реченица поново наставља у садашњем времену. Овај пресечени облик глагола који је избрисан, где се антецедентна реченица слаже са наставком реченице у времену, није веома учестала конструкција. Речи које су употребљене у изворној тј. антецедентној реченици, се не појављују у избрисаном делу реченице, и замењене су новим речима. Овај пример такође у себи садржи процесе адиције и супституције. Посебна одлика овог примера јесте што поред претходно дискутованог императива који се може посматрати као елипса, коњуктив је још један глаголски начин који у себи може садржавати елементе елипсе. Процес разумевања ове реченице укључује вишеструки контраст, који не утиче на смисао реченице. Реченица на српском језику поседује исте промене и пролази кроз исти процес брисања језичког материјала као и реченица на енглеском језику.

(17) *VP Ellipsis*

<After newspapers, viewpapers?> It's happening already, as Kelner's Indie testifies.

<После новина за читање, новине за гледање?> То се већ дешава, као што се сведочи у Келнер Инди новинама (Kelner Indie).

Реченица (17) представља избрисану глаголску фразу и налази се испред антецедентне реченице, односно лево од ње- After newspapers, viewpapers. Оваква форма брисања није неуобичајена, где је у реченици глаголска фраза избрисана, и реченица са састоји од дела предиката, односно предлошке фразе- After newspapers, viewpapers. Антецедентна реченица је дата у садашњем трајном времену и садашњем простом времену, док елиптична реченица не садржи ниједан од наведена два глаголска облика. Речи које се јављају у елиптичној реченици су другачије од речи које се јављају у изворној реченици, тако да су и у овом примеру процеси адиције и супституције присутни. Елиптична реченица је преузела језички материјал из изворне реченице и заменила га, иако ови процеси нису утицали на разумевање реченице. Преведена реченица на српском језику поседује не сасвим исте процесе,

veћ се у преводу јавља предлог за- после новина за читање, док овог нема у реченици на енглеском језику. Ова разлика настаје услед специфичности именичке фразе на српском језику. Посебна одлика овог примера јесте што се додаје предлог кога у реченици на енглеском језику није било и ово је још једна одлика елипси. Ова промена настаје како би превод био што вернији и ближи језику на који се преводи.

5. Wednesday: World Newspaper Congress (guardian.co.uk, Stephen Brook, 7 June 2006) (Среда: Светски конгрес о новинама)

(18) Fragment answer

"Why are we settling for less, why should reading your website be inferior to reading your newspaper? <It needn't be.>

„Зашто желимо мање, зашто би читање вашег веб сајта било инфериорније од читања новина?“ <Нема потребе да је тако.>

Пример реченице (18) представља делимичан одговор, који у себи садржи и избрисану глаголску фразу. Антецедентна реченица је дата у садашњем трајном времену- Why are we settling for less, док се у другом делу реченице појављује модални глагол- should- why should reading your website be inferior to reading your newspaper. Елиптична реченица се налази иза изворне, и садржи два процеса брисања у себи, као делимичан одговор и избрисану глаголску фразу. Сав материјал из изворне реченице је замењен са модалним глаголом- needn't, који преузима материјал из изворне реченице. Модални глагол needn't се не појављује у антецедентној реченици, и стога су и процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. Конструкција-needn't be, која је употребљена као елиптична реченица, прати контекст који је окружује, али глаголски облици који су коришћени у антецедентној реченици на овај начин се сасвим неутралишу. Поред контракованог облика, оваква форма јесте и језички ефикаснија у смислу постизања ефекта супротности који следи након изговорене реченице. У преводу на српски језик, реченица која је елиптична

није преведена исто и није елипса, и тиме се показује да се појаве брисања не поклапају у енглеском и у српском језику.

6. *The fabulous back-room boys (Beau Willimon and Bill Kennedy, The Sunday Times, Published: 16 October 2011) (Чувена соба за момке иза сцене)*

(19) Fragment answer

A week ago, with the deadline for this article looming, I turned to my industrious assistant, Bill Kennedy, and said: “Billy, how would you like to write 1,800 words for The Sunday Times and I’ll slap my name on it?” Bill didn’t bat an eyelash. <“I’d love to,” said he.>

Пре недељу дана, док се рок за предају овог чланка опасно примицао крају, окренуо сам се према свом вредном помоћнику Билу Кенедију (Bill Kennedy), и рекао: “Били, да ли би волео да напишеш 1,800 речи за Сандеј тајмс (Sunday Times) и ја ћу само залепити моје име?” Бил није ни оком трепнуо. < „Волео бих,“ рекао је. >

Реченица (19) представља делимичан одговор који у себи укључује неколико процеса брисања. Антецедентна реченица се налази испред елиптичне, и у њој је коришћен модални глагол- would, потом је у наставку коришћено будуће време. У елиптичној реченици, такође је коришћен модални глагол- would, али у својој скраћеној форми, што би у овом примеру такође означавало и морфолошку елипсу. Глагол са предлогом- to, односно скраћени облик пуног инфинитива који следи потом, сасвим замењује језички материјал из изворне реченице. Глаголи који су употребљени у антецедентној реченици нису исти као у елиптичној. Овај пример такође поседује процесе адиције и супституције, јер се глагол love у елиптичној реченици не појављује у изворној, као ни речи које су употребљене у њој. Реченица на српском језику не садржи исте промене као и реченица на енглеском језику, јер је

елиптична реченица преведена својим пуним обликом, и тиме и овај пример илуструје неједнакост у појави елиптичних структура.

(20) VP Ellipsis

<What you are now reading was either written entirely by Bill, or partly, or not at all.> But you'll never know.

<Оно што ви сада читате, написао је само Бил у потпуности, или делимично, или није уопште. > Али, ви то никада нећете сазнати.

Реченица (20) садржи избрисану глаголску фразу, која се налази у склопу једне реченице. Први део реченице је написан у комбинацији са садашњим трајним временом- What you are now reading, иза кога следи прошли пасив- was either written. У другом делу реченице, иза зареза, глагол- written је избрисан и замењен речима- partly, or not at all. Свака од наведених речи се не појављује у антецедентној реченици, тако да је процес адиције и овде видљив. Процес супституције, односно замене једних речима другим, се може видети и у овом примеру. Глаголска фраза је избрисана и преостали део предиката не представља проблем у даљем разумевању преосталог материјала реченице. Овај пример јасно илуструје да елиптична структура може да буде и део реченице, а не само засебна целина. Уколико имамо такав пример, јасно се може уочити да је антецедентна реченица веома близу елиптичне, и самим тим су брисања већа. Такав облик настаје јер се може направити непосредна веза између пуне и елиптичне реченице. Реченица на српском језику не поседује исте процесе промене као и у енглеском језику. Реченица на енглеском језику нема објекат који би се односио на антецедентну реченицу. У српском језику, нема објекта који недостаје, већ је реченица преведена својим пуним обликом. Као и у претходном примеру (19), појава елипси није еквивалентна у оба језика и овај пример то јасно илуструје.

(21) VP Ellipsis

Will it be a promotion as a staff writer for my TV show down the line? <Or a recommendation when he moves on to another job?>

Хоће ли то бити промоција њега као писца за мој ТВ шоу, у крајњем случају? Или препорука за њега када пређе на ново радно место?

Реченица (21) јесте пример избрисане глаголске фразе. У антецедентној реченици, глаголска фраза се налази на самом почетку, обзиром да је упитна реченица- Will it be a promotion as a staff writer for my TV show down the line. У елиптичној реченици, глаголска фраза- Will it be је избрисана и замењена са именичком фразом- Or a recommendation, док се други део реченице наставља у садашњем времену. Речи које се појављују у антецедентној реченици нису исте као и у елиптичној, тако да су процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. Наведене промене које се дешавају у реченици на енглеском језику, дешавају се и у реченици на српском језику, без утицаја на процес разумевања елиптичне реченице.

(22) VP Ellipsis

At the heart of these questions is the crux of any transactional relationship: was the deal even-stein, or is one party more indebted to the other? <And if so, who exactly is indebted to whom?>

У срцу ових питања је главна тешкоћа сваког трансакцијског односа: да ли је договор био заиста фер, или једна страна дугује више другој? <И ако је тако, ко је коме дужан?>

Пример реченице (22) представља избрисану глаголску фразу у елиптичној реченици. Изворна односно антецедентна реченица се налази на почетку, и дата је у комбинацији садашњег времена- is the crux, потом следи прошло време- was the deal, и завршава се опет садашњим временом- is one party more. Сва три глаголска облика су избрисана у елиптичној реченици са преосталим делом предиката, односно

предлошком фразом- And if so. Ова предлошка фраза преузима сав материјал из изворне реченице и замењује га. С обзиром на то да се речи које се јављају у елиптичној реченици не јављају у изворној, јасно се може видети да су процеси адиције и супституције присутни у овом примеру. У реченици на српском језику, облик –and if so, је преведен са- и ако је тако. Ако их упоредимо у погледу преузимања материјала, оба облика се понашају исто и замењују сав материјал антецедентне реченице. Еквивалентност оба облика се огледа и у погледу преузимања материјала и у погледу превода. Што се тиче реченице на српском језику, она не пролази кроз идентичне процесе као и реченица на енглеском језику, јер поседује глагол, односно ако је тако. Овај пример илуструје основну поделу елипси, где се цела конструкција замењује са обликом- so, где реченица и даље остаје савршено јасна.

(23) *VP Ellipsis*

So of course I'm going to say George did a masterful job. <He did. And not without reason. >

Па, наравно, рећи ћу да је Џорџ урадио посао врхунски. И јесте. И то не без разлога.

Реченица (23) представља избрисану глаголску фразу која је упоредо замењена и помоћним глаголом. Антецедентна реченица се налази испред елиптичне и дата је у комбинацији глаголског облика- going to, која се потом наставља у прошлом времену- George did a masterful job. Елиптична реченица садржи само предлошку фразу- And not without reason, док се испред ње налази још једна елипса- He did, чији облик се јавља и у изворној реченици, где је први облик- did лексички, а у другом коришћењу помоћни облик. Речи које су употребљене у антецедентној и елиптичној реченици су другачије, осим глагола- did, који се појављује у обема реченицама. Процеси адиције и супституције се могу видети и у овом примеру. Реченица на српском језику има исте промене као и на енглеском, осим облика

превода- did, која је преведена садашњим временом, док је у реченици на енглеском језику, овај глагол дат у прошлом времену.

(24) *Sluicing*

<The more papers that get sold, the better; the more money The Sunday Times makes and, potentially, the more of you will go to see The Ides of March.>

<Што се више новина прода, то боље; то више новца заради Сандеј тајмс (Sunday Times), на крају, више вас ће отићи да погледа The Ides of March (Мартовске иде).>

Реченица (24) јесте пример *Sluicing*-а, односно претапања једног облика у други у склопу елиптичне реченице. Први део компаратива чини антецедентну реченицу, где је компаратив дат у пуном облику-The more papers that get sold, а потом је дат елиптичан облик који се састоји од скраћеног компаратива- the better. Овим обликом се не понавља глагол из изворне реченице- get sold, тако да је уједно и процес брисања глаголске фразе присутан у овом примеру. Овај пример приказује компаратив пропорције и прототип је адјективалне елипсе јер је кондезована компаративна клауза, за разлику од осталих компаратива у реченици. Уколико се упореде речи које се јављају у изворној и елиптичној реченици, јасно се може видети да су процеси адиције и супституције присутни и овде. Други део реченице садржи поново пуни облик компаратива, и одлика овог примера јесте што је избрисани део у склопу једне реченице, а не независно од ње. Скраћени компаратив постоји у контексту компарације, и тај контекст је по својој структури мотивациони. Он се овде налази у средишњој позицији, а потом се опет наставља пуним компаративом. Облик- the better је у потпуној фузији са глаголом из антецедентне реченице. И у енглеском и у српском језику, скраћени компаратив се чини као да је временом усвојен као фраза, која се у процесу скраћивања усвојила и подједнако се користи и у писаном и у говорном језику. Промене које се дешавају у реченици на енглеском језику јесу идентичне са променама у српском језику.

(25) VP Ellipsis

A seemingly win-win situation for both parties. <Not beneath the surface, however.>

Чини се да је ово добитничка ситуација за обе стране. <Међутим, није ако загребете дубље.>

Пример реченице (25) представља избрисану глаголску фразу у елиптичној реченици. Антецедентна реченица се налази испред елиптичне, док се елиптична састоји само од дела предиката односно предлошке фразе- Not beneath the surface, however. Речи које се јављају у елиптичној реченици се не јављају и у изворној, и тиме су процеси адиције и супституције дати и у овом примеру. Елиптична реченица не садржи никакав глаголски облик. Овај део предиката преузима материјал из изворне реченице, и замењује га. У овом примеру, реченице на енглеском и српском језику не поседују исте процесе брисања, што јасно указује да понекад идентичне промене у језику нису могуће. У реченици на српском језику, глаголска фраза није избрисана, већ је глагол дат у свом пуном облику.

(26) Fragment answer

Is that cynical? <Some would say so.>

Је ли то цинично? <Неки би рекли да јесте.>

Пример реченице (26) јесте делимични одговор који у себи садржи и процес брисања глаголске фразе, који се дешавају истовремено у овом примеру. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- Is that cynical, у свом пуном упитном облику. Елиптична реченица се налази иза ње и садржи промену глагола, односно претходни глаголски облик је избрисан и замењен је са модалним глаголом- would say, док облик- so преузима сав претходни материјал реченице. Облик- so

преузима сав материјал из претходне реченице и замењује га, иако ова промена не утиче на разумевање реченице. Ово је облик који је веома учестао у процесу елиптичних реченица да сав језички материјал претходне, односно изворне реченице, буде замењен са обликом *so*. Прво што се може уочити код облика *so* јесте да се углавном налази на крају реченице. Материјал који овај облик замењује се може наћи у било ком времену у реченици и тиме није ограничен на један облик или форму, што га чини применљивим у свим граматичким временима. Још једна специфичност овог примера је што се он јавља и у основној подели елиптичних реченица, којим се сврстава у феномен који је веома учестао. У овој реченици, овај облик се налази на крају реченице, мада може и сасвим равноправно да се нађе и на почетку, са истим процесом и преузимањем језиког и граматичког материјала у себи. Уколико се нађе на почетку реченице, он је обично у упитном облику и мења целу претходну антецедентну реченицу, као и материјал у њој, који је сасвим замењен овим обликом. По својој структури, овај облик је способан да сублимира значење целе претходне реченице и да га замени, без узроковања било каквих проблема у процесу разумевања. Промена речи које се јављају у изворној и елиптичној реченици дата је и у овом примеру, тако да су процеси адиције и супституције дати и овде. У преводу на српски језик, реченица која је избрисана поседује глагол који није избрисан, како би био што вернији језику на који се преводи.

7. *A sporting chance? Not if you're a Woman* (Brian Oliver, *The Times*, Published: 22 December 2011)(Шанса у спорту? Не, ако сте жена)

(27) VP Ellipsis

<A sporting chance?> Not if you're a Woman

<Шанса у спорту?> Не, ако сте жена

Пример реченице (27) представља избрисану глаголску фразу и ова елиптична реченица се налази у самом наслову овог новинског чланка. Елиптична реченица

се састоји од дела предиката односно именичке фразе- A sporting chance, која и интерпункцијски означава другачију реченичну конструкцију. Антецедентна реченица се налази иза елиптичне реченице и у њој је глагол дат у садашњем времену- Not if you're a Woman, иако је и у овом делу дат скраћени облик глагола to be. Реченица је започета односним везником (*Correlative Conjunction*), који у себи садржи предвиђену додатну негацију. Тиме је у когнитивном смислу процес два контраста појачан и наглашен. Разумевање ове елиптичне реченице је јасно из изворне реченице, као и контекста који је окружује. Међутим, уколико се упореде, видећемо да су уствари обе реченице и изворна и елиптична скраћене, и њихово тумачење се црпи из знања говорника, или из читавог текста који елаборира овај наслов. Овакве елиптичне реченице се могу срести веома често у насловима, који ће бити посебно представљени у следећем делу рада, обзиром да чине посебно изучавани корпус овог рада. У преводу на српски језик, промене су исте као и у реченици на енглеском језику.

(28) VP Ellipsis

The outcry continues over the men-only list of contenders for the BBC Sports Personality of the Year, which airs tonight. <But why the big surprise?> Women have always been treated badly in sport.

Галама се наставља око мушке листе такмичара за ББЦ спортисту године на којој се налазе само мушкарци (BBC Sports Personality of the Year), која се емитује вечерас. < Али чему то велико изненађење? > Жене су одувек биле лоше третиране у спорту.

Реченица (28) представља елиптичну реченицу у којој је избрисана глаголска фраза. Антецедентна реченица се налази у садашњем времену- The outcry continues over the men-only list of contenders for the BBC Sports Personality of the Year, which airs tonight, док елиптична реченица нема ниједан глагол, већ се састоји од дела предиката односно предлошке фразе- But why the big surprise, која чини целину за

себе. Уколико упоредимо речи које се користе у обема реченицама, јасно се види да нису исте, и да су замењене и додане нове речи у елиптичној реченици у односу на изворну. Овим су процеси адиције и супституције представљени и у овом примеру. Разумевање ове реченице је јасно из антецедентне реченице, тако да ово брисање глаголске фразе не утиче на процес разумевања преосталог језичког материјала. Реченица у српском језику нема ову промену, већ је избрисани материјал додан у преводу, у облику-али чему, кога нема у реченици на енглеском језику и где такође недостаје глагол. Овај пример илуструје неколико процеса брисања, као и многи претходни, који се дешавају у елиптичним структурама истовремено.

8. GK Chesterton: A Biography by Ian Ker (John Carey, The Sunday Times, Published: 24 April 2011) (ГК Честертон: Биографија од Ијана Кера)

(29) VP Ellipsis

Born in 1874 to liberal-minded parents, he was sent to St Paul's School, where, < though not much good at lessons, > he developed an intense love of argument.

Рођен 1874, од родитеља либерала, био је послан у школу Светог Паула (St Paul's School), <где је, иако не тако добар на часовима,> развио изузетну љубав према доказивању.

Реченица (29) представља избрисану глаголску фразу која у склопу једне реченице означава процес брисања граматичког материјала. Антецедентна реченица се налази у прошлом времену пасива и дата је у свом пуном облику- he was sent to St Paul's School. Елиптични део реченице је и интерпункцијски издвојен зарезима, и глагол је сасвим избрисан из овог дела реченице. Избрисани део представља део предиката и чини га прилошка фраза- though not much good at lessons, која се може посматрати и као контракована супротна клауза (*Clause of Concession*). Оваква клауза је и видно издвојена из реченице тиме што је издвојена интерпункцијским знацима, у

овом случају зарезима. Иако представља супротност, она уједно и даје нову информацију у односу на изворну реченицу. Део којим се реченица наставља, као и изворна реченица, чине да избрисани део не представља проблеме у процесу разумевања ове реченице, који је уједно дат у прошлом времену, где је глагол изостављен из елиптичног дела. Речи које се користе у изворној реченици и у избрисаном делу нису исте, тако да су процеси адиције и супституције дати и у овом примеру. Реченица на српском језику има исте одлике и промене брисања као и реченица на енглеском језику.

(30) VP Ellipsis

His absent-mindedness became notorious. He would stand in the middle of the road, deep in thought, halting London's traffic, and he once wired Frances from a railway station: <"Am at Market Harborough." Where ought I to be?"

Његова одсутност је постала опште позната. Он би стајао на сред пута, дубоко замишљен, заустављајући лондонски саобраћај, и једном је позвао Франсис са железничке станице: <„Ја сам на пијаци Харбороу (Harborough).> Где уствари треба да сам?“

Пример реченице (30) јесте избрисана глаголска фраза односно субјекат у склопу те фразе. Антецедентна реченица је у прошлом времену- His absent-mindedness became notorious, док се елиптична реченица појављује у садашњем, у којој је субјекат избрисан. Оваква форма је веома ретка у енглеском језику, посебно у изјавној реченици. Поред ове фразе, процес брисања се наставља у наредном делу реченице, где је избрисани део адјективна фраза- deep in thought, док је последњи део реченице садашњи партицип, који се такође у овом контексту посматра као елипса- halting London's traffic. Речи које се користе у антецедентној реченици нису исте са речима у елиптичној реченици, тако да су адиција и супституција и овде присутне. Део који је избрисан је занемарљив у поређењу са преосталим граматичким и језичким материјалом, тако да не ствара никакве проблеме у разумевању ове реченице. Посебна одлика овог примера јесте што имамо неколико процеса брисања

унутар једне реченице, и самим тим, чини да реченица добије одлике вишеструког контраста у њеном когнитивном разумевању. У реченици на српском језику, субјекат није било могуће изоставити, јер реченица не би имала смисла. Друга могућа варијанта у преводу би била да се изостави субјекат ЈА, који био био још једна могућност у преводу- На пијаци Харбороу (Harborough) и да се користи скраћени облик. Оваква реченица је граматички тачна и не би била погрешна у преводу. Питање превода, како је и раније наведено, јесте субјективна процена преовдиоца, која итекако утиче на појаве брисања језичког и граматичког материјала.

(31) VP Ellipsis

<Dying in 1936,> he lived just long enough to see, with dismay, what fascism really meant.

<Када је умро 1936,> живео је довољно дуго да види, са ужасом, шта је фашизам заиста значио.

Реченица (31) јесте пример избрисане глаголске фразе, која се налази на самом почетку реченице. Иако је у склопу једне реченице, елипса се налази лево од антецедентне реченице. Изворна тј. антецедентна реченица је дата у прошлом времену- he lived just long enough to see, with dismay, what fascism really meant, док је у елиптичној глаголска фраза потпуно избрисана. Елиптична реченица почиње партиципом - Dying in 1936, који замењује глаголски облик изворне реченице и чини елипсу. Да би се елиптична реченица правилно разумела, антецедентна је посебно значајна, као и глаголски облици који се налазе у њој. Уколико упоредимо реченицу на српском језику, видећемо да је партицип преведен другачије- Када је умро 1936 и да овде нема елипсе. Ова промена је настала услед тога што би партицип било немогуће оставити у свом скраћеном облику у српском језику у овој конструкцији, и стога превод мора да буде веран језику на који се преводи, у овом случају, српском језику.

9. Battle of the Sherlocks: Jonny Lee Miller v Benedict Cumberbatch (Tim Teeman, The Times, Published: 06 October 2012) (Битка око Шерлока Холмса: Џони Ли Милер (Jonny Lee Miller) против Бенедикта Камбербеца (Benedict Cumberbatch))

(32) VP Ellipsis

He was also quoted <as saying: >“When you get used to a certain standard of living and they waft a paycheck at you, what are you going to do?”

Такође су га цитирали <док је изговарао:> „Када се навикнете на одређени стандард живота и коверат са платом, шта онда да радите?“

Пример реченице (32) представља избрисану глаголску фразу унутар елиптичне реченице. Елиптична реченица се налази лево од антецедентне која је дата у прошлом времену- When you get used to a certain standard of living and they waft a paycheck at you, what are you going to do. У избрисаном делу реченице недостаје помоћни глагол to be у прошлом времену- as saying, који у граматичком смислу припада скраћеном партиципу. Део који је избрисан јесте веома мали, али и даље представља појаву која спада у карактеристику елиптичних реченица. Речи које су коришћене у антецедентној и елиптичној реченици су различите- quoted, saying, certain, standards, living, waft, paycheck, to do, тако да су процеси супституције и адиције дати и у овом примеру. Ако погледамо реченицу на енглеском језику и упоредимо је са реченицом на српском језику, видећемо да постоји разлика у преводу. Реченица на српском језику није елиптична у овом делу- док је изговарао, већ је преведена својим пуним обликом. Разлика настаје услед разлика у језику које некада не дозвољавају да реченица прати исте промене у склопу два језика.

(33) VP Ellipsis

<Given the success of the BBC’s *Sherlock*, CBS’s announcement of its own version> — after reportedly initially approaching the BBC to do a straight adaptation —

provoked widespread harrumphing over what people suspected would be an unnecessary, ill-conceived American remake.

<Имајућу у виду успех ББЦ-вог Шерлока (BBC's *Sherlock*), ЦБС-ова (CBS) најаву сопствене верзије>-након што су се наводно обратили ББЦ-ју за дозволом да ураде адаптацију-изазвала је широко негодовање услед нечега за шта су постојале сумње да ће бити само непотребан лоше замишљен амерички римејк.

Реченица (33) илуструје елиптичну реченицу у којој је избрисана глаголска фраза. Елиптична реченица се налази на самом почетку- Given the success of the BBC's *Sherlock*, која у граматичком делу приказује лексикализовани партицип у функцији адвербијала, док се антецедентна реченица налази десно од ње. Изворна реченица поседује глаголске облике који су дати у прошлом времену, док елиптична реченица садржи прошли партицип глагола који преузима материјал глагола из изворне реченице- Given. Речи које су коришћене у елиптичној и изворној реченици су различите, што потврђује да су супституција и адиција присутни и у овом примеру. У преводу на српски језик, реченица не прати форму реченице на енглеском језику, где на самом почетку имамо разлику у преводу-имајући у виду. Друга промена односи се на други део елипсе- what people suspected would be, негодовање услед нечега, где је у преводу на српски језик сасвим избрисана именица- people. Овде је такође реч и о неличном глаголском облику који је дат у глаголском прилогу садашњем.

(34) VP Ellipsis

The truth: CBS's *Elementary* is not as barnstorming or daring as *Sherlock* but neither is it a copy nor a disaster. <Sorry, UK.>

Истина је следећа: ЦБС-ова серија Основци (CBS's *Elementary*) није гламурозно успешна или одважна као серија Шерлок (*Sherlock*), али није ни његова копија или катастрофа. <Извините, Уједињено краљевство.>

Реченица (34) представља пример избрисане глаголске фразе у елиптичној реченици. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- *The truth: CBS's Elementary is not as barnstorming or daring as Sherlock but neither is it a copy nor a disaster*, док елиптична реченица не садржи ниједан глаголски облик- *Sorry, UK*. Изворна реченица је замењена са овим обликом, иако ово брисање не утиче на разумевање реченице. Речи су у антецедентној и елиптичној реченици различите, што приказује да су процеси супституције и адиције дати у овом примеру. Што се тиче превода реченице на српски језик, промене нису потпуно исте, јер је у српском језику-извините Уједињено краљевство, потпуни облик.

(35) VP Ellipsis

The mysteries are original, <not versions of Arthur Conan Doyle's stories.>

Мистерије су оригиналне, <нису једна од верзије прича Артура Конана Дојла (Arthur Conan Doyle).>

Реченица (35) илуструје избрисану глаголску фразу. Антецедентна реченица се налази у садашњем времену- *The mysteries are original*, док је глаголски облик избрисан у елиптичној реченици. Избрисани материјал је замењен делом предиката који представља именичку фразу- *not versions of Arthur Conan Doyle's stories*. Ако упоредимо избор речи у обема реченицама, како у антецедентној тако и у елиптичној, може се видети да су различите, и да су адиција и супституција процеси који се дешавају и у овом примеру. Реченица на српском језику не поседује исте промене и не прати форму и конструкцију реченице на енглеском језику. Примери у којима реченица на енглеском језику поседује елипсу, а на српском не, посебно су интересантни. Оне показују да промене које се дешавају у једном језику не значе аутоматске промене на језику превода. Иако реченица на српском језику не поседује избрисани материјал, битна је као упоредни приказ разлика између два језика.

(36) Fragment answer

Our relationship is based on companionship.” <So no wedding? “No: that would be too Ramsay Street.”>

Наш однос је заснован на другарству. <„Значи, ништа од венчања?“: Не: то би било превише у стилу улице Ремзеј (Ramsay Street). >

Пример реченице (36) представља делимичан одговор који у себи укључује и процес брисања глаголске фразе. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- Our relationship is based on companionship, док елиптична реченица нема глаголски облик, односно он је избрисан. Сав материјал изворне реченице преузима форма и конструкција која се не појављује у изворној реченици- So no wedding, где интерпретација може имати и значење будућности, или се пак може користити презентски облик са значењем будућности. У даљем делу елиптичне реченице, избрисани глагол је замењен са обликом- No, иза кога знаци интерпункције такође упућују на скраћену језичку конструкцију. Управо облик- No, јасно показује да се ради о супротној инфомрацији која се на овај начин уводи у разговор и тиме елипса добија и овакву функцију. Та функција омогућава да се нова информација одмах запази и да буде уведена у разговор на врло кратак и ефикасан начин. Употребивши различите речи у изворној и елиптичној реченици, адиција и супституција се дешавају истовремено са свим наведеним процесима. Други део елиптичне реченице такође помаже у разумевању ове реченице. У преводу на српски језик, промене се могу видети кроз наведени превод, кога прате сви процеси реченице на енглеском језику, осим друге елипсе која је дата у свом пуном облику.

(37) VP Ellipsis

<On the BBC adaptation: “There’s a lot of pressure on us, but that’s why you take risks and attempt something new.>

<Што се тиче адаптације ББЦ-ја (BBC): „Трпимо велики притисак, али баш због тога, ризикујете и покушавате нешто ново.“ >

Реченица (37) илуструје избрисану глаголску фразу која је у склопу елиптичне реченице. Елиптична реченица се налази на самом почетку реченице, десно од антецедентне реченице. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- *There's a lot of pressure on us, but that's why you take risks and attempt something new*, док елиптична конструкција не поседује ниједан глаголски облик, већ је именска клауза - *On the BBC adaptation*. Материјал који преостаје у реченици не ствара двосмисленост или проблем при разумевању ове реченице. Избор речи у обема реченицама, изворној и елиптичној, није исти. Процеси адиције и супституције су присутни и у овом примеру брисања. Једне речи су замењене другим, односно речи које се јављају у изворној реченици-*a lot of pressure, risks, take, attempt, something, new*, али су додане и нове речи- *on the BBC, adaptation*. У преводу на српски језик, реченица не почиње само предлогом, већ представља именску клаузу- *Што се тиче адаптације ББЦ-ја (BBC) и чини зависну клаузу*. Оваква промена је настала услед разлика у оба језика и језичког обрасца који се јавља у обема реченицама.

10. Beneath the white coat: the radical science movement (guardian.co.uk, 18 Jul 2013, Alice Bell)

(38) VP Ellipsis

"We have to face the fact that there is a crisis in science today." <So said Maurice Wilkins > on 19 April 1969 as he opened the one-day inaugural meeting of the British Society for Social Responsibility in Science (BSSRS).

„Морамо да се суочимо са чињеницом да је наука у кризи, данас.“ <Тако је рекао Маурис Вилкинс (Maurice Wilkins)> 19. априла 1969 године, док је отварао једнодневни инаугурацијски састанак Британског удружења за друштвену одговорност у науци (British Society for Social Responsibility in Science (BSSRS)).

Реченица (38) илуструје избрисану глаголску фразу која се налази у елиптичној реченици. Изворна реченица је дата у садашњем времену- We have to face, док је избрисани део реченице на самом почетку следеће реченице. Облик- So said замењује изворну реченицу, иако не утиче на њено разумевање. Глагол је замењен, као и речи које се јављају у изворној и елиптичној реченици. Овај пример јесте приказ елиптичне реченице, где избрисани материјал не утиче на њено разумевање или тумачење. У овом примеру можемо да видимо да се облик So може наћи и на почетку изјавне реченице, не само упитних, како је раније наведено. Због своје изузетне способности да сажме облике у потпуности, облик So, граматички и лексички, носи најјачи степен сублимирања. Речи су различите, како у изворној тако и у елиптичној реченици, односно речи у антецедентној реченици- have to, face the fact, that there is, a crisis in science today, што обухвата два процеса-супституцију и адицију, где су додане нове речи-so, said, а потом се јављају речи којих није било у оба претходна дела- opened, the one-day, inaugural meeting of the British Society for Social Responsibility in Science. Реченица на српском језику има исте одлике као и реченица на енглеском језику.

(39) Inflectional variant

When does science not perceive itself to be in <some crisis or another?>

Када наука не перцепира саму себе да је у <овој или оној кризи?>

Реченица (39) представља инфлективну варијанту. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену- When does science not perceive itself to, док други део реченице не садржи именицу, нити се она понавља. У антецедентној реченици су дате једне речи- When, science, not perceive itself to be in, док се у елиптичном делу реченице појављују друге- some crisis, or, another, којих у претходном делу реченице није било. Тиме се јасно види да су процеси адиције и супституције истовремено присутни и у овом примеру. Део који је избрисан граматички чини именски део предиката, где се именица- some crisis, појављује на почетку, а потом се замењује

другим обликом, где је сама именица избрисана- another. Облик another у овом примеру замењује именицу и може се наћи у овој позицији. У преводу реченице на српски језик, промене нису исте, и тиме и овај пример показује да оба језика, енглески и српски у овом примеру, немају исте промене брисања језичког и граматичког материјала. Елипса је обележена у енглеском језику, али иако избрисаног дела нема у српском језику, пример је означен услед поређења и лакшег анализирања наведеног примера.

(40) VP Ellipsis

A group of BSSRS activists disrupted the 1970 British Science Association meeting in Durham, deliberately raising political issues in apparently "technical" sessions under a banner of "Science is not neutral"; <a nod, perhaps, to a Nature editorial on the election earlier that summer.>

Група BSSRS активиста је прекинула састанак Британског удружења науке (British Science Association) у Дараму (Durham) 1970 године, намерно подстрекујући политичка питања на очигледно „техничкој“ сесији, под великим насловом „Наука није неутрална;“ <одобрење, можда, за избор уређивачког одбора часописа Nature раније тог лета.>

Пример реченице (40) представља избрисану глаголску фразу у склопу елиптичне реченице. Антецедентна реченица је дата у прошлом времену у једном делу, а потом се наставља у садашњем. Елиптични део реченице не садржи глагол, већ само део предиката који почиње именичком фразом- a nod, perhaps, to a Nature editorial on the election earlier that summer. Унутар антецедентне реченице су дате речи које се не појављују у елиптичном делу- a nod, perhaps, to a Nature, editorial, election, earlier, that summer, тако да су процеси адиције и супституције присутни и у овом примеру. Елиптични део реченице не садржи никакав глагол, и сама реченица је издвојена и интерпункцијски кроз две тачке и зарез. Уколико упоредимо реченице на

енглеском и српском језику, запазићемо да су процеси брисања идентични у оба језика.

(41) *Noun Phrase Ellipsis*

<From early on,> the BSSRS was active in critiquing use of CS gas at home, discussing what they dubbed the technologies of political control (a book of the same name was published by Penguin in 1977). They also joined forces with the National Council for Civil Liberties to...

<Од најранијих дана, > BSSRS је био активан у критиковању коришћења CS гаса у кућама, дискутујући о томе како су назвали технологију политичком контролом (књигу под истим називом је објавио Пингвин (Penguin), у 1977 години). Такође су удружили снаге са Националним саветом за грађанске слободе (National Council for Civil Liberties) да....

Реченица у примеру (41) јесте избрисана именичка фраза на самом почетку реченице. Антецедентна реченица се налази након елиптичне, односно иза ње, и дата је у прошлом времену- the BSSRS was active in critiquing use of CS gas at home, discussing what they dubbed the technologies of political control. У самом елиптичном делу реченице на енглеском језику- From early on, избрисана је именица- дана, која се у енглеском језику јавља врло често у свом елиптичном облику, где би пуни облик био- From early days on. Реченица у елиптичном делу не садржи речи које садржи антецедентна реченица, тако да су супституција и адиција процеси који се истовремено дешавају у овом примеру. У реченици на српском језику, постоји разлика у овом делу превода, јер именица-дана, није избрисана. Ова промена је настала услед тога што изостављање именице у овом делу би учинило реченицу нејасном на српском језику, и брисање није могуће у овом делу реченице. Пример јесте означен као брисање, али само ради контрастирања и указивања на разлику у изворном језику и језику превода.

(42) *VP Ellipsis*

<Flick through the archive a few years> and you can find a review of one of Ziman's books which leads with statement that he is "no friend of the left", so maybe attitudes shifted over time.

<Прелистајте архиву од пре неколико година > и можете наћи критику једне од Зиманових (Ziman) књига што води ка тврдњи да он „није пријатељ левице“, тако да су се ставови можда променили током времена.

Последњи пример реченице (42) јесте избрисана глаголска фраза, која се налази на самом почетку реченице. У овом делу елиптичне реченице, коришћен је императив- Flick through the archive, где се пуни облик глагола наставља у антецедентном делу реченице, односно модални глагол -can. Елиптична реченица садржи другачије речи од антецедентне- Flick, through, the archive, a few, years , које су и замењене, тако да процеси супституције и адиције могу да се виде и у овом примеру. Посебна одлика овог примера јесте што је императив форма у језику која може сасвим самостално да стоји и да се посматра као реченица потпуне предикације. У наведеном примеру, контекст је посебно важан, као и ситуација, који заједно чине да императив у оваквим облицима може бити посаматран као елиптични облик реченице. У реченици на српском језику, процеси брисања који се дешавају у реченици на енглеском језику, прате и све процесе у реченици превода.

Иако су промене у наведеном делу означене као брисање глаголске фразе (*Verb Phrase*), јасно се може запазити да су оне у овом дискурсу најучесталије са укупним бројем примера од тридесет и девет (39). Овако велики број појава брисања глаголске фразе показује да ове фразе имају синтаксичку способност да избрисани материјал кондезују у свом саставу, док овакво кондезовање не утиче на разумевање преосталог језичког материјала. Насупрот овом броју, именичких фраза има само четири (4), док адјективналних фраза има само две (2). Одсуство адвербијалних или предлошких

фраза јасно упућује да ове две врсте фраза не могу у себи да сублимирају знатан део језичког материјала.

8.5. Одлике и статистика новинских чланака

Новински чланци по својој структури, како је већ речено на претходним страницама, припадају једном од најмоћнијих медија. Њихова статистичка анализа у облику табеле и графикана који је прати, такође осликава неколико карактеристика. Појава елипси која је у њима најзаступљенија јесте *VP Ellipsis*, које укупно има у 32 примера. Иста појава је била и код претходне анализе, у склопу стручних текстова. На другом месту по својој учесталости јесте *Fragment answer* (5).

Noun Ellipsis (4) и *Inflective variant* (2) има у најмањем броју, док *Sluicing* има само један пример. Коса црта у табели означава да појединих појава елипси уопште нема у новинским чланцима. Као и у претходном примеру код стручних текстова, кроз ову табелу, јасно се може видети да и новински чланци, имају своја унутар текстуална обележја. Економичност у изражавању у овој врсти текстова је понекад могућа, где се углавном изоставља глагол. Изостављање именица је мање присутно, што се може сагледати и као разлог за избегавање двосмислености у говору.

Графички приказ који прати ову табелу такође представља јасне и видљиве резултате елипси у новинским чланцима. Елипсе које доминирају у овој врсти текстова су јасне, док елипсе које су означене косом цртом у табели, нису представљене у графикону.

Табела 6. Елиптичне реченице у новинским чланцима

Назив елиптичне појаве	Број појава у новинским чланцима
<i>VP Ellipsis</i>	32
<i>Noun Ellipsis</i>	3
<i>Sluicing</i>	1
<i>Contrast Sluicing</i>	/
<i>Fragment answer</i>	4
<i>Inflective variant</i>	2

Графикон 3. Елипсе у новинским чланцима

Као што се јасно може уочити, новински чланци по својој структури се разликују од стручних текстова, и поседују форме које се могу наћи у већој или мањој мери и у претходно анализираном корпусу. Чињеница је да наслови у новинама по својим обележјима могу и сами да буду елипсе, тако да је и ова чињеница допринела да број елиптичних реченица буде другачији у овом корпусу, и да се елипсе налазе у другачијем положају. У склопу литерарних и стручних текстова, елипсе су се могле

углавном наћи у реченицама, или као посебне целине, али их нисмо имали у самом наслову. У овом корпусу, положај елипси је био другачији у односу на претходно два анализирана корпуса.

Табела 7. Новински чланци и приказ елипси према типу коме припадају

Назив елиптичне фразе	Број појава у новинским чланцима
<i>Verb Phrase</i>	39
<i>Noun Phrase</i>	4
<i>Adjective Phrase</i>	2
<i>Adverbial Phrase</i>	0
<i>Clause</i>	0
<i>Subject</i>	0
<i>Prepositional Phrase</i>	0

Табела 7. јасно даје приказ елиптичних реченица које су разврстане према типу брисања коме припадају. Овакав приказ резултата даје још јаснији и прегледнији увид у сваки тип елипсе понаособ, где је видљиво да последња четири типа брисања нису уопште присутна у овом дискурсу. Глагол и у овом дискурсу показује највећи степен сублимације и највећу могућност да синтаксички задржи смисао реченице, иако је у једном свом делу избрисан.

Уколико упоредимо овај корпус са претходним, јасно можемо да запазимо да се у њему јавља елиптична реченица која је елиптична и у антецедентној реченици. Друга одлика јесте да се облик *so* чешће јављао у овом корпусу него у претходном. Овај облик се могао наћи на почетку или на крају реченице, где је сасвим преузимао граматички и језички материјал изворне реченице. Тиме је потврђено да и у основној подели елипси овај облик јесте био издвојен због своје изузетне моћи да преузима и замени ма који језички материјал.

Уколико упоредимо сва прва три наведена корпуса, највећи степен брисања код сва три дискурса јесте глаголских фраза (Verb Phrase). Последњи корпус анализе чине рекламе, које ће детаљно бити представљене у наредном делу анализе корпуса.

8.6. Рекламе, превод и анализа

Последњи корпус који је анализиран у овом раду јесу рекламе. Због специфичности својих језичких форми, све рекламе које су овде наведене су преузете у оригиналном облику.

1. security>	<		Improving nutrition and food
-----------------	---	---	------------------------------

(1) VP Ellipsis

Први пример (1) реклама представља избрисану глаголску фразу. Неколико је одлика које се појављују. Први и најупечатљивији утисак јесу само три именице које су дате на самој слици-

<Иновација.

Широк обим.

Утицај.

Побољшање исхране и сигурности у исхрани>

Не постоји ниједан глагол, осим Gerund-a, који је глаголска именица, и овај облик наводи читаоца на глаголску интерпретацију и адаптацију датог језичког материјала. Антецедентна реченица је садржана у самој слици, као и у делу који следи иза ње- *Побољшање исхране и безбедности у исхрани*. Све три именице су дате једна испод друге, где је на крају дата и тачка. Оваква форма, иако је граматички неприхватљива, је учестала у рекламама. Овим елипсе јасно показују да имају и другу функцију а то је да уведу промене у језику којих до тада није било, иако граматички нису прихватљиве. Повезаност слике и елипси, односно контекста и слике је изузетно јака у овом примеру, што јасно показује да рекламе имају своју форму и облик. Да би се ова форма разумела, поред слике, која такође има веома јаку поруку заједно са три именице, помаже и израз који следи након ње - Improving nutrition and food security. У овој реченици употребљена је још једна елипса, односно глаголска именица на самом почетку је елиптична (Gerund). Дискурс реклама је изузетно кратак и управо кроз комбинацију врло кратких речи и слике постиже се изузетно јак емотивни доживљај, што и јесте одлика овог типа дискурса. Емотивност се постиже управо кроз елипсе и ниједан други облик не би могао јасније да пренесе емоцију ове слике, осим елиптичне реченице и слике која их углавном прати.

<Bookshop

Reviewed titles and bestsellers

Ebooks>

(2) VP Ellipsis

Пример (2) представља избрисану глаголску фразу, где су дате само три именице које следе након слике, исто као и у претходном примеру (1).

<Књижара

Наслови и бестселер књиге са критикама

Електронске књиге>

Антецедент се налази у самој слици, док именице које је следе јасно дају додатне информације о самој изворној слици, која се може третирати као изворна реченица. Овај пример је посебно интересантан јер не садржи антецедентну реченицу у правом смислу те речи, она је сама слика, која не постоји у основној подели елипси. У преводу на српски језик, постоји разлика у другом делу елиптичне реченице- наслови и најпродаваније књиге са критикама, која је такође елипса, али је њен превод другачији. Пример је посебно значајан јер по први пут нема антецедентне реченице, већ је сама слика изворна реченица. Одлика реклама је очигледна и у овом примеру: краткоћа и сажетост самог исказа. Наравно, ниједна од три наведене речи, односно именски део предиката, нису дате у свом пуном облику, већ имамо три наизменичне елипсе, једну за другом. Информације које оне носе су врло јасне и ефикасне, јер се читалац не задржава са превише информација или са дужим реченицама. Когнитивни доживљај је врло јак и носи у себи вишеструки контраст. Слика је за све три речи

иста, само су информације које оне носе новина и додатне. У преводу на српски језик, реклама пролази кроз исте процесе брисања као и у енглеском језику.

<Remember this?

Fashion archive: Shopping for a Wet Christmas >

<Сећате се овога?

Модна архива: куповина током једног кишног Божића >

(3) VP Ellipsis

Пример реченице у реклами (3) јесте избрисана глаголска фраза. У овом примеру, прво се појављује елипса- *remember this*, где би пуни облик био- *do you remember this*. Јасно се види да недостаје помоћни глагол *to do*, у садашњем времену. Други део након ове реченице јесте такође елиптичан- *fashion archive*, где такође недостаје глагол и овај облик је и интерпункцијски уочљив, обзиром да су дате две тачке, а потом и трећи део реченице који је такође елиптичан- *shopping for a wet Christmas*. На почетку је дата глаголска именица (*Gerund*), која је такође преузела облик, без помоћног глагола. Одлика овог примера јесте што имамо неколико елипси датих једну након друге, као и у претходна два примера (1,2). Слика која прати три елиптичне реченице се може третирати као додатни материјал у разумевању саме поруке ове рекламе. Речи које се појављују у свакој од елипичних делова реченица се не понављају, већ се у сваком делу уводи нова реч. У преводу на српски језик, промене су идентичне осим предлога *for*, који је преведен током, да би се постигао ефекат периода док је падала киша.

(4)

<Најбољи ресторани у Британији>

(4) VP Ellipsis

Пример рекламе (4) такође је избрисана глаголска фраза, где на почетку недостаје облик-They are или These are, која би у овом контексту оба била граматички прихватљива. Антецедентна реченица не постоји након или испред елиптичне, већ је и сама елипса дата у слици. Уколико посматрамо слику са представљеним симболима као антецедентну реченицу, можемо јасно да закључимо и разумемо преостали језички материјал. Овај пример је посебно интересантан јер елиптична реченица није дата ни пре, ни након слике, већ је смештена у самој слици. Овако скраћен и сажет облик елипсе показује нам да су оне посебно корисне уколико желимо да са што мање речи пренесемо поруку и привучемо нечију пажњу. У језику реклама, који је посебно сажет и кратак, елипсе највише долазе до свог изражаја и имају највећу моћ сублимације преосталог језичког материјала. Наравно, слике су посебно важне у овом корпусу, јер као што се види и у овом примеру, слика је уствари антецедентна реченица. Стога се с правом може рећи да би потпуни облици ових реченица били сувишни и не би били изражајно убедљиви као када се користе елипсе. Промене које се дешавају у енглеском језику, дешавају се и у српском језику, где језик реклама поседује обиље елипси, које овде имају и додатну функцију. Та функција им омогућава да буду врло сажете и кратке, где су дате једна након друге, а да се при том језички материјал савршено разуме.

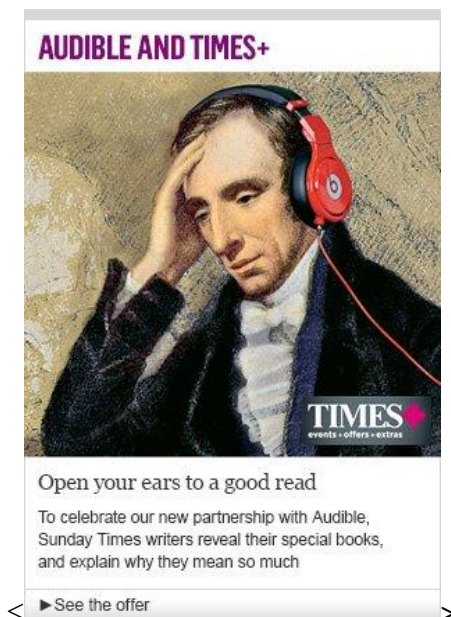
(5) Spectrum: The finest photojournalism>

<Спектар: Најлепше фотонинарство>

VP Ellipsis

Реченица у примеру (5) јесте избрисана глаголска фраза, чији би пуни облик био- This is a spectrum of the finest photojournalism. Као што се може видети, елиптична реченица је дата одмах на почетку и одвојена је интерпункцијски са две тачке. Потом недостаје предлог of, где је дат само суперлатив придева- the finest, иза кога следи именица- photojournalism. Овако сажет израз, кога наравно прати слика, јесте изузетно моћан облик и порука, где су елипсе врло корисне. Уколико би испод слике стајао пуни облик реченице, порука која је овако дата је наравно, сажетија, али и емотивнија и упечатљивија за памћење. Процеси брисања обухватају глагол и предлог, где су остављене само именице и један придев у облику суперлатива. Управо сажетост оваквог облика и врло умешно скраћен облик, где знаци интерпункције такође имају веома важну улогу, чини да се елипсе могу врло јасно запазити. Речи које су коришћене у оба елиптична дела се не понављају, тако да имамо и процесе адиције и супституције истовремено у овом истраживачком корпусу. Реченица која прати ову рекламу на српском језику поседује исте процесе, чиме се јасно може видети да у овом примеру, енглески и српски језик, поседују исте одлике. Слика која прати оба језика нас подсећа на своју моћ, која у комбинацији са елипсама, чини се најјасније представља њихову употребу и функцију у овом истраживачком корпусу.

(6)

< Аудибле и Тајмс+

Тајмс+ догађаји+ понуде+додаци

Отворите уши за добру књигу

Да би прославили наше ново партнерство са Аудибле, писци Сандеј
Тајмс-а (Sunday Times) откривају своје посебне књиге, и објашњавају зашто им
толико значе>

VP Ellipsis

Пример елиптичне реченице (6) јесте избрисана глаголска фраза, где је остављен само именски део предиката. На самом почетку рекламе имамо елипсу- Audible and Times+, иза које следи још једна елипса- events, offers, extras. Антецедентна реченица је дата у садашњем времену, након две елиптичне. Слика која прати ову рекламу је такође веома важна и пружа нам додатну информацију о самој реклами, како би била исправно схваћена. Прва елиптична реченица се састоји само од две именице односно два назива Audible and Times+, иза које следи још једна

елипса, која се такође само састоји од неколико именица- events, offers, extras. Други језички материјал није дат и овде се јасно види да обе елипсе чине само именице. Као и у претходним примерима (1,2,3), чини се да неколико именица има посебно коришћење у овом корпусу, које су међусобно само одвојене, без икаквих додатних информација. У овом примеру, уведен је још један знак у језику +, који чини израз још краћим и има своје функционално дејство у склопу неколико елипси. Овим се оглашивач ослања на знање читаоца и примаоца поруке да знак + има семантику интензификатора, чиме се појачава вредност коју Times представља. Јасно се може видети да се ниједна именица не понавља два пута, осим назива Times+, где имамо присуство више концептуалних метафора. Овако сабијен језички материјал чини да реклама буде врло кратка, али се постиже ефекат јасноће и упадљивости. Реклама у преводу има исте одлике као и у енглеском језику, чиме се јасно потврђује да је овде процес брисања идентичан, где елиптичне реченице дозвољавају да буду преведене идентично, без икаквог додатног материјала.

(7)

<Health dilemma

Home births>

<Здравствена дилема

Порођаји код куће>

VP Ellipsis

Примери реченица у реклами (7) јесу избрисане глаголске фразе (*VP Ellipsis*). Сама реклама се састоји од слике, коју прате две елипсе које се састоје од именског дела предиката. Прву елиптичну реченицу чини придев и именица, док се друга такође састоји од истог облика на енглеском језику. У реченици превода, друга реченица добија предлог-код, јер би била нејасна за разумевање. Све четири речи које су употребљене у двома елисама показују нам изузетну сажетост и краткоћу елипси. Обе елиптичне реченице су дате једна за другом, и речи које се коришћене у првој се не понављају у другој елипси. Сама слика нам помаже и даје додатне информације и у овој реклами може се третирати као антецедентна реченица. И у овом примеру, као и у претходним (1,2,3,5), види се употреба именица, кога прати придев или само коришћење именица. Чини се да у овом корпусу оне имају посебно место јер јасно преносе поруку, без било каквих додатних објашњења. Придеви се такође користе у много већем броју, али то је и разумљиво, јер они имају и своју додатну функцију, а то је да произведу емотивни доживљај рекламе. Иако је у преводу на српски језик додат само предлог, не мења се знатно елипса и она остаје да буде скраћена и у овом језику. Свих наведених седам примера јасно показују еквивалентност између два језика, односно појава брисања.

(8)

<The ketogenic diet: high fat, high hopes

Cure for epilepsy? Radical weight-loss programme? This increasingly popular regimen could have many benefits>

<Кетогенска дијета: много масти, много нада

Лек за епилепсију? Радикални програм губитка тежине? Овај изузетно популаран режим би могао да има много добробити>

VP Ellipsis

Пример реченице (8) јесте избрисана глаголска фраза, односно неколико њих у склопу неколико елипси које су дате на почетку ове рекламе- The ketogenic diet: high fat, high hope јесте прва елиптична реченица у којој је избрисан глагол, потом следи још једна-Cure for epilepsy? и на крају имамо трећу елипсу која је дата такође без глагола- Radical weight-loss programme?. Све три наведене елипсе су дате једна за другом и поседују неколико одлика. У првој елипси, дате су саме именице и придеви, без иједног глагола- The ketogenic diet: high fat, high hopes. Овде су дате само две именице и три придева, без иједног глагола. Интерпункцијски ова реченица са одликује тиме што има две тачке и зарез, који чине израз изузетно скраћеним. Друга елиптична реченица се састоји од две именице и предлога- Cure for epilepsy?, који интерпункцијски такође поседује упитник као форму скраћивања. Трећа елипса се састоји од придева и именице Radical weight-loss programme?, који такође на крају има упитник. У сва три примера недостаје инверзија и упитни ред речи, где нам сама интерпункција олакшава тумачење. Све три елипсе претходе антецедентној реченици која је дата у садашњем времену, односно коришћен је модални глагол-could. Све именице и придеви који су коришћени у трима елиптичним реченицама се не могу наћи у антецедентној, већ су сасвим замењене новим речима- This, increasingly, popular, regimen, could have, many, benefits, где се јасно види да су процеси супституције и адиције присутни и у овом примеру. Слика која прати ову рекламу такође нуди информације које је употпуњују, и чине да њено разумевање не буде двосмислено. Сви процеси скраћивања који се дешавају у реченицама на енглеском језику, дешавају се и у реченицама на српском језику.

<Shimer College: the worst school in America?>

<Шимер колеџ: најгора школа у Америци?>

VP Ellipsis

Пример рекламе (9) јесте такође избрисана глаголска фраза, где само једна реченица, која је елиптична, прати дату слику. Елиптична реченица се састоји од три именице- Shimer College, school, America, једног облика суперлатива придева лош- the worst и једног предлога- in. Слика која прати ову рекламу даје додатне информације и чини да реклама буде јасна, али се не може третирати као антецедентна реченица, јер је у овом примеру немамо. Сама елипса је довољна за разумевање и слика само појачава њено адекватно разумевање. Глаголи су сасвим изостављени, употребљене су само именице и придеви. Чини се да је у рекламним слоганима ова форма веома ефикасна и често се користи. Моћ и језгровитост овог израза су сасвим довољни да би читаоци могли да је исправно разумеју. Одлике које има реклама на енглеском језику, поседује и реклама на српском језику.

(10)

< Fast-food fashion: Moschino accused of “glorifying”

McDonald’s logo >

<Мода брзе хране: Москино (Moschino) оптужен за „величање“ Мекдоналдсовог
лога>

VP Ellipsis

Последњи пример рекламе (10) представља такође избрисану глаголску фразу. Реклама се састоји из слике и реченице која је прати. Реченица је елиптична и поседује неколико одлика, наиме прво имамо именицу и придев- fast food fashion, иза којих следи интерпункцијски знак односно две тачке. Реченица се потом наставља, односно антецедентна реченица је дата иза ње-Moschino accused of “glorifying” McDonald’s logo, где такође имамо скраћени облик пасива, где недостаје помоћни глагол-to be у прошлом времену, односно дат је само партицип глагола. Иако се елиптична реченица налази на почетку, део унутар антецедентне реченице се налази на средини, тако да имамо средишњи положај друге елипсе. Као и у претходним примерима, глагол је изостављен и замењен је именицом и придевом. Јасно се може закључити да је ово форма која прати рекламе у наведеним примерима и да су придеви заједно са именицом, уз које стоји одређени интерпункцијски знак, посебна одлика наведених примера. Тиме се показује да придев и именица често замењују глагол, односно преузимају његов материјал. Иако су нека брисања мања, а нека већа, материјал који је остао није непотпун, већ се одлично разуме. Слика прати и овај пример како би се оправдао наслов који је прати и допуњује његово значење. Промене које се дешавају у реченици која је коришћена у овој реклами на енглеском језику, исте су као и промене на српском језику.

Као посебна одлика свих наведених примера јесте да је у свима њима само избрисана глаголска фраза и ниједна друга. Овим и последњи истраживачки корпус јасно показује да избрисаних глаголских фраза (*Verb Phrase*) има у највећем броју и овде.

Као илустрација да рекламе прате исту форму и у српском језику, неколико реклама то јасно показује:

(1) УХВАЋЕН НА ДЕЛУ Откривен лопов у Влади

Ало! | 30. 05. 2015. - 11:58ч | Коментара: 82

(2)

Алекса: Сад имамо где да спавамо!

(3)

Помирење на помолу: Ема Стоун и Ендрју Гарфилд поново заједно?

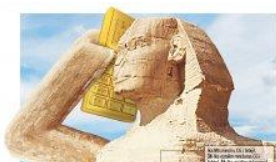

(4)

ПОКЛОН Најлепше руске аудио бајке само уз Блиц

(5) **ОПРЕЗ** Хало из Египта 360 динара

8.7. Статистика реклама

Последњи анализирани корпус у склопу овог рада представљају рекламе. Оне су карактеристичне по економичности у исказивању, брзом когнитивном приступу и лакоћи памћења. Форма елиптичних реченица која је била заступљена у највећем броју у овом корпусу јесу *VP Ellipsis*, којих је укупно било 10 примера. Од осталих појава брисања, нема ниједан пример.

Графички приказ садржи само појаве које су изражене у бројкама. Елипсе које су обележене косом цртом у табели, нису графички представљене.

Табела 8. Елипсе у рекламама

<i>Назив елиптичне појаве</i>	<i>Број појава у рекламама</i>
<i>VP Ellipsis</i>	10
<i>Noun Ellipsis</i>	/
<i>Sluicing</i>	/
<i>Contrast Sluicing</i>	/
<i>Fragment answer</i>	/
<i>Inflective variant</i>	/

Графикон 4. Елипсе у рекламама

Сва четири анализирана корпуса су представљена на исти начин, како би резултати били јаснији, и како би графички приказ дао и прегледну визуелну анализу. Иако

сваки корпус карактеришу различите бројке, односно приказују елиптичне реченице у већој или мањој мери, чињеница је да су елипсе присутне унутар сваког истраживаног корпуса и да не постоји корпус у коме оне нису биле уочене. Сама ова чињеница говори колико оне јесу присутне у језику, у овом случају компарација је начињена између енглеског и српског језика. Ова чињеница означава да овај феномен лежи унутра сваког језичког кода, ма колико различити језици били по свом пореклу и групи језика којој припадају.

Табела 9. Глаголске фразе као доминантни облик брисања у рекламама

Назив елиптичне фразе	Број појава у рекламама
<i>Verb Phrase</i>	10
<i>Noun Phrase</i>	/
<i>Adjective Phrase</i>	/
<i>Adverbial Phrase</i>	/
<i>Clause</i>	/
<i>Subject</i>	/
<i>Prepositional Phrase</i>	/

9.1. Приказ елипси у укупном истраживачком корпусу

Укупни приказ елипси у свим наведеним примерима (литерарни текстови, стручни текстови, новински чланци и рекламе) је приказан у овом делу рада. Овај приказ обухвата табелу и графикон. Из табеле се јасно може видети да *VP Ellipsis* има највише у свим примерима текстова (65), док делимичног одговора има скоро приближан број (71). *Noun Ellipsis* има укупно 9 у свим наведеним примерима.

Inflective variant има 6, док је *Sluicing* (3) и *Contrast Sluicing* (0) најмање присутно.

Неколико закључака се може извести из ове табеле:

- елипсе постоје у свим примерима текстова (литерарни, стручни, новински чланци и рекламе),
- одликују се већом или мањом присутношћу,
- два облика елипси (*VP Ellipsis* и *Fragment answer*), готово да има скоро исти број,
- графикони су јасно означени и обојени, како би били прегледни и погодни за компаративну и дескриптивну анализу,
- број појава елипси је разнолик, чиме се добија основна карактеризација поједних врста текстова у којима се јављају,
- посебна граматичка и лексичка анализа је била неопходна, како би резултати били јасни и видљиви, посебно јер су упоредо дати са преводом реченица на српски језик.

Табела 10. Укупан приказ елиптичних реченица

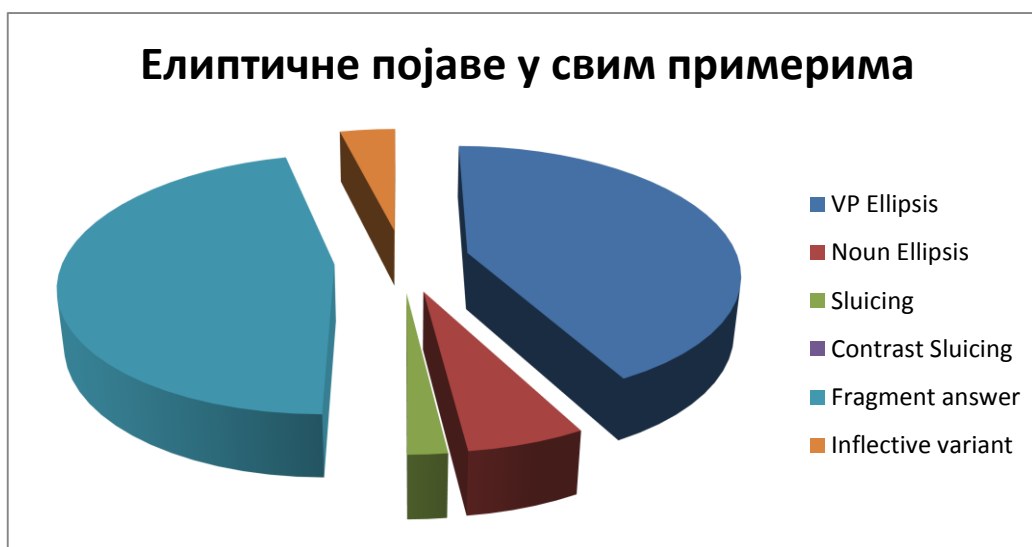
Елиптичне појаве кроз све примере	Укупан број појава у свим примерима
<i>VP Ellipsis</i>	65
<i>Noun Ellipsis</i>	9
<i>Sluicing</i>	3
<i>Contrast Sluicing</i>	0
<i>Fragment answer</i>	71
<i>Inflective variant</i>	6

Следећа, последња табела (11) даје приказ сваке од елиптичних облика према врсти којој припадају. Из ње се јасно може закључити да је глаголских фраза

највише, а потом следе именичке фразе у процесу брисања, којих има далеко мање од глаголских. Иако представљене и на овакав начин, јасно је да су глаголи у сва четири истраживана корпуса фразе које се најчешће бришу. Однос њих у самом корпусу реклама јесте десет према нула (10:0), који јасно показује своју заступљеност у овом корпусу истраживања.

Табела 11. Појаве елиптичних фраза према типу брисања у свим примерима

Назив елиптичне фразе према типу коме припадају	Број појава у свим корпусима
<i>Verb Phrase</i>	128
<i>Noun Phrase</i>	18
<i>Adjective Phrase</i>	9
<i>Adverbial Phrase</i>	2
<i>Clause</i>	2
<i>Subject</i>	2
<i>Prepositional Phrase</i>	/

Графикон 5. Елиптичне реченице у свим наведеним примерима

Графички приказ свих елиптичних појава илуструје степен колико се оне користе и шематски обликује слику о њима. Као што је већ наведено, *VP Ellipsis* и *Fragment answer* има највише. Интересантна је чињеница да *Noun Ellipsis* има само 9. Уколико се упореди овај податак, логично се намеће питање да ли су именице важније у реченичном склопу, да ли њихов недостатак изазива веће промене унутар те реченице, те да ли *VP Ellipsis* и *Fragment answer* представљају исту појаву? Уколико покушамо да дамо одговор на ово питање, јасно је да именица у овом случају има већу информативну вредност у склопу једне реченице, и стога су њена брисања присутна у далеко мањем броју. Иако *VP Ellipsis* и *Fragment answer* има у готово истом броју, јасно се могло запазити на претходним страницама да је делимичан одговор у готово свим примерима садржао истовремено и избрисану глаголску фразу. Разлика од 5 примера јесте да је у делимичном одговору била избрисана именица.

Најчвршћи доказ примена елипси у свим текстовима који су обухваћени овим истраживањем, јасно одређује и оквир њихове примене. У већем или мањем броју, зависећи од врсте текстова, појаве брисања језичког и граматичког материјала јесу присутне унутар свих наведених дискурса.

10.1. Закључна размишљања

Елементарни фактор од кога се пошло у овом раду обухватао је неколико процеса да се елиптична реченица разуме и објасни. Постојање феномена елипси у енглеском језику јесте примарни извор материјала и инспирације за ово истраживање. У покушају да се елипсе што више приближе и објасне, први процес је укључивао објашњења и теорије о настанку елипси, као и њихову класификацију.

Посебан део рада јесте истраживачки део који је обухватао преглед четири врсте дискурса: литерарни текстови, стручни текстови (области грађевине, архитектуре и уметности), новински чланци и рекламе. Елиптичне реченице су пре свега издвојене, а потом преведене и анализиране. Анализа елипси је обухватала прво граматичку у лексичку анализу, а потом статистичку и графичку анализу. Последњи део рада представља сублимацију свих добијених резултата, упоредан пресек елипси у енглеском језику и њихова појава у српском језику, као и процес промена који је морао бити укључен, како би елипсе биле што ближе преведене. Изазов елипси у току превођења означава да овај језички феномен представља изузетно богато средство у размени информација, где се избрисани материјал сматра уметношћу или можда неком другом особином.

На претходним страницама, почетак рада означава да су елипсе посебан дар и таленат када се примењују у говору. Током рада, у делу који је посебно болдиран и наглашен, оваква врста говора се сматра неприкладном и непожељном.

Откуда овакав двоструки поглед на елипсе? Сама чињеница да елиптичне реченице постоје и да су издвојене као посебан језички феномен, јасно говори да ова врста реченица садржи своје елементе и одлике. Језички материјал који је избрисан осликава конструкцију реченице и њене саставне делове, али и метајезичку структуру која се овде појављује.

Друго гледиште о елипсама сматра да ова врста говора није прикладна или подразумева скраћено обраћање странцу, скраћено информисање о неком или нечем. Овакво супротно гледиште о елипсама покреће са собом и многа нова питања и начине да се нађе одговор на њих. Неоспорно је да свака појава има две стране, као што и медаља има своје две стране, али обе стране подједнако сјаје. У овом случају, језички сјај елипси се не умањује, већ само захтева различит приступ њиховом подробнијем изучавању.

Лексичка и граматичка анализа превода литерарних текстова се одликује својим карактеристикама које ће у овом делу бити укратко образложене. Неколико карактеристика ових текстова се може издвојити компарацијском методом превода и оригиналне реченице, које за свој циљ имају детаљније образложење језичких појава у елипсама.

Прва појава која је уочљива у процесу превода елипсе у *Fragment answer* јесте да у преводу на српски језик, субјекат се готово увек изоставља у преводу.

„He”, одговорила је.

“No”, she answered.

Следећа одлика литерарних текстова јесте да се елиптична реченица сасвим надовезује на претходну, како би била разумљива и преведена исправно (пример 1, стр. 106).

У литерарним тектовима процес супституције, тј. замене речи је дозвољен, како би превод био што вернији српском језику (пример 2, стр. 107).

Замена речи се огледа и у двама истим речима које се користе у једној реченици, али њихов превод мора бити другачији, како би елипса била разумљива у језику на који се преводи:

...Он је напољу на гађању, и вани тражи невољу. Не видим никаквог добра у експериментисању са њиме.

He is out to shoot, and he's out for trouble. Don't see any good in experimentin' with him.

Посебна одлика замене речи обухвата не само да једна иста реч буде преведена другачије, већ такође може да буде замењена изразом опе или личном заменицом, што се граматички може сматрати супституцијом, али и елиптичним облицима, јер се именице скраћују и мењају новим облицима. Овакво двоструко понашање именица нам показује да именице могу бити посебно интересантне у процесу брисања језичког материјала јер поред тога што се изворна односно именица која је употребљена у антецедентној реченици брише, она такође поседује и још једно својство а то је да буде замењена другим, краћим обликом или да буде избрисана у датом контексту. Стога је интересно запазити ову двоструку карактеристику именица, које нам дозвољавају да их избришемо из неког исказа, али такође и да буду замењене, што је свакако њихов додатни ефекат у једној реченици.

Елипсе такође дозвољавају да придеви замене своја места, како би реченица пратила модел реченице у српском језику, као и да превод придева буде прилагођен (пример 4, стр. 108).

Следећи пример литерарних текстова показује да је превод од речи до речи понекад могућ у примерима елипси, и да превод не губи у свом разумевању (пример 4, стр. 108).

У погледу одабира речи у елипсама, превод мора бити пажљиво одабран, јер елипса у енглеском језику, као у овом случају, носи у себи двоструко значење (фраза), пример 15, стр. 117.

Што се тиче граматичке анализе, једна од карактеристика која се јавља у преводу јесте промена глаголског стања оригиналне елипсе и елипсе преведене на српски језик:

....To ће бити сјајна пијаца, рекла је да би ишла.

It would be a splendid bazaar, she said she would go.

Промена која се такође може уочити у глаголским елементима јесте да елипса у енглеском језику остаје без својих елемената, док у српском језику елементи глагола морају да буду повраћени у преводу, како би реченица била разумљива (пример 9, стр. 191).

Стручни текстови се по својој структури разликују од литерарних и отуда се елиптичне реченице јављају у много мањем броју у овој врсти текстова.

Noun Phrase Ellipsis се појављују у овој врсти текстова, где је именица јасна и нема потребе да се понавља. Овакве примере имамо у стручним текстовима где се именица не понавља, већ се логички наставља у процесу набрајања. Оваква промена је и визуелно видљива и интерпункцијски, коју карактеришу две тачке и потом следи набрајање:

Поље изградње аутопутева обухвата следеће секторе: 1. Пројектовање, 2. Изградња, 3. Одржавање, 4. Економија, 5. Администрација, финансије и планирање.

Када говоримо о *Inflectional variant*, превод елипси на српски језик је идентичан оригиналној реченици на енглеском језику, где нема ни промене у значењу (пример 3, стр. 186).

Елипсе (пример 5, стр. 187) које су најчешће појављују у овој врсти текстова јесу *VP Ellipsis*, које не трпе никакве промене у преводу на српски језик и сасвим су разумљиве.

Међутим, има примера где промена у преводу није неопходна, јер иако недостаје копулативни глагол који је морао да буде у својој пуној форми, како би елипса била разумљива, реченица у истом облику као и на енглеском језику, не губи на значењу и свом разумевању (пример: 8, стр. 190).

Пасивне конструкције су остале потпуно исте, у оригиналној и преведеној елипси (пример 15, стр. 196).

Промене које се тичу лексике су најуочљивије у замени места именица, како би модел реченице више одговарао моделу у српском језику (супституција), пример 14, стр. 196.

Неколико је одлика новинских чланака које се могу издвојити као запажене на претходним страницама:

По својој структури и анализи, новински чланци имају своја обележја, како у лексичким променама, тако и у граматичким. У претходној статистичкој анализи, најчешћа елиптична реченица је била у форми *VP Ellipsis*. Анализирајући ове појаве, неколико одлика се могло уочити:

- У оригиналној елиптичној реченици недостаје помоћни глагол док се у преводу на српски језик овај глагол такође не појављује (пример 1, стр. 201).
- У појединим примерима, превод сасвим прати модел реченице на енглеском језику и нема никаквих промена:

*Он је, наравно, био у праву, али неке ствари никада неће функционисати.
Нити у то време, нити сада.*

He was right of course, but some things were never going to work. Not then, not now.

Граматичке конструкције енглеског модела елипси и елипси у српском језику у овом примеру нису могле бити преведене сасвим исто, јер је *–ing* форма морала бити замењена адекватном формом у српском језику (пример 7, стр. 206).

Како би се добио што оригиналнији превод, композиција (спајање) делова реченица је још једна граматичка промена која се могла уочити у овој врсти текстова (пример 12, стр. 210).

Елипса која је била присутна у знатно мањем броју у овој врсти текстова јесте *Fragment answer*, где је превод на српски језик захтевао глагол на крају реченице (пример 27, стр. 222).

Промена у интерпункцији означава и промену елипсе која је неопходна у преводу на српски језик:

Шанса у спорту? Не, ако сте жена

A sporting chance? Not if you're a Woman

Промена предлога оригиналне елипсе и преведене означава потребу да модел реченице буде прилагођен језику на који се преводи (пример 30, стр. 225).

Лексичка анализа новинских чланака (пример 9, стр. 208) показује да у оригиналној елипси постоји реч која не постоји у српском језику, где је адекватна реч морала бити пронађена или чак сложеница.

Супституција (замена) речи је такође процес који се могао наћи у овој врсти текстова (пример 15, стр. 213).

Елипсе су у преводу на српски језик биле потпуно прилагођене изразима (пример 26, стр. 221).

Главне одлике елипси у новинским чланцима јасно показују њихове главне изворе у реченици, где се најчешће шеме појава могу лако и једноставно пратити и разумети.

Последња граматичка и лексичка анализа укључује рекламе и њихове одлике. Обзиром да *VP Ellipsis* има највише, неколико карактеристика се могло издвојити:

- глагол у реченици на енглеском језику није преведен у свом пуном, већ у скраћеном облику, у свим наведеним примерима корпуса реклама, што значи да је брисање ове фразе (глаголске фразе) укључило сто одсто ових фраза.

Обиље придева је карактеристика како оригиналне, тако и елипсе преведене на српски језик, како би се на сажет и кратак начин дошло до емотивног доживљаја једне рекламе, посебно ако су у питању облици суперлатива, где је ефекат који се производи овом формом посебно изражен (пример 8, стр. 248).

Веома изражајна карактеристика која се може издвојити у склопу реклама јесу *партиципи, садашњи и прошли*. У рекламама:

(1) Improving nutrition (*партицип садашњи*)

(2) Reviewed titles and bestsellers (*партицип прошли*)

(3) Fashion archive: Shopping for a Wet Christmas (*партицип садашњи*)

(10) Fast-food fashion: Moschino accused of “glorifying” McDonald’s logo (*партицип садашњи*).

Партиципи (садашњи и прошли) се јављају у четири од укупног броја од десет реклама. Овај податак нам јасно показује да је моћ оба партиципа у сажимању и брисању језичког материјала изузетно велика. Иако су у сва три примера партицип садашњи служи као глаголска именица и тако је и преведен, партицип прошли се појављује у једном од ова четири примера. Њихова способност да израз скрате и у

себи укључе део језичког материјала у једној реченици је изузетно јак. Кроз своју форму, оба партиципа дозвољавају да буду посебно видљива у корпусу реклама и да њихова употреба буде веома значајна у постизању веома кратког и ефикасног језичког облика.

У интерпункцијској конструкцији, елипсе у овој врсти садрже или две тачке или зарезе, или се само састоје од неколико наведених именица, на чијем крају се налази тачка (пример 1, стр. 240). Иако је ово граматичка конструкција која се не може сматрати исправном, језик реклама уводи поред стандардних норми језика, и нове, неуобичајене форме. Оне због своје сажетости и сабијености исказа поседују веома моћно дејство на читаоце.

У погледу коришћења компаратива, углавном се у елиптичним реченицама користи скраћени облик компаратива, где недостаје потпуни облик, који углавном заузима крајњу позицију у реченици. Овим се постиже ефекат старо у односу на ново, где је контекст у коме се ова конструкција може наћи мотивациони контекст (пример 13, стр. 194).

Облици партиципа су такође веома учестали у елиптичним реченицама, где имају функцију придева у датом контексту (пример 5, стр. 184).

У лексичкој промени, елипса у енглеском језику поседује један модел и форму, и у преводу на српски језик, та се форма не мења и добија се пун облик реченице. Оваква конструкција реченица која идентично прати реченицу на енглеском језику је посебно уочљива у корпусу реклама, где су промене минималне или их уопште нема (пример 4, стр. 243).

Приказ одлика елипси у рекламама показује скраћивања једне врсте (*Verb Phrase*) која су се десила у овим примерима текстова, где њихов однос никада није обичан и насумичан, већ прати одлике елипси у оригиналном облику, а потом се у формулацији прилагођавају језику превода. Слика која прати готово све рекламе је посебно изражајно и когнитивно средство које прати овај корпус. Веома често,

антецедент рекламе се налазио у самој слици, где је експресивна моћ слике имала и своју додатну улогу. Заједно са елиптичним структурама, слика у корпусу реклама је имала и своју метајезичку поруку, која је у неким случајевима била праћена и вишеструким метафорама, као посебно добијена форма ове језичке појаве.

Фактори који утичу на појаву елиптичних структура у једном дискурсу су различити:

- аутор,
- време када је текст написан,
- стил писања,
- врста дискурса којој текст припада,
- тендендија модерног доба,
- скраћивање реченичних склопова
- и на крају, потреба да се елипсе употребе у једном дискурсу.

Уколико упоредимо временски фактор, јасно је да он утиче на појаву елипси. Елипсе се јављају у свим временским периодима, који су јасно назначени у сваком преузетом примеру. Свеједно да ли је текст у коме се елипсе појављују написан раније, у овом раду то је пресек од 1898. године до данас, јасно се могу уочити неколико одлика: временски оквир прати елиптичне реченице, не мења их и не утиче на учесталост коришћења. Елиптичне реченице су коришћене у готово свим наведеним примерима и нису резултат тренутка у коме су настајале. У корпусу реклама, чини се да су оне такође дуго присутне, јер рекламе у својој форми, углавном и представљају елипсе. Уколико упоредимо текстове новијег датума, приметимо да су елиптичне реченице и овде присутне, и да тенденција скраћивања реченице постоји већ дуже времена.

Стил писања се може другачије назвати дискурс коме наведени текстови припадају. Литерарни текстови у својој форми поседују пуно дијалога, где се

елиптичне реченице појављују у великом броју. Још једна димензија ових текстова јесте да се успостави блискост између читаоца и писца, и отуда скраћене форме носе у себи и ову функцију. Аутори сами бирају стил писања и карактеришу га, и у раду је чак и наведен став познатог писца Ернеста Хемингвеја (Ernest Hemingway, стр. 73) о употреби елипси, који наводи да елипсе користе странци или пијанци у разговору, али их не назива елипсама, већ коришћењем глупих синтаксичких форми. Са друге стране, елипсе код поједних аутора изазивају већи емотивни доживљај, тако да се могу користити и као средство да емоција буде јача ("Hungry," стр.83). Сам дискурс коме сви наведени примери припадају такође одређује појаву елиптичних реченица унутар њих. Елиптичне реченице су биле коришћене у највећем броју у литерарним текстовима, потом у рекламама. У новинским чланцима су се такође могле наћи, док их у најмањем броју има у стручним текстовима. Разлози за ове промене леже у чињеници да су литерарни текстови пуни дијалога и скраћених форми одговора, отуда су елипсе ту најуочљивије. Такође, слобода писца да изрази своје мисли кроз форму какву он мисли да је погодна, утиче на елипсе да се јављају у већем броју. Свака реклама готово да представља елипсу. Чини се да овде елиптичне реченице, као и у литерарним текстовима, имају и другу функцију. Та функција се огледа у економичности исказа, а потом у емотивној снази тог истог исказа. Елипсе нам управо дозвољавају да форме буду неуобичајене, да поседују облике који нису устаљени, и да баш због ових одлика буду интересантне и примамљиве за публику. Питање које се намеће јесте да ли дискурси имају сопствене стилове, или елипсе нису одређене ниједним стилем, већ потребом која настају током процеса писања.

Тенденција модерног доба јасно се огледа у примени елипси у свим дискурсима. Рекламе по својим карактеристикама представљају елипсе по себи. Краћи реченични склоп постаје императив и тенденција која је већ почела да се реализује. Структура реченице унутар свих дискурса јесте једноставнија, а један од разлога јесте и велики проток информација којима смо сви данас изложени. Пре него што се један исказ реализује, тенденција је да информација коју тај исказ носи буде

кратка, прецизна и без превише детаља. Стога, елипсе дозвољавају економичност у изражавањау, што чини још једну одлику доба у коме живимо.

Формална веза у свим дискурсима постоји, али се та веза разликује у степену у коме се елипсе могу јавити као језички феномен. Читав сет њихових појава значи да оне не представљају језичку појаву која је случајна и која нема своју функцију унутар једног исказа. Брисање делова реченице подразумева да реченица и даље задржи своју изворну структуру, док избрисани материјал, готово да је невидљив у процесу разумевања. Избирсани материјал је стога веома тешко приметити, и пажљиво читање сваког од наведених дискурса у истраживању је било неопходно, како би појаве могле бити прецизно издвојене. Могућност да се избрисани материјал реченице разуме јесте одлика елипси са којом се мора бити изузетно опрезан у процесу превођења на српски језик.

Уколико се упореди процес превођења све четири врсте дискурса која су обрађена, неколико карактеристика се јасно могу издвојити:

- оригинална елипса на енглеском језику је у неким примерима била идентична са преведеном елипсом,
- разлике које су се јављале унутар превода укључивале су граматичке и лексичке промене.

Граматичке промене су омогућавале јасан приказ промена оригиналне и преведене елипсо:

- промена глаголског стања елипсо,
- промена места појединих реченичних делова,
- промена редоследа речи у склопу једног исказа,
- промена скраћених делова у потпуне делове у преводу,
- промена предлога,
- промена објекатске заменице,
- коришћење скраћеног облика компаратива,

- употреба партиципа,
- промена и могућност да се избрисани материјал поврати из остатка реченице, како би елипса била разумљива у преводу.

Евалуација лексичких промена обухвата неколико аспеката:

- промена оригиналне речи у процесу превођења,
- промена једне речи у више, како би реченица у преводу имала потпуни смисао,
- јављање речи која постоји у елиптичној реченици на енглеском језику, док иста реч не постоји у језику превода,
- коришћење једне исте речи у елипси, која је морала да буде преведена другачије, како би била ближа моделу реченице на српском језику,
- обиље придева унутар обе елипсе, како оригиналне, тако и преведене,
- замена места речи у реченици, како би исказ имао што вернију форму језика на који се преводи.

Посебна одлика у лексичком погледу јесте појава глагола тј. фразеолошких израза, који су могли да имају неколико значења у преводу. Унутар ове појаве, разумевање контекста у коме се елипсе јављају је било неопходно, како би елипса била адекватно преведена на српски језик.

Избрисани материјал у језику покрива све појаве које су наведене у табеларним и графичким приказима, јер је предмет истраживања овог рада укључивао и тај процес. Табеле су за сваки дискурс посебно урађене, како би статистички преглед информација и елипси био што прегледнији. Појаве које нису биле уочене унутар једног дискурса су обележене косом цртом. Посебне табеле представљају сваку елиптичну појаву према типу брисања коме припадају, да би на крају била дата табела у склопу сва четири истраживана корпуса. Овим се истиче поред тога која је елипса, и којој врсти она припада, где су избрисане глаголске фразе (*Verb Phrase*) облик који је у највећем степену избрисан у сва четири истраживана корпуса.

Уколико се фокусирамо на графичке приказе, елиптичне појаве су такође представљене за сваку врсту текста понаособ. У десном углу је дата легенда за сваку појаву, које су потом обележене различитим бојама на графикону. Појаве елипсе које нису забележене у табеларном приказу, на графикону нису уопште представљене.

Изучавање елипси је показало да су ове реченице присутне у енглеском језику и да је њихово адекватно разумевање и интерпретација неопходна у процесу превођења на српски језик. Овај процес превођења је јасно показао одлике и карактеристике елипси које су представљене на претходним страницама овог рада.

Граматички систем модерног енглеског језика је другачији од својих далеких језичких предака-у томе што су његове форме генерално краће, где те форме не оптерећују нашу меморију, њихова употреба и формулација показују само неколицину неправилности, њихов апстрактнији карактер помаже у материјалу док се формира један исказ, и омогућава да се обликују понављања у језику који захтевају „слагања“, Јасперсен (Jaspersen, 1993: 39). Ова слагања су видљива у елипсама, где процес брисања граматичког и језичког материјала не може бити насумичан и произвољан, већ захтева анализирање и формирање облика који су најближи моделу реченице на који се елипсе преводе.

Још један аспект који елипсе треба да обухватају у себи укључује и њихову међузависност. Питање је у коликој мери елипсе зависе једна од друге или степен зависности не одређују оне саме, већ језички оквир у коме се појављују. Уколико их размотримо у међусобној релацији, у свим примерима текстова, приметит ће се да њихова међузависност зависи од дискурса у коме се појављују. Управо је дискурс тај који диктира окружење једне реченице, и логично је да неки дискурси имају слободнију форму реченице, док су други упућени на форму у којој елипсе не би биле могуће, или би направиле проблем у току њиховог процеса разумевања. Окружење и форма у којима се елиптичне реченице појављују диктирају степен и присуство елипси. У овом истраживању, литерарни текстови су одредили елипсе које су најчешће биле присутне у форми дијалога. Следећи дискурс, тј. стручни текстови,

карактеришу врло мали број појава елипси, што је такође последица језичког окружења. У новинским члацима, највећи број елипси је укључивао *VP Ellipsis*, што је била карактеристика и задњег дискурса, тј. реклама. Овим се јасно означава да елипсе прате сопствено језичко окружење и нису последица насумично избрисаног материјала у једном језику. У процесу превођења на српски језик, елипсе су такође пратиле своје окружење, где су постојале разлике у оригиналној елипси и елипси преведеној на српски језик. Свака од ових промена је представљена на претходним страницама, уз образложење и компаративни приказ оригиналне и преведене елиптичне реченице.

Оквир за превод и коришћење елипси мора да постоји, како би оне могле бити адекватно и разумљиво преведене на српски језик. Иако појаве елипси у овом истраживању показују да је глагол тај који је углавном избрисани део реченице, можда објашњење лежи у чињеници да глаголи означавају само једноставне догађаје или сложене, у коме су ови догађаји међусобно у некој врсти релације, свеједно ком делу припадају. Овај процес се огледа у избрисаном језичком материјалу који припада истој синтаксичкој категорији, који је извучен из лингвистичког окружења елипси.

Као правило, језичке промене у преводу се стално дешавају и пораст лексикона речи у једном језику, или разлике које постоји између два језика, захтева да процес превода елипси буде врло сложен и подложен променама. Разлика између усвајања нових термина и губитка старих се стално наставља, и мора се добити једнак превод који укључује адекватну реч која захтева језик на који се преводи. Могуће је да се вокабулар једног језика и умањи, уколико елементи који одлазе из једног језичког израза не могу истом брзином бити замењени, док ниједан елемент не може бити сасвим изгубљен у елементима које носе значење.

Део који је посебно интересантан након свих приказаних примера елипси, можемо приказати на следећи начин:

Антецедентна реченица је и сама елипса?

Као прва одлика након анализираних примера јесте да је сама антецедентна реченица елипса. Ово је посебно интересно јер у својој основној класификацији, елиптичне реченице немају ову поделу. Ови примери се јасно могу видети у следећим доказним илустрацијама:

- реченица је из корпуса литерарних текстова (пример 38, стр. 135),
- следећа илустрација исте појаве се може наћи и у овом примеру 41, стр. 138,
- такође, пример реченице (46, стр. 142) нуди антецедентну реченицу која је и сама елипса,
- последњи пример илуструје елипсе, које се појављују и у антецедентној и у елиптичној реченици (пример 67, стр. 159).

Сваки од четири наведена примера јасно илуструје да антецедентна реченица и сама може да буде елипса, и да као таква стоји испред елиптичне.

Процеси адиције и супституције су били присутни у сваком наведеном процесу брисања језичког и граматичког материјала. Овим се кроз све наведене примере потврђује да су ова два процеса незаобилазни делови елиптичних реченица.

Степен компресивности израза у енглеском и српском језику је очито различит и дозвољава да много тога остане неизражено, и да српски језик има мањи капацитет у том смислу, тако се бар чини на основу ових израза и примера (пример 44, стр. 139).

Вишеструкост процеса брисања

У свим наведеним примерима брисања, јасно се могло уочити да овај процес није био сам, већ га је пратило још неколико истовремених процеса. Тиме закључујемо да

процеси брисања нису изоловани, да се у склопу једне реченице може десити и до три процеса брисања, али да не утичу на разумевање преосталог језичког материјала.

Пресечена антецедентна реченица, са различитим облицима глагола у себи

У наведеном примеру, јасно можемо видети да антецедентна реченица такође може бити пресечена елиптичном реченицом. У овој случају, глаголска времена која се појављују у свим деловима овакве реченице, могу да буду другачија или да остану иста. Следећи пример их јасно илуструје, пример 5, стр. 109.

Метајезички оквир елипси

Контекст односно окружење које прати елиптичне реченице је изузетно важно у њиховом процесу разумевања. Овај пример (10, стр. 250), јасно илуструје да понекад и слика, која у овом случају представља, метајезички оквир, може да буде изузетно важна за разумевање елиптичне реченице, што је посебно видљиво у свим примерима код корпуса реклама. Контекст је мотивациони, као и често ситуациони, који заједно утичу на разумевање елиптичних реченица, у већој или мањој мери, заједно или појединачно.

Елипса или не

Још један важан аспект у укупном приказу промена у склопу елиптичних реченица јесте процес превођења. Колика је улога преводиоца у овом процесу? Да ли он има

слободу да елиптичну реченицу претвори у потпуну или обратно? Чини се да је понекад ова субјективна компонентна преводиоца, односно начин на који преведе реченицу, може да утиче и на саму елиптичну реченицу (пример 40, стр. 137).

Сублимација значења- именица или глагол

Логично је да именице и глаголи представљају најмоћније речи у једном језику након свих наведених примера. Сублимација значења које они у себи могу да имају такође је разнолика. У раду је откривено да именице, када су у функцији објекта или именског предиката поседују највећу моћ сублимације преосталог језичког и граматичког материјала.

Глаголи, пак, имају највиши степен и способност да скоцентришу граматичке информације једног исказа. Када су у питању помоћни глаголи и модали, као и глаголи као део предиката, њихов капацитет да кондезују значење реченице је тада највећи.

Различити језички обрасци

Последњи пример који нуди разлику у језичким обрасцима јесте пример у коме се оставља питање да ли је елипса увек елипса, уколико тај образац на постоји у језику превода. Иако су у раду и ови примери означени као елиптични јер то јесу у енглеском језику, поставља се логично питање да ли их третирају као елиптичне или не, ако они то нису на језику превода, у овом случају српском језику.

Антецедентна реченица- Same things we fight over these days, је дата у садашњем времену. Овај пример показује да понекад граматички облик који је избрисан у

реченици на енглеском језику, не постоји у реченици превода, и стога је логично питање да ли ова реченица представља елипсу или не. Уколико недостаје само један елемент, као у овом примеру, да ли оваква реченица у српском језику може да се класификује у елиптичну или не. Очито да не може, јер дефинитивни члан не постоји у српском језику, и стога, ова реченица не може да представља елиптичну у преводу. Она остаје да представља елипсу, али само на енглеском језику.

Последњи аспект анализе превода елиптичних реченица и њиховог разумевања укључује питање шта преузима функцију избрисаних делова у елипсама? Одговор на ово питање налази се на самом почетку рада, који јасно означава да елиптична реченица мора да има своју изворну реченицу (*Antecedent*), како би могла да буде изостављена и, без свог изостављеног дела, разумљива. У свим примерима текстова овај процес је видљив и докази за то леже у преводу сваке од елиптичних појава у овом раду. Елементи који недостају, могу се јасно закључити из видљивих делова реченица. Можда управо наведени цитат најбоље илуструје овај процес:

“Now You Hear it-Now You Don’t , ова тврдња имплицира на светлост и сенку сваке метафоре, где се слична појава појављује у прозодичком феномену елипси, где се на један приступачан начин одмах наглашава једна реч, док се друга умањује и нестаје, у процесу стварања елипси, Винклер (Winkler, 2005: 5)”.

Тенденције модерног доба се врло јасно рефлектују у овој врсти реченице, где вишак језичког материјала треба и понекад мора да се уклони, како би информација дошла до слушаоца и била прихваћена. Шеме обраћања и међусобне комуникације се мењају и прате време и раздобље у коме се дешавају. Стога, елиптичне реченице с правом осликавају и време у коме живимо и језичке промене које се дешавају током времена.

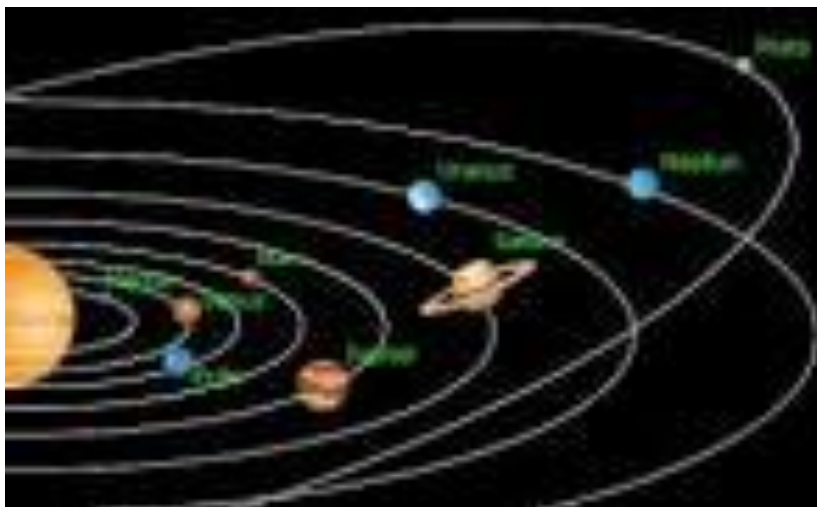
У покушају да се елипсе што адекватније преведу и објасне на српски језик, намера је била да се два језика упореде и сагледају, како у својој разноликости, тако

и свим својим сличностима. Кореспонденција између два језика треба да постоји и да је стално присутна, како би језичка изучавања била подробнија и имала за свој резултат, процес који један језик не искуљује други, већ напротив.

Најјачи доказ да елиптичне реченице имају своје место у многим аспектима језика јесте да ове врсте појава брисања језичког и граматичког материјала обухватају сва четири истражена дискурса, и тиме јасно показују на своју употребну и функционалну вредност у језику. Наравно, мотивациони и ситуациони контекст такође имају посебну улогу у разумевању елиптичних реченица.

Сам говорник јесте последњи елеменат, али не мање значајан у овој анализи. Језичко знање говорника, односно знање енглеског језика у овом случају, као и опште знање и концептуализација света, утичу на то да ли ће неко употребити елипсу или не. Ове три карактеристике су најочљивије у процесу превођења, где опште знање преводиоца, као и знање језика, утичу на то да ли ће преводилац употребити елипсе или не. Концептуализација света обухвата сегмент где се наше поимање и концепт могу разликовати у неким деловима у језику, и услед тога елиптичне реченице нам служе као средство да тај концепт представимо на највернији могући начин, уз сажет језички израз.

10.1. а. Да ли је закон космоса универзалан?

Иако рад представља језичке промене, у овом делу рада, намера је била да се направи поређење између закона космоса и језика. Питање да ли је закон космоса универзалан јесте само по себи интересно. Пренешено на језичке промене, прво се мора објаснити сам закон, односно кретање планета око сунца.

Почетком седамнаестог века, Јохан Кеплер (Johan Kepler) је формулисао три закона, који се односе на кретање планета око сунца. Они су познати под називом Кеплерови закони.

Први Кеплеров закон гласи да се свака планета креће по елипси, у чијој се једној жижи налази сунце. Што је планета удаљенија од сунца, то је и њена елипса већа. Како се планета налази ближе сунцу, то је њена елипса мања (Јанковић, 2006:1).

Ако антецедентну реченицу посматрамо као сунце, да ли су елипичне реченице које се појављују мање или веће, и да ли раздаљина између њих значи исто што и за планете?

У прилог овим питањима, неколико примера ће бити наведено. У сваком од наведених примера, где су елипсе углавном заузимале средишњи део, може се приметити да су скраћивања и брисања веома мала.

Сваки од следећих наведених примера подржава овај закон космоса:

(7) VP Ellipsis

No formwork is required for this suspended work roof construction apart from the temporary support for the centre ring <while the cables are attached.> (p. 17)

Никаква дашчана оплата није потребна за ову viseћу кровну конструкцију изузев привременог ослонаца за централни прстен <док су каблови причвршћени.> (стр. 17)

Реченица (7) представља избрисани језички материјал у глаголској фрази односно задњем делу предиката. Антецедентна реченица садржи потпун облик- No formwork is required for this suspended work roof construction apart from the temporary support for the centre ring, док у елиптичној реченици је уведен нови глагол- attached који се не појављује у антецедентној реченици. Процес адиције је видљив у овом примеру, јер се додаје нова реч, која није била у изворној реченици. Иако је избрисан последњи део предиката односно објекат, језички материјал који је остао, као и реч која је коришћена у свом пуном облику- for the centre ring, омогућавају потпуно разумевање преосталог дела реченице. Као и у претходним примерима, елиптичне реченице у овој врсти текстова је врло тешко уочити, и јасно је да се примењују у

далеко мањем броју него у литерарним текстовима. У реченици у српском језику, промене су идентичне и њихово брисање такође указује да је потребно пажљиво читање, како би се елиптичне реченице приметиле у овој врсти текстова.

Следећи пример такође илуструје овај закон:

(8) VP Ellipsis

The Raleigh, N.C, arena <conceived by Matthew Novicki, is an example of this type of construction.> (p. 18)

Релеј Н.К. (Raleigh, N.C), <арена коју је осмислио Метју Новицки (Matthew Novicki), је пример ове врсте градње.> (стр. 18)

Пример реченице (8) јесте избрисана глаголска фраза, која није дата у свом пуном облику. Глаголска фраза је у облику пасива- *conceived by*, којој недостаје помоћни глагол *to be*. Оваква форма скраћеног пасива је веома учестала у овој врсти текстова, где изостављање помоћног глагола у пасивној конструкцији не представља проблем да се оваква реченица разуме. Насупрот томе, реченица у српском језику, је преведена активним обликом и њено разумевање је потпуно и непромењено. Овакав пример, где се пасива реченица на енглеском језику замењује активном реченицом у језику превода, у овом случају српском језику, није редак пример. Избегавање пасива у српском језику јесте одлика самог језичког обрасца, где превод треба да буде што вернији језику на који се преводи. Иако је брисање и у овом примеру веома мало, оно је присутно и ова реченица се такође сматра елиптичном у свом облику.

Реченице која подржавају горње примере јесу и следеће:

(9) VP Ellipsis

For the MEBAC Theatre <built in Boston in 1958, a balloon in a shape of a lens was used as a roof.> (p. 18)

За МЕБАК позориште (MEBAC Theatre), <(које је) саграђено у Бостону 1958, као кров је коришћен балон у облику сочива.> (стр. 18)

Реченица (9) је дата у свом скраћеном облику, где је избрисана глаголска фраза. Као и у претходном примеру (8), појава брисања језичког материјала је идентична и у овом примеру. Глаголска фраза- built је дата у облику пасива, где недостаје помоћни глагол to be. Као и у претходном примеру, овакав пример брисања је учествовао у текстовима струке. У овом примеру, у преводу на српски језик, реченица није избрисана, већ је дата у свом пуном облику. Разлика у односу на претходни пример јесте што је он преведен активном конструкцијом, док је у овом примеру, реченица дата у свом пасивном облику. Обзиром да је део који је избрисан дат у загради, то значи да он може да прати процесе брисања у енглеском језику, и такође да буде дат у свом скраћеном облику. Реченица на губи на свом смислу или разумевању, тако да остаје питање избора преводиоца да ли да користи елипсу у преводу, или не. Избрисани језички и граматички материјал је веома мали, и јасно се може уочити да у овој врсти текстова брисања су веома мала, и она не утичу на значење реченице и значење језичког материјала који преостаје.

(14) VP Ellipsis

.. Computers are also said to be less error prone <than their human counterparts.> (p. 224)

..За компјутере се каже да су склони <да праве мање грешке него људи.> (стр. 224)

Реченица (14) илуструје избрисану глаголску фразу. Основна одлика овог примера јесте што се антецедентна реченица налази у првом делу реченице- Computers are also said to be less error prone, где је глаголска фраза употребљена у свом пуном облику- are. Први део реченице је дат у пасивној конструкцији, док се елиптични део налази у другом делу исте реченице, и дат је у активном облику, одмах након првог дела. Увођење нових речи- human counterparts, којих нема у изворном делу реченице, присутно је и у овом примеру, односно процеси адиције и супституције. Други део елиптичне реченице је дат у активном облику и овај пример илуструје још једну основну одлику елиптичних реченица. Иако је избрисана глаголска фраза у другом делу реченице, она не утиче на разумевање преосталог језичког материјала. Исти процес се дешава у реченици на српском језику и промене и брисања која се појављују у овој врсти текстова су заиста веома мале.

Као што се може видети у свим наведеним примерима, елиптичне реченице које су близу антецедентне поседују веома мале процесе брисања, и што је елиптична реченица ближа изворној, то је брисање све мање. Обратно важи ако је елиптична реченица удаљенија од изворне реченице, тако да она може да представља и засебну целину, односно реченицу.

На крају, чини се да планете и језик и нису толико различити, зар не? Ако је потврђен закон да се елипсе смањују или повећавају зависно од раздаљине од сунца, лепо је помислити да и језик може да измери своја растојања антецедентних и елиптичних реченица, и тиме јасно потврди своје законе. Управо због свих наведених разлога, као и примера који илуструју све претходно речено, није изненађујуће зашто елипсе настављају да буду фасцинантна појава у језику, зашто су феномен који буди машту и проверава да ли су закони ипак универзални. Посматрани на овај начин, чини се да јесу. Нада, да је овај рад мали допринос расветљавању изузетно комплексног феномена елипси, који постаје употребом модерних средстава комуникације све заступљенији у савременом језику, остаје у погледу језика, који изналазе различите начине и методе да се елиптично репрезентују.

Референце

Achebe, Ch. (2002). *Marriage is a Private Affair*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA. Amherst.

Carver, R. (2002). *What We Talk about When We talk about Love*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Carter, R., McCarthy, M. (2006). *Cambridge Grammar of English*. Cambridge University Press. Cambridge.

Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.

Chopin, K. (2002). *The Storm*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Clarke, B. (2012). *Do pattern of ellipsis in texts support systematic functional linguistics' "context-metafunction" hook-up hypothesis?* PhD Thesis. University of Cardiff.

Cofer, J. (2002). *American History*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Crane, S. (2002). *The Bride Comes to Yellow Sky*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Culicover, P., Jackendoff, R. (2005). *Simpler Syntax*. Oxford University Press, Inc: New York.

Culicover, P., Jackendoff, R. (2012). Same-except. A domain general cognitive relation and how language expresses it. *Language*. Vol. 88, no. 2, pp. 305-340. Linguistic Society of America.

Dalrymple, M., et al. (1991). Ellipsis and Higher-order Unification. *Linguistics and Philosophy* 14: 399-452.

Fabijanic, I. (2010). Reinterpretacija elipse u formiranju anglizama. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. Sveučilište u Zadru: Zadar.

Fakuade, G., Sharndame, E. (2012). A Comparative Analysis of Variations in Cohesive Devices in Professional and Popularized Texts. *British Journal of Arts and Social Science*. ISSN:2046-9758, Vol.4, No2. British Journal Publishing Inc.

Faulkner, W. (2002). *A Rose for Emily*. Literature, The Human Experience. California State University, Norhtridge, Emeriti. USA.

Hannelore, I., Markus, E. (1982). *The Cohesive Relation of Verbal Ellipsis in English and its Counterparts in Portuguese*. PhD Thesis. Biblioteca Central, Parana.

Hardt, D. (1993). *VP Ellipsis: Form, Meaning and Processing*. PhD Thesis, University of Pennsylvania

Hardt, D. (1999). Dynamic interpretation of verb phrase ellipsis. *Linguistics and Philosophy* 22: 187–221.

Hemingway, E. (2002). *A Clean, Well-Lighted Place* Literature, The Human Experience. California State University, Norhtridge, Emeriti. USA.

Horvatović, M., Vuletić, M. (1991). *English for Civil Engineers*. Naučna knjiga, Beograd.

Jankovic, V. (2006). *Nastava matematike*. Skripta str. 1-10.

Jespersen, O. (1993). *Progress in Language with Special Reference to English*. John Benjamin Publishing Company.

Johnson, L.F. (2008). *Imaging in Advertising Verbal and Visual Code of Commerce*. Routledge: New York.

Lass, R. (1999). *The Cambridge History of the English Language Volume 1476-1776*. Cambridge University Press.

Leech, G. et al (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman Inc. New York.

Lobeck, A. (1995). *Ellipsis*. New York: Oxford University Press.

Major, A.R. (2012). *Metaphrase. Texts for Translation*. Filozofski fakultet, Novi Sad.

Malamud, B. (2002). *Idiots First*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

McShane, J. M. (2005). *A Theory of Ellipsis*. Oxford: Oxford University Press.

Merchant, J. (2001). *The Syntax of Silence: Sluicing, Islands and the Theory of Ellipsis*. Oxford: Oxford University Press.

Mihajlović, M. (1969). *Semantičke funkcije eliptičnih rečenica u savremenom engleskom jeziku*. Beogradski univerzitet. Anali Filološkog fakulteta. Beograd.

Novaković, S. (1902). *Srpska gramatika*. Izdaje i štampa državna štamparija.

O'Connor, F. (2002). *Good Country People*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Piper, P. et al (2005). *Sintaksa savremenoga srpskog jezika*. Institut za srpski jezik SANU. Beogradska knjiga, Matica srpska. Beograd.

Philips, J.B., McQuarrie, F.E. (2004). Beyond Visual Methapor: A New Typology of Visual Rhetoric in Advertising. *Marketing Theory*, 4 113, SAGE Publications.

Praskova, E. (2009). *Grammar in Newspaper Articles*. BA Thesis. University of Pardubice Faculty of Arts and Philosophy. Department of English and American Studies.

Pullum, G., Huddleston, R. (2005). *Cambridge Grammar of English*, CUP.

Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985). *A Student's Intoduction to the English Grammar*. Cambridge University Press. Cambridge.

Rooth, M. (1992). *Ellipsis redundancy and reduction redundancy*. In Proceedings of the Stuttgart Ellipsis Workshop, IBM Germany, 1–26.

Stainton, R. J. (2006). *Words and thoughts: Subsentences, ellipsis, and the philosophy of language* Oxford: Clarendon Press. 344:677–722.

Valor, L. (2005). Advertising Books: A Linguistic Analysis of Blurbs. *IBERICA* 10, 41-62.

Williams, E. (1977). Discourse and logical form. *Linguistic Inquiry* 8:101-139.

Winkler, S., Molnar, V. (1960). *The Architecture of Focus*. Mouton. Foris Publications, Holland.

Winkler, S. (2005). *Ellipsis and Focus in Generative Grammar*. Mouton. Foris Publications, Holland.

Wolff, E. (2005). *Anatomy for Artists*. Dover Publications, Inc. Mineola, New York.

www.Blic.rs (pristupljeno 10.12.2014).

www.TheGuardian.com (pristupljeno 02.02.2013).

www.TheTimes.com (pristupljeno 30.01.2013)

Yan, H. (2006). *Henry Yan's Figure Drawing*. Printed in China.

Joyce, J. (2002). *Araby*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Живковић, С. (2002). *Грађевински материјали. Збирка решених тестова*. MAXIMUM. Београд.

КОРИШЋЕНИ ИЗВОРИ

Achebe, Ch. (2002). *Marriage is a Private Affair*. Literature, The Human Experience. California State University, Norhtridge, Emeriti. USA.Amherst.

Aristides, J. (2006). *Classical Drawing Atelier*. Watson-Guptill Publications. New York.

Auster, P. (1987). *The New York Trilogy*. Faber and Faber Limited. London.

Baker, M. (1997). Thematic Roles and Syntactic Structure. In *Elements of Grammar*, Chicago Linguistic Society.

Baum, L.F. (1979). *The Tin Woodman of Oz*. Ballantine Books. New York.

Bertolet, R. (1984). On A Fictional Ellipsis. *Erkenntnis* 21: 189-194.

Bierwisch, M. (1989). *The semantics of gradation*. In M. Bierwisch and E. Lang (eds.), *Dimensional adjectives: Grammatical structure and conceptual interpretation*. Berlin: Springer

Bolinger, D. (1972). *Degree Words*. The Hague: Mouton.

Bresnan, J. (1972). *Theory of complementation in English syntax*. PhD dissertation, MIT.

Bresnan, J. (1973). Syntax of the comparative clause construction in English. *Linguistic Inquiry* 4:275-343.

Bresnan, J. (1975). Comparative deletion and constraints on transformations. *Linguistic Analysis* 1.1:25-74.

Browning, M. (1987). *Null operator constructions*. Doctoral dissertation, MIT.

- Bukowski, Ch. (1992). *Factotum*. Virgin Books, Ltd. London.
- Carter, R., McCarty, M. (2006). *Cambridge Grammar of English*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Carver, R. (2002). *What We Talk about When We talk about Love*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.
- Chao, W. (1987). *On Ellipsis*. Doctoral Dissertation, University of Massachusetts.
- Chierchia, G. (1992). Anaphora and Dynamic Interpretation. *Linguistics and Philosophy*, 18.
- Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge: MIT Press.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on government and binding*. Foris: Dordrecht.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of language*. Praeger: New York.
- Chomsky, N. (1995). *Bare Phrase Structure*. Evolution and Revolution in Linguistic Theory. Georgetown University Press, Washington, D.C.
- Chomsky, N. (1995). *The Minimalist Programme*. Cambridge: MA: The MIT Press.
- Chomsky, N. (2005). *On Phases*. Ms MIT.
- Chomsky, N., Howard L. (1977). Filters and control. *Linguistic Inquiry* 8.3.
- Chopin, K. (2002). *The Storm*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Chung, S. (2006). *Sluicing and the lexicon: The point of no return*. In Proceedings of the 31st Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society, General Session and Parasession, eds. Rebecca T. Cover and Yuni Kim, 73–91. Berkeley, CA: Berkeley Linguistics Society.

Clarke, B. (2012). *Do pattern of ellipsis in texts support systematic functional linguistics' "context-metafunction" hook-up hypothesis?* PhD Thesis. University of Cardiff.

Cofer, J. (2002). *American History*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Copestake, A., D. Flickinger, C. Pollard, and I. Sag. (1999). *Minimal Recursion Semantics: An Introduction*. Ms. Stanford University and Ohio University.

Coppock, E. (2001). *Gapping: In defense of deletion*. In CLS37–1: The Main Session, ed. Haegeman, L. Kluwer Academic Publishers.

Corbett, E. P.J. (1990). *Classical Rhetoric for the Modern Student*. 3rd ed. New York: Oxford UP, 97-132, 428-460.

Corver, N. (1997). Much-support as a last resort. *Linguistic Inquiry* 28:119-164.

Crane, S. (2002). *The Bride Comes to Yellow Sky*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Culicover, P., Jackendoff, R. (2005). *Simpler Syntax*. Oxford University Press, Inc: New York.

Culicover, P., Jackendoff, R. (2012). Same-except. A domain general cognitive relation and how language expresses it. *Language*. Vol. 88, no. 2, pp. 305-340. Linguistic Society of America.

Dalrymple, M., et al.(1991). Ellipsis and Higher-order Unification. *Linguistics and Philosophy* 14: 399-452.

Doron, Edit. (1990). *V-movement and VP-ellipsis*. Ms., The Hebrew Univ. of Jerusalem.

Elbourne, P. (2008). Ellipsis sites as definite descriptions. *Linguistic Inquiry* 39: 191–220.

Fabijanic, I. (2010). Reinterpretacija elipse u formiranju anglizama. *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. Sveučilište u Zadru: Zadar.

Fakuade, G., Sharndame, E. (2012). A Comparative Analysis of Variations in Cohesive Devices in Professional and Popularized Texts. *British Journal of Arts and Social Science*. ISSN:2046-9758, Vol.4, No2. British Journal Publishing Inc.

Faulkner, W. (2002). *A Rose for Emily*. Literature, The Human Experience. California State University, Norhtridge, Emeriti. USA.

Fiengo, R., May, R. (1990). *Ellipsis and anaphora*. Paper presented at GLOW, Cambridge University, Cambridge: England.

Fiengo, R., May, R. (1994). *Indices and Identity*. Cambridge: MIT Press.

Foster, V. (2004). *Anatomy and Figure Drawing Handbook*. Quantum Publishing, London.

Frempton, K. (2004). *Модерна архитектура критичка историја*. Орион Арт. Београд.

Gengel, K. (2007). Focus and ellipsis: *A generative analysis of pseudogapping and other elliptical structures*. PhD dissertation, University of Stuttgart, Germany.

- Giorgi, A., Longobardi, G. (1991). *The syntax of noun phrases*. Cambridge: CUP.
- Goldberg, L. (2005). *Verb-Stranding VP Ellipsis: A cross-linguistic study*. Ph.D. Dissertation
- Gonzales, V. (2006). *Insights on Islamic Aesthetics Visual Culture and History*. Kult B, Sarajevo.
- Grimshaw, J. (1991). *Extended projection*. Ms., Brandeis University.
- Grosu, A. (1974). On the nature of the left branch condition. *Linguistic Inquiry* 5.2:308-319.
- Grosu, A. (1994). *Three Studies in Locality and Case*. London: Routledge.
- Gruitrooy, G. (1994). *Degas, Impressions of a Great Master*. Todtri Productions Limited. New York.
- Haïk, I. (1987). Bound VPs that need to be. *Linguistics and Philosophy* 10:503-530.
- Halle, M., Marantz, A. (1993). *Distributed morphology*. In S. Keyser (ed.) *The view from Building 20*. Cambridge, Ma.: MIT Press.
- Hannelore, I., Markus, E. (1982). *The Cohesive Relation of Verbal Ellipsis in English and its Counterparts in Portuguese*. PhD Thesis. Biblioteca Central, Parana.
- Hankamer, J. (1971). *Constraints on deletion in syntax*. Doctoral dissertation, Yale University.
- Hankamer, J., I. A. Sag. (1976). Deep and surface anaphora. *Linguistic Inquiry* 7:391-426.
- Hardt, D. (1993). *VP Ellipsis: Form, Meaning and Processing*. PhD Thesis, University of Pennsylvania

Hardt, D. (1999). Dynamic interpretation of verb phrase ellipsis. *Linguistics and Philosophy* 22: 187–221.

Hardy, T. (1994). *Tess of the d'Urbervilles*. Wordsworth Editions Limited, Hertfordshire.

Hazout, I. (1995). *Comparative ellipsis and Logical Form*. NLLT 13:1-37.

Heim, I. (1985). *Notes on comparatives and related matters*. Ms., University of Texas, Austin.

Heim, I. (2005). *Lecture Notes on Ellipsis*. Lecture Notes, MIT.

Hemingway, E. (2002). *A Clean, Well-Lighted Place* Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Hendrick, R. (1990). *Operator movement in NP*. In WCCFL 9. Stanford: CSLI Publications.

Hendriks, P. (1995). *Comparatives in categorial grammar*. PhD dissertation, Univ. Groningen.

Horvatić, M., Vuletić, M. (1991). *English for Civil Engineers*. Naučna knjiga, Beograd.

Houser, M. (2010). *The Syntax and Semantics of Do So Anaphora*. Ph. D. thesis, UC Berkeley.

Izvorski, R. (1995). A solution to the subcomparative paradox. *In The Proceedings of WCCFL XIV*. Stanford: CSLI Publications.

Jacobson, P. (1992). ACD in a variable free semantics. *In Proceedings of SALT II*. 193-213. Ohio State University, Columbus, OH.

Jankovic, V.(2006). *Nastava matematike*. Skripta str. 1-10

Jayaseelan, K.A. (1990). Incomplete VP deletion and gapping. *Linguistic Analysis* 20:64-81.

Jespersen, O. (1933). *Progress in Language with Special Reference to English*. John Benjamin Publishing Company.

Johnson, K. (1997). *When verb phrases go missing*. Ms., UMassachusetts, Amherst.

Johnson, K. (2001). *What VP-ellipsis can do, and what it can't, but not why*. In *The handbook of contemporary syntactic theory*, eds. Mark Baltin and Chris Collins, 439–479. Oxford: Blackwell & Sons.

Johnson, K. (2009). Gapping is not (VP-)Ellipsis. *Linguistic Inquiry* 40: 289–328.

Johnson, L.F. (2008). *Imaging in Advertising Verbal and Visual Code of Commerce*. Routledge: New York.

Joyce, J. (2002). *Araby*. Literature, The Human Experience. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Kayne, R. (1994). *The Antisymmetry of Syntax*. Cambridge: MIT Press.

Kennedy, C. (1997). Projecting the adjective: *The syntax and semantics of gradability and comparison*. Doctoral dissertation, University of California, Santa Cruz.

Kennedy, C.(2003). *Ellipsis and syntactic representation*. In *The interfaces: Deriving and interpreting omitted structures*, eds. Kerstin Schwabe and Suzanne Winkler, 29–53. Amsterdam: John Benjamins.

Kester, E.P. (1996). *The nature of adjectival inflection*. Doctoral dissertation, UUtrecht.

Kharibian, L. (2008). *The National Gallery*. The National Gallery Company, London. Distributed by Yale University Press.

King, H. (1970). On blocking the rules for contraction in English. *LI* 1:134-136.

Klein, E. (1980). A semantics for positive and comparative adjectives. *Linguistics and Philosophy* 4:1- 45.

Kuno, S. (1981). The syntax of comparative clauses. *Proceedings of the CLS* 17.

Larson, R. (1988). Scope and comparatives. *Linguistics and Philosophy* 11:1-26.

Larson, R., Segal, G. (1995). *Knowledge of Meaning. An Introduction to Semantic Theory*. Cambridge, MA: MIT Press.

Lasnik, H. (1995). A note on pseudogapping. *MIT Working Papers in Linguistics* 27:143-163.

Lass, R. (1999). *The Cambridge History of the English Language Volume 1476-1776*. Cambridge University Press.

Law, D. (2012). A Morpho-syntactic Analysis of Contraction in English. *McNair Scholars Research Journal*. Volume 4, Issue 1.

Leech, G. (1966). *English in Advertising. A Linguistic Study of Advertising in Great Britain*. London: Longman.

Leech, G. et al (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman Inc. New York.

Lees, R. (1961). Grammatical analysis of the English comparative construction. *Word* 17.2:171-185.

Lerner, J.Y., Pinkal, M. (1995). Comparative ellipsis and variable binding. In The Proceedings of SALT 5. Ithaca: *Cornell Linguistics Club Publication*

Levin, N. (1986). *Main-verb ellipsis in spoken English*. New York: Garland. (Doctoral dissertation, Ohio State University, 1979.)

Lobeck, A. (1995). *Ellipsis*. New York: Oxford University Press.

Lobeck, A. (1995). *Ellipsis: Functional heads, licensing, and identification*. Oxford Press: Oxford.

Ljung, M. (1996). *Corpus Based Studies in English (Papers from the Seventeenth International Conference on English Language) Research on Computerised Corpora*. Stockholm, May 15-19.

Major, A.R. (2012). *Metaphrase. Texts for Translation*. Filozofski fakultet, Novi Sad.

Malamud, B. (2002). *Idiots First. Literature, The Human Experience*. California State University, Northridge, Emeriti. USA.

Marantz, A. (1993). A Late Note on Late Lexical Insertion. In *Explorations in* McGill University.

McCawley, J. (1988). *The syntactic phenomena of English*. Chicago: Univ. of Chicago Press.

McCloskey, J. (1991). Clause structure, ellipsis, and proper government. *Lingua* 85:259-302.

McShane, J. M. (2005). *A Theory of Ellipsis*. Oxford: Oxford University Press.

Merchant, J. (2001). *The Syntax of Silence: Sluicing, Islands and the Theory of Ellipsis*. Oxford: Oxford University Press.

Merchant, J. (2004). Fragments and ellipsis. *Linguistics and Philosophy* 27:661–738.

Merchant, J. (2009). Diagnosing Ellipsis. *Diagnosing Ellipsis Syntax Conference*. Leiden/ Utrecht: 1-33.

Mihajlović, M. (1969). *Semantičke funkcije eliptičnih rečenica u savremenom engleskom jeziku*. Beogradski univerzitet. Anali Filološkog fakulteta. Beograd.

Miller, P. (1992). Clitics and Constituent in Phrase Structure Grammar. New York: Garland. (Utrecht dissertation, 1991.)

Moltmann, F. (1992). *Coordination and Comparatives*. Doctoral dissertation, MIT.

Neale, S. (1990). *Descriptions*. Cambridge, MA: MIT Press.

Novaković, S. (1902). *Srpska gramatika*. Izdaje i štampa državna štamparija.

Nunes, J. (1995). The Copy theory of Movement and Linearization of Chains in the *Research Center report LRC-97-03*, University of California, Santa Cruz.

O'Connor, F. (2002). *Good Country People*. Literature, The Human Experience. California State University, Norhtridge, Emeriti. USA.

Philips, J.B., McQuarrie, F.E. (2004). Beyond Visual Methapor: A New Typology of Visual Rhetoric in Advertising. *Marketing Theory*, 4 113, SAGE Publications.

Pietsara, K. (2002). Variants of Contractions: The Case of it's and 'tis. *ICAM Journal*. No. 28. pp. 76-94.

Pilch, H. (1965). Comparative constructions in English. *Language* 41:37-58.

Pinkham, J. (1982). The Formation of Comparative Clauses in French and English. Doctoral dissertation, Indiana University.

Piper, P. et al (2005). *Sintaksa savremenoga srpskog jezika*. Institut za srpski jezik SANU. Beogradska knjiga, Matica srpska. Beograd.

Potsdam, E. (1996). *Syntactic issues in the English imperative*. PhD thesis, Univ. California, Santa Cruz.

Praskova, E. (2009). *Grammar in Newspaper Articles*. BA Thesis. University of Pardubice Faculty of Arts and Philosophy. Department of English and American Studies.

Pullum, G. K. (1975). *People Deletion in English*. In *Working Papers in Linguistics, Research* 24, 517-5

Pullum, G., Huddleston, R. (2005). *Cambridge Grammar of English*, CUP.

Quirk, R. (1972). *A Grammar of Contemporary English*. Longman.

Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985). *A Student's Introduction to the English Grammar*. Cambridge University Press. Cambridge.

Rooth, M. (1992). *Ellipsis redundancy and reduction redundancy*. In Proceedings of the Stuttgart Ellipsis Workshop, IBM Germany, 1–26.

Ross, J. R. (1967). *Constraints on variables in syntax*. Doctoral dissertation, MIT.

Ross, J. R. (1969). Guess who? In *Papers from the Fifth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, 252–286. Chicago: Chicago Linguistic Society.

Rudin, C. (1984). Comparing comparatives. In Drogo, Joseph, Veena Mishra, and David Tester (eds.), *CLS* 20: 334-343.

Rullmann, H. (1995). *Maximality in the semantics of WH-constructions*. Doctoral dissertation, University of Massachusetts at Amherst.

Sag, I. (1976). *Deletion and logical form*. Doctoral dissertation, MIT.

Schwarz, B. (2000). *Topics in ellipsis*. PhD dissertation, University of Massachusetts at Amherst.

Scott, L. M. (1994). "Images in Advertising: The Need for a Theory of Visual Rhetoric." *Journal of Consumer Research*. 21.2: 252-273.

Shapiro, L., Hestvik, A. (1995). On-Line Comprehension of VP-Ellipsis: Sentences. *Cognitive Psychology* 14, 178-210.

Stainton, R. J. (2006). *Words and thoughts: Subsentences, ellipsis, and the philosophy of language* Oxford: Clarendon Press. 344:677-722.

Sundby, B. et al. (1991). *A Dictionary of English Normative Grammar 1700-1800*. John Benjamin Publishing Company.

Svenonius, P. (1992). The structural location of the attributive adjective. In Erin Duncan, Donka Farkas, and Philip Spaelti (eds.), *Proceedings of WCCFL 11*: Stanford: CSLI.

Swadesh, M. Sherzer, F.J. Hymes, D. (1971). *The Origin and Diversification of Language*. Transaction Publishers, New Brunswick, New Jersey.

Szabolcsi, A. (1989). Bound variables in syntax: are there any? In Renate Bartsch, Johan van Benthem and Peter van Emde Boas, eds., *Semantics and Contextual Expression*, 295-318.

Tancredi, C. (1992). *Deletion, deaccenting, and presupposition*. Doctoral dissertation, MIT.

Valor, L. (2005). Advertising Books: A Linguistic Analysis of Blurbs. *IBERICA* 10, 41-62.

Vestergaard, T., Schroder, K. (1985). *The Language of Advertising*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

von Stechow, A. (1984). Comparing semantic theories of comparison. *JSemantics* 3:1-77.

Vujic, J. (2011). *Describing English through Theory and Practice-Part One*. Philologia. Filološki fakultet. Beograd.

Wasow, T. (1972). *Anaphoric Relations in English*. Doctoral dissertation, Massach.

Webber, B.L. (1978). *A Formal Approach to Discourse Anaphora*. PhD Thesis, Harvard.

Webelhuth, G. (1992). *Principles and parameters of syntactic saturation*. OUP: Oxford.

Weinberg, A. (1999). "A Minimalist Theory of Human Sentence Processing." In *Working Minimalism*, ed. Samuel Epstein and Norbert Horstein. Cambridge.

Wilder, C. (1995). On some properties of ellipsis in coordination. *Geneva Generative Papers* 2.2:23-61.

Williams, E. (1977). Discourse and logical form. *Linguistic Inquiry* 8:101-139.

Winkler, S., Molnar, V. (1960). *The Architecture of Focus*. Mouton. Foris Publications, Holland.

Winkler, S. (2005). *Ellipsis and Focus in Generative Grammar*. Mouton. Foris Publications, Holland.

Woisetschlaeger, E. (1981). A note on the autonomy of syntax. *Journal of Linguistic Research* 1:55-70.

Wolff, E. (2005). *Anatomy for Artists*. Dover Publications, Inc. Mineola, New York.
www.About.com. Grammar and Composition (pristupljeno 20.01.2013).

www.Blic.rs (pristupljeno 10.12.2014).

www.TheGuardian.com (pristupljeno 02.02.2013).

www.TheTimes.com (pristupljeno 30.01.2013).

Yan, H. (2006). *Henry Yan's Figure Drawing*. Printed in China.

Живковић, С. (2002). *Грађевински материјали. Збирка решених тестова*.
MAXIMUM. Београд.

Биографија

Сабина Зејнелагић рођена је 08.08.1972. године у Новом Пазару. Основну и средњу школу завршила је у свом родном граду. Студије енглеског језика је завршила на Филозофском факултету у Приштини. Обзиром да је превођење њена велика страст, звање званичног преводиоца и тумача за енглески језик стекла је при Удружењу научних и стручних преводилаца Србије. Запослена је на Државном универзитету у Новом Пазару, звање-лектор. Завршила је Мастер студије 2010, на Филолошком факултету у Београду, ужа научно-стручна област-примењена лингвистика. Превела је неколико монографија и учествовала је на различитим научним конференцијама и скуповима. Такође, као део свог усавршавања, похађала је Интернационални курс у Јоханесбургу. Своју докторску тезу из области Синтаксе, под називом Појаве брисања лексичког и граматичког материјала у енглеском језику, завршила је на Филолошком факултету у Београду.

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписана _____ Сабина Зејнелагић _____

Број уписа _____ 1032/Д _____

Изјављујем

Да је докторска дисертација под називом

**ПОЈАВЕ БРИСАЊА ЛЕКСИЧКОГ И ГРАМАТИЧКОГ МАТЕРИЈАЛА У
ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ**

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кришио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лице.

У Београду, 05.06.2015.

Потпис докторанта

Сабина Зејнелагић

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме студента Сабина Зејнелагић

Број уписа _____1032/Д_____

Студијски програм Англистика

Наслов рада ПОЈАВЕ БРИСАЊА ЛЕКСИЧКОГ И ГРАМАТИЧКОГ МАТЕРИЈАЛА
У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

Ментор __Проф. др Јелена Вујић

Потписани____*Сабина Зејнелагић*

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу Дигиталног репозиторијума **Универзитета у Београду.**

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

У Београду, 05.06.2015.

Потпис докторанта

Сабина Зејнелагић

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

ПОЈАВЕ БРИСАЊА ЛЕКСИЧКОГ И ГРАМАТИЧКОГ МАТЕРИЈАЛА У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство

2. Ауторство-некомерцијално
3. Ауторство-некомерцијално-без прераде
4. Ауторство-некомерцијално-делити под истим условима
5. Ауторство-без прераде
6. Ауторство-делити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

У Београду, 05.06.2015.

Потпис докторанта

Сабина Зејнелагић